

DOCUMENT	PROPOSTA PEDAGÒGICA DEL DEPARTAMENT DE FILOSOFIA
CODI	DC02.590.2025
VIGÈNCIA	Curs 2025-26
ENSENYAMENTS	ESO – BATXILLERAT

CONTROL DE MODIFICACIONS

EDICIÓ	DATA	DESCRIPCIÓ DE LES MODIFICACIONS
1.0	18/09/2025	Primera versió del document.
2.0	29/09/2025	Segona versió del document
3.0	27/03/2026	Tercera versió del document

DESTINATARIS

PROFESSORAT	FAMÍLIES	ALUMNAT	PAS	ALTRES
X	X	X		

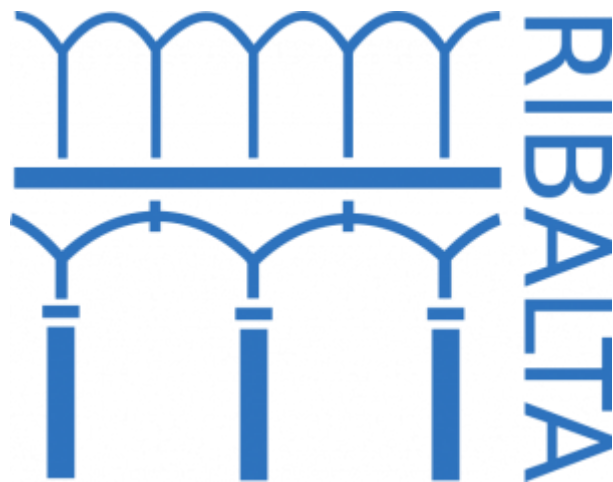
SIGNATURES

REDACTAT PER: <i>DEPARTAMENT DE FILOSOFIA</i>	VIST I PLAU: <i>CAP DE DEPARTAMENT GUILLEM LLOP I FORCADA</i>
---	--

CONTROL D'APROVACIONS EN ÒRGANS DEL CENTRE (SI ESCAU)

DATA	ÒRGAN DEL CENTRE
18-09-2025	DEPARTAMENT DE FILOSOFIA
25-09-2025	DEPARTAMENT DE FILOSOFIA

DEPARTAMENT DE FILOSOFIA

PROPOSTES PEDAGÒGIQUES CURS 2025/26

ÍNDEX

<u>Membres del Departament</u>	3
<u>4t d'ESO</u>	
Educació en Valors Ètics i Cívics.....	5
Filosofia (Optativa).....	35
<u>1r de batxillerat</u>	
Filosofia.....	61
Projecte d'Investigació.....	102
<u>2n de batxillerat</u>	
Història de la Filosofia.....	140
Psicologia.....	176
Annexos	210

MEMBRES DEL DEPARTAMENT

El Departament de Filosofia en el curs 2025-26 consta de cinc membres:

-Daniel Pallarés Domínguez, Coordinador PAF, Coordinador CEED-Nocturn i tutor CEED.

PALLARES, DANIEL (DPD)					
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
8:00 8:55	Historia de la Filo BAT2 A 112		Historia de la Filo BAT2 A 112	COORD. PAF	
8:55 9:50	TUTORIA		Filosofia COORD. PAF, COORD. CEED-NOCTURN, COORD. PAF 205 DEP. FILO		
9:50 10:45			TUT. IND CEED		Psicologia COORD. PAF, COORD. CEED-NOCTURN, COORD. PAF 205 DEP. FILO
10:45 11:10			GUÀRDIA		GUÀRDIA
11:10 12:05					ATENCIÓ FAMÍLIES
12:05 13:00					GUÀRDIA SALA PROF.
13:00 13:55					Historia de la Filo BAT2 A 112

14:05 15:00				GESTIÓ EQUIP DOCENT	ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	Historia de la Filo COORD. PAF, COORD. CEED-NOCTURN, COORD. PAF 205 DEP. FILO
15:00 15:25						
15:25 16:20					REUNIÓ FILOSOFIA	COORD.
16:20 17:15						
17:15 18:00						
18:00 18:45					Psicologia COORD. PAF, COORD. CEED-NOCTURN, COORD. PAF 205 DEP. FILO	
18:45 19:30					Filosofia COORD. PAF, COORD. CEED-NOCTURN, COORD. PAF 205 DEP. FILO	
19:30 20:15					Historia de la Filo COORD. PAF, COORD. CEED-NOCTURN, COORD. PAF 205 DEP. FILO	
20:15 21:00					TUT IND CEED	
21:00 21:45					COORD.	
21:45 22:30						

-Neus Chillida Zaragoza, tutora del B1D.

CHILLIDA, NEUS (NCZ)					
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
8:00 8:55			Historia de la Filo BAT2 B 102	Filosofia BAT1 D 109	Historia de la Filo BAT2 C 103
8:55 9:50			Projecte d'investiga BAT1 B, BAT1 C, BAT1 F 107	Filosofia BAT1 A 125	GUÀRDIA SALA PROF.
9:50 10:45	Projecte d'investiga BAT1 B, BAT1 C, BAT1 F 107	Projecte d'investiga BAT1 B, BAT1 C, BAT1 F 107	Historia de la Filo BAT2 C 103	Projecte d'investiga BAT1 B, BAT1 C, BAT1 F 107	Tutoria BAT1 D 109
10:45 11:10	GUÀRDIA		Patí		
11:10 12:05	ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	Historia de la Filo BAT2 C 103	REUNIÓ TUTORIA I ORIENTACIÓ 1BAT	Historia de la Filo BAT2 B 102	Filosofia BAT1 D 109
12:05 13:00	Filosofia BAT1 A 125	Filosofia BAT1 A 125			
13:00 13:55	ATENCIÓ FAMÍLIES	GUÀRDIA SALA PROF.			
14:05 15:00	Historia de la Filo BAT2 B 102	Filosofia BAT1 D 109	GESTIÓ EQUIP DOCENT		
15:00 15:25					
15:25 16:20				REUNIÓ FILOSOFIA	

-Guillem Llop i Forcada, coordinador del departament i tutor del B2D.

8:55 9:50	ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	CAP DE DPT			Filosofia BAT1 B 107
9:50 10:45	Atenció educativa 2ESOA, 2ESOB B06	Historia de la Filo BAT2 E 118	Historia de la Filo BAT2 E 118	Tutoria BAT2 D B05	TUTORIA
10:45 11:10			Patí		
11:10 12:05	Filosofia BAT1 E 113	Filosofia BAT1 B 107	Atenció educativa 4ESOD, 4ESOG 128	Filosofia BAT1 B 107	REUNIÓ TUTORIA I ORIENTACIÓ 2BAT
12:05 13:00	Historia de la Filo BAT2 D B05	CAP DE DPT	ATENCIÓ FAMÍLIES	GUÀRDIA SALA PROF.	Historia de la Filo BAT2 E 118
13:00 13:55		GUÀRDIA SALA PROF.	Filosofia BAT1 E 113	Filosofia BAT1 E 113	Historia de la Filo BAT2 D B05
14:05 15:00		Historia de la Filo BAT2 D B05	GESTIÓ EQUIP DOCENT		
15:00 15:25					
15:25 16:20				REUNIÓ FILOSOFIA	

-Ana Jesús García Sanz (substituïda per professor/a per Antonio Parra Guillamón), tutor/a del 4ESOF.

FILO 2 (ANA JESUS) (FILO2)					
	Dilluns	Dimarts	Dimenges	Dijous	Divendres
8:00 8:55	Educació en valors 4ESOB 114	Filosofia BAT1 F 115		Filosofia BAT1 C 829	
8:55 9:50	Educació en valors 4ESOA 117	Educació en valors 4ESOD 126		Filosofia BAT1 F 115	
9:50 10:45	Tutoria 4ESOF 895	ATENCIÓ FAMÍLIES		Educació en valors 4ESOF 895	
10:45 11:10					
11:10 12:05	TUTORIA	GUÀRDIA SALA PROF.		ACT COMPL	Filosofia BAT1 F 115
12:05 13:00	Filosofia 4ESOA, 4ESOB, 4ESOD, 4ESOF 895	REUNIÓ TUTORIA I ORIENTACIÓ 4ESO		Educació en valors 4ESOE, 4ESOPDC 110	Educació en valors 4ESOG 129
13:00 13:55		GUÀRDIA SALA PROF.	Filosofia BAT1 C 829	Filosofia 4ESOA, 4ESOB, 4ESOD, 4ESOF 895	Educació en valors 4ESOG 129
14:05 15:00		Filosofia BAT1 C 829	GESTIÓ EQUIP DOCENT		REPÀS FILOSOFIA REPASSOS 802
15:00 15:25					
15:25 16:20				REUNIÓ FILOSOFIA	

-Ferran Prades Torà, dels estudis de nocturn.

17:15 18:00					
18:00 18:45					
18:45 19:30					Historia de la Filo NOCT 2BAT Y 117
19:30 20:15		Psicologia NOCT 2BAT Y 110		Psicologia NOCT 2BAT Y 110	Filosofia NOCT 1BAT Y 116
20:15 21:00		GUÀRDIA SALA PROF	ACT COMPL	ATENCIÓ FAMÍLIES	Psicologia NOCT 2BAT Y 110
21:00 21:45		Filosofia NOCT 1BAT Y 116	Psicologia NOCT 2BAT Y 110	Filosofia NOCT 1BAT Y 116	
21:45 22:30		Historia de la Filo NOCT 2BAT Y 117		Historia de la Filo NOCT 2BAT Y 117	

PROPOSTA PEDAGÒGICA

MATÈRIA: EDUCACIÓ EN VALORS CÍVICS I ÈTICS

DEPARTAMENT: FILOSOFIA

NIVELL: 4t D'ESO

UNIÓ EUROPEA

Fons Social Europeu
L'FSE inverteix en el teu futur

PROPOSTA PEDAGÒGICA

- 1. JUSTIFICACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ**
  - 1.1. JUSTIFICACIÓ**
    - 1.1.1. NORMATIVA D'IGUALTAT**
  - 1.2. CONTEXTUALITZACIÓ**
- 2. FINALITATS I OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA**
- 3. COMPETÈNCIES CLAU I ESPECÍFIQUES**
  - 3.1. COMPETÈNCIES CLAU DE L'ESO**
  - 3.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES D'EDUCACIÓ EN VALORS CÍVICS I ÈTICS**
  - 3.3. RELACIÓ ENTRE COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I COMPETÈNCIES CLAU**
- 4. SABERS BÀSICS**
  - 4.1. RELACIÓ DELS SABERS BÀSICS AMB ELS TEMES TRANSVERSALS**
  - 4.2. DESPLEGAMENT DELS SABERS BÀSICS EN FORMA D'UNITATS DIDÀCTIQUES**
- 5. ORGANITZACIÓ D'ESPAIS I TEMPS**
- 6. SITUACIONS D'APRENTATGE**
- 7. MATERIAL DIDÀCTIC I RECURSOS DIGITALS**
- 8. CRITERIS D'AVUACIÓ**
- 9. INSTRUMENTS D'AVUACIÓ**
- 10. RECUPERACIÓ**
- 11. TRACTAMENT DE LA INCLUSIÓ**
- 12. RECLAMACIÓ DE LES QUALIFICACIONS**
- 13. ABSÈNCIA EN LES PROVES D'AVUACIÓ**
- 14. DOCUMENT PONT**

1. JUSTIFICACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ

L'educació en valors cívics i ètics constitueix un requisit necessari tant per a l'exercici actiu i responsable de la ciutadania, com per al desenvolupament de l'autonomia moral i la personalitat de l'alumnat. No hi ha dubte que aquests dos propòsits es troben relacionats entre ells, en tant que no és possible un exercici actiu i responsable de la ciutadania democràtica sense un compromís ètic personal, lliure i fonamentat, amb principis i valors determinats. D'ací la necessitat que tota educació cívica o en valors estiga traspassada per l'exercici reflexiu i crític sobre la moral individual i col·lectiva que representa l'ètica filosòfica.

La matèria d'Educació en Valors Cívics i Ètics està vinculada a un bon nombre dels objectius considerats com a necessaris de l'educació secundària. Així, amb la finalitat que l'alumnat siga capaç d'assumir responsablement els deures que té, es planteja l'obligació de conèixer i exercir els seus drets en el respecte a les altres persones, practicar el diàleg, la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i grups, reconèixer els drets humans com a valors comuns d'una societat plural i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica. L'exercici d'aquesta ciutadania implica rebutjar els estereotips que suposen discriminació per raó de sexe i valorar i defensar la igualtat de drets i oportunitats de dones i homes.

Amb la finalitat de desplegar la matèria de la forma més satisfactòria possible la present programació ha tingut en compte la normativa següent:

- Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.
- Reial decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableixen l'ordenació i els ensenyaments mínims del Batxillerat.
- Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat.
- Reial decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Secundària Obligatoria.
- Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria.
- Ordre 45/2011, de 8 de juny, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regula l'estructura de les programacions didàctiques en l'ensenyança bàsica.
- Ordre 32/2011 de 20 de desembre de la Conselleria d'Educació, Formació i Ocupació, per la qual es regula el dret de l'alumnat a l'objectivitat en l'avaluació, i s'estableix el procediment de reclamació de qualificacions obtingudes i de les decisions de promoció, de certificació o d'obtenció del títol acadèmic que corresponga.
- Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre de 2006, sobre les competències clau per a l'aprenentatge permanent.
- Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià.
- Ordre 20/2019 de 30 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents.
- Resolució de 24 de juliol de 2019, de la Secretaria Autonòmica d'Educació i Formació Professional, per la qual es dicten instruccions per a l'aplicació d'alguns dels principals procediments previstos en l'Ordre 20/2019.

-Llei 4/2018, de 21 de febrer, de la Generalitat, per la qual es regula i promou el plurilingüisme en el sistema educatiu valencià.

1.1.1. NORMATIVA D'IGUALTAT

El Departament de Filosofia té per línia mestra d'actuació educar en **els valors de la igualtat contra les actituds d'odi envers l'emancipació de les dones, la identitat de gènere i la lliure orientació sexual**. En aquest context, s'explicita el recull de normativa següent que impregna, des d'una perspectiva transversal, les seues accions didàctiques:

-Decret 195/2022, de 11 de novembre, del Consell, d'igualtat i convivència en el sistema educatiu valencià.

-Llei 23/2018, de 29 de novembre, de la Generalitat, d'igualtat de les persones LGTBI.

-Llei 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat, per a la igualtat entre Dones i Homes.

-Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació.

·Article 19, punt 2: "es treballaran la igualtat de gènere, l'educació per a la pau, l'educació per al consum responsable i el desenvolupament sostenible i l'educació per a la salut, inclosa l'afectivo-sexual.

-Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria, en la matèria Educació en Valors Cívics i Ètics

-Recursos web de la Generalitat Valenciana per a la igualtat i la convivència:

<https://ceice.gva.es/va/web/inclusioeducativa/reico.-repositori-de-recursos-web-per-a-la-igualtat-i-la-convivencia>

·Educació sexual

·Guia per a la prevenció de l'abús sexual

·Guia d'ús del llenguatge igualitari

·Unitats didàctiques de la història i cultura del poble gitano

·Guia de patis coeducatius

·Guia de masculinitats igualitàries

1.2. CONTEXTUALITZACIÓ

L'Educació en Valors Cívics i Ètics és una matèria obligatòria de 4t d'ESO que compta amb una hora setmanal. Els sabers bàsics d'aquesta matèria es distribueixen en tres blocs. En el primer d'aquests, denominat «Autoconeixement i autonomia moral», es tracta de convidar l'alumnat a una investigació sobre allò que el constitueix i diferencia com a persona, promovent la gestió de les seues emocions i desitjos, així com la deliberació racional entorn dels propis fins i motivacions. Aquest exercici d'autodeterminació exigeix, naturalment, afrontar algunes qüestions ètiques de rellevància, com les referides a l'autonomia i l'heteronomia moral, la voluntat i la construcció del judici moral, la pràctica i identificació de virtuts i sentiments morals i, en general, la reflexió entorn dels valors, principis i normes que orienten les nostres accions com a persones i ciutadans. Al seu torn, per a entendre el pes que la reflexió ètica té en la nostra vida, convé que els i les alumnes posen a prova el seu judici i capacitat de criteri encarant aquelles qüestions que afecten més directament la seua vida personal, com les vinculades amb l'autoestima, les relacions afectives, la llibertat d'expressió i altres drets individuals, la prevenció dels abusos i l'assetjament, les conductes addictives o la influència dels mitjans i xarxes de comunicació.

En el segon dels blocs, denominat «Societat, justícia i democràcia», es pretén que l'alumnat comprenga l'arrel social i cultural de la seua pròpia identitat, reconeixent així el

poder condicionant de les estructures socials a què pertany. Per això, ha de comprendre unes certes nocions polítiques fonamentals, identificar i valorar els principis, procediments i institucions que constitueixen el nostre marc democràtic de convivència, i encarar de manera reflexiva i dialogant la controvèrsia ideològica entorn de les normes i els valors comuns. Tota aquesta tasca d'assimilació ha de contrastar-se en el diàleg sobre els problemes ètics més punyents (la situació dels drets humans en el món, la desigualtat i la pobresa, la igualtat i corresponsabilitat d'homes i dones, la violència de gènere, el respecte a la diversitat i les minories, el fenomen migratori, la crisi climàtica, etc.), així com mitjançant la implementació de procediments i valors democràtics en l'entorn escolar i quotidià de l'alumnat.

Finalment, en el tercer bloc, denominat «Desenvolupament sostenible i ètica ambiental», es persegueix, a través del treball interdisciplinari i el cultiu del pensament sistèmic, una comprensió bàsica d'aquelles relacions d'interdependència, interconnexió i ecodependència que determinen la interacció entre les nostres formes de vida i el mitjà social i natural. Aquesta tasca comprensiva és el requisit per a emprendre el debat ètic al voltant dels grans problemes ecosocials que marquen l'agenda mundial (la degradació del planeta, el canvi climàtic, la pèrdua de biodiversitat, etc.), així com d'aquells objectius, alternatives i hàbits de coexistència sostenible que puguen assegurar la pervivència d'una vida humana digna i justa en harmonia amb l'entorn.

2. FINALITATS I OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

L'Educació en Valors Cívics i Ètics contribuirà a desenvolupar les dues finalitats de l'etapa de l'ESO:

1. Aconseguir que l'alumnat adquireixca els elements bàsics de la cultura, especialment en els seus aspectes humanístic, artístic, científicotecnològic i motriu; desenvolupar i consolidar en ells els hàbits d'estudi i de treball, així com hàbits de vida saludables, preparant-los per a la seua incorporació a estudis posteriors i per a la seua inserció laboral; i formar-los per a l'exercici dels seus drets i obligacions com a ciutadans i ciutadanes.

2. Contribuir a l'evolució personal, emocional i social de tot l'alumnat de forma equilibrada i des d'una perspectiva inclusiva, fomentant la ciutadania democràtica i la consciència global, amb voluntat d'educar persones crítiques i compromeses en la millora del seu entorn i en la consecució d'un futur sostenible per a tots d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Així mateix, l'Educació en Valors Cívics i Ètics contribuirà a desplegar pràcticament tots els objectius de l'etapa:

1. Assumir responsablement els seus deures, conèixer i exercir els seus drets en el respecte als altres, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i grups, exercitar-se en el diàleg refermant els drets humans com a valors comuns d'una societat plural i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.

2. Desenvolupar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i treball individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç de les tasques de l'aprenentatge i com a mitjà de desenvolupament personal.

3. Valorar i respectar les diferències de gèneres i la igualtat de drets i oportunitats entre ells. Rebutjar els estereotips que suposen discriminació entre homes i dones.

4. Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres, així com rebutjar la violència, els prejudicis de qualsevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre pacíficament els conflictes.

5. Desenvolupar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per a adquirir, amb sentit crític, nous coneixements. Desenvolupar les competències tecnològiques bàsiques i avançar en una reflexió ètica sobre el seu funcionament i utilització.
6. Concebre el coneixement científic com un saber integrat, que s'estructura en diferents disciplines, així com conèixer i aplicar els mètodes per a identificar els problemes en els diversos camps del coneixement i de l'experiència.
7. Desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.
8. Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en les llengües oficials, el valencià, com a llengua pròpia, i el castellà, com a llengua cooficial, textos i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.
10. Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història pròpies i dels altres, incloses les llengües familiars, així com el patrimoni artístic i cultural, com a mostra del multilingüisme i de la multiculturalitat del món, que també s'ha de valorar i respectar.
11. Conèixer i acceptar el funcionament del seu cos i el dels altres, respectar les diferències, consolidar els hàbits de cura i salut corporals i incorporar l'educació física i la pràctica de l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Conèixer i valorar la dimensió humana de la sexualitat en tota la seua diversitat.
12. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura, l'empatia i el respecte cap als éssers vius, especialment els animals, i el medi ambient, i contribuir a la conservació i millora.
13. Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les diferents manifestacions artístiques utilitzant diversos mitjans d'expressió i representació.
14. Prendre consciència de les problemàtiques que té plantejades la humanitat i que es concreten en els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

3. COMPETÈNCIES CLAU I ESPECÍFIQUES

3.1. COMPETÈNCIES CLAU DE L'ESO

CCL, COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA

Descriptors:

CCL1. S'expressa de manera oral i escrita amb coherència, correcció i adequació.

CCL2. Comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals i escrits.

CCL3. Contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts, evitant els riscos de manipulació i desinformació, per a comunicar-la sent respectuós amb la propietat intel·lectual.

CCL4. Llegeix amb autonomia obres diverses, per a construir la seua interpretació de les obres i crear textos d'intenció literària de progressiva complexitat.

CCL5. Posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica.

CP, COMPETÈNCIA PLURILINGÜE

Descriptors:

CP1. Utilitza eficaçment una o més llengües, a més de la llengua familiar.

CP2. Amplia el seu repertori lingüístic.

CP3. Valora i respecta la diversitat lingüística i cultural present en la societat.

STEM, COMPETÈNCIA MATEMÀTICA I COMPETÈNCIA EN CIÈNCIA, TECNOLOGIA I ENGINYERIA

Descriptors:

STEM1. Utilitza mètodes inductius i deductius i emprà diferents estratègies per a resoldre problemes, analitzant críticament les solucions i reformulant el procediment, si fóra necessari.

STEM2. Utilitza el pensament científic per a entendre i explicar els fenòmens, plantejant-se hipòtesis mitjançant la indagació.

STEM4. Interpreta i transmet els elements més rellevants de processos, raonaments i demostracions de manera clara i precisa, aprofitant la cultura digital amb ètica.

STEM5. Aplica principis d'ètica i seguretat en la realització de projectes.

CD, COMPETÈNCIA DIGITAL

Descriptors:

CD1. Realitza cerques atenent criteris de validesa, qualitat, actualitat i fiabilitat.

CD2. Crea continguts digitals mitjançant estratègies de tractament de la informació.

CD3. Comparteix continguts, dades i informació exercint una ciutadania digital reflexiva.

CD4. Adopta mesures preventives en usar les tecnologies digitals per a protegir els dispositius i les dades personals, i en fa un ús crític, legal i segur.

CD5. Mostra interès per l'evolució de les tecnologies i pel seu desenvolupament sostenible i ús ètic.

CPSAA, COMPETÈNCIA PERSONAL, SOCIAL I D'APRENDRE A APRENDRE

Descriptors:

CPSAA1 Enforteix la resiliència, l'autoeficàcia i la cerca de propòsit i motivació cap a l'aprenentatge.

CPSAA2 Reconeix conductes contràries a la convivència i aplica estratègies per a abordar-les.

CPSAA3 Comprèn les perspectives i les experiències de les altres persones i les incorpora al seu aprenentatge.

CPSAA4. Busca fonts fiables per a validar, sustentar i contrastar la informació i per a obtenir conclusions rellevants.

CPSAA5. Aprèn dels seus errors en el procés de construcció del coneixement.

CC, COMPETÈNCIA CIUTADANA

Descriptors:

CC1. Analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana així com als fets culturals, històrics i normatius.

CC2. Analitza i assumeix els principis i valors que emanen del procés d'integració europea, la Constitució Espanyola i els drets humans.

CC3. Comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat.

CC4. Comprèn les relacions d'ecodependència i adopta un estil de vida sostenible i ecosocialment responsable.

CE, COMPETÈNCIA EMPRENEDORA

Descriptors:

CE1. Afronta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores ètiques i sostenibles.

CE2. Avalua les fortaleses i febleses pròpies, fent ús d'estratègies d'autoconeixement i autoeficàcia.

CE3. Desenvolupa el procés de creació d'idees i solucions valuoses, considerant l'experiència com una oportunitat per a aprendre.

CCEC, COMPETÈNCIA EN CONSCIÈNCIA I EXPRESSIÓ CULTURALS

Descriptors:

CCEC1. Coneix, aprecia i respecta el patrimoni i la diversitat cultural.

CCEC2. Reconeix i analitza les especificitats de manifestacions culturals més destacades, distingint els llenguatges i elements tècnics que les caracteritzen.

CCEC3 Expressa idees i opinions per mitjà de produccions culturals pròpies.

CCEC4 Selecciona i utilitza amb creativitat diversos mitjans per a la creació de productes culturals.

3.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES D'EDUCACIÓ EN VALORS CÍVICS I ÈTICS

La matèria Educació en Valors Cívics i Ètics té com a finalitat el desenvolupament de les competències específiques següents:

Cesp1. Inquirir i **investigar** el que es refereix a la identitat humana i a **qüestions ètiques** relatives al propi projecte vital, **analitzant críticament informació fiable** i generant una actitud reflexiva sobre aquest tema, per a promoure l'autoconeixement i l'elaboració de plantejaments i judicis morals de manera autònoma i raonada.

Cesp2. Actuar i interactuar d'acord amb **normes i valors** cívics i ètics, a partir del reconeixement fonamentat de la seua importància per a regular la vida comunitària i la seua aplicació efectiva i justificada en diferents contextos, per a **promoure una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i compromesa amb el bé comú.**

Cesp3. **Explicar els desafiaments ecològics plantejats pels Objectius de Desenvolupament Sostenible** i entendre la naturalesa interconnectada i ecodependent de les activitats humanes, mitjançant la identificació i anàlisi de problemes ecosocials de rellevància, per a promoure hàbits i actituds èticament compromesos amb l'assoliment de formes de vida sostenibles.

Cesp4. Mostrar una adequada estima de si mateix i de l'entorn, reconeixent i valorant les emocions i els sentiments propis i aliens, per a l'assoliment d'una actitud empàtica i acurada en relació amb els altres i la naturalesa, així com **gestionar** les emocions en **situacions de**

conflicte per a poder afrontar-les des de la cultura de la pau i explorar i proposar solucions equitatives i creatives.

Cesp5. **Dialogar i debatre de manera assertiva, respectuosa i correctament argumentada sobre problemes morals** plantejats en qualsevol situació de la vida diària per a poder arribar a acords o consensos.

Cesp6. **Analitzar de manera crítica les normes i lleis vigents en el marc de la Declaració Universal**

dels Drets Humans i adequar-se a aquestes valorant-ne la legitimitat, així com analitzar i valorar en l'àmbit internacional els beneficis dels valors democràtics promoguts per lleis i institucions per a la construcció d'una ciutadania global.

Cesp7. **Proposar** i desplegar **accions** responsables i justes **compromeses amb la transformació social** i la lluita efectiva contra les desigualtats i injustícies en qualsevol situació real d'acord amb els principis d'una societat igualitària i inclusiva, així com reconèixer, denunciar i **combatre els estereotips i rols associats** a partir d'una reflexió personal i crítica.

3.3. RELACIÓ ENTRE COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I COMPETÈNCIES CLAU

La CEsp1 (investigar qüestions ètiques analitzant informació fiable) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL2 (comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals i escrits).
- CD1 (Realitza cerques atenent criteris de validesa, qualitat, actualitat i fiabilitat).
- CD2 (crea continguts digitals mitjançant estratègies de tractament de la informació).
- CD3 (comparteix continguts, dades i informació exercint una ciutadania digital reflexiva).
- CPSAA1 (enforteix l'autoeficàcia i la cerca de propòsit i motivació cap a l'aprenentatge).
- CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).
- CC2 (analitza i assumeix els principis i valors de la UE, la CE i els drets humans).
- CC3 (comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat).

La CEsp2 (promoure normes i valors propis d'una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i compromesa amb el bé comú) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL5 (posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica).
- CD3 (comparteix continguts, dades i informació exercint una ciutadania digital reflexiva).
- CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).
- CC2 (analitza i assumeix els principis i valors de la UE, la CE i els drets humans).
- CC3 (comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat).
- CC4 (comprèn l'ecodependència i adopta un estil de vida sostenible i responsable).
- CCEC1 (coneix, aprecia i respecta el patrimoni i la diversitat cultural).

La CEsp3 (explicar els desafiaments ecològics plantejats pels Objectius de Desenvolupament Sostenible) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL3 (contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts).
- CCL4 (construeix la seua interpretació i crea textos d'intenció literària).
- STEM5 (aplica principis d'ètica i seguretat en la realització de projectes).
- CPSAA2 (reconeix conductes contràries a la convivència i aplica estratègies per a abordar-les).
- CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).
- CC2 (analitza i assumeix els principis i valors de la UE, la CE i els drets humans).
- CC3 (comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat).
- CC4 (comprèn l'ecodependència i adopta un estil de vida sostenible i responsable).
- CE1 (afronta reptes per a presentar idees i solucions innovadores ètiques i sostenibles).

La CEsp4 (gestionar situacions de conflicte per a poder afrontar-les des de la cultura de la pau i proposar solucions equitatives) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CPSAA2 (reconeix conductes contràries a la convivència i aplica estratègies per a abordar-les).
- CPSAA3 (comprèn les perspectives de les altres persones i les incorpora al seu aprenentatge).
- CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).
- CC3 (comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat).
- CE3 (desenvolupa el procés de creació d'idees i solucions valuoses).
- CCEC3 (expressa idees i opinions per mitjà de produccions culturals pròpies).

La CEsp5 (dialogar i debatre de manera assertiva, respectuosa i correctament argumentada sobre problemes morals) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa de manera oral i escrita amb coherència, correcció i adequació).
- CPSAA1 (enforteix l'autoeficàcia i la cerca de propòsit i motivació cap a l'aprenentatge).
- CPSAA2 (reconeix conductes contràries a la convivència i aplica estratègies per a abordar-les).
- CPSAA3 (comprèn les perspectives de les altres persones i les incorpora al seu aprenentatge).
- CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).
- CC3 (comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat).
- CE3 (desenvolupa el procés de creació d'idees i solucions valuoses).
- CCEC3 (expressa idees i opinions per mitjà de produccions culturals pròpies).

La CEsp6 (analitzar de manera crítica les normes i lleis vigents en el marc de la Declaració Universal dels Drets Humans) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL2 (comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals i escrits).
- CCL3 (contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts).
- CCL4 (construeix la seua interpretació i crea textos d'intenció literària).
- CCL5 (posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica).

- CPSAA1 (enforteix l'autoeficàcia i la cerca de propòsit i motivació cap a l'aprenentatge).
- CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).
- CC2 (analitza i assumeix els principis i valors de la UE, la CE i els drets humans).
- CC3 (comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat).
- CCEC1 (coneix, aprecia i respecta el patrimoni i la diversitat cultural).

La CEsp7 (proposar accions compromeses amb la transformació social i combatre els estereotips i rols associats) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa de manera oral i escrita amb coherència, correcció i adequació).
- CCL5 (posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica).
- CPSAA1 (enforteix l'autoeficàcia i la cerca de propòsit i motivació cap a l'aprenentatge).
- CPSAA2 (reconeix conductes contràries a la convivència i aplica estratègies per a abordar-les).
- CPSAA3 (comprèn les perspectives de les altres persones i les incorpora al seu aprenentatge).
- CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).
- CC2 (analitza i assumeix els principis i valors de la UE, la CE i els drets humans).
- CC3 (comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat).
- CCEC1 (coneix, aprecia i respecta el patrimoni i la diversitat cultural).
- CCEC3 (expressa idees i opinions per mitjà de produccions culturals pròpies).

	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
Cesp1	X			X	X	X		
Cesp2	X			X		X	X	
Cesp3	X		X		X	X	X	
Cesp4					X	X	X	X
Cesp5	X				X	X	X	X
Cesp6	X				X	X		X
Cesp7	X				X	X		X

El llistat anterior no pretén ser complet, sinó orientatiu. A més de les connexions identificades més amunt poden haver-ne d'altres no tan directament relacionades que cada professor/a pot recollir en la seua programació d'aula.

4. SABERS BÀSICS

A. Autoconeixement i autonomia moral.

- La investigació ètica i la resolució de problemes complexos. El pensament crític i filosòfic.
- La naturalesa humana i la identitat personal. Dignitat, llibertat i moralitat.
- L'educació de les emocions i els sentiments. L'autoestima personal. La igualtat i el respecte mutu en les relacions amb altres persones.
- L'educació afectivosexual.
- Desitjos i raons. La voluntat i el judici moral. Autonomia i responsabilitat.
- L'ètica com a guia de les nostres accions. La reflexió entorn del que és valuós i els valors: universalisme i pluralisme moral. Normes, virtuts i sentiments morals. Ètiques de la felicitat, ètiques del deure i ètiques de la virtut.

- El conflicte entre legitimitat i legalitat. L'objecció de consciència. Els drets individuals i el debat entorn de la llibertat d'expressió.

- El problema de la desinformació. La protecció de dades i el dret a la intimitat. El ciberassetjament i les situacions de violència en les xarxes. Les conductes addictives.

B. Societat, justícia i democràcia.

- Les virtuts del diàleg i les normes d'argumentació. La resolució pacífica de conflictes. L'empatia amb els altres.

- La naturalesa i origen de la societat: competència i cooperació, egoisme i altruisme. Les estructures socials i els grups de pertinença.

- La política: llei, poder, sobirania i justícia. Formes d'Estat i tipus de govern. L'Estat de dret i els valors constitucionals. La democràcia: principis, procediments i institucions. La memòria democràtica. La guerra, el terrorisme i altres formes de violència política.

- Les diferents generacions de drets humans. La seua constitució històrica i rellevància ètica. Els drets de la infància.

- Associacionisme i voluntariat. La ciutadania i la participació democràtica. Els codis deontològics. Les ètiques aplicades.

- La desigualtat econòmica i la lluita contra la pobresa. Globalització econòmica i béns públics globals. El comerç just. El dret al treball, la salut, l'educació i la justícia. El valor social dels impostos.

- La igualtat de gènere i les diverses ones i corrents del feminisme. La prevenció de l'explotació i la violència contra xiquetes i dones. La corresponsabilitat en les tasques domèstiques i de cures.

- L'interculturalisme. La inclusió social i el respecte per la diversitat i les identitats etnocultural i de gènere. Els drets LGTBIQ+.

- Fins i límits ètics de la investigació científica. La bioètica. El desafiament de la intel·ligència artificial. Les propostes transhumanistes.

- Accions individuals i col·lectives en favor de la pau. La contribució de l'Estat i els organismes internacionals a la pau, la seguretat integral i la cooperació. L'atenció a les víctimes de la violència. El dret internacional i la ciutadania global. Les forces armades i la defensa al servei de la pau. El paper de les ONG i de les ONGD.

C. Sostenibilitat i ètica ambiental.

- Interdependència, interconnexió i ecodependència entre les nostres formes de vida i l'entorn. El local i el global. Consideració crítica de les diverses cosmovisions sobre la relació humana amb la naturalesa.

- Els límits del planeta i l'esgotament dels recursos. La petjada ecològica de les accions humanes. L'emergència climàtica.

- Diversos plantejaments ètics, científics i polítics entorn dels problemes ecosocials. L'ètica ambiental. L'ètica de les cures i l'ecofeminisme. Els Objectius de Desenvolupament Sostenible. El decreixement. L'economia circular.

- El compromís actiu amb la protecció dels animals i el medi ambient. Els drets dels animals i de la naturalesa. La perspectiva biocèntrica.

- Estils de vida sostenible: la prevenció dels residus i la gestió sostenible dels recursos. La mobilitat segura, saludable i sostenible. El consum responsable. Alimentació i sobirania alimentària. Comunitats resilents i en transició.

4.1. RELACIÓ DELS SABERS BÀSICS AMB ELS TEMES TRANSVERSALS

Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC): El tractament de les TIC està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CD (competència digital).

Iniciativa personal i emprenedoria: El tractament de la iniciativa personal i emprenedoria està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CE (competència emprenedora).

Educació cívica i constitucional: El tractament de l'educació cívica i constitucional és un eix vertebrador de la matèria i està recollit, especialment, en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CC (competència ciutadana). Una part molt important d'aquest saber és el la investigació amb paràmetres ètics en tot el procés, aprenent a detectar i caure en males pràctiques (negligència, plagi, fabricació de dades, falsificació, etc.)

Igualtat: El tractament de la igualtat és un eix vertebrador de la matèria i està recollit, especialment, en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CC (competència ciutadana), especialment, en els sabers relacionats amb els moviments ètics, els drets universals i la filosofia política, en què es posarà especial atenció a les discriminacions patides històricament per motius de gènere. A més, es desplegarà a través dels sabers relacionats amb la contribució de les dones al desenrotllament del pensament acadèmic, literari, artístic, humanístic i científic.

Pla lingüístic de centre (PLC): El tractament del Pla lingüístic de centre està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CP (competència plurilingüe). En aquest context, la matèria contribueix al PEPLI (Programa d'Ensenyament Plurilingüe i Interdisciplinar) en els termes establerts en el pla quadriennal.

Foment de la lectura: El tractament del foment de la lectura està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CCL (competència en comunicació lingüística), especialment per mitjà del desenvolupament del saber procedimental de l'elaboració de textos argumentatius, explicatius o descriptius a partir de la lectura de fonts primàries i secundàries.

4.2. DESPLEGAMENT DELS SABERS BÀSICS EN FORMA D'UNITATS DIDÀCTIQUES

Bloc A. Autoconeixement i autonomia moral

1. Aprenent a ser persona. L'educació emocional

- 1.1. Qui sóc jo?
- 1.2. Llibertat i moralitat
- 1.3. Es poden educar les emocions?
- 1.4. Podem convidaure en igualtat malgrat ser diferents?
- 1.5. Què significa estimar algú?

1.6. Com ens hem de relacionar amb els altres?

2. Aprenent a decidir. L'ètica

- 2.1. Què és l'ètica?
- 2.2. D'on vénen els valors morals?
- 2.3. Quina diferència hi ha entre la llei i la moral?
- 2.4. Com podem aconseguir la felicitat?
- 2.5. Quin és el camí cap al floriment humà?
- 2.6. En què consisteix una ètica formal?
- 2.7. Què és l'ètica pràctica?
- 2.8. Quins desafiaments ètics planteja el desenvolupament de la tecnologia?

Bloc B. Societat, justícia i democràcia

3. Aprenent a viure en societat. La política

- 3.1. Podem viure sense els altres?
- 3.2. Cooperar o competir?
- 3.3. De quines maneres pot organitzar-se la societat?
- 3.4. En què consisteix la justícia?
- 3.5. Com funciona la democràcia?
- 3.6. És democràtica la nostra societat?
- 3.7. La memòria democràtica

4. Aprenent a respectar la dignitat. Els drets humans

- 4.1. Quins són els nostres drets?
- 4.2. Són iguals tots els drets?
- 4.3. Com es protegeix la infància?
- 4.4. Quina és la història dels drets humans?
- 4.5. Es respecten sempre els drets de les persones?
- 4.6. Què és el feminisme?
- 4.7. Com podem lluitar contra la discriminació?
- 4.8. Tenim drets al món virtual?

5. Aprenent a viure millor. La justícia social

- 5.1. Un món global i desigual?
- 5.2. El planeta és de tothom?
- 5.3. És necessària la contribució al bé comú?
- 5.4. Com es pot aconseguir un món més just?
- 5.5. Treballant a favor de la pau?
- 5.6. Cap a una ciutadania global?

Bloc C. Sostenibilitat i ètica ambiental

6. Aprenent a cuidar el nostre planeta. La perspectiva ecosocial

- 6.1. Podem viure sense l'entorn?
- 6.2. Només tenim dret les persones?
- 6.3. Estem sobrepasant els límits del planeta?

- 6.4. Què és la perspectiva ecosocial?
- 6.5. Què són els Objectius de Desenvolupament Sostenible
- 6.6. És possible una altra manera de viure?
- 6.7. Hem de canviar els nostres hàbits de vida?

5. ORGANITZACIÓ D'ESPAIS I TEMPS

L'espai d'aprenentatge col·lectiu de referència serà l'aula, en què es desplegaran habitualment les situacions d'aprenentatge de la classe magistral, el debat i diàleg i el comentari de text, entre d'altres, sense perjudici de la disponibilitat excepcional d'altres zones de l'institut i dels espais que es puguen visitar amb finalitat pedagògica. L'espai d'aprenentatge individual de referència serà el lloc d'estudi habitual de cada alumne, en què es desplegarà la situació d'aprenentatge de l'estudi i investigació dependent.

Les unitats didàctiques es distribuïran en tres trimestres, de la forma següent:

- 1r trimestre: Unitats 1 i 2
- 2n trimestre: Unitats 3 i 4.
- 3r trimestre: Unitats 5 i 6.

Resta a criteri del professor/a la reubicació, amb finalitat pedagògica, d'alguna o algunes unitats didàctiques en un trimestre diferent, així com la distribució temporal de cada situació d'aprenentatge durant el període de la classe.

6. SITUACIONS D'APRENTATGE

Les situacions d'aprenentatge són responsabilitat de cada professor/a i serveixen per vertebrar les unitats didàctiques en funció de les possibilitats següents:

- Tema d'interès plantejat per l'alumnat.
- Observació d'un fenomen.
- Polèmica o controvèrsia entorn d'un fet.
- Informació que crida l'atenció de la ciutadania.
- Problemàtica que afecta la societat a l'entorn de l'alumnat.
- Pregunta sobre un element de la realitat.
- Recerca a partir d'un element investigable.
- Necessitat plantejada per un agent extern.
- Dilema que cal comprendre.
- Manifestació "creativa o artística"

A continuació es detallen diverses eines amb què acabar implementant les situacions d'aprenentatge.

La unitat didàctica: classe magistral, intervencions i actitud

L'exposició característica de la classe magistral permet crear una situació d'aprenentatge en què s'està ajudant l'alumne/a no només a la millora de la comprensió, sinó a la de l'expressió dels sabers conceptuals, atès que se l'anima a realitzar intervencions que poden ser avaluades. Se li pot preguntar en cada moment que l'alumne/a expose el que acaba de sentir amb la finalitat afegida d'avaluar el seu progrés acadèmic, de forma que s'atraga constantment l'atenció. Igualment, es pot motivar la intervenció de l'alumnat amb l'avaluació positiva de relacions amb l'actualitat, amb sabers anteriors i posteriors, amb incoherències,

contradiccions o febleses en les argumentacions dels autors exposats, etc. En qualsevol, en les intervencions es fomentarà la millora de l'expressió oral de l'alumnat.

-Estudi i investigació dependent

La investigació i reflexió a propòsit de conceptes clau i l'estudi del pensament de personatges rellevants històrics i actuals que han transcendit per la denúncia d'experiències personals o pel seu compromís amb la transformació social ajuden l'alumnat a descobrir la necessitat i l'abast de l'acció individual enfront de les injustícies globals i a adquirir models de referència en el camí del seu desenvolupament moral. En la investigació ha de prendre especial rellevància les aportacions de les dones als sabers de la humanitat.

-Proves escrites: exàmens i proves de control de coneixements

Els exàmens i les proves de control de coneixement són una de les situacions d'aprenentatge més eficaces perquè fomenten la concentració de l'activitat de l'estudi i alimenten l'esforç organitzatiu. Per això les proves escrites han d'assumir el percentatge major en l'avaluació de l'obtenció dels sabers bàsics i les competències específiques relacionades. Els sabers bàsics de les proves escrites no són exclusivament conceptuals, sinó també procedimentals, des del moment que es valora en aquestes la coherència i cohesió en l'expressió de les redaccions, així com la capacitat per a comentar textos i relacionar idees entre diferents parts temàtiques, entre diferents temes i entre aquests i l'actualitat.

-Proves orals

Complementàriament a les proves escrites, el professor/a pot optar per concertar proves d'avaluació orals per a la comprovació de l'assimilació per part de l'alumnat els coneixements adients, atesa la capacitat de les mateixes per a fomentar, de forma semblant a la de les proves escrites, l'organització i la concentració de l'atenció en la cohesió i assimilació dels sabers bàsics i les competències relacionades. L'exposició oral de tasques, treballs d'investigació, o altres situacions d'aprenentatge poden ser considerades proves d'avaluació orals en la mesura que no compten amb material de suport o que aquest siga esquemàtic.

-Produccions textuals: comentari de text, dissertació temàtica i treball d'investigació

Les produccions textuals orals i escrites sobre el pensament de les diferents teories i autors, especialment el comentari de text i la dissertació temàtica, representen dues situacions adients per a l'assimilació dels sabers bàsics procedimentals més característics de la matèria. Amb aquestes l'estudiant treballa l'organització dels coneixements per mitjà de la coherència i la cohesió i, alhora, augmenta la capacitat expressiva, de manera que l'adapta progressivament al nivell característic de l'etapa educativa.

Complementàriament, també és valuosa la situació d'aprenentatge propiciada pel treball d'investigació. Aquí englobem l'anàlisi crítica de materials didàctics, missatges publicitaris i informacions dels mitjans de comunicació i xarxes socials així com de la presència d'estereotips en llibres, cançons, anuncis publicitaris, produccions audiovisuals, missatges dels mitjans de comunicació, al tractament visual del cos de dones i homes en l'art, pintura, escultura, cinema, o al tractament de les dones en l'esport i en els models de bellesa.

-Tasques complementàries

Les situacions d'aprenentatge en què intervenen metodologies actives com el treball cooperatiu o el basat en reptes, tasques i projectes, entre altres, fomenten l'autonomia i la responsabilitat de l'alumnat, perquè li ofereixen la possibilitat de gestionar el seu temps, decidir entre diferents propostes de treball, resoldre els desafiaments i problemes de diverses formes i triar la manera de demostrar els seus aprenentatges. De forma similar a la dels debats, una de les finalitats de les tasques és la interiorització de la perspectiva sostenible d'acord amb l'Agenda 2030.

Quant a la concreció de les tasques, és ben rellevant el treball que es desenvolupa de manera col·lectiva, perquè es fomenta el treball en equip per mitjà de la discussió de propostes que permeten planificar i gestionar adequadament els temps i la distribució d'accions i per mitjà d'exposicions orals per a defensar el resultat.

-Debats i diàlegs

Es fomentarà la pràctica del diàleg i el debat a l'aula a partir d'experiències o notícies d'actualitat que permeten més d'una postura i que poden relacionar-se fàcilment amb els conflictes i situacions quotidianes de l'alumnat.

Amb el debat a propòsit de l'anàlisi de conflictes històrics i actuals i de les migracions de milions de persones provocades per catàstrofes naturals, guerres, fam o pobresa, a més, s'afavoreix la discrepància, el dubte i la legitimitat de les opcions minoritàries.

El debat és molt útil, també, per a treballar els dilemes morals. Al fil dels debats, dilemes i discussions plantejats, és important anar mostrant a l'alumnat el tipus d'argumentacions que de manera espontània fan servir i la manera de centrar els arguments en els temes plantejats evitant distraccions i fal·làcies.

7. MATERIAL DIDÀCTIC I RECURSOS DIGITALS

Tots els professors de la matèria Educació en Valors Cívics i Ètics de 4t d'ESO utilitzaran principalment el **llibre de text** del mateix nom **de l'editorial Vicens Vives, dels autors Martí Orriols i Prestel Alfonso, amb ISBN 978-84-682-8758-4**, que servirà de base a l'alumnat per a orientar-se en els continguts. Convé que el professor acompanye les explicacions amb **esquemes** a la pissarra, en fotocòpies o diapositives per destacar-ne els conceptes clau i vertebradors de les teories. A més, es disposa de la **plataforma Aules GVA** per a penjar material digital i plantejar tasques, així com del **correu electrònic corporatiu** per a resoldre dubtes, si la urgència del moment no permet d'esperar a la següent trobada presencial. D'altra banda, totes les aules estan dotades de **projector, ordinador i pantalla digital**, de forma que es pot complementar informació a través de petites **projeccions audiovisuals** o de diversos **recursos electrònics (presentacions Powerpoint, etc.)**.

La relació de recursos didàctics anteriors no pretén ser exhaustiva, sinó que resta oberta perquè cada professor/a n'afegesca el que crega convenient, d'acord amb el seu criteri pedagògic i en funció de la correspondència amb les unitats didàctiques o la idiosincràsia del grup. Així, per exemple, es poden usar bateries de preguntes de comprensió, resums de lliçons en format escrit o audiovisual (vídeos de youtube, podcasts), preguntes amb resposta d'elecció múltiple per mitjà de *kahoots*, etc.

8. CRITERIS D'AVALUACIÓ

Cesp1. **Investigar qüestions ètiques analitzant críticament informació fiable.**

1.1. Construir i expressar un concepte ajustat de si mateix reconeixent les múltiples dimensions de la seua naturalesa i personalitat, així com de la dimensió cívica i moral d'aquesta, a partir de la investigació i el diàleg entorn de diverses concepcions sobre la naturalesa humana.

1.2. Identificar, gestionar i comunicar idees, emocions, afectes i desitjos amb comprensió i empatia cap a les altres persones, demostrant autoestima i compartint un concepte adequat del que han de ser les relacions amb altres persones, incloent-hi l'àmbit afectiu-sexual.

1.3. Desenvolupar i demostrar autonomia moral a través de la pràctica de la deliberació racional, l'ús de conceptes ètics, i el diàleg respectuós amb els altres entorn de diferents valors i maneres de vida, així com a problemes relacionats amb l'exercici dels drets individuals, l'ús responsable i segur de les xarxes, les conductes addictives i l'assetjament escolar.

Cesp2. Promoure normes i valors per a una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i compromesa amb el bé comú.

2.1. Promoure i demostrar una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i compromesa amb el bé comú, a partir de la investigació sobre la naturalesa social i política de l'ésser humà i l'ús i comprensió crítica dels conceptes de llei, poder, sobirania, justícia, Estat, democràcia, memòria democràtica, dignitat i drets humans.

2.2. Fomentar l'exercici de la ciutadania activa i democràtica a través del coneixement del moviment associatiu i la participació respectuosa, dialogant i constructiva en activitats de grup que impliquen prendre decisions col·lectives, planificar accions coordinades i resoldre problemes aplicant procediments i principis cívics, ètics i democràtics explícits.

2.3. Contribuir a generar un compromís actiu amb el bé comú a través de l'anàlisi i la presa raonada i dialogant de posició entorn de qüestions ètiques d'actualitat com la lluita contra la desigualtat i la pobresa, el dret al treball, la salut, l'educació i la justícia, així com sobre els fins i límits ètics de la investigació científica.

2.4. Prendre consciència de la lluita per una efectiva igualtat de gènere, i del problema de la violència i explotació sobre les dones, a través de l'anàlisi de les diverses ones i corrents del feminisme i de les mesures de prevenció de la desigualtat, la violència i la discriminació per raó de gènere i orientació sexual, mostrant igualment coneixement dels drets LGTBIQ+ i reconeixent la necessitat de respectar-los.

2.5. Contribuir activament al benestar social adoptant una posició pròpia, explícita, informada i èticament fonamentada sobre el valor i pertinència dels drets humans, el respecte per la diversitat etnocultural, la consideració dels béns públics globals i la percepció del valor social dels impostos.

2.6. Contribuir a la consecució d'un món més just i pacífic a través de l'anàlisi i reconeixement de la història democràtica del nostre país i de les funcions de l'Estat de dret i les seues institucions, els organismes internacionals, les associacions civils i els cossos i forces de seguretat de l'Estat, en la seua obstinació per aconseguir la pau i la seguretat integral, atendre les víctimes de la violència i promoure la solidaritat i cooperació entre les persones i els pobles.

Cesp3. Explicar els desafiaments ecològics plantejats pels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

3.1. Descriure les relacions històriques d'interconnexió, interdependència i ecodependència entre les nostres vides i l'entorn a partir de l'anàlisi de les causes i conseqüències dels més greus problemes ecosocials que ens afecten.

3.2. Valorar diferents plantejaments científics, polítics i ètics amb els quals afrontar l'emergència climàtica i la crisi mediambiental a través de l'exposició i el debat argumental entorn d'aquests.

3.3. Promoure estils de vida èticament compromesos amb l'assoliment d'un desenvolupament sostenible, contribuint per si mateix i en el seu entorn a la prevenció dels residus, la gestió sostenible dels recursos, la mobilitat segura, sostenible i saludable, el comerç just, el consum responsable, la cura del patrimoni natural, el respecte per la diversitat etnocultural, i la cura i protecció dels animals.

Cesp4. Gestionar situacions de conflicte per a poder afrontar-les des de la cultura de la pau i proposar solucions equitatives.

4.1. Desenvolupar una actitud de gestió equilibrada de les emocions, d'estima i cura de si mateix i dels altres, identificant, analitzant i expressant de manera assertiva les pròpies emocions i sentiments, i reconeixent i valorant els dels altres en diferents contextos i al voltant d'activitats creatives i de reflexió individual o dialogada sobre qüestions ètiques i cíviques.

4.2. Reconèixer les diferents violències que constitueixen la cultura de la violència i analitzar-ne críticament les conseqüències per a la convivència democràtica.

4.3. Proposar i dur a terme accions encaminades a la construcció de la cultura de la pau en la vida diària del centre i en l'entorn social.

4.4. Arribar a un punt d'entesa integrant les intervencions i plantejaments de la resta de la classe a través del diàleg col·lectiu i el consens.

Cesp5. Dialogar i debatre de manera respectuosa i correctament argumentada sobre problemes morals.

5.1. Participar en els debats plantejats a classe de manera assertiva, escoltant de manera activa i respectant el torn de paraula tant en l'aportació d'arguments, fonamentats en informació fiable, com quan exposa el seu acord o desacord.

5.2. Utilitzar els conceptes i els arguments de manera rigorosa per a exposar les seues pròpies idees i raonaments i per a aclarir els dubtes i malentesos que es plantegen.

5.3. Utilitzar un llenguatge oral i escrit inclusiu i igualitari en qualsevol situació d'aprenentatge.

5.4. Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint rols amb eficiència i responsabilitat.

Cesp6. Analitzar de manera crítica les normes i lleis vigents en el marc de la Declaració Universal

dels Drets Humans.

6.1. Explicar i exemplificar amb claredat la diferència entre legitimitat i legalitat.

6.2. Analitzar críticament la relació entre les normes i lleis vigents i la Declaració Universal dels Drets Humans.

6.3. Aplicar l'aprenentatge sobre la legitimitat de normes a altres situacions que requereixen ser regulades.

Cesp7. Proposar accions compromeses amb la transformació social i combatre els estereotips i rols associats.

7.1. Identificar els valors que sustenten els estereotips i els prejudicis presents en debats, produccions escrites, literatura, música, videojocs, publicitat, xarxes socials, etc.

7.2. Analitzar críticament les conseqüències d'adoptar els estereotips i prejudicis com a patró de comportament i relació amb les altres persones i denunciar les desigualtats i injustícies que generen.

7.3. Proposar conductes i desplegar accions per a combatre la discriminació i no inclusió de les persones víctimes dels estereotips socials a l'aula, el centre i la societat.

9. INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ

Els instruments d'avaluació serviran per a concretar el nivell d'assoliment dels sabers bàsics relacionats amb les competències específiques que es despleguen en les situacions d'aprenentatge.

L'avaluació de les **proves d'examen escrites** o, en el seu cas, orals representarà el **80% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades.

Les exposicions orals dels treballs d'investigació es poden considerar un tipus de prova d'avaluació oral que computaria en aquest apartat, sempre que es realitzen sense material de suport o que aquest siga esquemàtic. En aquestes es posarà especial atenció en la millora de l'expressió oral de l'alumnat. El professor/a disposa d'una rúbrica departamental que facilita l'avaluació objectiva de tots els paràmetres importants de les exposicions orals.

En el cas de les proves d'avaluació telemàtiques, es faran mitjançant la plataforma Aules GVA i Teams habilitades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. Aquestes podran tenir la mateixa validesa que les proves escrites i orals. Les proves d'avaluació telemàtica es podran aplicar sense que necessàriament hi haja un estat d'alarma, d'emergència o d'excepció.

Les proves escrites serviran per a avaluar, a més dels sabers bàsics conceptuals vertebradors de les unitats didàctiques pertinents, almenys, el tipus de sabers bàsics procedimentals de la **definició de conceptes**, directa o per mitjà de preguntes de comprensió teòrica de resposta concisa. Es pot optar també pel desplegament del saber procedimental de la **redacció** i el **comentari de text**.

L'alumne/a pot rebre una reducció no major del 10% de la puntuació obtinguda en l'estratègia d'aprenentatge de cada prova escrita, en funció de la quantitat i gravetat de les **faltes d'ortografia** comeses. Si és aquest el cas, podrà recuperar la puntuació perduda amb les tasques que el professor/a li indique amb l'objectiu de millorar aquesta competència.

Amb la finalitat de promoure la varietat en els instruments d'avaluació es completarà la nota amb la valoració de sabers procedimentals i actitudinals complementaris. Quant als primers, l'avaluació de les **intervencions** relacionades amb la classe magistral així com les relacionades amb **debats** o les produccions de **tasques complementàries** representaran un **10% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades. A tal efecte, els comentaris de text o dissertacions no incloses en proves d'avaluació escrites o orals computarien en aquest apartat. En les intervencions durant la classe magistral i en els debats es posarà especial atenció en la millora de l'expressió oral de l'alumnat.

L'avaluació de l'**actitud** mostrada en la classe magistral així com la relacionada amb la realització o no de qualsevol altra acció o activitat característica d'altres situacions d'aprenentatge representarà un **10% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades.

S'entén l'**avaluació contínua** com una aplicació constant dels mètodes d'orientació que analitzen, faciliten i reconduïxen el progrés de l'alumnat en el procés d'assimilació dels sabers bàsics i de desenvolupament de les competències específiques relacionades, per mitjà de l'assimilació, al seu torn, de cada nucli de continguts. En aquest context, la nota final de la matèria serà **la mitjana aritmètica de les notes definitives, considerades amb dos decimals, de les tres avaluacions** de què consta el curs en la convocatòria ordinària. Per a consignar la nota final en forma de número enter, es tindrà en compte, per norma general, el **mètode del truncament** de cada número enter, amb el benentès que el professor/a podrà emprar l'**arrodoniment qualitatiu** al número enter superior si considera que l'actitud global de l'alumne/a i les dificultats de les seues circumstàncies personals són suficients per compensar algun dels cinc decimals de distància. En l'ESO, la categoria SUSPÈS pren la franja entre el 0 i el 4,99; l'APROVAT pren la franja entre el 5 i el 5,99; el BÉ pren la franja entre el 6 i el 6,99; el NOTABLE pren la franja entre el 7 i el 8,99; i l'EXCEL·LENT pren la franja entre el 9 i el 10.

A l'efecte d'ajudar en la valoració detallada i objectiva dels diferents instruments d'avaluació, és convenient que els professors compten amb **rúbriques** que puntuen els diversos objectius en funció del grau d'assoliment. Al final de la present Proposta Pedagògica de Departament hi ha un annex amb un recull de rúbriques representatives. Així mateix, és convenient que els professors disposen d'**escales d'observació, diaris d'aprenentatge, registres anecdòtics i llistes de confrontació**.

10. RECUPERACIÓ

Els alumnes que no presenten un rendiment adequat després dels primers resultats insatisfactoris rebran **instruccions personalitzades** per part del professor/a **per a realitzar activitats complementàries o de reforç** enfocades, especialment, a la millora de les competències específiques relacionades amb l'estratègia d'aprenentatge de les proves o lliuraments. El professor/a farà un **seguiment personal** del progrés d'aquestes tasques i mantindrà el registre d'aquest **pla de recuperació** per mitjà del rendiment que haurà de mostrar l'alumne/a en una **prova objectiva o lliurament de recuperació trimestral** al final de tot el procés. Aquesta prova coincidirà amb la prova o lliurament de millora de rendiment de cada trimestre oberta a tot l'alumnat del grup.

Per als alumnes que no estiguen satisfets amb els resultats obtinguts hi haurà **una prova o lliurament de millora de rendiment per cada trimestre**, amb la finalitat de valorar de nou l'assimilació dels sabers bàsics i de les competències relacionades amb la situació d'aprenentatge de les proves o lliuraments passats del trimestre corresponent, **que es correspondrà amb el 80% de la nota numèrica** i que tindrà un format similar al de les dites proves o lliuraments, però ara, si escau, de forma unificada i proporcionada al temps disponible. Els estudiants que, abans de la prova o lliurament de millora, ja hagueren tret una nota igual o superior a 5 en el trimestre corresponent i volgueren obtenir una qualificació major, amb la finalitat de promoure la consolidació de la maduresa personal i la responsabilitat, el professor/a pot advertir-los que la nota que traguen en la prova o lliurament de millora substituirà la nota anterior.

La millora de la part del 10% dedicada a les intervencions, debats i tasques complementàries així com **de la part del 10% relacionada amb l'actitud** s'assolirà amb la **realització adequada de les accions i activitats** que preveja el professor/a a tal efecte. El professor/a pot decidir que la recuperació d'aquestes dues parts s'assolisca amb la bona

realització de les situacions d'aprenentatge similars **del trimestre següent**, quan es tracte de la 1a i 2a avaluació.

Per als alumnes que no hagen superat la matèria després de les tres recuperacions corresponents, hi haurà les darreres setmanes una prova escrita global en què es valoraran els sabers bàsics conceptuals vertebradors de les unitats didàctiques donades al llarg del curs. La prova o lliurament serà valorat fins a 10 punts, és a dir, es correspondran amb el 100% de la nota final.

11. TRACTAMENT DE LA INCLUSIÓ

Per als alumnes que mostren alguna **necessitat específica de suport educatiu (TDAH...)** amb l'informe professional corresponent i amb el Pla d'Actuació Personalitzat del centre, el professor/a aplicarà un **programa de suport individual** en què es durà un registre detallat del lliurament d'unes activitats de reforç més específicament centrades en el repàs dels conceptes bàsics del temari i concretades, sobretot, en forma de resums, redaccions i autoexàmens que promoguen la reflexió teòrica en funció de la correcció subsegüent. Tal com s'explicita en el Decret 104/2018 de 17 de juliol, es valoraria el seu cas per fer-ne, en col·laboració amb el Departament d'Orientació, l'adaptació més adient que no afecte els continguts.

Per als alumnes que presenten algun tipus de **necessitat educativa especial** que no requereisca una adaptació curricular significativa, però que els haja afectat de forma decisiva durant el curs (**trastorns de la personalitat...**), d'acord amb l'article 31, 4.b del Decret 108/2022, el professor/a valorarà la possibilitat d'aplicar la mesura excepcional de l'**exempció avaluadora**, que en cap cas serà superior a l'equivalent a les proves o lliuraments amb què es valoren les estratègies d'aprenentatge, i els sabers bàsics i competències específiques relacionades, d'un trimestre. Si s'hi aplicara aquesta mesura, la nota final que l'alumne/a obtinguera en la matèria no podria ser superior a 5.

Per als alumnes que necessiten una **adaptació curricular significativa**, d'acord amb els articles 19 i 20.3 de Reial Decret 217/2022 que permet obtenir el Graduat en ESO amb ACIS, en el cas que gaudiren d'un Pla d'Actuació Personalitzat en el centre, el professor/a realitzarà un **programa de suport individual** en què durà un seguiment particularitzat de l'assimilació progressiva dels objectius flexibilitzats i adequats a la situació de partida de cada cas. Així mateix, durà un registre detallat del lliurament de les activitats adaptades al nivell de l'alumne/a i del nivell d'assoliment dels objectius.

Així mateix, quan el professor/a detecte **alumnes amb altes capacitats**, els proposarà, en funció de la seua disposició, activitats d'ampliació que, relacionades amb la matèria i els seus objectius, despleguen els seus interessos i motivacions. L'ampliació es desplegaria per mitjà de la redacció, l'assaig individual i l'exposició posterior d'alguna temàtica de recerca a banda de la principal.

12. RECLAMACIÓ DE LES QUALIFICACIONS

L'alumnat té dret a consultar els exàmens i treballs realitzats i a sol·licitar al professorat les explicacions pertinents pel que fa a la qualificació obtinguda en relació als criteris establerts en la present programació. Se li facilitarà una **còpia de la prova escrita o lliurament corregit** si així ho sol·licita, per registre d'entrada adreçant-se a Direcció, ell mateix, si és major d'edat o el seu tutor/a legal, en cas contrari, sempre després d'una entrevista realitzada a tal efecte i en un màxim de cinc dies laborals a comptar des de la mateixa.

Ateses les característiques de l'assignatura i la seua dimensió ètica, la utilització total o parcial de qualsevol mitjà escrit, sonor o digital per a **copiar o intentar copiar en una prova escrita, tasca o qualsevol altra situació d'aprenentatge, implicarà suspendre la prova o activitat corresponent amb la qualificació de zero punts, amb independència de les preguntes afectades.** Quan hi haja indicis clars que apunten al fet que l'alumne ha copiat, malgrat que no haja estat advertit en el moment dels fets, el professor/a afectat, amb l'acord de la majoria de membres del Departament, convindrà amb l'alumne la data per a la realització d'una prova de validació, amb què confirmar o requalificar la nota, exclusivament, de les preguntes de les proves o de les parts de les activitats afectades.

13. ABSÈNCIA EN LES PROVES D'AVALUACIÓ

L'alumnat té el dret a la realització d'una prova d'avaluació o lliurament amb anterioritat o posterioritat a la data de la mateixa si hi justifica l'absència degudament. La informació enviada a aquest efecte per la família a través de la plataforma Ítaca o de qualsevol altre canal de comunicació oficial servirà de justificació. **La justificació degudament documentada de l'absència donarà dret a la realització de la prova en una data diferent a la planificada per al grup-classe.**

Si l'alumne o la família no aporta la deguda documentació que hi justifique l'absència, la matèria de l'examen se li acumularà en la recuperació trimestral corresponent en els mateixos termes recollits per a la resta de l'alumnat del grup. Si el butlletí de notes s'entrega abans de la realització de la dita prova de recuperació, el contingut relacionat de la matèria, en no haver-se avaluat encara, es concretarà amb **la qualificació provisional dels punts assolits en altres apartats.**

L'absència per **participació en intercanvis lingüístics (Erasmus)** organitzats per l'institut no requereix més justificació que la notificació corresponent per part de l'alumnat. Si l'absència es produeix durant un període significatiu del trimestre, a la tornada seran avaluats dels continguts del trimestre afectat que siguen imprescindibles per a la consecució de les competències específiques de la matèria. Si en aquestes circumstàncies l'alumnat no ha realitzat prou proves o lliuraments abans de la marxa per a valorar de forma objectiva l'avaluació trimestral, **no se'ls consignarà cap qualificació en Ítaca**, sinó que es deixarà la casella corresponent en blanc i no comptarà, per tant, per a la mitjana final.

14. DOCUMENT PONT

EDUCACIÓ EN VALORS CÍVICS I ÈTICS (4t ESO)

Blocs competencials

<p>Competència específica</p> <p>1. Investigar qüestions ètiques analitzant críticament informació fiable.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL2, CD1, CD2, CD3, CPSAA1, CC1, CC2, CC3</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>1.1. Construir i expressar un concepte ajustat de si mateix reconeixent les múltiples dimensions de la seua naturalesa i personalitat, així com de la dimensió cívica i moral d'aquesta, a partir de la investigació i el diàleg entorn de diverses concepcions sobre la naturalesa humana.</p>	
<p>1.2. Identificar, gestionar i comunicar idees, emocions, afectes i desitjos amb comprensió i empatia cap a les altres persones, demostrant autoestima i compartint un concepte adequat del que han de ser les relacions amb altres persones, incloent-hi l'àmbit afectiu-sexual.</p>	
<p>1.3 Desenvolupar i demostrar autonomia moral a través de la pràctica de la deliberació racional, l'ús de conceptes ètics, i el diàleg respectuós amb els altres entorn de diferents valors i maneres de vida, així com a problemes relacionats amb l'exercici dels drets individuals, l'ús responsable i segur de les xarxes, les conductes addictives i l'assetjament escolar.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>2. Promoure normes i valors per a una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i compromesa amb el bé comú.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL5, CD3, CC1, CC2, CC3, CC4, CCEC1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>2.1 Promoure i demostrar una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i compromesa amb el bé comú, a partir de la investigació sobre la naturalesa social i política de l'ésser humà i l'ús i comprensió crítica dels conceptes de llei, poder, sobirania, justícia, Estat, democràcia, memòria democràtica, dignitat i drets humans.</p>	
<p>2.2. Fomentar l'exercici de la ciutadania activa i democràtica a través del coneixement del moviment associatiu i la participació respectuosa, dialogant i constructiva en activitats de grup que impliquen prendre decisions col·lectives, planificar accions coordinades i resoldre problemes aplicant procediments i principis cívics, ètics i democràtics explícits.</p>	

2.3. Contribuir a generar un compromís actiu amb el bé comú a través de l'anàlisi i la presa raonada i dialogant de posició entorn de qüestions ètiques d'actualitat com la lluita contra la desigualtat i la pobresa, el dret al treball, la salut, l'educació i la justícia, així com sobre els fins i límits ètics de la investigació científica.

2.4. Prendre consciència de la lluita per una efectiva igualtat de gènere, i del problema de la violència i explotació sobre les dones, a través de l'anàlisi de les diverses ones i corrents del feminisme i de les mesures de prevenció de la desigualtat, la violència i la discriminació per raó de gènere i orientació sexual, mostrant igualment coneixement dels drets LGTBIQ+ i reconeixent la necessitat de respectar-los.

2.5 Contribuir activament al benestar social adoptant una posició pròpia, explícita, informada i èticament fonamentada sobre el valor i pertinència dels drets humans, el respecte per la diversitat etnocultural, la consideració dels béns públics globals i la percepció del valor social dels impostos.

2.6 Contribuir a la consecució d'un món més just i pacífic a través de l'anàlisi i reconeixement de la història democràtica del nostre país i de les funcions de l'Estat de dret i les seues institucions, els organismes internacionals, les associacions civils i els cossos i forces de seguretat de l'Estat, en la seua obstinació per aconseguir la pau i la seguretat integral, atendre les víctimes de la violència i promoure la solidaritat i cooperació entre les persones i els pobles.

<p>Competència específica</p> <p>3. Explicar els desafiaments ecològics plantejats pels Objectius de Desenvolupament Sostenible.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL3, CCL4, STEM5, CPSAA2, CC1, CC2, CC3, CC4, CE1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>3.1. Descriure les relacions històriques d'interconnexió, interdependència i ecodependència entre les nostres vides i l'entorn a partir de l'anàlisi de les causes i conseqüències dels més greus problemes ecosocials que ens afecten.</p>	
<p>3.2. Valorar diferents plantejaments científics, polítics i ètics amb els quals afrontar l'emergència climàtica i la crisi mediambiental a través de l'exposició i el debat argumental entorn d'aquests.</p>	
<p>3.3. Promoure estils de vida èticament compromesos amb l'assoliment d'un desenvolupament sostenible, contribuint per si mateix i en el seu entorn a la prevenció dels residus, la gestió sostenible dels recursos, la mobilitat segura, sostenible i saludable, el comerç just, el consum responsable, la cura del patrimoni natural, el respecte per la diversitat etnocultural, i la cura i protecció dels animals.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>4. Gestionar situacions de conflicte per a poder afrontar-les des de la cultura de la pau i proposar solucions equitatives.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CPSAA2, CPSAA3, CC1, CC3, CE3, CCEC3</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>4.1. Desenvolupar una actitud de gestió equilibrada de les emocions, d'estima i cura de si mateix i dels altres, identificant, analitzant i expressant de manera assertiva les pròpies emocions i sentiments, i reconeixent i valorant els dels altres en diferents contextos i al voltant d'activitats creatives i de reflexió individual o dialogada sobre qüestions ètiques i cíviques.</p>	
<p>4.2. Reconèixer les diferents violències que constitueixen la cultura de la violència i analitzar-ne críticament les conseqüències per a la convivència democràtica.</p>	
<p>4.3. Proposar i dur a terme accions encaminades a la construcció de la cultura de la pau en la vida diària del centre i en l'entorn social.</p>	
<p>4.4. Arribar a un punt d'entesa integrant les intervencions i plantejaments de la resta de la classe a través del diàleg col·lectiu i el consens.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>5. Dialogar i debatre de manera respectuosa i correctament argumentada sobre problemes morals.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CPSAA1, CPSAA2, CPSAA3, CC1, CC3, CE3, CCEC3</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>5.1. Participar en els debats plantejats a classe de manera assertiva, escoltant de manera activa i respectant el torn de paraula tant en l'aportació d'arguments, fonamentats en informació fiable, com quan exposa el seu acord o desacord.</p>	
<p>5.2. Utilitzar els conceptes i els arguments de manera rigorosa per a exposar les seues pròpies idees i raonaments i per a aclarir els dubtes i malentesos que es plantegen.</p>	
<p>5.3. Utilitzar un llenguatge oral i escrit inclusiu i igualitari en qualsevol situació d'aprenentatge.</p>	
<p>5.4. Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint rols amb eficiència i responsabilitat.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>6. Analitzar de manera crítica les normes i lleis vigents en el marc de la Declaració Universal dels Drets Humans.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL2, CCL3, CCL4, CCL5, CPSAA1, CC1, CC2, CC3, CCEC1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>6.1. Explicar i exemplificar amb claredat la diferència entre legitimitat i legalitat.</p>	
<p>6.2. Analitzar críticament la relació entre les normes i lleis vigents i la Declaració Universal dels Drets Humans.</p>	
<p>6.3. Aplicar l'aprenentatge sobre la legitimitat de normes a altres situacions que requeresquen ser regulades.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>7. Proposar accions compromeses amb la transformació social i combatre els estereotips i rols associats.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CPSAA1, CPSAA2, CPSAA3, CC1, CC2, CC3, CCEC1, CCEC3</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>7.1. Identificar els valors que sustenten els estereotips i els prejudicis presents en debats, produccions escrites, literatura, música, videojocs, publicitat, xarxes socials, etc.</p>	
<p>7.2. Analitzar críticament les conseqüències d'adoptar els estereotips i prejudicis com a patró de comportament i relació amb les altres persones i denunciar les desigualtats i injustícies que generen.</p>	
<p>7.3. Proposar conductes i desplegar accions per a combatre la discriminació i no inclusió de les persones víctimes dels estereotips socials a l'aula, el centre i la societat.</p>	

Blocs de sabers bàsics i unitats didàctiques

<p>A. Autoconeixement i autonomia moral.</p> <ul style="list-style-type: none"> – La investigació ètica i la resolució de problemes complexos. El pensament crític i filosòfic. – La naturalesa humana i la identitat personal. Dignitat, llibertat i moralitat. – L'educació de les emocions i els sentiments. L'autoestima personal. La igualtat i el respecte mutu en les relacions amb altres persones. – L'educació afectivosexual. – Desitjos i raons. La voluntat i el judici moral. Autonomia i responsabilitat.
--

- L'ètica com a guia de les nostres accions. La reflexió entorn del que és valuós i els valors: universalisme i pluralisme moral. Normes, virtuts i sentiments morals. Ètiques de la felicitat, ètiques del deure i ètiques de la virtut.
- El conflicte entre legitimitat i legalitat. L'objecció de consciència. Els drets individuals i el debat entorn de la llibertat d'expressió.
- El problema de la desinformació. La protecció de dades i el dret a la intimitat. El ciberassetjament i les situacions de violència en les xarxes. Les conductes addictives.

1. Aprenent a ser persona. L'educació emocional

- 1.1. Qui sóc jo?
- 1.2. Llibertat i moralitat
- 1.3. Es poden educar les emocions?
- 1.4. Podem conviure en igualtat malgrat ser diferents?
- 1.5. Què significa estimar algú?
- 1.6. Com ens hem de relacionar amb els altres?

2. Aprenent a decidir. L'ètica

- 2.1. Què és l'ètica?
- 2.2. D'on vénen els valors morals?
- 2.3. Quina diferència hi ha entre la llei i la moral?
- 2.4. Com podem aconseguir la felicitat?
- 2.5. Quin és el camí cap al floriment humà?
- 2.6. En què consisteix una ètica formal?
- 2.7. Què és l'ètica pràctica?
- 2.8. Quins desafiaments ètics planteja el desenvolupament de la tecnologia?

B. Societat, justícia i democràcia.

- Les virtuts del diàleg i les normes d'argumentació. La resolució pacífica de conflictes. L'empatia amb els altres.
- La naturalesa i origen de la societat: competència i cooperació, egoisme i altruisme. Les estructures socials i els grups de pertinença.
- La política: llei, poder, sobirania i justícia. Formes d'Estat i tipus de govern. L'Estat de dret i els valors constitucionals. La democràcia: principis, procediments i institucions. La memòria democràtica. La guerra, el terrorisme i altres formes de violència política.
- Les diferents generacions de drets humans. La seua constitució històrica i rellevància ètica. Els drets de la infància.
- Associacionisme i voluntariat. La ciutadania i la participació democràtica. Els codis deontològics. Les ètiques aplicades.
- La desigualtat econòmica i la lluita contra la pobresa. Globalització econòmica i béns públics globals. El comerç just. El dret al treball, la salut, l'educació i la justícia. El valor social dels impostos.
- La igualtat de gènere i les diverses onades i corrents del feminisme. La prevenció de l'explotació i la violència contra xiquetes i dones. La corresponsabilitat en les tasques domèstiques i de cures.
- L'interculturalisme. La inclusió social i el respecte per la diversitat i les identitats etnoculturals i de gènere. Els drets LGTBIQ+.
- Fins i límits ètics de la investigació científica. La bioètica. El desafiament de la intel·ligència artificial. Les propostes transhumanistes.
- Accions individuals i col·lectives en favor de la pau. La contribució de l'Estat i els organismes internacionals a la pau, la seguretat integral i la cooperació. L'atenció a les víctimes de la violència. El dret internacional i la ciutadania global. Les forces armades i la defensa al servei de la pau. El paper de les ONG i de les ONGD.

<p>3. Aprenent a viure en societat. La política</p> <p>3.1. Podem viure sense els altres? 3.2. Cooperar o competir? 3.3. De quines maneres pot organitzar-se la societat? 3.4. En què consisteix la justícia? 3.5. Com funciona la democràcia? 3.6. És democràtica la nostra societat? 3.7. La memòria democràtica</p>	<p>4. Aprenent a respectar la dignitat. Els drets humans</p> <p>4.1. Quins són els nostres drets? 4.2. Són iguals tots els drets? 4.3. Com es protegeix la infància? 4.4. Quina és la història dels drets humans? 4.5. Es respecten sempre els drets de les persones? 4.6. Què és el feminisme? 4.7. Com podem lluitar contra la discriminació? 4.8. Tenim drets al món virtual?</p>
<p>5. Aprenent a viure millor. La justícia social</p> <p>5.1. Un món global i desigual? 5.2. El planeta és de tothom? 5.3. És necessària la contribució al bé comú? 5.4. Com es pot aconseguir un món més just? 5.5. Treballant a favor de la pau? 5.6. Cap a una ciutadania global?</p>	

<p>C. Sostenibilitat i ètica ambiental.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Interdependència, interconnexió i ecodependència entre les nostres formes de vida i l'entorn. El local i el global. Consideració crítica de les diverses cosmovisions sobre la relació humana amb la naturalesa. – Els límits del planeta i l'esgotament dels recursos. La petjada ecològica de les accions humanes. L'emergència climàtica. – Diversos plantejaments ètics, científics i polítics entorn dels problemes ecosocials. L'ètica ambiental. L'ètica de les cures i l'ecofeminisme. Els Objectius de Desenvolupament Sostenible. El decreixement. L'economia circular. – El compromís actiu amb la protecció dels animals i el medi ambient. Els drets dels animals i de la naturalesa. La perspectiva biocèntrica. – Estils de vida sostenible: la prevenció dels residus i la gestió sostenible dels recursos. La mobilitat segura, saludable i sostenible. El consum responsable. Alimentació i sobirania alimentària. Comunitats resilents i en transició. 	
<p>6. Aprenent a cuidar el nostre planeta. La perspectiva ecosocial</p> <p>6.1. Podem viure sense l'entorn? 6.2. Només tenim dret les persones? 6.3. Estem sobrepasant els límits del planeta? 6.4. Què és la perspectiva ecosocial? 6.5. Què són els Objectius de Desenvolupament Sostenible 6.6. És possible una altra manera de viure?</p>	

6.7. Hem de canviar els nostres hàbits de vida?	
---	--

PROPOSTA PEDAGÒGICA

MATÈRIA: FILOSOFIA (OPTATIVA)

DEPARTAMENT: FILOSOFIA

NIVELL: 4t D'ESO

UNIÓ EUROPEA

Fons Social Europeu
L'FSE inverteix en el teu futur

PROPOSTA PEDAGÒGICA

1. JUSTIFICACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ

1.1.1. NORMATIVA D'IGUALTAT

1.2. CONTEXTUALITZACIÓ

2. FINALITATS I OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

3. COMPETÈNCIES CLAU I ESPECÍFIQUES

3.1. COMPETÈNCIES CLAU DE L'ESO

3.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE FILOSOFIA (OPTATIVA) 4t D'ESO

3.3. RELACIÓ ENTRE COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I COMPETÈNCIES

CLAU

4. SABERS BÀSICS

4.1. RELACIÓ DELS SABERS BÀSICS AMB ELS TEMES TRANSVERSALS

4.2. DESPLEGAMENT DELS SABERS BÀSICS EN FORMA D'UNITATS DIDÀCTIQUES

5. ORGANITZACIÓ D'ESPAIS I TEMPS

6. SITUACIONS D'APRENTATGE

7. MATERIAL DIDÀCTIC I RECURSOS DIGITALS

8. CRITERIS D'AVUACIÓ

9. INSTRUMENTS D'AVUACIÓ

10. RECUPERACIÓ

11. TRACTAMENT DE LA INCLUSIÓ

12. RECLAMACIÓ DE LES QUALIFICACIONS

13. ABSÈNCIA EN LES PROVES D'AVUACIÓ

14. DOCUMENT PONT

1. JUSTIFICACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ

La matèria de la Filosofia (optativa) promou en l'alumnat la seua capacitat de pensar, comprendre, reflexionar i argumentar i posa al seu abast les eines necessàries tant teòriques com pràctiques. A més, l'anàlisi filosòfica va més enllà del camp concret d'estudi de la resta de matèries, plantejant una reflexió global sobre què és l'ésser humà, el coneixement, la conducta adequada i la vida social i política i desplega, d'aqueixa manera, la seua capacitat de transformació i canvi tant individual com social.

Aquesta matèria acosta l'alumnat als temes de la filosofia que li són més pròxims, a l'ús dels conceptes específics d'aquesta i a les teories que han donat diferents respostes. A més d'això, promou la reflexió sobre els continguts que planteja no sols des d'una perspectiva teòrica sinó també des de la seua pròpia experiència. La filosofia permet l'alumnat analitzar de manera crítica la tradició i les seues idees preconcebudes sobre la realitat i, en conseqüència, alliberar-se de prejudicis i idees dominants majoritàriament acceptades.

Amb la finalitat de desplegar la matèria de la forma més satisfactòria possible la present programació ha tingut en compte la normativa següent:

- Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.
- Reial decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableixen l'ordenació i els ensenyaments mínims del Batxillerat.
- Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat.
- Reial decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Secundària Obligatoria.
- Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria.
- Ordre 45/2011, de 8 de juny, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regula l'estructura de les programacions didàctiques en l'ensenyança bàsica.
- Ordre 32/2011 de 20 de desembre de la Conselleria d'Educació, Formació i Ocupació, per la qual es regula el dret de l'alumnat a l'objectivitat en l'avaluació, i s'estableix el procediment de reclamació de qualificacions obtingudes i de les decisions de promoció, de certificació o d'obtenció del títol acadèmic que corresponga.
- Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre de 2006, sobre les competències clau per a l'aprenentatge permanent.
- Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià.
- Ordre 20/2019 de 30 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents.
- Resolució de 24 de juliol de 2019, de la Secretaria Autonòmica d'Educació i Formació Professional, per la qual es dicten instruccions per a l'aplicació d'alguns dels principals procediments previstos en l'Ordre 20/2019.
- Llei 4/2018, de 21 de febrer, de la Generalitat, per la qual es regula i promou el plurilingüisme en el sistema educatiu valencià.

1.1.1. NORMATIVA D'IGUALTAT

El Departament de Filosofia té per línia mestra d'actuació educar en **els valors de la igualtat contra les actituds d'odi envers l'emancipació de les dones, la identitat de gènere i la lliure orientació sexual**. En aquest context, s'explicita el recull de normativa següent que impregna, des d'una perspectiva transversal, les seues accions didàctiques:

-Decret 195/2022, de 11 de novembre, del Consell, d'igualtat i convivència en el sistema educatiu valencià.

-Llei 23/2018, de 29 de novembre, de la Generalitat, d'igualtat de les persones LGTBI.

-Llei 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat, per a la Igualtat entre Dones i Homes.

-Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació.

·Article 19, punt 2: "es treballaran la igualtat de gènere, l'educació per a la pau, l'educació per al consum responsable i el desenvolupament sostenible i l'educació per a la salut, inclosa l'afectivo-sexual."

-Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria, en la matèria Educació en Valors Cívics i Ètics

-Recursos web de la Generalitat Valenciana per a la igualtat i la convivència:

<https://ceice.gva.es/va/web/inclusioeducativa/reico.-repositori-de-recursos-web-per-a-la-igualtat-i-la-convivencia>

·Educació sexual

·Guia per a la prevenció de l'abús sexual

·Guia d'ús del llenguatge igualitari

·Unitats didàctiques de la història i cultura del poble gitano

·Guia de patis coeducatius

·Guia de masculinitats igualitàries

1.2. CONTEXTUALITZACIÓ

La Filosofia és una matèria optativa de 4t d'ESO que compta amb dues hores setmanals. Els sabers bàsics d'aquesta matèria es distribueixen en tres blocs. Els sabers es presenten com a preguntes que orienten la reflexió filosòfica i que recullen les grans preocupacions de l'ésser humà i, d'altra banda, en forma de dilema o conflicte entre dos pols per a incidir en quatre idees fonamentals. En primer lloc, que la reflexió que els desafiaments plantegen sobre el que passa en el nostre entorn ens interpel·la i ens afecta; en segon, que és necessària l'adopció d'una postura moral producte d'aqueixa reflexió, ja que ningú escapa a les conseqüències d'aquests; en tercer, que només a través del compromís i l'acció és possible tindre una vida bona; finalment, que si no es dóna el compromís la conseqüència és la pèrdua, que pot arribar a ser definitiva, d'algun dels aspectes que configuren la nostra humanitat.

L'estructura es vertebrada entorn a dos blocs fonamentals, un primer que inclourà les distintes branques filosòfiques i que rebrà un major tractament teòric, i un segon que serveix per marcar de forma pràctica les grans reflexions del nostre temps. En el primer bloc es tractaran qüestions antropològiques, ontològiques, epistemològiques i ètiques, que prendran la major part del temps disponible del curs. En el segon bloc es tractarà la lògica i la filosofia política amb un caire d'aplicació pràctica.

2. FINALITATS I OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

La Filosofia (optativa) contribuirà a desenvolupar les dues finalitats de l'etapa de l'ESO:

1. Aconseguir que l'alumnat adquireisca els elements bàsics de la cultura, especialment en els seus aspectes humanístic, artístic, científicotecnològic i motriu; desenvolupar i consolidar en ells els hàbits d'estudi i de treball, així com hàbits de vida saludables, preparant-los per a la seua incorporació a estudis posteriors i per a la seua inserció laboral; i formar-los per a l'exercici dels seus drets i obligacions com a ciutadans i ciutadanes.
2. Contribuir a l'evolució personal, emocional i social de tot l'alumnat de forma equilibrada i des d'una perspectiva inclusiva, fomentant la ciutadania democràtica i la consciència global, amb voluntat d'educar persones crítiques i compromeses en la millora del seu entorn i en la consecució d'un futur sostenible per a tots d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Així mateix, la matèria contribuirà a desplegar pràcticament tots els objectius de l'etapa:

1. Assumir responsablement els seus deures, conèixer i exercir els seus drets en el respecte als altres, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i grups, exercitar-se en el diàleg refermant els drets humans com a valors comuns d'una societat plural i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.
2. Desenvolupar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i treball individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç de les tasques de l'aprenentatge i com a mitjà de desenvolupament personal.
3. Valorar i respectar les diferències de gèneres i la igualtat de drets i oportunitats entre ells. Rebutjar els estereotips que suposen discriminació entre homes i dones.
4. Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres, així com rebutjar la violència, els prejudicis de qualsevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre pacíficament els conflictes.
5. Desenvolupar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per a adquirir, amb sentit crític, nous coneixements. Desenvolupar les competències tecnològiques bàsiques i avançar en una reflexió ètica sobre el seu funcionament i utilització.
6. Concebre el coneixement científic com un saber integrat, que s'estructura en diferents disciplines, així com conèixer i aplicar els mètodes per a identificar els problemes en els diversos camps del coneixement i de l'experiència.
7. Desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.
8. Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en les llengües oficials, el valencià, com a llengua pròpia, i el castellà, com a llengua cooficial, textos i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.
10. Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història pròpies i dels altres, incloses les llengües familiars, així com el patrimoni artístic i cultural, com a mostra del multilingüisme i de la multiculturalitat del món, que també s'ha de valorar i respectar.
11. Conèixer i acceptar el funcionament del seu cos i el dels altres, respectar les diferències, consolidar els hàbits de cura i salut corporals i incorporar l'educació física i la pràctica de l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Conèixer i valorar la dimensió humana de la sexualitat en tota la seua diversitat.

12. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura, l'empatia i el respecte cap als éssers vius, especialment els animals, i el medi ambient, i contribuir a la conservació i millora.

13. Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les diferents manifestacions artístiques utilitzant diversos mitjans d'expressió i representació.

14. Prendre consciència de les problemàtiques que té plantejades la humanitat i que es concreten en els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

3. COMPETÈNCIES CLAU I ESPECÍFIQUES

3.1. COMPETÈNCIES CLAU DE L'ESO

CCL, COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA

Descriptors:

CCL1. S'expressa de manera oral i escrita amb coherència, correcció i adequació.

CCL2. Comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals i escrits.

CCL3. Contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts, evitant els riscos de manipulació i desinformació, per a comunicar-la sent respectuós amb la propietat intel·lectual.

CCL4. Llegeix amb autonomia obres diverses, per a construir la seua interpretació de les obres i crear textos d'intenció literària de progressiva complexitat.

CCL5. Posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica.

CP, COMPETÈNCIA PLURILINGÜE

Descriptors:

CP1. Utilitza eficaçment una o més llengües, a més de la llengua familiar.

CP2. Amplia el seu repertori lingüístic.

CP3. Valora i respecta la diversitat lingüística i cultural present en la societat.

STEM, COMPETÈNCIA MATEMÀTICA I COMPETÈNCIA EN CIÈNCIA, TECNOLOGIA I ENGINYERIA

Descriptors:

STEM1. Utilitza mètodes inductius i deductius i emprà diferents estratègies per a resoldre problemes, analitzant críticament les solucions i reformulant el procediment, si fóra necessari.

STEM2. Utilitza el pensament científic per a entendre i explicar els fenòmens, plantejant-se hipòtesis mitjançant la indagació.

STEM4. Interpreta i transmet els elements més rellevants de processos, raonaments i demostracions de manera clara i precisa, aprofitant la cultura digital amb ètica.

STEM5. Aplica principis d'ètica i seguretat en la realització de projectes.

CD, COMPETÈNCIA DIGITAL

Descriptors:

CD1. Realitza cerques atenent criteris de validesa, qualitat, actualitat i fiabilitat.

CD2. Crea continguts digitals mitjançant estratègies de tractament de la informació.

CD3. Comparteix continguts, dades i informació exercint una ciutadania digital reflexiva.

CD4. Adopta mesures preventives en usar les tecnologies digitals per a protegir els dispositius i les dades personals, i en fa un ús crític, legal i segur.

CD5. Mostra interès per l'evolució de les tecnologies i pel seu desenvolupament sostenible i ús ètic.

CPSAA, COMPETÈNCIA PERSONAL, SOCIAL I D'APRENDRE A APRENDRE

Descriptors:

CPSAA1 Enforteix la resiliència, l'autoeficàcia i la cerca de propòsit i motivació cap a l'aprenentatge.

CPSAA2 Reconeix conductes contràries a la convivència i aplica estratègies per a abordar-les.

CPSAA3 Comprèn les perspectives i les experiències de les altres persones i les incorpora al seu aprenentatge.

CPSAA4. Busca fonts fiables per a validar, sustentar i contrastar la informació i per a obtenir conclusions rellevants.

CPSAA5. Aprèn dels seus errors en el procés de construcció del coneixement.

CC, COMPETÈNCIA CIUTADANA

Descriptors:

CC1. Analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana així com als fets culturals, històrics i normatius.

CC2. Analitza i assumeix els principis i valors que emanen del procés d'integració europea, la Constitució Espanyola i els drets humans.

CC3. Comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat.

CC4. Comprèn les relacions d'ecodependència i adopta un estil de vida sostenible i ecosocialment responsable.

CE, COMPETÈNCIA EMPRENEDORA

Descriptors:

CE1. Afronta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores ètiques i sostenibles.

CE2. Avalua les fortaleses i febleses pròpies, fent ús d'estratègies d'autoconeixement i autoeficàcia.

CE3. Desenvolupa el procés de creació d'idees i solucions valuoses, considerant l'experiència com una oportunitat per a aprendre.

CCEC, COMPETÈNCIA EN CONSCIÈNCIA I EXPRESSIÓ CULTURALS

Descriptors:

CCEC1. Coneix, aprecia i respecta el patrimoni i la diversitat cultural.

CCEC2. Reconeix i analitza les especificitats de manifestacions culturals més destacades, distingint els llenguatges i elements tècnics que les caracteritzen.

CCEC3 Expressa idees i opinions per mitjà de produccions culturals pròpies.

CCEC4 Selecciona i utilitza amb creativitat diversos mitjans per a la creació de productes culturals.

3.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES D'EDUCACIÓ EN VALORS CÍVICS I ÈTICS

La matèria Filosofia (optativa) té com a finalitat el desenvolupament de les competències específiques següents:

Cesp1. **Analitzar problemes** fonamentals o quotidians, ètics, polítics i d'altres esferes filosòfiques, des d'una perspectiva filosòfica amb una mirada crítica i constructiva, **mitjançant l'exposició crítica i dialèctica de diferents posicions filosòficament pertinents** en la interpretació i resolució d'aquells.

Cesp2. Identificar i **diferenciar les** premisses, **estratègies i estructures argumentatives** i conclusions de textos o discursos, distingint els usos correctes de les argumentacions fal·laces a partir de la seua **anàlisi formal i informal**.

Cesp3. **Explicar les diferències entre** elements racionals i emocionals en la justificació de decisions a propòsit de conflictes de valors en relació amb **les diverses solucions ètiques dels dilemes morals i polítics**.

Cesp4. Elaborar i **exposar** d'una manera clara, ordenada i argumentada idees i **propostes filosòfiques teòriques i pràctiques** que fomenten el creixement personal i el compromís social.

Cesp5. Identificar i explicar problemes i formular preguntes sobre el fonament, **valor i sentit de la realitat** i l'existència humana, a partir de **l'anàlisi i interpretació de textos** i altres formes d'expressió filosòfica i cultural.

Cesp6. **Comprendre les principals idees i teories filosòfiques dels més importants pensadors i pensadores**, mitjançant l'examen crític i dialèctic de les mateixes i dels problemes fonamentals a què responen.

3.3. RELACIÓ ENTRE COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I COMPETÈNCIES CLAU

La CEsp1 (analitzar problemes mitjançant l'exposició crítica i dialèctica de diferents posicions filosòficament pertinents) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa de manera oral i escrita amb coherència, correcció i adequació).
- CCL2 (comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals i escrits).
- CCL3 (contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts).
- CD3 (comparteix continguts, dades i informació exercint una ciutadania digital reflexiva).
- CPSAA1 (enforteix l'autoeficàcia i la cerca de propòsit i motivació cap a l'aprenentatge).

-CPSAA3 (comprèn les perspectives de les altres persones i les incorpora al seu aprenentatge).

-CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).

-CC3 (comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat).

La CEsp2 (diferenciar les estratègies i estructures argumentatives a partir de la seua anàlisi formal i informal) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

-CCL1 (s'expressa de manera oral i escrita amb coherència, correcció i adequació).

-CCL2 (comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals i escrits).

-CCL3 (contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts).

-CCL5 (posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica).

-CPSAA1 (enforteix l'autoeficàcia i la cerca de propòsit i motivació cap a l'aprenentatge).

-CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).

-CCEC3 (expressa idees i opinions per mitjà de produccions culturals pròpies).

La CEsp3 (explicar les diferències entre les diverses solucions ètiques dels dilemes morals i polítics) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

-CCL1 (s'expressa de manera oral i escrita amb coherència, correcció i adequació).

-CCL3 (contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts).

-CCL4 (construeix la seua interpretació i crea textos d'intenció literària).

-STEM5 (aplica principis d'ètica i seguretat en la realització de projectes).

-CPSAA2 (reconeix conductes contràries a la convivència i aplica estratègies per a abordar-les).

-CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).

-CC2 (analitza i assumeix els principis i valors de la UE, la CE i els drets humans).

-CC3 (comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat).

-CC4 (comprèn l'ecodependència i adopta un estil de vida sostenible i responsable).

-CE1 (afronta reptes per a presentar idees i solucions innovadores ètiques i sostenibles).

-CCEC3 (expressa idees i opinions per mitjà de produccions culturals pròpies).

La CEsp4 (exposar d'una manera clara propostes filosòfiques teòriques i pràctiques) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

-CCL1 (s'expressa de manera oral i escrita amb coherència, correcció i adequació).

-CPSAA2 (reconeix conductes contràries a la convivència i aplica estratègies per a abordar-les).

-CPSAA3 (comprèn les perspectives de les altres persones i les incorpora al seu aprenentatge).

-CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).

-CC2 (analitza i assumeix els principis i valors de la UE, la CE i els drets humans).

-CC3 (comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat).

-CE3 (desenvolupa el procés de creació d'idees i solucions valuoses).

-CCEC3 (expressa idees i opinions per mitjà de produccions culturals pròpies).

La CEsp5 (explicar problemes sobre el valor i sentit de la realitat a partir de l'anàlisi i interpretació de textos) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa de manera oral i escrita amb coherència, correcció i adequació).
- CCL2 (comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals i escrits).
- CCL3 (contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts).
- CCL4 (construeix la seua interpretació i crea textos d'intenció literària).
- CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).
- CC3 (comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat).
- CE3 (desenvolupa el procés de creació d'idees i solucions valuoses).
- CCEC3 (expressa idees i opinions per mitjà de produccions culturals pròpies).

La CEsp6 (comprendre les principals idees i teories filosòfiques dels més importants pensadors i pensadores) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL2 (comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals i escrits).
- CCL3 (contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts).
- CPSAA1 (enforteix l'autoeficàcia i la cerca de propòsit i motivació cap a l'aprenentatge).
- CC1 (analitza i comprèn idees relatives a la dimensió social i ciutadana).
- CC2 (analitza i assumeix els principis i valors de la UE, la CE i els drets humans).
- CC3 (comprèn i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat).
- CCEC1 (coneix, aprecia i respecta el patrimoni i la diversitat cultural).

	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
Cesp1	X			X	X	X		
Cesp2	X				X	X		X
Cesp3	X		X		X	X	X	X
Cesp4	X				X	X	X	X
Cesp5	X					X	X	X
Cesp6	X				X	X		X

El llistat anterior no pretén ser complet, sinó orientatiu. A més de les connexions identificades més amunt poden haver-ne d'altres no tan directament relacionades que cada professor/a pot recollir en la seua programació d'aula.

4. SABERS BÀSICS

Bloc 1: Orientacions per a la reflexió filosòfica

- Què és la filosofia? Especificitat i funció de la filosofia.
- Què és ser humà? Naturalesa humana, identitat i societat.
- Què és real? Aparença i realitat.
- Què puc saber? Veritat, opinió i saber.
- Quin sentit té l'existència humana?
- Ús correcte dels arguments o mort del diàleg.
- Què és una obra d'art? Belleza i expressió artística.

Bloc 2: Reptes i desafiaments contemporanis

- Què és actuar com una persona? Llibertat i responsabilitat.
- Respecte al medi ambient o mort del planeta.
- Diversitat personal i cultural o mort de la diferència.

- Consum responsable o mort per asfíxia.
- Lluita contra les injustícies o mort de l'equitat.
- Acceptació i maneig de la incertesa o mort de l'autonomia emocional.
- Compromís i participació ciutadana o mort de la democràcia.
- Responsabilitat digital o mort de les relacions.
- Responsabilitat laboral o mort de l'autorealització

4.1. RELACIÓ DELS SABERS BÀSICS AMB ELS TEMES TRANSVERSALS

Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC): El tractament de les TIC està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CD (competència digital).

Iniciativa personal i emprenedoria: El tractament de la iniciativa personal i emprenedoria està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CE (competència emprenedora).

Educació cívica i constitucional: El tractament de l'educació cívica i constitucional és un eix vertebrador de la matèria i està recollit, especialment, en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CC (competència ciutadana). Una part molt important d'aquest saber és el la investigació amb paràmetres ètics en tot el procés, aprenent a detectar i caure en males pràctiques (negligència, plagi, fabricació de dades, falsificació, etc.)

Igualtat: El tractament de la igualtat és un eix vertebrador de la matèria i està recollit, especialment, en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CC (competència ciutadana), especialment, en els sabers relacionats amb els moviments ètics, els drets universals i la filosofia política, en què es posarà especial atenció a les discriminacions patides històricament per motius de gènere. A més, es desplegarà a través dels sabers relacionats amb la contribució de les dones al desenrotllament del pensament acadèmic, literari, artístic, humanístic i científic.

Pla lingüístic de centre (PLC): El tractament del Pla lingüístic de centre està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CP (competència plurilingüe). En aquest context, la matèria contribueix al PEPLI (Programa d'Ensenyament Plurilingüe i Interdisciplinar) en els termes establerts en el pla quadriennal.

Foment de la lectura: El tractament del foment de la lectura està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CCL (competència en comunicació lingüística), especialment per mitjà del desenvolupament del saber procedimental de l'elaboració de textos argumentatius, explicatius o descriptius a partir de la lectura de fonts primàries i secundàries.

4.2. DESPLEGAMENT DELS SABERS BÀSICS EN FORMA D'UNITATS DIDÀCTIQUES

Bloc 1. Orientacions per a la reflexió filosòfica

1a Unitat. Tema 1. Tens raons per a creure el que creus?

- 1.1. Com formem les nostres creences?
- 1.2. Les explicacions científiques
- 1.3. Podem creure en la ciència?
- 1.4. Ciència i pseudociència

2a Unitat. Tema 2. Puc estar segur que no sóc un clon?

- 2.1. De què estem fetes les persones?
- 2.2. Un clon meu, sóc jo?
- 2.3. Tenen ment les altres persones?
- 2.4. L'enfocament des de la psicologia

3a Unitat. Tema 7. És real allò que percebem?

- 7.1. Què sabem del món?
- 7.2. Veiem les coses tal com són?
- 7.3. Com estructuram la realitat?
- 7.4. Què és, doncs, la realitat?

4a Unitat. Tema 9. Has vist mai un número?

- 9.1. Quins tipus de coses existeixen?
- 9.2. Els objectes materials
- 9.3. Són reals els objectes matemàtics?
- 9.4. Què és un dofí?

5a Unitat. Tema 12. Què val a la vida?

- 12.1. Viure és el mateix que existir?
- 12.2. La mort
- 12.3. Val tot allò que vull?
- 12.4. Quin sentit té la vida?

6a Unitat. Tema 11. Podem pensar sense paraules?

- 11.1. Què és pensar?
- 11.2. Què és el llenguatge?
- 11.3. La relació entre pensament i llenguatge
- 11.4. Diem el que diuen les paraules?

7a Unitat. Tema 5. Què és l'art?

- 5.1. Què és això de l'art?
- 5.2. Una obra d'art ha d'agradar a tothom?
- 5.3. Els límits i la necessitat de l'art

Bloc 2. Reptes i desafiaments contemporanis

8a Unitat. Tema 4. Per què no podem fer tot el que ens vinga de gust?

- 4.1. Què és la llibertat?

- 4.2. Els límits de la llibertat
- 4.3. La llibertat i la responsabilitat

9a Unitat. Tema 6. Quan un repartiment és just?

- 6.1. Què és ser just?
- 6.2. Allò que es reparteix: béns i càrregues
- 6.3. Quin repartiment és just?
- 6.4. Com t'afecta la justícia?

10a Unitat. Tema 8. Per què, de vegades, no fem el que hem decidit fer?

- 8.1. Què volem dir quan diem *voluntat*?
- 8.2. En què consisteix prendre una decisió?
- 8.3. Quin paper juguen les emocions?
- 8.4. Fer el que hem decidit?

11a Unitat. Tema 10. Hi ha persones completament dolentes?

- 10.1. Què és el mal?
- 10.2. El mal moral
- 10.3. Dos vells problemes sobre el mal
- 10.4. Prevenir allò que es tem i ens fascina

12a unitat. Tema 13. Treballar: càstig o realització personal?

- 13.1. Què és treballar?
- 13.2. Treball i naturalesa humana
- 13.3. De l'economia de mercat a la societat de mercat
- 13.4. És possible una existència no alienada?

13a Unitat. Tema 14. És possible viure en solitud?

- 14.1. Més que un animal gregari
- 14.2. Les relacions afectives: família i amistat
- 14.3. L'amor
- 14.4. Estar sol, sentir-se sol

14a Unitat. Tema 3. Qui són els animals?

- 3.1. Què són els animals?
- 3.2. Hi ha ments animals?
- 3.3. Han de preocupar-nos els animals?
- 3.4. Animal o humà?

5. ORGANITZACIÓ D'ESPAIS I TEMPS

L'espai d'aprenentatge col·lectiu de referència serà l'aula, en què es desplegaran habitualment les situacions d'aprenentatge de la classe magistral, el debat i diàleg i el comentari de text, entre d'altres, sense perjudici de la disponibilitat excepcional d'altres zones de l'institut i dels espais que es puguin visitar amb finalitat pedagògica. L'espai

d'aprenentatge individual de referència serà el lloc d'estudi habitual de cada alumne, en què es desplegarà la situació d'aprenentatge de l'estudi i investigació dependent.

Les unitats didàctiques es distribuïran en tres trimestres, de la forma següent:

-1r trimestre: Unitats 1-5.

-2n trimestre: Unitats 6-10.

-3r trimestre: Unitats 11-14.

Resta a criteri del professor/a la reubicació, amb finalitat pedagògica, d'algunes o algunes unitats didàctiques en un trimestre diferent, així com la distribució temporal de cada situació d'aprenentatge durant el període de la classe.

6. SITUACIONS D'APRENTATGE

Les situacions d'aprenentatge són responsabilitat de cada professor/a i serveixen per vertebrar les unitats didàctiques en funció de les possibilitats següents:

- Tema d'interès plantejat per l'alumnat.
- Observació d'un fenomen.
- Polèmica o controvèrsia entorn d'un fet.
- Informació que crida l'atenció de la ciutadania.
- Problemàtica que afecta la societat a l'entorn de l'alumnat.
- Pregunta sobre un element de la realitat.
- Recerca a partir d'un element investigable.
- Necessitat plantejada per un agent extern.
- Dilema que cal comprendre.
- Manifestació "creativa o artística"

A continuació es detallen diverses eines amb què acabar implementant les situacions d'aprenentatge.

La unitat didàctica: classe magistral, intervencions i actitud

L'exposició característica de la classe magistral permet crear una situació d'aprenentatge en què s'està ajudant l'alumne/a no només a la millora de la comprensió, sinó a la de l'expressió dels sabers conceptuals, atès que se l'anima a realitzar intervencions que poden ser avaluades. Se li pot preguntar en cada moment que l'alumne/a expose el que acaba de sentir amb la finalitat afegida d'avaluar el seu progrés acadèmic, de forma que s'atragi constantment l'atenció. Igualment, es pot motivar la intervenció de l'alumnat amb l'avaluació positiva de relacions amb l'actualitat, amb sabers anteriors i posteriors, amb incoherències, contradiccions o febleses en les argumentacions dels autors exposats, etc. En qualsevol, en les intervencions es fomentarà la millora de l'expressió oral de l'alumnat.

-Estudi i investigació dependent

La investigació i reflexió a propòsit de conceptes clau i l'estudi del pensament de personatges rellevants històrics i actuals que han transcendit per la denúncia d'experiències personals o pel seu compromís amb la transformació social ajuden l'alumnat a descobrir la necessitat i l'abast de l'acció individual enfront de les injustícies globals i a adquirir models de referència en el camí del seu desenvolupament moral. En la investigació ha de prendre especial rellevància les aportacions de les dones als sabers de la humanitat.

-Proves escrites: exàmens i proves de control de coneixements

Els exàmens i les proves de control de coneixement són una de les situacions d'aprenentatge més eficaces perquè fomenten la concentració de l'activitat de l'estudi i alimenten l'esforç organitzatiu. Per això les proves escrites han d'assumir el percentatge major en l'avaluació de l'obtenció dels sabers bàsics i les competències específiques relacionades. Els sabers bàsics de les proves escrites no són exclusivament conceptuals, sinó també procedimentals, des del moment que es valora en aquestes la coherència i cohesió en l'expressió de les redaccions, així com la capacitat per a comentar textos i relacionar idees entre diferents parts temàtiques, entre diferents temes i entre aquests i l'actualitat.

-Proves orals

Complementàriament a les proves escrites, el professor/a pot optar per concertar proves d'avaluació orals per a la comprovació de l'assimilació per part de l'alumnat els coneixements adients, atesa la capacitat de les mateixes per a fomentar, de forma semblant a la de les proves escrites, l'organització i la concentració de l'atenció en la cohesió i assimilació dels sabers bàsics i les competències relacionades. L'exposició oral de tasques, treballs d'investigació, o altres situacions d'aprenentatge poden ser considerades proves d'avaluació orals en la mesura que no compten amb material de suport o que aquest siga esquemàtic.

-Produccions textuals: comentari de text, dissertació temàtica i treball d'investigació

Les produccions textuals orals i escrites sobre el pensament de les diferents teories i autors, especialment el comentari de text i la dissertació temàtica, representen dues situacions adients per a l'assimilació dels sabers bàsics procedimentals més característics de la matèria. Amb aquestes l'estudiant treballa l'organització dels coneixements per mitjà de la coherència i la cohesió i, alhora, augmenta la capacitat expressiva, de manera que l'adapta progressivament al nivell característic de l'etapa educativa.

Complementàriament, també és valuosa la situació d'aprenentatge propiciada pel treball d'investigació. Aquí englobem l'anàlisi crítica de materials didàctics, missatges publicitaris i informacions dels mitjans de comunicació i xarxes socials així com de la presència d'estereotips en llibres, cançons, anuncis publicitaris, produccions audiovisuals, missatges dels mitjans de comunicació, al tractament visual del cos de dones i homes en l'art, pintura, escultura, cinema, o al tractament de les dones en l'esport i en els models de bellesa.

-Tasques complementàries

Les situacions d'aprenentatge en què intervenen metodologies actives com el treball cooperatiu o el basat en reptes, tasques i projectes, entre altres, fomenten l'autonomia i la responsabilitat de l'alumnat, perquè li ofereixen la possibilitat de gestionar el seu temps, decidir entre diferents propostes de treball, resoldre els desafiaments i problemes de diverses formes i triar la manera de demostrar els seus aprenentatges. De forma similar a la dels debats, una de les finalitats de les tasques és la interiorització de la perspectiva sostenible d'acord amb l'Agenda 2030.

Quant a la concreció de les tasques, és ben rellevant el treball que es desenvolupa de manera col·lectiva, perquè es fomenta el treball en equip per mitjà de la discussió de propostes que permeten planificar i gestionar adequadament els temps i la distribució d'accions i per mitjà d'exposicions orals per a defensar el resultat.

-Debats i diàlegs

Es fomentarà la pràctica del diàleg i el debat a l'aula a partir d'experiències o notícies d'actualitat que permeten més d'una postura i que poden relacionar-se fàcilment amb els conflictes i situacions quotidianes de l'alumnat.

Amb el debat a propòsit de l'anàlisi de conflictes històrics i actuals i de les migracions de milions de persones provocades per catàstrofes naturals, guerres, fam o pobresa, a més, s'afavoreix la discrepància, el dubte i la legitimitat de les opcions minoritàries.

El debat és molt útil, també, per a treballar els dilemes morals. Al fil dels debats, dilemes i discussions plantejats, és important anar mostrant a l'alumnat el tipus d'argumentacions que de manera espontània fan servir i la manera de centrar els arguments en els temes plantejats evitant distraccions i fal·làcies.

7. MATERIAL DIDÀCTIC I RECURSOS DIGITALS

Els professors de la matèria Filosofia (optativa) de 4t d'ESO utilitzaran principalment el **llibre de text** del mateix nom **de l'editorial Vicens Vives, dels autors Beltrán del Rey i Domingo Belando**, que servirà de base a l'alumnat per a orientar-se en els continguts. Es recomana que utilitze també el **llibre d'Iris Martínez Ada, Metha-morphé, de Círculo Rojo amb ISBN: 9788411370936**. Convé que el professor acompanye les explicacions amb **esquemes** a la pissarra, en fotocòpies o diapositives per destacar-ne els conceptes clau i vertebradors de les teories. A més, es disposa de la **plataforma Aules GVA** per a penjar material digital i plantejar tasques, així com del **correu electrònic corporatiu** per a resoldre dubtes, si la urgència del moment no permet d'esperar a la següent trobada presencial. D'altra banda, totes les aules estan dotades de **projector, ordinador i pantalla digital**, de forma que es pot complementar informació a través de petites **projeccions audiovisuals** o de diversos **recursos electrònics (presentacions Powerpoint, etc.)**.

La relació de recursos didàctics anteriors no pretén ser exhaustiva, sinó que resta oberta perquè cada professor/a n'afegisca el que crega convenient, d'acord amb el seu criteri pedagògic i en funció de la correspondència amb les unitats didàctiques o la idiosincràsia del grup. Així, per exemple, es poden usar bateries de preguntes de comprensió, resums de lliçons en format escrit o audiovisual (vídeos de youtube, podcasts), preguntes amb resposta d'elecció múltiple per mitjà de *kahoots*, etc.

8. CRITERIS D'AVUACIÓ

Cesp1. **Analitzar problemes mitjançant l'exposició crítica i dialèctica de diferents posicions filosòficament pertinents.**

1.1. Explicar intencions, causes i conseqüències dels problemes socials relacionats amb els desafiaments i problemes filosòfics fonamentals.

1.2. Utilitzar la crítica com a eina positiva.

1.3. Formular preguntes referides a la vida quotidiana des d'una perspectiva filosòfica.

1.4. Valorar críticament el paper de la filosofia i de la ciència en l'abordatge de problemes rellevants per a la natura i el saber humà a partir de la seua comprensió.

1.5. Distingir les principals preguntes de la filosofia i les diferents respostes filosòfiques a través de la indagació, l'anàlisi i la interpretació de textos filosòfics i altres formes d'expressió cultural.

1.6. Desenvolupar una concepció complexa i no dogmàtica dels problemes i qüestions fonamentals i d'actualitat, mitjançant l'anàlisi filosòfica d'aquests.

Cesp2. Diferenciar les estratègies i estructures argumentatives a partir de la seua anàlisi formal i informal.

2.1. Diferenciar premisses, arguments i conclusions i explicar les seues característiques i distingir els arguments ben formats de les simples opinions.

2.2. Identificar i explicar les premisses que serveixen com a fonament en la defensa d'una idea o hipòtesi.

2.3. Identificar i analitzar críticament els usos incorrectes de les estratègies argumentatives i plantejar alternatives que s'ajusten a la lògica del discurs.

2.4. Analitzar críticament les conseqüències de l'ús incorrecte dels arguments.

2.5. Valorar críticament els sabers que aporten certesa i aquells que no, a partir de la identificació de les seues característiques i l'anàlisi de les estructures argumentatives que els sostenen.

Cesp3. Explicar les diferències entre les diverses solucions ètiques dels dilemes morals i polítics.

3.1. Confrontar elements racionals i emocionals i explicar les seues diferències.

3.2. Explicar de manera clara el valor de les emocions en la presa de decisions.

3.3. Identificar i exposar tots els elements contraposats que formen part d'un dilema.

3.4. Desenvolupar i demostrar autonomia través de la pràctica de la deliberació racional, l'ús de conceptes ètics, i el diàleg respectuós amb els altres entorn de diferents valors i maneres de vida.

3.5. Desenvolupar una actitud oberta, respectuosa i compromesa amb la resolució de conflictes ètics i polítics a través de l'exposició argumentada i crítica de les idees.

3.6. Promoure una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i compromesa amb el bé comú, a partir de la investigació sobre la naturalesa social i política de l'ésser humà i l'ús i comprensió crítica dels conceptes relacionats.

3.7. Valorar diferents plantejaments científics, polítics i ètics amb els quals afrontar l'emergència climàtica i la crisi mediambiental a través de l'exposició i el debat argumental entorn d'aquests.

Cesp4. Exposar d'una manera clara propostes filosòfiques teòriques i pràctiques.

4.1. Exposar i argumentar la posició moral que s'adopta enfront dels desafiaments de la vida quotidiana treballats.

4.2. Explicar i avaluar críticament idees fonamentals sobre qüestions filosòfiques de pes.

4.3. Argumentar rigorosament les pròpies idees de forma respectuosa en activitats de diàleg sobre qüestions i problemes filosòficament rellevants.

4.4. Construir i expressar conceptes ajustats de l'esfera estudiada reconeixent les múltiples dimensions de la seua naturalesa, a partir de la investigació i la posada en comú dels resultats entorn de diverses concepcions sobre el tema.

Cesp5. **Explicar problemes sobre el valor i sentit de la realitat a partir de l'anàlisi i interpretació de textos.**

- 5.1. Elaborar textos o discursos amb una argumentació clara i ordenada.
- 5.2. Utilitzar els conceptes i els arguments de manera rigorosa per a exposar les seues pròpies idees i raonaments i per a aclarir els dubtes i malentesos que es plantegen.
- 5.3. Utilitzar un llenguatge oral i escrit inclusiu, igualitari i acadèmicament acurat en qualsevol situació d'aprenentatge.
- 5.4. Reconèixer la radicalitat i transcendència dels problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi en textos.

Cesp6. **Comprendre les principals idees i teories filosòfiques dels més importants pensadors i pensadores.**

- 6.1. Produir discursos argumentatius, aplicant les normes i pautes lògiques, retòriques i argumentatives, i detectant i evitant maneres dogmàtiques, fal·lacies i esbiaixades per exposar les pròpies opinions i idees, tant oralment com per escrit.
- 6.2. Avaluar críticament discursos, orals i escrits, sobre qüestions i problemes filosòfics, demostrant una comprensió correcta de les estructures argumentatives.

9. INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ

Els instruments d'avaluació serviran per a concretar el nivell d'assoliment dels sabers bàsics relacionats amb les competències específiques que es despleguen en les situacions d'aprenentatge.

L'avaluació de les **proves d'examen escrites** o, en el seu cas, orals representarà el **80% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades.

Les tertúlies dialògiques es poden considerar un tipus de prova d'avaluació oral que computaria en aquest apartat, sempre que es realitzen sense material de suport o que aquest siga esquemàtic. En aquestes es posarà especial atenció en la millora de l'expressió oral de l'alumnat. El professor/a disposa d'una rúbrica departamental que facilita l'avaluació objectiva de totes les intervencions i la seua qualitat.

En el cas de les proves d'avaluació telemàtiques, es faran mitjançant la plataforma Aules GVA i Teams habilitades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. Aquestes podran tenir la mateixa validesa que les proves escrites i orals. Les proves d'avaluació telemàtica es podran aplicar sense que necessàriament hi haja un estat d'alarma, d'emergència o d'excepció.

Les proves escrites serviran per a avaluar, a més dels sabers bàsics conceptuals vertebradors de les unitats didàctiques pertinents, almenys, el tipus de sabers bàsics procedimentals de la **definició de conceptes**, directa o per mitjà de preguntes de comprensió teòrica de resposta concisa. Es pot optar també pel desplegament del saber procedimental de la **redacció** i el **comentari de text**.

L'alumne/a pot rebre una reducció no major del 10% de la puntuació obtinguda en l'estratègia d'aprenentatge de cada prova escrita, en funció de la quantitat i gravetat de les **faltes d'ortografia** comeses. Si és aquest el cas, podrà recuperar la puntuació perduda amb les tasques que el professor/a li indique amb l'objectiu de millorar aquesta competència.

Amb la finalitat de promoure la varietat en els instruments d'avaluació es completarà la nota amb la valoració de sabers procedimentals i actitudinals complementaris. Quant als primers, l'avaluació de les **intervencions** relacionades amb la classe magistral així com les

relacionades amb **debats** o les produccions de **tasques complementàries** representaran un **10% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades. A tal efecte, els comentaris de text o dissertacions no incloses en proves d'avaluació escrites o orals computarien en aquest apartat. En les intervencions durant la classe magistral i en els debats es posarà especial atenció en la millora de l'expressió oral de l'alumnat.

L'avaluació de l'**actitud** mostrada en la classe magistral així com la relacionada amb la realització o no de qualsevol altra acció o activitat característica d'altres situacions d'aprenentatge representarà un **10% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades.

S'entén l'**avaluació contínua** com una aplicació constant dels mètodes d'orientació que analitzen, faciliten i reconduïxen el progrés de l'alumnat en el procés d'assimilació dels sabers bàsics i de desenvolupament de les competències específiques relacionades, per mitjà de l'assimilació, al seu torn, de cada nucli de continguts. En aquest context, la nota final de la matèria serà **la mitjana aritmètica de les notes definitives, considerades amb dos decimals, de les tres avaluacions** de què consta el curs en la convocatòria ordinària. Per a consignar la nota final en forma de número enter, es tindrà en compte, per norma general, el **mètode del truncament** de cada número enter, amb el benentès que el professor/a podrà emprar l'**arrodoniment qualitatiu** al número enter superior si considera que l'actitud global de l'alumne/a i les dificultats de les seues circumstàncies personals són suficients per compensar algun dels cinc decimals de distància. En l'ESO, la categoria SUSPÈS pren la franja entre el 0 i el 4,99; l'APROVAT pren la franja entre el 5 i el 5,99; el BÉ pren la franja entre el 6 i el 6,99; el NOTABLE pren la franja entre el 7 i el 8,99; i l'EXCEL·LENT pren la franja entre el 9 i el 10.

A l'efecte d'ajudar en la valoració detallada i objectiva dels diferents instruments d'avaluació, és convenient que els professors compten amb **rúbriques** que puntuen els diversos objectius en funció del grau d'assoliment. Al final de la present Proposta Pedagògica de Departament hi ha un annex amb un recull de rúbriques representatives. Així mateix, és convenient que els professors disposen d'**escales d'observació, diaris d'aprenentatge, registres anecdòtics i llistes de confrontació**.

10. RECUPERACIÓ

Els alumnes que no presenten un rendiment adequat després dels primers resultats insatisfactoris rebran **instruccions personalitzades** per part del professor/a **per a realitzar activitats complementàries o de reforç** enfocades, especialment, a la millora de les competències específiques relacionades amb l'estratègia d'aprenentatge de les proves o lliuraments. El professor/a farà un **seguiment personal** del progrés d'aquestes tasques i mantindrà el registre d'aquest **pla de recuperació** per mitjà del rendiment que haurà de mostrar l'alumne/a en una **prova objectiva o lliurament de recuperació trimestral** al final de tot el procés. Aquesta prova coincidirà amb la prova o lliurament de millora de rendiment de cada trimestre oberta a tot l'alumnat del grup.

Per als alumnes que no estiguen satisfets amb els resultats obtinguts hi haurà **una prova o lliurament de millora de rendiment per cada trimestre**, amb la finalitat de valorar de nou l'assimilació dels sabers bàsics i de les competències relacionades amb la situació d'aprenentatge de les proves o lliuraments passats del trimestre corresponent, **que es**

correspondrà amb el 80% de la nota numèrica i que tindrà un format similar al de les dites proves o lliuraments, però ara, si escau, de forma unificada i proporcionada al temps disponible. Els estudiants que, abans de la prova o lliurament de millora, ja hagueren tret una nota igual o superior a 5 en el trimestre corresponent i volgueren obtenir una qualificació major, amb la finalitat de promoure la consolidació de la maduresa personal i la responsabilitat, el professor/a pot advertir-los que la nota que traguen en la prova o lliurament de millora substituirà la nota anterior.

La millora de la part del 10% dedicada a les intervencions, debats i tasques complementàries així com **de la part del 10% relacionada amb l'actitud** s'assolirà amb la **realització adequada de les accions i activitats** que preveja el professor/a a aquest efecte. El professor/a pot decidir que la recuperació d'aquestes dues parts s'assolisca amb la bona realització de les situacions d'aprenentatge similars **del trimestre següent**, quan es tracte de la 1a i 2a avaluació.

Per als alumnes que no hagen superat la matèria després de les tres recuperacions corresponents, hi haurà les darreres setmanes una prova escrita global en què es valoraran els sabers bàsics conceptuals vertebradors de les unitats didàctiques donades al llarg del curs. La prova o lliurament serà valorat fins a 10 punts, és a dir, es correspondran amb el 100% de la nota final.

11. TRACTAMENT DE LA INCLUSIÓ

Per als alumnes que mostren alguna **necessitat específica de suport educatiu (TDAH...)** amb l'informe professional corresponent i amb el Pla d'Actuació Personalitzat del centre, el professor/a aplicarà un **programa de suport individual** en què es durà un registre detallat del lliurament d'unes activitats de reforç més específicament centrades en el repàs dels conceptes bàsics del temari i concretades, sobretot, en forma de resums, redaccions i autoexàmens que promoguen la reflexió teòrica en funció de la correcció subsegüent. Tal com s'explicita en el Decret 104/2018 de 17 de juliol, es valoraria el seu cas per fer-ne, en col·laboració amb el Departament d'Orientació, l'adaptació més adient que no afecte els continguts.

Per als alumnes que presenten algun tipus de **necessitat educativa especial** que no requerisca una adaptació curricular significativa, però que els haja afectat de forma decisiva durant el curs (**trastorns de la personalitat...**), d'acord amb l'article 31, 4.b del Decret 108/2022, el professor/a valorarà la possibilitat d'aplicar la mesura excepcional de l'**exempció avaluadora**, que en cap cas serà superior a l'equivalent a les proves o lliuraments amb què es valoren les estratègies d'aprenentatge, i els sabers bàsics i competències específiques relacionades, d'un trimestre. Si s'hi aplicara aquesta mesura, la nota final que l'alumne/a obtinguera en la matèria no podria ser superior a 5.

Per als alumnes que necessiten una **adaptació curricular significativa**, d'acord amb els articles 19 i 20.3 de Reial Decret 217/2022 que permet obtenir el Graduat en ESO amb ACIS, en el cas que gaudiren d'un Pla d'Actuació Personalitzat en el centre, el professor/a realitzarà un **programa de suport individual** en què durà un seguiment particularitzat de l'assimilació progressiva dels objectius flexibilitzats i adequats a la situació de partida de cada cas. Així mateix, durà un registre detallat del lliurament de les activitats adaptades al nivell de l'alumne/a i del nivell d'assoliment dels objectius.

Així mateix, quan el professor/a detecte **alumnes amb altes capacitats**, els proposarà, en funció de la seua disposició, activitats d'ampliació que, relacionades amb la matèria i els seus objectius, despleguen els seus interessos i motivacions. L'ampliació es desplegaria per

mitjà de la redacció, l'assaig individual i l'exposició posterior d'alguna temàtica de recerca a banda de la principal.

12. RECLAMACIÓ DE LES QUALIFICACIONS

L'alumnat té dret a consultar els exàmens i treballs realitzats i a sol·licitar al professorat les explicacions pertinents pel que fa a la qualificació obtinguda en relació als criteris establerts en la present programació. Se li facilitarà una **còpia de la prova escrita o lliurament corregit** si així ho sol·licita, per registre d'entrada adreçant-se a Direcció, ell mateix, si és major d'edat o el seu tutor/a legal, en cas contrari, sempre després d'una entrevista realitzada a tal efecte i en un màxim de cinc dies laborals a comptar des de la mateixa.

Ateses les característiques de l'assignatura i la seua dimensió ètica, la utilització total o parcial de qualsevol mitjà escrit, sonor o digital per a **copiar o intentar copiar en una prova escrita, tasca o qualsevol altra situació d'aprenentatge, implicarà suspendre la prova o activitat corresponent amb la qualificació de zero punts, amb independència de les preguntes afectades**. Quan hi haja indicis clars que apunten al fet que l'alumne ha copiat, malgrat que no haja estat advertit en el moment dels fets, el professor/a afectat, amb l'acord de la majoria de membres del Departament, convindrà amb l'alumne la data per a la realització d'una prova de validació, amb què confirmar o requalificar la nota, exclusivament, de les preguntes de les proves o de les parts de les activitats afectades.

13. ABSÈNCIA EN LES PROVES D'AVALUACIÓ

L'alumnat té el dret a la realització d'una prova d'avaluació o lliurament amb anterioritat o posterioritat a la data de la mateixa si hi justifica l'absència degudament. La informació enviada a aquest efecte per la família a través de la plataforma Ítaca o de qualsevol altre canal de comunicació oficial servirà de justificació. **La justificació degudament documentada de l'absència donarà dret a la realització de la prova en una data diferent a la planificada per al grup-classe**.

Si l'alumne o la família no aporta la deguda documentació que hi justifique l'absència, la matèria de l'examen se li acumularà en la recuperació trimestral corresponent en els mateixos termes recollits per a la resta de l'alumnat del grup. Si el butlletí de notes s'entrega abans de la realització de la dita prova de recuperació, el contingut relacionat de la matèria, en no haver-se avaluat encara, es concretarà amb **la qualificació provisional dels punts assolits per altres apartats distints**.

L'absència per **participació en intercanvis lingüístics (Erasmus)** organitzats per l'institut no requereix més justificació que la notificació corresponent per part de l'alumnat. Si l'absència es produeix durant un període significatiu del trimestre, a la tornada seran avaluats dels continguts del trimestre afectat que siguen imprescindibles per a la consecució de les competències específiques de la matèria. Si en aquestes circumstàncies l'alumnat no ha realitzat prou proves o lliuraments abans de la marxa per a valorar de forma objectiva l'avaluació trimestral, **no se'ls consignarà cap qualificació en Ítaca**, sinó que es deixarà la casella corresponent en blanc i no comptarà, per tant, per a la mitjana final.

14. DOCUMENT PONT

FILOSOFIA (4t ESO)

Blocs competencials

Competència específica	Descriptors operatius de les competències clau
1. Analitzar problemes mitjançant l'exposició crítica i dialèctica de diferents posicions filosòficament pertinents.	CCL1, CCL2, CCL3, CD3, CPSAA1, CPSAA3, CC1, CC3
Criteris d'avaluació	
1.1. Explicar intencions, causes i conseqüències dels problemes socials relacionats amb els desafiaments i problemes filosòfics fonamentals.	
1.2. Utilitzar la crítica com a eina positiva.	
1.3. Formular preguntes referides a la vida quotidiana des d'una perspectiva filosòfica.	
1.4. Valorar críticament el paper de la filosofia i de la ciència en l'abordatge de problemes rellevants per a la natura i el saber humà a partir de la seua comprensió.	
1.5. Distingir les principals preguntes de la filosofia i les diferents respostes filosòfiques a través de la indagació, l'anàlisi i la interpretació de textos filosòfics i altres formes d'expressió cultural.	
1.6. Desenvolupar una concepció complexa i no dogmàtica dels problemes i qüestions fonamentals i d'actualitat, mitjançant l'anàlisi filosòfica d'aquests.	

Competència específica	Descriptors operatius de les competències clau
2. Diferenciar les estratègies i estructures argumentatives a partir de la seua anàlisi formal i informal.	CCL1, CCL2, CCL3, CCL5, CPSAA1, CC1, CCEC3
Criteris d'avaluació	
2.1. Diferenciar premisses, arguments i conclusions i explicar les seues característiques i distingir els arguments ben formats de les simples opinions.	
2.2. Identificar i explicar les premisses que serveixen com a fonament en la defensa d'una idea o hipòtesi.	

2.3. Identificar i analitzar críticament els usos incorrectes de les estratègies argumentatives i plantejar alternatives que s'ajusten a la lògica del discurs.

2.4. Analitzar críticament les conseqüències de l'ús incorrecte dels arguments.

2.5. Valorar críticament els sabers que aporten certesa i aquells que no, a partir de la identificació de les seves característiques i l'anàlisi de les estructures argumentatives que els sostenen.

Competència específica

3. Explicar les diferències entre les diverses solucions ètiques dels dilemes morals i polítics.

Descriptors operatius de les competències clau

CCL1, CCL3, CCL4, STEM5, CPSAA2, CC1, CC2, CC3, CC4, CE1, CCEC3

Criteris d'avaluació

3.1. Confrontar elements racionals i emocionals i explicar les seues diferències.

3.2. Explicar de manera clara el valor de les emocions en la presa de decisions.

3.3. Identificar i exposar tots els elements contraposats que formen part d'un dilema.

3.4. Desenvolupar i demostrar autonomia través de la pràctica de la deliberació racional, l'ús de conceptes ètics, i el diàleg respectuós amb els altres entorn de diferents valors i maneres de vida.

3.5. Desenvolupar una actitud oberta, respectuosa i compromesa amb la resolució de conflictes ètics i polítics a través de l'exposició argumentada i crítica de les idees.

3.6. Promoure una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i compromesa amb el bé comú, a partir de la investigació sobre la naturalesa social i política de l'ésser humà i l'ús i comprensió crítica dels conceptes relacionats.

3.7. Valorar diferents plantejaments científics, polítics i ètics amb els quals afrontar l'emergència climàtica i la crisi mediambiental a través de l'exposició i el debat argumental entorn d'aquests.

Competència específica

4. Exposar d'una manera clara propostes filosòfiques teòriques i pràctiques.

Descriptors operatius de les competències clau

CCL1, CPSAA2, CPSAA3, CC1, CC2, CC3, CE3, CCEC3

Criteris d'avaluació

4.1. Exposar i argumentar la posició moral que s'adopta enfront dels desafiaments de la vida quotidiana treballats.

4.2. Explicar i avaluar críticament idees fonamentals sobre qüestions filosòfiques de pes.

4.3. Argumentar rigorosament les pròpies idees de forma respectuosa en activitats de diàleg sobre qüestions i problemes filosòficament rellevants.

4.4. Construir i expressar conceptes ajustats de l'esfera estudiada reconeixent les múltiples dimensions de la seua naturalesa, a partir de la investigació i la posada en comú dels resultats entorn de diverses concepcions sobre el tema.

Competència específica

5. Explicar problemes sobre el valor i sentit de la realitat a partir de l'anàlisi i interpretació de textos.

Descriptors operatius de les competències clau

CCL1, CCL2, CCL3, CCL4, CC1, CC3, CE3, CCEC3

Criteris d'avaluació

5.1. Elaborar textos o discursos amb una argumentació clara i ordenada.

5.2. Utilitzar els conceptes i els arguments de manera rigorosa per a exposar les seues pròpies idees i raonaments i per a aclarir els dubtes i malentesos que es plantegen.

5.3. Utilitzar un llenguatge oral i escrit inclusiu, igualitari i acadèmicament acurat en qualsevol situació d'aprenentatge.

5.4. Reconèixer la radicalitat i transcendència dels problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi en textos.

Competència específica

6. Comprendre les principals idees i teories filosòfiques dels més importants pensadors i pensadores.

Descriptors operatius de les competències clau

CCL2, CCL3, CPSAA1, CC1, CC2, CC3, CCEC1

Criteris d'avaluació

6.1. Produir discursos argumentatius, aplicant les normes i pautes lògiques, retòriques i argumentatives, i detectant i evitant maneres dogmàtiques, fal·lacies i esbiaixades per exposar les pròpies opinions i idees, tant oralment com per escrit.

6.2. Avaluar críticament discursos, orals i escrits, sobre qüestions i problemes filosòfics, demostrant una comprensió correcta de les estructures argumentatives.

Blocs de sabers bàsics i unitats didàctiques

<p>Bloc 1: Orientacions per a la reflexió filosòfica</p> <ul style="list-style-type: none"> - Què és la filosofia? Especificitat i funció de la filosofia. - Què és ser humà? Naturalesa humana, identitat i societat. - Què és real? Aparença i realitat. - Què puc saber? Veritat, opinió i saber. - Quin sentit té l'existència humana? - Ús correcte dels arguments o mort del diàleg. - Què és una obra d'art? Bellesa i expressió artística. 	
<p>1a Unitat. Tema 1. Tens raons per a creure el que creus?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Com formem les nostres creences? 1.2. Les explicacions científiques 1.3. Podem creure en la ciència? 1.4. Ciència i pseudociència 	<p>5a Unitat. Tema 12. Què val a la vida?</p> <ol style="list-style-type: none"> 12.1. Viure és el mateix que existir? 12.2. La mort 12.3. Val tot allò que vull? 12.4. Quin sentit té la vida?
<p>2a Unitat. Tema 2. Puc estar segur que no sóc un clon?</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.1. De què estem fetes les persones? 2.2. Un clon meu, sóc jo? 2.3. Tenen ment les altres persones? 2.4. L'enfocament des de la psicologia 	<p>6a Unitat. Tema 11. Podem pensar sense paraules?</p> <ol style="list-style-type: none"> 11.1. Què és pensar? 11.2. Què és el llenguatge? 11.3. La relació entre pensament i llenguatge 11.4. Diem el que diuen les paraules?
<p>3a Unitat. Tema 7. És real allò que percebem?</p> <ol style="list-style-type: none"> 7.1. Què sabem del món? 7.2. Veiem les coses tal com són? 7.3. Com estructuram la realitat? 7.4. Què és, doncs, la realitat? 	<p>7a Unitat. Tema 5. Què és l'art?</p> <ol style="list-style-type: none"> 5.1. Què és això de l'art? 5.2. Una obra d'art ha d'agradar a tothom? 5.3. Els límits i la necessitat de l'art
<p>4a Unitat. Tema 9. Has vist mai un número?</p> <ol style="list-style-type: none"> 9.1. Quins tipus de coses existeixen? 9.2. Els objectes materials 9.3. Són reals els objectes matemàtics? 9.4. Què és un dofí? 	

--	--

Bloc 2: Reptes i desafiaments contemporanis

- Què és actuar com una persona? Llibertat i responsabilitat.
- Respecte al medi ambient o mort del planeta.
- Diversitat personal i cultural o mort de la diferència.
- Consum responsable o mort per asfíxia.
- Lluita contra les injustícies o mort de l'equitat.
- Acceptació i maneig de la incertesa o mort de l'autonomia emocional.
- Compromís i participació ciutadana o mort de la democràcia.
- Responsabilitat digital o mort de les relacions.
- Responsabilitat laboral o mort de l'autorealització

8a Unitat. Tema 4. Per què no podem fer tot el que ens vinga de gust?

- 4.1. Què és la llibertat?
- 4.2. Els límits de la llibertat
- 4.3. La llibertat i la responsabilitat

12a unitat. Tema 13. Treballar: càstig o realització personal?

- 13.1. Què és treballar?
- 13.2. Treball i naturalesa humana
- 13.3. De l'economia de mercat a la societat de mercat
- 13.4. És possible una existència no alienada?

9a Unitat. Tema 6. Quan un repartiment és just?

- 6.1. Què és ser just?
- 6.2. Allò que es reparteix: béns i càrregues
- 6.3. Quin repartiment és just?
- 6.4. Com t'afecta la justícia?

13a Unitat. Tema 14. És possible viure en solitud?

- 14.1. Més que un animal gregari
- 14.2. Les relacions afectives: família i amistat
- 14.3. L'amor
- 14.4. Estar sol, sentir-se sol

10a Unitat. Tema 8. Per què, de vegades, no fem el que hem decidit fer?

- 8.1. Què volem dir quan diem *voluntat*?
- 8.2. En què consisteix prendre una decisió?
- 8.3. Quin paper juguen les emocions?
- 8.4. Fer el que hem decidit?

14a Unitat. Tema 3. Qui són els animals?

- 3.1. Què són els animals?
- 3.2. Hi ha ments animals?
- 3.3. Han de preocupar-nos els animals?
- 3.4. Animal o humà?

11a Unitat. Tema 10. Hi ha persones completament dolentes?

- 10.1. Què és el mal?
- 10.2. El mal moral
- 10.3. Dos vells problemes sobre el mal
- 10.4. Prevenir allò que es tem i ens fascina

PROPOSTA PEDAGÒGICA

MATÈRIA: FILOSOFIA

DEPARTAMENT: FILOSOFIA

NIVELL: 1r DE BATXILLERAT

UNIÓ EUROPEA

Fons Social Europeu
L'FSE inverteix en el teu futur

PROPOSTA PEDAGÒGICA

1. JUSTIFICACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ

1.1.1. NORMATIVA D'IGUALTAT

1.2. CONTEXTUALITZACIÓ

2. FINALITATS I OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

3. COMPETÈNCIES CLAU I ESPECÍFIQUES

3.1. COMPETÈNCIES CLAU DEL BATXILLERAT

3.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE FILOSOFIA

3.3. RELACIÓ ENTRE COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I COMPETÈNCIES

CLAU

4. SABERS BÀSICS

4.1. RELACIÓ DELS SABERS BÀSICS AMB ELS TEMES TRANSVERSALS

4.2. DESPLEGAMENT DELS SABERS BÀSICS EN FORMA D'UNITATS DIDÀCTIQUES

5. ORGANITZACIÓ D'ESPAIS I TEMPS

6. SITUACIONS D'APRENENTATGE

7. MATERIAL DIDÀCTIC I RECURSOS DIDITALS

8. CRITERIS D'AVUACIÓ

9. INSTRUMENTS D'AVUACIÓ

10. RECUPERACIÓ

11. TRACTAMENT DE LA INCLUSIÓ

12. RECLAMACIÓ DE LES QUALIFICACIONS

13. ABSÈNCIA EN LES PROVES D'AVUACIÓ

14. RÈGIM D'ESTUDIS A DISTÀNCIA (CEED) I NOCTURN

14. 1. MIGRACIÓ ALS ESTUDIS CEED

15. DOCUMENT PONT

1. JUSTIFICACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ

La Filosofia no és una ciència, entesa aquesta com un saber especialitzat i experimental, és més un mode especial de preguntar i de saber, una manera d'entendre i d'enfrontar-se a la realitat que ens envolta, a les circumstàncies en què vivim i que, en gran manera, ens fan ser i comprendre com som. La Filosofia és un mode especial de preguntar i de saber, una manera d'entendre i d'enfrontar-se a la realitat que ens envolta, a les circumstàncies en què vivim i que, en gran manera, ens fan ser i comprendre com som. La Filosofia, més bé, pretén aconseguir una visió de conjunt de les problemàtiques fonamentals que han preocupat al pensament occidental, per la qual cosa s'ha de treballar tot el temari seguint un fil conductor unificat i interrelacionant unes unitats amb altres, ja que només així s'entén i s'aconsegueix el sentit de la matèria de Filosofia.

Amb la finalitat de desplegar la matèria de la forma més satisfactòria possible la present programació ha tingut en compte la normativa següent:

- Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.
- Reial decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableixen l'ordenació i els ensenyaments mínims del Batxillerat.
- Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat.
- Reial decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Secundària Obligatoria.
- Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria.
- Ordre 45/2011, de 8 de juny, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regula l'estructura de les programacions didàctiques en l'ensenyança bàsica.
- Ordre 32/2011 de 20 de desembre de la Conselleria d'Educació, Formació i Ocupació, per la qual es regula el dret de l'alumnat a l'objectivitat en l'avaluació, i s'estableix el procediment de reclamació de qualificacions obtingudes i de les decisions de promoció, de certificació o d'obtenció del títol acadèmic que corresponga.
- Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre de 2006, sobre les competències clau per a l'aprenentatge permanent.
- Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià.
- Ordre 20/2019 de 30 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents.
- Resolució de 24 de juliol de 2019, de la Secretaria Autònoma d'Educació i Formació Professional, per la qual es dicten instruccions per a l'aplicació d'alguns dels principals procediments previstos en l'Ordre 20/2019.
- Llei 4/2018, de 21 de febrer, de la Generalitat, per la qual es regula i promou el plurilingüisme en el sistema educatiu valencià.

1.1.1. NORMATIVA D'IGUALTAT

El Departament de Filosofia té per línia mestra d'actuació educar en **els valors de la igualtat contra les actituds d'odi envers l'emancipació de les dones, la identitat de gènere i la lliure orientació sexual**. En aquest context, s'explicita el recull de normativa següent que impregna, des d'una perspectiva transversal, les seues accions didàctiques:

-Decret 195/2022, de 11 de novembre, del Consell, d'igualtat i convivència en el sistema educatiu valencià.

-Llei 23/2018, de 29 de novembre, de la Generalitat, d'igualtat de les persones LGTBI.

-Llei 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat, per a la Igualtat entre Dones i Homes.

-Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació.

·Article 19, punt 2: "es treballaran la igualtat de gènere, l'educació per a la pau, l'educació per al consum responsable i el desenvolupament sostenible i l'educació per a la salut, inclosa l'afectivo-sexual."

-Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria, en la matèria Educació en Valors Cívics i Ètics

-Recursos web de la Generalitat Valenciana per a la igualtat i la convivència:

<https://ceice.gva.es/va/web/inclusioeducativa/reico.-repositori-de-recursos-web-per-a-la-igualtat-i-la-convivencia>

·Educació sexual

·Guia per a la prevenció de l'abús sexual

·Guia d'ús del llenguatge igualitari

·Unitats didàctiques de la història i cultura del poble gitano

·Guia de patis coeducatius

·Guia de masculinitats igualitàries

1.2. CONTEXTUALITZACIÓ

La Filosofia es constitueix com una matèria comuna i obligatòria dins dels estudis de 1r de Batxillerat amb tres hores setmanals. Els sabers bàsics de la matèria s'estructuren en tres blocs. Hi ha un primer bloc temàtic que analitza la caracterització del saber filosòfic, distingint-lo d'altres tipus de saber i analitzant les relacions i diferències que manté amb la ciència. Així mateix, en aquest bloc s'estudien les distintes dimensions del ser humà, biològica, sociocultural i simbòlica, i s'obre pas a la consideració de les distintes antropologies i les diferents concepcions filosòfiques de l'ésser humà que s'han fet al llarg de la història del pensament. A continuació, en el segon bloc s'exposen els temes relacionats amb el coneixement, el saber científic, el llenguatge, la lògica, la retòrica i l'argumentació, a través dels quals s'educa l'expressió i interpretació del pensament i dels sentiments, s'utilitza el llenguatge per a regular la pròpia conducta i les relacions socials, s'empra el raonament lògic i els processos propis de pensament (anàlisi, síntesi, relació, associació, etc.) per a propiciar la resolució de problemes i el coneixement de diferents llenguatges comunicatius, i es desenvolupa, així, la capacitat crítica que discerneix allò nuclear d'allò accessori. Així mateix, apareixen la metafísica i les qüestions últimes sobre la realitat, el seu sentit i quin pot ser l'origen del cosmos, que permeten aprofundir en el coneixement de si mateix i en la comprensió de l'entorn, i possibiliten la competència per a interpretar successos, analitzant-ne les causes, predient les conseqüències i analitzant críticament els factors capaços de transformar la realitat. Finalment, en el tercer bloc es tracta la fonamentació de la filosofia moral i política, així com la qüestió de l'aplicació de l'ètica a les principals activitats de la

societat. L'estudi de la dimensió política ajuda a desenvolupar una consciència ciutadana democràtica. La racionalitat practica del pensament filosòfic introdueix l'alumnat en la dimensió social humana que, concretada en la societat contemporània, s'expressa en la democràcia parlamentaria, en les declaracions dels drets humans, així com en els valors comuns que constitueixen el substrat de la ciutadania democràtica en un context global. Aquest bloc tercer acaba aprofundint en la dimensió estètica de l'ésser humà, contribuint al desplegament de reflexions entorn de la bellesa, l'activitat artística i la seua funció social i cultural.

Atès el caire fonamental que li dóna la llei educativa, la matèria intenta desplegar habilitats decisives en l'alumnat en ple desenvolupament d'unes facultats intel·lectuals que li permetran d'integrar-se en la societat adulta de forma que pugui desplegar-se plenament com a persona crítica capaç de configurar-se a si mateix un pensament autònom. No deuríem oblidar la recomanació kantiana quan afirmava que no només cal ensenyar filosofia, sinó també ensenyar a filosofar, dos processos simultanis i inseparables. Per aconseguir aquest doble objectiu és interessant que l'alumnat entre en conflicte davant del descobriment de cada problemàtica, que desperte el seu interès, provoque la seua motivació i, conseqüentment, impulse el seu aprenentatge. Es justament en plena adolescència quan l'alumnat es troba amb la possibilitat i capacitat de plantejar problemàtiques des de perspectives diverses i complementàries. La Filosofia ajudarà en aquesta etapa a desplegar la reflexió per mitjà dels pensaments que al llarg de la Història han assentat les bases de la civilització occidental. Haurà de conèixer els diferents aspectes del problema i les alternatives filosòfiques d'enfocament o solució al mateix, al mateix temps amb una perspectiva sincrònica i diacrònica a moltes de les qüestions estudiades, de manera que es va desenvolupant així la seua capacitat d'anàlisi crítica, avaluació de diferents alternatives, dels seus fonaments, dels seus aspectes negatius i positius, etc. D'altra banda, l'alumnat ha de construir i expressar la seua pròpia postura davant de les qüestions estudiades, per tant, haurà d'utilitzar el raonament lògic i les regles de l'argumentació i la retòrica, oral i per escrit i valorar les aportacions de l'anàlisi filosòfica als grans problemes actuals.

En aquest sentit, serà fonamental l'anàlisi de textos filosòfics, breus i significatius, o d'altres esferes del saber i la cultura que continguin un marcat missatge o implicacions filosòfiques just, també, en un moment del desenvolupament intel·lectual en què l'estructura es reforça a partir d'unes bases conceptuals cada vegada més sòlides. Serà d'especial importància, per això, l'aprenentatge de la terminologia filosòfica específica i el seu ús rigorós per part de l'alumnat. Finalment, cal destacar l'aprofitament de les noves tecnologies, tant per al tractament de la informació com per a l'ampliació de la mateixa. Per això, és recomanable l'ús de plataformes virtuals i wikis a través de les quals l'alumnat podrà gestionar continguts, així com l'obtenció en Internet d'informació rellevant, sempre de fonts de provada solvència acadèmica i intel·lectual.

2. FINALITATS I OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

La matèria de Filosofia en 1r de Batxillerat persegueix que l'alumne siga capaç de pensar i de comprendre, abstraient-se racionalment del camp concret estudiat en cadascuna de les altres matèries, per a centrar-se en allò que caracteritza específicament a la filosofia, açò és, reflexionar, raonar, criticar i argumentar, utilitzant el mode de preguntar radical i últim que li és propi, sobre els problemes referits a la totalitat de la vivència humana; i això sense deixar de costat la seua capacitat de transformació i canvi, tant de l'individu com de la societat.

Per això, la matèria Filosofia persegueix com a objectiu principal la comprensió, per part de l'alumne, de si mateix i del seu món dotant-li tant de ferramentes cognitives teòriques com a pràctiques. En el pla teòric l'alumne coneixerà els grans interrogants, els conceptes especialitzats i les teories que intenten donar resposta a les grans qüestions. En la seua dimensió pràctica, la matèria dota l'alumnat de ferramentes, com l'actitud crítica i reflexiva que els ensenya a no admetre idees que no han sigut rigorosament analitzades i evidenciades, el saber pensar, raonar i argumentar amb fonament, coherència i de forma autònoma, l'habilitat discursiva per a dialogar i convèncer evitant el pensament únic i dogmàtic, la capacitat per a discernir entre l'evident i l'arbitrari, el substancial i l'accidental, la gestió creativa de les seues capacitats estètiques o el raonament moral i polític autònom, coherent i fonamentat i, en definitiva, a valorar la capacitat de la Filosofia com a instrument d'innovació i transformació des de fa més de 2.500 anys.

Tot això es resumeix en la seua vocació originària, l'amor al saber, idea clau que s'ha de transmetre a l'alumnat amb aquesta matèria i que constitueix el punt de partida tant en 4t de l'ESO com en 1r de batxillerat, de manera que la Història de la Filosofia de 2n de Batxillerat siga la culminació d'aquesta ascensió en exposar les possibles respostes als interrogants filosòfics, científics i culturals formulats en els cursos anteriors.

La Filosofia de 1r de batxillerat contribuirà a desenvolupar les dues finalitats de l'etapa del batxillerat:

1. Proporcionar formació, maduresa intel·lectual i humana, coneixements, habilitats i actituds que permeten desenvolupar funcions socials i incorporar-se a la vida activa amb responsabilitat i aptitud. Així mateix, aquesta etapa haurà de permetre l'adquisició i l'assoliment de les competències indispensables per al futur formatiu i professional, i capacitar per a l'accés a l'educació superior.

2. Preparar per a l'itinerari academicoprofessional posterior, proporcionar una sòlida cultura integral i aportar interès pel coneixement, pel treball i per l'aprenentatge i rigor en la feina.

Així mateix, la Filosofia de 1r de batxillerat contribuirà a desplegar tots els objectius de l'etapa. Però entre aquests donarà especial importància als següents:

1. Exercir la ciutadania democràtica, des d'una perspectiva global, i adquirir una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució espanyola així com pels drets humans, que fomenti la corresponsabilitat en la construcció d'una societat justa i equitativa.

2. Consolidar una maduresa personal i social que els permete actuar de forma responsable i autònoma i desenvolupar l'esperit crític. Preveure, detectar i resoldre pacíficament els conflictes personals, familiars i socials.

3. Fomentar la igualtat efectiva de drets i oportunitats entre homes i dones, analitzar i valorar críticament les desigualtats i discriminacions existents, així com el reconeixement i l'ensenyament del paper de les dones en la història i impulsar la igualtat real i la no-discriminació per raó de naixement, sexe, origen racial o ètnic, discapacitat, edat, malaltia, religió o creences, orientació sexual o identitat de gènere o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

4. Afermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina, com a condicions necessàries per a l'aprofitament eficaç de l'aprenentatge, i com a mitjà de desenvolupament personal.

5. Dominar, tant en l'expressió oral com en l'escrita, el valencià i el castellà.

8. Conèixer i valorar críticament les diferents realitats del món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seua evolució, com a mostra del

multilingüisme i de la multiculturalitat. Participar de manera solidària en el desenvolupament i la millora del seu entorn social.

10. Comprendre els elements i procediments fonamentals de la investigació i dels mètodes científics. Conèixer i valorar de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia en el canvi de les condicions de vida, així com afermar la sensibilitat i el respecte cap al medi ambient.

11. Afermar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix i sentit crític.

12. Desenvolupar la sensibilitat artística i literària, així com el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.

15. Fomentar una actitud responsable i compromesa en la lluita contra el canvi climàtic i en la defensa del desenvolupament sostenible.

16. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura, l'empatia i el respecte cap als éssers vius, especialment els animals.

3. COMPETÈNCIES CLAU I ESPECÍFIQUES

3.1. COMPETÈNCIES CLAU EN EL BATXILLERAT

CCL, COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA

Descriptors:

CCL1. S'expressa de manera oral i escrita amb fluïdesa, coherència, correcció i adequació.

CCL2. Comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals i escrits amb especial èmfasi en els textos acadèmics.

CCL3. Contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts, evitant els riscos de manipulació i desinformació, per a comunicar-la de manera clara i rigorosa, i sent respectuós amb la propietat intel·lectual.

CCL4. Llegeix amb autonomia obres rellevants de la literatura posant-les en relació amb el seu context sociohistòric de producció, amb la tradició literària anterior i posterior, per a construir la seua pròpia interpretació argumentada.

CCL5. Posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica.

CP, COMPETÈNCIA PLURILINGÜE

Descriptors:

CP1. Utilitza amb fluïdesa, adequació i acceptable correcció una o més llengües, a més de la llengua familiar.

CP2. Amplia i enriqueix de manera sistemàtica el seu repertori lingüístic.

CP3. Valora críticament la diversitat lingüística i cultural present en la societat.

STEM, COMPETÈNCIA MATEMÀTICA I COMPETÈNCIA EN CIÈNCIA, TECNOLOGIA I ENGINYERIA

Descriptors:

STEM1. Utilitza mètodes inductius i deductius i emprà estratègies variades per a la resolució de problemes, analitzant críticament les solucions i reformulant el procediment, si fóra necessari.

STEM2. Utilitza el pensament científic per a entendre i explicar fenòmens relacionats amb la modalitat triada, plantejant-se hipòtesis i contrastant-les o comprovant-les mitjançant l'observació, l'experimentació i la investigació.

STEM4. Interpreta i transmet els elements més rellevants d'investigacions de manera clara i precisa, aprofitant la cultura digital amb ètica i responsabilitat i valorant de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia.

STEM5. Planeja i emprèn accions fonamentades científicament.

CD, COMPETÈNCIA DIGITAL

Descriptors:

CD1. Realitza cerques avançades, aplicant criteris de validesa, qualitat, actualitat i fiabilitat.

CD2. Integra continguts digitals respectant, en tot moment, els drets d'autoria digital.

CD5. Mostra interès per l'evolució de les tecnologies i pel seu desenvolupament sostenible i ús ètic.

CPSAA, COMPETÈNCIA PERSONAL, SOCIAL I D'APRENDRE A APRENDRE

Descriptors:

CPSAA1.1 Fa eficaç el seu aprenentatge.

CPSAA1.2 Desenvolupa una personalitat autònoma.

CPSAA3.1 Desenvolupa la seua intel·ligència.

CPSAA4. Compara, analitza, avalua i sintetitza dades, informació i idees per a obtenir conclusions lògiques.

CPSAA5. Planifica els processos de la construcció del coneixement, relacionant els diferents camps d'aquest, de manera que açò li permeta transmetre aquest coneixement amb autonomia.

CC, COMPETÈNCIA CIUTADANA

Descriptors:

CC1. Analitza fets, normes i idees relatives a la dimensió social, històrica, cívica i moral per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític.

CC2. Reconeix i analitza de manera crítica i conseqüent, els principis, ideals i valors relatius al procés d'integració europea, la Constitució Espanyola, els drets humans, i la història i el patrimoni cultural propis.

CC3. Adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics fonamentals i d'actualitat.

CC4. Realitza una anàlisi crítica de la petjada ecològica de les accions humanes.

CE, COMPETÈNCIA EMPRENEDORA

Descriptors:

CE1. Afronta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores en l'àmbit acadèmic.

CE2. Reflexiona sobre les forteses i febleses pròpies i les dels altres, fent ús d'estratègies d'autoconeixement i autoeficàcia.

CE3. Du a terme el procés de creació d'idees i solucions innovadores, aplicant coneixements tècnics específics considerant tant l'experiència d'èxit com de fracàs, una oportunitat per a aprendre.

CCEC, COMPETÈNCIA EN CONSCIÈNCIA I EXPRESSIÓ CULTURALS

Descriptors:

CCEC1. Valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època.

CCEC2. Investiga les especificitats de diverses manifestacions culturals, analitzant els diferents contextos, així com els llenguatges i elements tècnics que les caracteritzen.

CCEC3.1 Expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític, realitzant amb rigor les seues pròpies produccions culturals.

CCEC4.1 Selecciona i integra amb creativitat diversos mitjans per a produir projectes culturals, servint-se de la interpretació o la composició.

CCEC4.2 Organitza els seus coneixements i destreses per a respondre amb creativitat i eficàcia als acompliments derivats d'una producció cultural, utilitzant diversos llenguatges, codis, tècniques, eines i recursos.

3.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE FILOSOFIA

CEsp1. Identificar problemes i formular preguntes sobre el fonament, valor i sentit de la realitat i l'existència humana, a partir de **l'anàlisi i interpretació de textos** i altres formes d'expressió **filosòfica** i cultural, per a reconèixer la radicalitat i transcendència de tals qüestions, així com la necessitat d'afrontar-les per a desenvolupar una vida reflexiva i conscient de si.

CEsp2. Buscar, gestionar, interpretar, produir i **transmetre correctament informació relativa a qüestions filosòfiques a partir de l'ús contrastat i segur de fonts**, l'ús i **anàlisi rigorosa** d'aquestes, i l'ús de procediments elementals d'investigació i comunicació, per a desenvolupar una actitud indagadora, autònoma, rigorosa i creativa en l'àmbit de la reflexió filosòfica.

CEsp3. **Usar** i valorar adequadament **arguments i estructures argumentals**, a partir de la seua **anàlisi tant formal com informal**, per a **produir** i apreciar diferents tipus de **discurs de manera rigorosa**, i evitar maneres dogmàtiques, fal·laces i esbiaixats de sostenir opinions i hipòtesis.

CEsp4. Practicar l'exercici del diàleg filosòfic de manera rigorosa, crítica, tolerant i empàtica, interioritzant les pautes ètiques i formals que aquest requereix, mitjançant la participació en activitats grupals i a través del **plantejament dialògic de les qüestions filosòfiques**, per a **promoure el contrast i intercanvi d'idees** i l'exercici d'una ciutadania activa i democràtica.

CEsp5. Reconèixer el caràcter plural de les concepcions, idees i arguments entorn de cadascun dels **problemes fonamentals de la filosofia**, mitjançant **l'anàlisi crítica de diverses tesis rellevants** respecte d'aquests, per a generar una concepció complexa i no dogmàtica

d'aquestes qüestions i idees i una actitud oberta, tolerant, i compromesa amb la resolució racional i pacífica dels conflictes.

CEsp6. **Comprendre les principals idees i teories filosòfiques dels més importants pensadors i pensadores, mitjançant l'examen crític i dialèctic de les mateixes** i dels problemes fonamentals a què aquestes responen, per a generar una concepció rigorosa i personal del que significa la filosofia, de la seua riquesa i influència cultural i històrica i de la seua aportació al patrimoni comú.

CEsp7. Adquirir una perspectiva global, sistèmica i transdisciplinària en el plantejament de qüestions fonamentals i d'actualitat, analitzant i categoritzant els seus múltiples aspectes, distingint el més substancial de l'accessori i **integrant informació i idees de diferents àmbits disciplinars des de la perspectiva fonamental de la filosofia, per a tractar problemes complexos de manera crítica**, creativa i transformadora.

CEsp8. **Analitzar problemes ètics i polítics fonamentals** i d'actualitat, mitjançant **l'exposició crítica i dialèctica de diferents posicions filosòficament pertinents** en la interpretació i resolució d'aquests, per a desenvolupar el judici propi i l'autonomia moral.

CEsp9. Desenvolupar la sensibilitat i la **comprensió crítica de l'art** i altres manifestacions i activitats amb valor estètic **mitjançant l'exercici del pensament filosòfic sobre la bellesa i la creació artística**, per a contribuir a l'educació dels sentiments i al desenvolupament d'una actitud reflexiva respecte al llenguatge i sentit de les imatges.

3.3. RELACIÓ ENTRE COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I COMPETÈNCIES CLAU

La CEsp1 (analitzar i interpretar textos filosòfics) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CPSAA1.2 (desenvolupa una personalitat autònoma).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).
- CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

La CEsp2 (transmetre correctament informació relativa a qüestions filosòfiques a partir de l'ús contrastat i segur de fonts i la seua anàlisi rigorosa) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i emprà estratègies variades per a la resolució de problemes).
- CD1 (realitza cerques avançades fiables i de qualitat).
- CD3 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies i el seu ús ètic).
- CPSAA4 (analitza informació per a obtenir conclusions lògiques).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).

-CE3 (du a terme el procés de creació d'idees i aplica coneixements tècnics específics).

La CEsp3 (analitzar estructures argumentals tant formals com informals i produir discursos de manera rigorosa) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL5 (posa les pràctiques comunicatives al servei de la democràcia).
- STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i empra estratègies variades per a la resolució de problemes).
- CPSAA4 (analitza informació per a obtenir conclusions lògiques).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).

La CEsp4 (plantejar de manera dialògica les qüestions filosòfiques per a promoure el contrast i intercanvi d'idees) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL5 (posa les pràctiques comunicatives al servei de la democràcia).
- STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i empra estratègies variades per a la resolució de problemes).
- STEM2 (Valora de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia).
- CPSAA3.1 (desenvolupa la pròpia intel·ligència).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).
- CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

La CEsp5 (analitzar críticament les diverses tesis rellevants dels problemes fonamentals de la filosofia) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i empra estratègies variades per a la resolució de problemes).
- CPSAA3.1 (desenvolupa la pròpia intel·ligència).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).

La CEsp6 (comprendre les principals idees i teories filosòfiques dels més importants pensadors i pensadores mitjançant el seu examen crític) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CPSAA1.2 (desenvolupa una personalitat autònoma).
- CPSAA3.1 (desenvolupa la pròpia intel·ligència).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).

-CCEC2 (analitza els contextos de diverses manifestacions culturals).

La CEsp7 (integrar informació i idees de diferents àmbits des de la filosofia per a tractar problemes complexos de manera crítica) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- STEM2 (Valora de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia).
- CPSAA4 (analitza informació per a obtenir conclusions lògiques).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CC4 (analitza críticament la petjada ecològica de les accions humanes).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).

La CEsp8 (analitzar problemes ètics i polítics fonamentals i exposar de manera crítica i dialèctica les diferents posicions filosòficament pertinents) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- CCL5 (posa les pràctiques comunicatives al servei de la democràcia).
- CPSAA1.2 (desenvolupa una personalitat autònoma).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CC4 (analitza críticament la petjada ecològica de les accions humanes).

La CEsp9 (comprendre críticament l'art mitjançant l'exercici del pensament filosòfic sobre la bellesa i la creació artística) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CP3 (valora críticament la diversitat lingüística i cultural).
- CPSAA3.1 (desenvolupa la pròpia intel·ligència).
- CPSAA5 (relaciona diferents camps del coneixement).
- CC1 (analitza fets i idees relatives a la dimensió social i històrica).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).
- CCEC2 (analitza els contextos de diverses manifestacions culturals).
- CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
Cesp1	X				X	X		X
Cesp2	X		X	X	X	X	X	
Cesp3	X		X		X	X		
Cesp4	X		X		X	X		X
Cesp5	X		X		X	X		X
Cesp6	X				X	X		X

Cesp7	X		X		X	X		X
Cesp8	X				X	X		
Cesp9		X			X	X		X

El llistat anterior no pretén ser complet, sinó orientatiu. A més de les connexions identificades més amunt poden haver-ne d'altres no tan directament relacionades que cada professor/a pot recollir en la seua programació d'aula.

4. SABERS BÀSICS

A. La filosofia i l'ésser humà.

A.1. La reflexió filosòfica entorn de la pròpia filosofia.

- Característiques i concepcions del saber filosòfic. Breu recensió històrica de la filosofia. Les divisions tradicionals de la filosofia i les àrees actuals d'investigació. Vigència i utilitat de la filosofia: la importància de filosofar entorn dels reptes del segle XXI.
- La filosofia en relació amb altres camps del saber i l'activitat humana.
- Mètodes i eines bàsics del filòsof: l'ús i anàlisi crítica de fonts; la comprensió i interpretació de documents filosòfics; la identificació de problemes filosòfics en altres àmbits de la cultura; el pensament i el diàleg argumentatiu; la investigació i la dissertació filosòfica.
- La discriminació social, de gènere, ètnia i edat en la tradició filosòfica.

A.2. L'ésser humà com a subjecte i objecte de l'experiència filosòfica.

- La filosofia i l'existència humana.
- El debat sobre la gènesi i definició de la naturalesa humana: especificitat natural i condicionants històric-culturals. Concepcions filosòfiques de l'ésser humà.
- L'estructura psicosomàtica de la personalitat: sensibilitat, emotivitat, desitjos i volició, les facultats cognitives. Consciència i llenguatge.
- El problema de la identitat personal. Tipus i maneres d'identitat. L'especulació entorn del transhumanisme.

B. Coneixement i realitat.

B.1. El problema filosòfic del coneixement i la veritat.

- El coneixement: definició, possibilitat i límits. Teories de la veritat. La desinformació i el fenomen de la «postveritat».
- Les teories del coneixement: formes de racionalisme, empirisme i altres teories.
- El raonament i l'argumentació. L'argumentació informal. Nocions de lògica formal. La detecció de fal·làcies i biaixos cognitius.
- El saber científic: definició, demarcació i metodologies científiques. La filosofia de la ciència: naturalesa, problemes i límits del coneixement científic.
- Altres maneres de saber: el problema del saber metafísic; les creences religioses; la raó poètica; el saber comú.
- La dimensió social i política del coneixement. Coneixement, poder i interès. La tecnociència contemporània. El paper de la dona en la ciència i en els altres sabers.

B.2. La qüestió de la naturalesa última de la realitat.

- El problema d'allò real. Aparença i realitat. La qüestió de les realitats virtuals.
- Unitat i pluralitat. Categories i maneres de ser. Entitats físiques i objectes ideals: el problema dels universals.
- El problema ment-cos. La filosofia de la ment i el debat entorn de la intel·ligència artificial.
- El problema filosòfic del temps i el canvi. El problema del determinisme. Necessitat, atzar i llibertat.
- El problema filosòfic de l'existència de Déu. Teisme, ateisme i agnosticisme.

C. Acció i creació.

C.1. L'acció humana: filosofia ètica i política.

- El problema ètic: com hem d'actuar. Ser i haver de ser. La deliberació moral. Les condicions del judici i el diàleg ètic.
- La possibilitat d'una ètica racional. Cognitivisme i emotivisme. El debat entorn del relativisme moral. El repte d'una ètica universal de mínims.
- Les principals respostes al problema ètic: ètiques conseqüencialistes, ètiques del deure i ètiques de la virtut. La moral amoral de Nietzsche. Ètiques de la cura. Ètica mediambiental. Ètiques aplicades.
- Els drets humans: el seu gènesi, legitimitat i vigència actual. Les diferents generacions de drets humans.
- Grans qüestions ètiques del nostre temps: la desigualtat i la pobresa; la igualtat efectiva de drets entre homes i dones; la guerra, el terrorisme i altres formes de violència; els drets de la infància; la discriminació i el respecte a les minories; els problemes ecosocials i mediambientals; els drets dels animals.
- L'home com a ser social. Definició del polític. Legalitat i legitimitat. La qüestió filosòfica de la justícia.
- El fonament de l'organització social i del poder polític. Teories de l'origen sobrenatural vs. teories contractualistes. La reflexió filosòfica entorn de la democràcia.
- El diàleg entorn dels principis polítics fonamentals: igualtat i llibertat; individu i Estat; treball, propietat i distribució de la riquesa. El debat polític contemporani: liberalisme, utilitarisme i comunitarisme.
- Ideals, utopies i distopies. Els moviments socials i polítics. El feminisme i la perspectiva de gènere en la filosofia.

C.2. La reflexió filosòfica entorn de la creació artística.

- Definició, àmbits i problemes de l'estètica: art, bellesa i gust. La relació de l'estètic amb altres àmbits de la cultura. Ètica i estètica. El paper polític de l'art.
- Teories clàssiques i modernes sobre la bellesa i l'art. Teories i problemes estètics contemporanis. La reflexió entorn de la imatge i la cultura audiovisual.

4.1. RELACIÓ DELS SABERS BÀSICS AMB ELS TEMES TRANSVERSALS

Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC): El tractament de les TIC està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CD (competència digital).

Iniciativa personal i emprenedoria: El tractament de la iniciativa personal i emprenedoria està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CE (competència emprenedora).

Educació cívica i constitucional: El tractament de l'educació cívica i constitucional està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CC (competència ciutadana).

Igualtat: El tractament de la igualtat està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CC (competència ciutadana), especialment, en els sabers relacionats amb els moviments ètics, els drets universals i la filosofia política, en què es posarà especial atenció a les discriminacions patides històricament per motius de gènere. A més, es desplegarà a través dels sabers relacionats amb la contribució de les dones al desenrotllament del pensament filosòfic i científic.

Pla lingüístic de centre (PLC): El tractament del Pla lingüístic de centre està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CP (competència plurilingüe). En aquest context, la matèria contribueix al PEPLI (Programa d'Ensenyament Plurilingüe i Interdisciplinar) en els termes establerts en el pla quadriennal.

Foment de la lectura: El tractament del foment de la lectura està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CCL (competència en comunicació lingüística), especialment per mitjà del desenvolupament del saber procedimental del comentari de text.

4.2. DESPLEGAMENT DELS SABERS BÀSICS EN FORMA D'UNITATS DIDÀCTIQUES

Saber bàsic A.1. La reflexió filosòfica entorn de la pròpia filosofia:

Unitat 1. La filosofia

1. Les explicacions mítiques
2. Caracterització de la filosofia
3. La ciència al si de la filosofia
4. L'argumentació en filosofia, ciència i religió
  - 4.1. Diferents mirades sobre l'assumpte humà
5. Les branques de la filosofia
  - 5.1. Disciplines teòriques
  - 5.2. Disciplines pràctiques
  - 5.3. Altres branques de la filosofia
6. El saber filosòfic a través de la Història
7. Funcions i vigència de la filosofia

Saber bàsic A.2. L'ésser humà com a subjecte i objecte de l'experiència filosòfica:

Unitat 2. L'animal humà: origen i evolució

1. Del creacionisme a l'evolucionisme

- 1.1. El debat entorn de l'edat de la Terra
- 1.2. El debat entorn de la fecundació
2. Teories de l'evolució
  - 2.1. Lamarckisme
  - 2.2. Darwinisme
3. La línia evolutiva dels homínids
  - 3.1. Ardipithecus i Australopithecus
  - 3.2. Habilis, Ergaster i Erectus
  - 3.3. Antecessor, Neanderthalensis i Sapiens
4. Els factors de l'hominització
5. Altres trets bàsics de la nostra espècie
6. Hominització i humanització. La construcció de la pròpia identitat

Unitat 3. Els espais de l'ésser humà: natura, cultura i societat

1. Allò natural i innat
2. Cultura animal i humana
3. La dialèctica entre l'innat i l'après
4. Valor adaptatiu de la cultura
5. Llenguatge i comunicació
  - 5.1. Llenguatge animal i humà
  - 5.2. Llenguatge i cultura
6. La diversitat cultural

Unitat 4. La concepció filosòfica de l'ésser humà

1. La visió grega
  - 1.1 El concepte socràtic
  - 1.2. El dualisme platònic
  - 1.3 L'animal racional i polític aristotèlic
  - 1.4 Materialisme i individualisme helenista
2. El pensament medieval: creació a imatge divina
3. El Renaixement: antropocentrisme i humanisme
4. La Modernitat i la Il·lustració: raó, emocions i llibertat
5. L'ésser humà en l'Època Contemporània
6. El problema de la llibertat
  - 6.1. El determinisme
  - 6.2. L'indeterminisme
7. El problema ment-cervell
8. Reflexió filosòfica sobre el cos
9. L'existència humana
10. Destí, mort i transcendència

Saber bàsic B.1. El problema filosòfic del coneixement i la veritat:

Unitat 5. Coneixement, raó i veritat

1. Les possibilitats del coneixement
2. Graus de coneixement
3. Eines del coneixement

- 3.1. Racionalisme i empirisme
- 3.2. Criticisme kantianà
- 4. L'irracionalisme
- 5. Teories de la veritat
  - 5.1. Veritat com a correspondència o adequació
  - 5.2. Veritat com a coherència
  - 5.3. Veritat com a evidència
- 5.4. Teoria pragmàtica de la veritat
- 5.6. Teoria consensual de la veritat

Unitat 6. El coneixement científic de la realitat

- 1. La ciència: definició i funcions
- 2. Ciències empíriques, ciències formals
- 3. Conceptes científics bàsics
- 4. Mètodes científics
  - 4.1. El mètode axiomàtic
  - 4.2. El mètode inductiu
  - 4.3. El mètode hipoteticodeductiu
  - 4.4. Els mètodes de les ciències socials i humanes
- 5. Ciència, progrés i objectivitat
- 6. Cosmovisions científiques
  - 6.1. Cosmovisions antigues: l'univers aristotèlic
  - 6.2. La idea moderna del món
  - 6.3. La visió contemporània de l'univers

Saber bàsic B.2. La qüestió de la naturalesa última de la realitat.

Unitat 7. La pregunta filosòfica per la realitat

- 1. Què és la realitat?
- 2. Realitat i aparença
- 3. Plató versus Aristòtil
- 4. Origen i natura del real
  - 4.1. Espiritualisme o idealisme
  - 4.2. Materialisme
- 5. L'estructura de la realitat
- 6. El problema dels universals
  - 6.1. Realisme extrem i moderat
  - 6.2. Conceptualisme i nominalisme
  - 6.3. Realisme ingenu
- 7. Canvi i permanència

Saber bàsic C.2. La reflexió filosòfica entorn de la creació artística:

Unitat 8. La reflexió filosòfica sobre la *techné*: tècnica i estètica

- 1. Tècnica i tecnologia. Saber i praxi
- 2. El món de la tecnologia
- 3. La sobrenatura tècnica

4. Riscos i avantatges de la tecnologia
5. L'experiència estètica
6. L'estètica filosòfica i la capacitat simbòlica de l'ésser humà en E. Cassirer
7. La creativitat en H. Poincaré
8. L'estètica filosòfica en l'Antiguitat i en l'Edat Mitjana
9. L'estètica filosòfica en la Il·lustració
10. L'estètica filosòfica en l'Època Contemporània
11. Els valors estètics
12. Estètica, ètica i política

Saber bàsic B.1. El problema filosòfic del coneixement i la veritat:

Unitat 9. La reflexió filosòfica sobre el llenguatge i la lògica

1. Llenguatge natural i artificial
2. Llenguatge, veritat i realitat
  - 2.1. Teoria de l'ús del llenguatge
3. La retòrica
4. L'argumentació
  - 4.1. La deducció
  - 4.2. La inducció
5. Fal·làcies
  - 5.1. Fal·làcies materials o informals
  - 5.2. Fal·làcies formals
6. Paradoxes lògiques
7. La lògica formal
  - 7.1. La imprecisió del llenguatge natural
  - 7.2. El sil·logisme aristotèlic
  - 7.3. L'aparició de la lògica simbòlica
    - 7.3.1. La formalització del llenguatge natural
    - 7.3.2. Valors de veritat
    - 7.3.3. Principals regles d'inferència

Saber bàsic C.1. L'acció humana: filosofia ètica i política:

Unitat 10. L'ètica com a reflexió sobre l'acció moral

1. Llibertat i responsabilitat
2. Diferència entre ètica i moral
3. L'estructura moral de l'ésser humà
4. Autonomia i heteronomia moral
5. Desenvolupament moral de la persona
6. L'ètica com a axiologia
7. Universalisme versus relativisme
8. Ètiques materials
  - 8.1. Intel·lectualisme moral
  - 8.2. Intel·lectualisme politicomoral i *eudemonia* en Plató
  - 8.3. Eudemonisme aristotèlic
  - 8.4. Hedonisme

- 8.5. Cinisme
- 8.6. Estoïcisme
- 8.7. Utilitarisme
- 9. Ètiques formals
  - 9.1. Formalisme kantianà
  - 9.2. Teoria de la justícia
  - 9.3. Ètica discursiva
- 10. Antimoralisme

Unitat 11. L'organització de la societat: poder, Estat i democràcia

- 1. El convencionalisme dels sofistes
- 2. La justícia segons Plató i Aristòtil
- 3. El realisme polític de Maquiavel
- 4. Naturalisme vs. contractualisme
- 5. El contractualisme de Hobbes, Locke i Rousseau
  - 5.1. El contractualisme de Hobbes
  - 5.2. El contractualisme de Locke
  - 5.3. El contractualisme de Rousseau
- 6. Kant i la idea de pau perpètua
- 7. Els fonaments filosòfics del liberalisme en John Stuart Mill
- 8. La revolució social segons Marx
  - 8.1. Alienació i ideologia
- 9. Legalitat i legitimitat
- 10. Jusnaturalisme i positivisme jurídic
  - 10.1. El jusnaturalisme en la Història
  - 10.2. El positivisme jurídic en la Història

5. ORGANITZACIÓ D'ESPAIS I TEMPS

L'espai d'aprenentatge col·lectiu de referència serà l'aula, en què es desplegaran habitualment les situacions d'aprenentatge de la classe magistral, el debat i diàleg i el comentari de text, entre d'altres, sense perjudici de la disponibilitat excepcional d'altres zones de l'institut i dels espais que es puguen visitar amb finalitat pedagògica. L'espai d'aprenentatge individual de referència serà el lloc d'estudi habitual de cada alumne, en què es desplegarà la situació d'aprenentatge de l'estudi i investigació dependent.

Les unitats didàctiques es distribuïran en tres trimestres, de la forma següent:

-1r trimestre: Unitats 1, 2, 3 i 4.

-2n trimestre: Unitats 5, 6, 7 i 8.

-3r trimestre: Unitats 9, 10 i 11.

Resta a criteri del professor/a la reubicació, amb finalitat pedagògica, d'alguna o algunes unitats didàctiques en un trimestre diferent, així com la distribució temporal de cada situació d'aprenentatge durant el període de la classe.

6. SITUACIONS D'APRENTATGE

Les situacions d'aprenentatge són responsabilitat de cada professor/a i serveixen per vertebrar les unitats didàctiques en funció de les possibilitats següents:

- Tema d'interès plantejat per l'alumnat.
- Observació d'un fenomen.
- Polèmica o controvèrsia entorn d'un fet.
- Informació que crida l'atenció de la ciutadania.
- Problemàtica que afecta la societat a l'entorn de l'alumnat.
- Pregunta sobre un element de la realitat.
- Recerca a partir d'un element investigable.
- Necessitat plantejada per un agent extern.
- Dilema que cal comprendre.
- Manifestació "creativa o artística"

A continuació es detallen diverses eines amb què acabar implementant les situacions d'aprenentatge.

La unitat didàctica: classe magistral, intervencions i actitud

L'exposició característica de la classe magistral permet crear una situació d'aprenentatge en què s'està ajudant l'alumne/a no només a la millora de la comprensió, sinó a la de l'expressió dels sabers conceptuals, atès que se l'anima a realitzar intervencions que poden ser avaluades. Se li pot preguntar en cada moment que l'alumne/a expose el que acaba de sentir amb la finalitat afegida d'avaluar el seu progrés acadèmic, de forma que s'atraga constantment l'atenció. Igualment, es pot motivar la intervenció de l'alumnat amb l'avaluació positiva de relacions amb l'actualitat, amb sabers anteriors i posteriors, amb incoherències, contradiccions o febleses en les argumentacions dels autors exposats, etc. En qualsevol, en les intervencions es fomentarà la millora de l'expressió oral de l'alumnat.

-Estudi i investigació dependent

La investigació i reflexió a propòsit de conceptes clau i l'estudi del pensament de personatges rellevants històrics i actuals que han transcendit per la denúncia d'experiències personals o pel seu compromís amb la transformació social ajuden l'alumnat a descobrir la necessitat i l'abast de l'acció individual enfront de les injustícies globals i a adquirir models de referència en el camí del seu desenvolupament moral. En la investigació ha de prendre especial rellevància les aportacions de les dones als sabers de la humanitat.

-Proves escrites: exàmens i proves de control de coneixements

Els exàmens i les proves de control de coneixement són una de les situacions d'aprenentatge més eficaces perquè fomenten la concentració de l'activitat de l'estudi i alimenten l'esforç organitzatiu. Per això les proves escrites han d'assumir el percentatge major en l'avaluació de l'obtenció dels sabers bàsics i les competències específiques relacionades. Els sabers bàsics de les proves escrites no són exclusivament conceptuals, sinó també procedimentals, des del moment que es valora en aquestes la coherència i cohesió en l'expressió de les redaccions, així com la capacitat per a comentar textos i relacionar idees entre diferents parts temàtiques, entre diferents temes i entre aquests i l'actualitat.

-Proves orals

Complementàriament a les proves escrites, el professor/a pot optar per concertar proves d'avaluació orals per a la comprovació de l'assimilació per part de l'alumnat els coneixements adients, atesa la capacitat de les mateixes per a fomentar, de forma semblant

a la de les proves escrites, l'organització i la concentració de l'atenció en la cohesió i assimilació dels sabers bàsics i les competències relacionades. L'exposició oral de tasques, treballs d'investigació, o altres situacions d'aprenentatge poden ser considerades proves d'avaluació orals en la mesura que no compten amb material de suport o que aquest siga esquemàtic.

-Produccions textuais: comentari de text, dissertació temàtica i treball d'investigació

Les produccions textuais orals i escrites sobre el pensament de les diferents teories i autors, especialment el comentari de text i la dissertació temàtica, representen dues situacions adients per a l'assimilació dels sabers bàsics procedimentals més característics de la matèria. Amb aquestes l'estudiant treballa l'organització dels coneixements per mitjà de la coherència i la cohesió i, alhora, augmenta la capacitat expressiva, de manera que l'adapta progressivament al nivell característic de l'etapa educativa.

Complementàriament, també és valuosa la situació d'aprenentatge propiciada pel treball d'investigació. Aquí englobem l'anàlisi crítica de materials didàctics, missatges publicitaris i informacions dels mitjans de comunicació i xarxes socials així com de la presència d'estereotips en llibres, cançons, anuncis publicitaris, produccions audiovisuals, missatges dels mitjans de comunicació, al tractament visual del cos de dones i homes en l'art, pintura, escultura, cinema, o al tractament de les dones en l'esport i en els models de bellesa.

-Tasques complementàries

Les situacions d'aprenentatge en què intervenen metodologies actives com el treball cooperatiu o el basat en reptes, tasques i projectes, entre altres, fomenten l'autonomia i la responsabilitat de l'alumnat, perquè li ofereixen la possibilitat de gestionar el seu temps, decidir entre diferents propostes de treball, resoldre els desafiaments i problemes de diverses formes i triar la manera de demostrar els seus aprenentatges. De forma similar a la dels debats, una de les finalitats de les tasques és la interiorització de la perspectiva sostenible d'acord amb l'Agenda 2030.

Quant a la concreció de les tasques, és ben rellevant el treball que es desenvolupa de manera col·lectiva, perquè es fomenta el treball en equip per mitjà de la discussió de propostes que permeten planificar i gestionar adequadament els temps i la distribució d'accions i per mitjà d'exposicions orals per a defensar el resultat.

-Debats i diàlegs

Es fomentarà la pràctica del diàleg i el debat a l'aula a partir d'experiències o notícies d'actualitat que permeten més d'una postura i que poden relacionar-se fàcilment amb els conflictes i situacions quotidianes de l'alumnat.

Amb el debat a propòsit de l'anàlisi de conflictes històrics i actuals i de les migracions de milions de persones provocades per catàstrofes naturals, guerres, fam o pobresa, a més, s'afavoreix la discrepància, el dubte i la legitimitat de les opcions minoritàries.

El debat és molt útil, també, per a treballar els dilemes morals. Al fil dels debats, dilemes i discussions plantejats, és important anar mostrant a l'alumnat el tipus d'argumentacions que de manera espontània fan servir i la manera de centrar els arguments en els temes plantejats evitant distraccions i fal·làcies.

7. MATERIAL DIDÀCTIC I RECURSOS DIGITALS

Tots els professors de la matèria de Filosofia de 1r de batxillerat utilitzaran principalment el **dossier del departament com a llibre de text**, que servirà de base a l'alumnat per a orientar-se en els continguts. Convé que el professor acompanye les explicacions amb **esquemes** a la pissarra, en fotocòpies o diapositives per destacar-ne els conceptes clau i vertebradors de les teories. A més, es disposa de la **plataforma Aules GVA** per a penjar material digital i plantejar tasques, així com del **correu electrònic corporatiu** per a resoldre dubtes, si la urgència del moment no permet d'esperar a la següent trobada presencial. D'altra banda, totes les aules estan dotades de **projector, ordinador i pantalla digital**, de forma que es pot complementar informació a través de petites **projeccions audiovisuals** o de diversos **recursos electrònics (presentacions Powerpoint, etc.)**.

La relació de recursos didàctics anteriors no pretén ser exhaustiva, sinó que resta oberta perquè cada professor/a n'afegesca el que crega convenient, d'acord amb el seu criteri pedagògic i en funció de la correspondència amb les unitats didàctiques o la idiosincràsia del grup. Així, per exemple, es poden usar bateries de preguntes de comprensió, resums de lliçons en format escrit o audiovisual (vídeos de youtube, podcasts), preguntes amb resposta d'elecció múltiple per mitjà de *kahoots*, etc.

8. CRITERIS D'AVUACIÓ

Competència específica 1: **Analitzar i interpretar textos filosòfics.**

- 1.1 Reconèixer la radicalitat i transcendència dels problemes filosòfics mitjançant el seu reconeixement, anàlisi i reformulació en textos i altres mitjans d'expressió tant filosòfics com literaris, històrics, científics, artístics o relatius a qualsevol altre àmbit cultural.
- 1.2. Identificar i analitzar críticament els usos incorrectes de les estratègies argumentatives i plantejar alternatives que s'ajusten a la lògica del discurs.
- 1.3. Valorar críticament els sabers que aporten certesa i aquells que no, a partir de la identificació de les seves característiques i l'anàlisi de les estructures argumentatives que els sostenen.
- 1.4. Elaborar textos o discursos amb una argumentació clara i ordenada.
- 1.5. Utilitzar els conceptes i els arguments de manera rigorosa per a exposar les seues pròpies idees i raonaments i per a aclarir els dubtes i malentesos que es plantegen.
- 1.6. Reconèixer la radicalitat i transcendència dels problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi en textos.

Competència específica 2: **Transmetre correctament informació relativa a qüestions filosòfiques a partir de l'ús contrastat i segur de fonts i la seua anàlisi rigorosa.**

- 2.1 Demostrar un coneixement pràctic dels procediments elementals de la investigació filosòfica a través de tasques com la identificació de fonts fiables, la cerca eficient i segura d'informació i la correcta organització, anàlisi, interpretació, avaluació, producció i comunicació d'aquesta, tant digitalment com per mitjans més tradicionals.
- 2.2 Desenvolupar una actitud indagadora, autònoma i activa en l'àmbit de la reflexió filosòfica mitjançant el disseny, l'elaboració i la comunicació pública de productes originals com ara treballs de recerca, dissertacions o comentaris de text.
- 2.3. Construir i expressar conceptes ajustats de l'esfera estudiada reconeixent les múltiples dimensions de la seua naturalesa, a partir de la investigació i la posada en comú dels resultats entorn de diverses concepcions sobre el tema.

Competència específica 3: **Analitzar estructures argumentals tant formals com informals i produir discursos de manera rigorosa.**

3.1 Produir i avaluar discursos argumentatius, orals i escrits, sobre qüestions i problemes filosòfics, demostrant un ús correcte de normes i pautes lògiques, retòriques i estructures argumentatives.

3.2 Detectar i evitar maneres dogmàtiques, fal·laces i esbiaixades de sostenir opinions i hipòtesis, explicant la naturalesa o mecanisme d'aquests biaixos i fal·làcies.

3.3 Reconèixer la importància de la cooperació, el compromís amb la veritat, el respecte a la pluralitat i el rebuig de tota actitud discriminatòria o arbitrària, aplicant aquests principis a la pràctica argumentativa i al diàleg amb els altres.

Competència específica 4: **Plantejar de manera dialògica les qüestions filosòfiques per a promoure el contrast i intercanvi d'idees.**

4.1 Promoure el contrast i intercanvi d'idees i la pràctica d'una ciutadania activa i democràtica a través de la participació en activitats grupals i l'exercici del diàleg racional compromès amb la cerca de la veritat.

4.2 Argumentar rigorosament les pròpies idees de forma respectuosa, oberta i constructiva en activitats de diàleg sobre qüestions i problemes filosòficament rellevants.

Competència específica 5: **Analitzar críticament les diverses tesis rellevants dels problemes fonamentals de la filosofia.**

5.1 Generar una concepció complexa i no dogmàtica dels problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi crítica de tesis filosòfiques diferents i oposades entorn d'aquests.

5.2 Comprendre i exposar diferents tesis i teories filosòfiques com a moments d'un procés dinàmic i sempre obert de reflexió i diàleg, a través de l'anàlisi comparativa dels arguments, principis, metodologies i enfocaments d'aquestes tesis i teories.

Competència específica 6: **Comprendre les principals idees i teories filosòfiques dels més importants pensadors i pensadores mitjançant el seu examen crític.**

6.1 Prendre consciència de la riquesa i influència del pensament filosòfic identificant i analitzant les principals idees i teories filosòfiques en textos o documents pertanyents a àmbits culturals diversos, així com posant-les en relació amb experiències, accions o esdeveniments comuns i d'actualitat.

6.2 Adquirir i demostrar un coneixement significatiu de les idees i teories filosòfiques d'alguns dels més importants pensadors i pensadores de la història, mitjançant la seua aplicació i l'anàlisi crítica en el context de la pràctica individual o col·lectiva de la indagació filosòfica.

Competència específica 7: **Integrar informació i idees de diferents àmbits des de la filosofia per a tractar problemes complexos de manera crítica.**

7.1 Afrontar qüestions i problemes complexos de caràcter fonamental i d'actualitat de manera interdisciplinària, sistemàtica i creativa, utilitzant conceptes, idees i procediments provinents de diferents camps del saber i orientant-los i articulant-los críticament des d'una perspectiva filosòfica.

7.2. Afrontar els grans problemes filosòfics a través de l'anàlisi i exposició crítica de les condicions culturals que han permès en cada cas l'aparició i evolució d'aquests problemes en diferents moments de la història.

7.3. Comprendre la dimensió temporal i universal dels problemes filosòfics més importants, comparant el tractament filosòfic que es fa d'aquests en diferents èpoques, escoles, tradicions, autors i autores.

7.4. Adquirir una concepció sistèmica i relacional de la història de la cultura occidental i del paper de les idees filosòfiques en aquesta.

Competència específica 8: **Analitzar problemes ètics i polítics fonamentals i exposar de manera crítica i dialèctica les diferents posicions filosòficament pertinents.**

8.1 Desenvolupar el propi judici i l'autonomia moral mitjançant l'anàlisi filosòfica de problemes ètics i polítics fonamentals i d'actualitat, considerant les diferents posicions en disputa i argumentant, exposant i sotmetent al diàleg amb els altres les pròpies tesis sobre aquest tema.

8.2. Promoure plantejaments, actituds i accions conseqüents èticament i cívicament, pel que fa a problemes fonamentals de l'actualitat, a partir de la comprensió d'idees, teories i controvèrsies historicofilosòfiques que puguen contribuir a aclarir tals problemes i de l'elaboració de propostes de caràcter crític i personal relacionades amb aquests.

Competència específica 9: **Comprendre críticament l'art mitjançant l'exercici del pensament filosòfic sobre la bellesa i la creació artística.**

9.1 Generar un adequat equilibri entre l'aspecte racional i l'emotiu en la consideració dels problemes filosòfics, especialment els referits a l'àmbit de l'estètica, a través de la reflexió expressa entorn de l'art i a altres activitats o experiències amb valor estètic i l'anàlisi del paper de les imatges i el llenguatge audiovisual en la cultura contemporània.

9. INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ

Els instruments d'avaluació serviran per a concretar el nivell d'assoliment dels sabers bàsics relacionats amb les competències específiques que es despleguen en les situacions d'aprenentatge.

L'avaluació de les **proves d'examen escrites** o, en el seu cas, orals representarà el **90% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades. A l'efecte de promoure la varietat en els instruments d'avaluació, els comentaris de text o les dissertacions temàtiques, en forma de redaccions teòriques, inclosos en proves d'avaluació escrites o orals es consideren instruments d'avaluació diferenciats malgrat formar part de la mateixa prova.

Les exposicions orals dels treballs d'investigació es poden considerar un tipus de prova d'avaluació oral que computaria en aquest apartat, sempre que es realitzen sense material de suport o que aquest siga esquemàtic. En aquestes es posarà especial atenció en la millora de l'expressió oral de l'alumnat. El professor/a disposa d'una rúbrica departamental que facilita l'avaluació objectiva de tots els paràmetres importants de les exposicions orals.

En el cas de les proves d'avaluació telemàtiques, es faran mitjançant la plataforma Aules GVA i Teams habilitades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. Aquestes podran tenir la mateixa validesa que les proves escrites i orals. Les proves d'avaluació telemàtica es podran aplicar sense que necessàriament hi haja un estat d'alarma, d'emergència o d'excepció.

Les proves escrites serviran per a avaluar, a més dels sabers bàsics conceptuals vertebradors de les unitats didàctiques pertinents, almenys, tres tipus de sabers bàsics procedimentals: a) la **definició de conceptes** –hi haurà entre tres i quatre parells (de 6 a 8

conceptes per prova); b) la **redacció** –es pot donar a triar entre dues opcions només si s'avalua més d'un tema–; i el **comentari de text** –que pot ser dirigit o no–. Es recomana una distribució equitativa/proporcionada de la puntuació de cadascun dels sabers bàsics procedimentals. Es pot optar també pel desplegament del saber procedimental de la definició de conceptes per mitjà de preguntes de comprensió teòrica de resposta concisa.

L'alumne/a pot rebre una reducció no major del 10% de la puntuació obtinguda en l'estratègia d'aprenentatge de cada prova escrita, en funció de la quantitat i gravetat de les **faltes d'ortografia** comeses. Si és aquest el cas, podrà recuperar la puntuació perduda amb les tasques que el professor/a li indique amb l'objectiu de millorar aquesta competència.

També es fomenta la varietat dels instruments d'avaluació amb les **intervencions** relacionades amb la classe magistral així com les relacionades amb **debats** o les produccions de **tasques complementàries, que** representaran un **5% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades. A tal efecte, els comentaris de text o dissertacions no incloses en proves d'avaluació escrites o orals computarien en aquest apartat. En les intervencions durant la classe magistral i en els debats es posarà especial atenció en la millora de l'expressió oral de l'alumnat.

Igualment, la varietat dels instruments d'avaluació es reflecteix en l'**actitud** mostrada en la classe magistral així com la relacionada amb la realització o no de qualsevol altra acció o activitat característica d'altres situacions d'aprenentatge, que representarà un **5% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades.

S'entén l'**avaluació contínua** com una aplicació constant dels mètodes d'orientació que analitzen, faciliten i reconduïxen el progrés de l'alumnat en el procés d'assimilació dels sabers bàsics i de desenvolupament de les competències específiques relacionades, per mitjà de l'assimilació, al seu torn, de cada nucli de continguts. En aquest context, la nota final de la matèria serà la **mitjana aritmètica de les notes definitives, considerades amb dos decimals, de les tres avaluacions** de què consta el curs en la convocatòria ordinària. Es considerarà superada la matèria a partir del 5 sobre 10 punts en la nota final. Per a consignar la nota final en forma de número enter, es tindrà en compte, per norma general, el **mètode del truncament** de cada número enter, amb el benentès que el professor/a podrà emprar l'**arrodoniment qualitatiu** al número enter superior si considera que l'actitud global de l'alumne/a i les dificultats de les seues circumstàncies personals són suficients per compensar algun dels cinc decimals de distància. En qualsevol cas, la consignació de la nota final està subordinada a les situacions següents incompatibles amb la superació de la matèria:

-Amb una **avaluació suspesa** es farà mitjana amb les altres dues sempre i quan la nota de la dita avaluació suspesa, després de la recuperació corresponent, no siga inferior a 3 punts. Si és **inferior a 3**, l'alumne/a no haurà superat el percentatge mínim dels sabers bàsics amb què s'assoleixen les competències específiques de la matèria, especialment les relacionades amb la competència clau CPSAA (competència personal, social i d'aprendre a aprendre) i amb la competència clau CE (competència emprenedora). En aquest cas, **la nota final de la convocatòria ordinària no podrà ser major de 4** i caldrà recuperar l'assignatura en la convocatòria extraordinària de juny-juliol. Resta oberta la possibilitat d'adequar aquesta condició, en favor de l'alumnat, a aquelles excepcionalitats que es puguen produir si el professor/a hi valora la conveniència.

-Amb **dues avaluacions suspeses**, després de les proves d'avaluació ordinàries així com les de les recuperacions corresponents, l'alumne/a no haurà superat el percentatge mínim dels sabers bàsics amb què s'assoleixen les competències específiques de la matèria, especialment les relacionades amb la competència clau CPSAA (competència personal, social i d'aprendre a aprendre) i amb la competència clau CE (competència emprenedora). En aquest cas, **la nota final de la convocatòria ordinària no podrà ser major de 4** i caldrà recuperar l'assignatura en la convocatòria extraordinària de juny-juliol. Resta oberta la possibilitat d'adequar aquesta condició, en favor de l'alumnat, a aquelles excepcionalitats que es puguen produir si el professor/a hi valora la conveniència.

A l'efecte d'ajudar en la valoració detallada i objectiva dels diferents instruments d'avaluació, és convenient que els professors compten amb **rúbriques** que puntuen els diversos objectius en funció del grau d'assoliment. Al final de la present Proposta Pedagògica de Departament hi ha un annex amb un recull de rúbriques representatives. Així mateix, és convenient que els professors disposen d'**escales d'observació, diaris d'aprenentatge, registres anecdòtics i llistes de confrontació**.

S'obre la possibilitat de realitzar **proves escrites fora de l'horari lectiu**, dins dels límits que permet l'horari del centre, especialment indicades en el cas de les proves de recuperació.

10. RECUPERACIÓ

Els alumnes que no presenten un rendiment adequat després dels primers resultats insatisfactoris rebran **instruccions personalitzades** per part del professor/a **per a realitzar activitats complementàries o de reforç** enfocades, especialment, a la millora de les competències específiques relacionades amb l'estratègia d'aprenentatge de les proves escrites. El professor/a farà un **seguiment personal** del progrés d'aquestes tasques tot i que no serà necessari mantenir-ne més registre d'aquest **pla de recuperació** que el del rendiment que haurà de mostrar l'alumne/a en una **prova objectiva de recuperació trimestral** al final de tot el procés. Aquesta prova coincidirà amb la prova de millora de rendiment de cada trimestre oberta a tot l'alumnat del grup.

Per als alumnes que no estiguen satisfets amb els resultats obtinguts hi haurà **una prova de millora de rendiment per cada trimestre**, amb la finalitat de valorar de nou l'assimilació dels sabers bàsics i de les competències relacionades amb la situació d'aprenentatge de les proves d'examen escrites passades del trimestre corresponent, **que es correspondrà amb el 90% de la nota numèrica** i que tindrà un format similar al de les dites proves, però ara unificat i proporcionat al temps disponible. Per als alumnes que vagen a l'examen de millora de nota per haver suspès el trimestre en la primera oportunitat, es quedarà la millor de les dues notes. En canvi, en el cas dels estudiants que, abans de la prova de millora, ja hagueren tret una nota igual o superior a 5 en el trimestre corresponent i volgueren obtenir una qualificació major, amb la finalitat de promoure la consolidació de la maduresa personal i la responsabilitat, el professor/a pot advertir-los que la nota que traguen en la prova de millora substituiria la nota anterior.

La millora de la part del 5% dedicada a les intervencions, debats i tasques complementàries així com **de la part del 5% relacionada amb l'actitud** s'assolirà amb la **realització adequada de les accions i activitats** que preveja el professor/a a tal efecte. El professor/a pot decidir que la recuperació d'aquestes dues parts s'assolisca amb la bona

realització de les situacions d'aprenentatge similars **del trimestre següent**, quan es tracte de la 1a i 2a avaluació.

Per a aquells alumnes que estudien un curs superior però estiguen **pendents de superar la matèria** per haver-la suspès en cursos passats existeix la possibilitat d'aprovar-la en l'actual realitzant les proves que el professor del Departament determinarà a tal efecte en les classes de repàs que es realitzaran al llarg d'aquest curs acadèmic. El programa d'aquestes classes de repàs es considerarà part del **Pla de Reforç** individualitzat que recull la normativa per a aquests casos. A més, el professor/a prendrà constància documentada a l'inici del curs i **després de cada trimestre** del nivell i marxa de l'alumne/a.

Per als alumnes que hagen de **recuperar la matèria en la convocatòria extraordinària** de juny-juliol, hi haurà una prova escrita en què, a més dels sabers bàsics conceptuals vertebradors de les unitats didàctiques donades al llarg del curs, es valoraran, almenys, tres tipus de sabers bàsics procedimentals: a) la **definició de conceptes** – hi haurà entre tres i quatre parells (de 6 a 8 conceptes per prova)–; b) la **redacció** –es pot donar a triar entre dues opcions–; i el **comentari de text** –que pot ser dirigit o no–. La prova serà valorada fins a 10 punts, és a dir, es correspondran amb el 100% de la nota final. Es consignarà **NP (No Presentat)** en la nota dels alumnes que no es presenten a la convocatòria extraordinària. Si ho fan, es consignarà **la nota de l'extraordinària, encara que siga menor** que la de l'ordinària.

11. TRACTAMENT DE LA INCLUSIÓ

Per als alumnes que mostren alguna **necessitat específica de suport educatiu (TDAH...)** amb l'informe professional corresponent i amb el Pla d'Actuació Personalitzat del centre, el professor aplicarà un **programa de suport individual** en què es durà un registre detallat del lliurament d'unes activitats de reforç més específicament centrades en el repàs dels conceptes bàsics del temari i concretades, sobretot, en forma de resums, redaccions i autoexàmens que promoguen la reflexió teòrica en funció de la correcció subsegüent. Tal com s'explicita en el Decret 104/2018 de 17 de juliol, es valoraria el seu cas per fer-ne, en col·laboració amb el Departament d'Orientació, l'adaptació més adient que no afecte els continguts.

Per als alumnes que presenten algun tipus de **necessitat educativa especial** que no requerisca una adaptació curricular significativa, però que els haja afectat de forma decisiva durant el curs (**trastorns de la personalitat...**), d'acord amb l'article 31, 4.b del Decret 108/2022, el professor/a valorarà la possibilitat d'aplicar la mesura excepcional de l'**exempció avaluadora**, que en cap cas serà superior a l'equivalent a les proves amb què es valoren les estratègies d'aprenentatge, i els sabers bàsics i competències específiques relacionades, d'un trimestre. Si s'hi aplicara aquesta mesura, la nota final que l'alumne/a obtinguera en la matèria no podria ser superior a 5.

En batxillerat el fet de necessitar una **adaptació curricular significativa** és incompatible amb l'assumpció dels sabers bàsics i competències relacionades. Tanmateix, d'acord amb els articles 19 i 20.3 de Reial Decret 217/2022 es permet obtenir el Graduat en ESO amb ACIS. Ateses aquestes circumstàncies, per als alumnes matriculats en batxillerat que necessitaren una adaptació d'aquest tipus, en el cas que gaudiren d'un Pla d'Actuació Personalitzat en el centre, el professor/a realitzarà un **programa de suport individual** en què durà un seguiment particularitzat de l'assimilació progressiva dels objectius flexibilitzats i adequats a la situació de partida de cada cas. Així mateix, durà un registre detallat del lliurament de les activitats adaptades al nivell de l'alumne/a i del nivell d'assoliment dels objectius, per molt que aquest assoliment no permetria ni promocionar ni titular.

Així mateix, quan el professor/a detecte **alumnes amb altes capacitats**, els proposarà, en funció de la seua disposició, activitats d'ampliació que, relacionades amb la matèria i els seus objectius, despleguen els seus interessos i motivacions. L'ampliació es desplegaria per mitjà de la redacció, l'assaig individual i l'exposició posterior d'alguna temàtica de recerca.

12. RECLAMACIÓ DE LES QUALIFICACIONS

L'alumnat té dret a consultar els exàmens i treballs realitzats i a sol·licitar al professorat les explicacions pertinents pel que fa a la qualificació obtinguda en relació als criteris establerts en la present programació. Se li facilitarà una **còpia de la prova escrita corregida** si així ho sol·licita, per registre d'entrada adreçant-se a Direcció, ell mateix, si és major d'edat o el seu tutor/a legal, en cas contrari, sempre després d'una entrevista realitzada a tal efecte i en un màxim de cinc dies laborals a comptar des de la mateixa.

Ateses les característiques de l'assignatura i la seua dimensió ètica, la utilització total o parcial de qualsevol mitjà escrit, sonor o digital per a **copiar o intentar copiar en una prova escrita, tasca o qualsevol altra situació d'aprenentatge, implicarà suspendre la prova o activitat corresponent amb la qualificació de zero punts, amb independència de les preguntes afectades**. Quan hi haja indicis clars que apunten al fet que l'alumne ha copiat, malgrat que no haja estat advertit en el moment dels fets, el professor afectat, amb l'acord de la majoria de membres del Departament, convindrà amb l'alumne la data per a la realització d'una prova de validació, amb què confirmar o requalificar la nota, exclusivament, de les preguntes de les proves o de les parts de les activitats afectades.

13. ABSÈNCIA EN LES PROVES D'AVUACIÓ

L'alumnat té el dret a la realització d'una prova d'avaluació amb anterioritat o posterioritat a la data de la mateixa si hi justifica l'absència degudament. D'acord amb el caire específic i voluntari dels estudis de batxillerat, **només la justificació degudament documentada de l'absència donarà dret a la realització de la prova en una data diferent** a la planificada per al grup-classe. Només s'acceptarà la justificació en cas de malaltia –amb el comprovant de la visita mèdica–, dret administratiu inexcusable –amb el requeriment adient–, competició esportiva o participació en actuacions musicals o artístiques oficials –amb la convocatòria corresponent– i defunció de familiar –amb la notificació del tutor legal–.

Si l'alumne o la família no aporta la deguda documentació que hi justifique l'absència, la matèria de l'examen se li acumularà, com a norma general, en la recuperació trimestral corresponent en els mateixos termes recollits per a la resta de l'alumnat del grup. Si el butlletí de notes s'entrega abans de la realització de la dita prova de recuperació, el contingut relacionat de la matèria, en no haver-se avaluat encara, es concretarà amb **la qualificació provisional dels punts assolits en altres apartats**. Si sense la documentació corresponent el professor/a, atesa la informació traslladada per les famílies, considera que hi ha veracitat suficient, podrà o bé acordar amb l'alumne una nova data per a la prova o bé traslladar el contingut no avaluat de la matèria a la següent prova del trimestre, de forma específica i diferenciada però adequant-la al temps disponible.

Si l'absència es produeix en el moment de la prova de la convocatòria extraordinària, s'aplicarà el reglament genèric de l'administració amb independència de l'exposat abans. A l'efecte de facilitar l'assistència a la convocatòria extraordinària, els professors permetran l'entrada dels alumnes endarrerits durant els primers 15 minuts de la prova, període aquest en què no permetran l'eixida dels participants.

L'absència per **participació en intercanvis lingüístics (Erasmus)** organitzats per l'institut no requereix més justificació que la notificació corresponent per part de l'alumnat. Si l'absència es produeix durant un període significatiu del trimestre, a la tornada seran avaluats dels continguts del trimestre afectat que siguen imprescindibles per a la consecució de les competències específiques de la matèria. Si en aquestes circumstàncies l'alumnat no ha realitzat prou proves abans de la marxa per a valorar de forma objectiva l'avaluació trimestral, **no se'ls consignarà cap qualificació en Ítaca**, sinó que es deixarà la casella corresponent en blanc i no comptarà, per tant, per a la mitjana final.

14. RÈGIM D'ESTUDIS A DISTÀNCIA (CEED) I NOCTURN

Atesa l'especificitat del **règim d'estudis a distància (CEED)**, quant a l'avaluació caldrà tenir en compte que hi haurà una prova d'avaluació escrita per quadrimestre seguint el model més amunt exposat, en les dates establertes per la direcció d'estudis, que equivaldrà al 70% de la nota del quadrimestre corresponent. Les Activitats complementàries poden suposar fins a tres punts com a màxim i equivaldran, per tant, al 30% de la nota del quadrimestre corresponent. En les activitats complementàries es valorarà sobretot l'originalitat. La còpia o reproducció a partir de qualsevol font aliena en les activitats complementàries implicarà la qualificació negativa del conjunt de les activitats del quadrimestre. Les activitats s'han d'entregar abans de finalitzar cada quinzena. El fet d'entregar-les amb retard suposarà una penalització. Només s'admetran fins al dia de la prova escrita del quadrimestre corresponent. Si la nota de la prova escrita ponderada al 100% resultara perjudicada després de fer la mitjana amb les activitats, es mantindrà la nota de la prova d'acord amb la ponderació més beneficiosa per a l'alumne.

En el cas dels alumnes que pateixen reclusió en **centre penitenciari**, si hi hagués dificultats per a controlar amb garanties la realització de l'examen presencial, per alguna causa major, com ara l'aïllament per COVID-19, es preveu que el 100% de la nota, només en l'alumnat afectat, poguera dependre de les activitats.

Tal com s'indica en l'ordre 38/2017 de 4 d'octubre, tant en el règim d'estudis a distància (CEED), com en el règim d'estudis nocturn, en cas d'haver-hi alumnes matriculats amb únicament **dues assignatures suspeses**, es valorarà la seua situació per fer-ne l'adaptació més adient que no afecte els continguts.

Atès el caràcter diferencial del **règim d'estudis de batxillerat nocturn**, emmarcat en l'educació de persones adultes, i a causa de les reiterades faltes d'assistència injustificades detectades en un percentatge significatiu de l'alumnat es considera oportú establir els criteris d'avaluació següents per a aquesta modalitat d'estudis.

D'una banda, la no assistència a classe implica que l'alumnat no ha desenvolupat les competències específiques relacionades amb la competència clau CPSAA (personal, social i d'aprendre a aprendre) i amb la competència clau CE (competència emprenedora) i per tant, d'acord amb el tipus d'avaluació de caràcter competencial, recollida en el Reial Decret 243/2022 i el Decret 108/2022, es considerarà que no assoleix els objectius i competències vinculats a aquesta etapa.

D'altra banda, segons l'article 15, punt 1 a) i l'article 40, punt 4t e) del Decret 195/2022 que regula les normes de convivència en els centres docents públic no universitaris de la Comunitat Valenciana, les **faltes d'assistència injustificades** poden comportar la impossibilitat d'aplicar el caràcter continu de l'avaluació.

Per tant, la no assistència a classe sense justificació adequada per un **període superior al 30%** de les sessions lectives suposarà la pèrdua del dret a l'avaluació contínua i l'alumnat

afectat haurà de ser valorat exclusivament per mitjà d'una **prova escrita d'avaluació final**. En no poder-se valorar en aquesta prova els sabers bàsics actitudinals mostrats al llarg de les tres avaluacions, només es tindrà en compte el desplegament de les competències relacionades amb els sabers conceptuals i procedimentals característiques de la prova escrita, que seran valorats fins a 10 punts, és a dir, es correspondran amb el 100% de la nota final.

14.1. MIGRACIÓ AL CEED

A l'hora d'**adaptar la qualificació trimestral del règim d'estudis diürn o nocturn a la qualificació quadrimestral del règim d'estudis a distància CEED** s'aprova una taula d'equivalències en funció dels coneixements estudiats per avaluació.

Aquesta taula està **basada en les unitats didàctiques de les matèries**, de forma que permet dirimir els **coneixements que resta per demostrar a partir de les unitats didàctiques superades**. Així, en un exemple amb una matèria de 12 unitats, un alumne que s'incorporara del diürn o el nocturn al CEED amb el primer trimestre superat (unitats 1-4) després de la prova d'avaluació del primer quadrimestre (unitats 1-6), s'hauria d'**examinar a final de curs** dels coneixements recollits per les **unitats de diferència, la 5 i la 6**. I si s'hi incorporara després del primer quadrimestre CEED havent superat dos trimestres diürn o nocturn (unitats 1-8), hauria d'**examinar-se en la prova del 2n quadrimestre** (unitats 7-12) dels coneixements englobats en les **unitats 9, 10, 11 i 12**.

D'altra banda, s'**eximeix parcialment** els alumnes que migren de l'avaluació de **la part pràctica que acull el 30% de la qualificació**, de forma que només cal que realitzen un examen dels coneixements afectats ja siga a final de curs, ja siga en la prova del 2n quadrimestre. En aquest examen els dits coneixements es valoraran de manera proporcionada, segons el pes que tinga el conjunt de les unitats sobre el quadrimestre. La via escollida a aquest efecte és **l'article 31.3 del decret 108/2022**, que permet flexibilitzar l'exigència per als alumnes d'incorporació tardana al règim d'estudis de què es tracte, en aquest cas el règim d'estudis a distància (CEED). La flexibilització adoptarà la forma de l'exempció de la part pràctica esmentada, d'una manera anàloga al que preveu l'article 3.4, apartat b del mateix decret per a altres tipologies dins de la categoria NESE (alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu).

TAULA D'EQUIVALÈNCIES

RÈGIMS D'ESTUDIS DIÛRN I NOCTURN

Les unitats didàctiques es distribuïran en tres trimestres, de la forma següent:

- 1r trimestre: Unitats 1, 2, 3 i 4.
- 2n trimestre: Unitats 5, 6, 7 i 8.
- 3r trimestre: Unitats 9, 10 i 11.

RÈGIM D'ESTUDIS A DISTÀNCIA (CEED)

Les unitats didàctiques es distribuïran en dos quadrimestres, de la forma següent:

- 1r quadrimestre: Unitats 1, 2, 3, 4, 5 i 6
- 2n quadrimestre: Unitats 7, 8, 9, 10 i 11.

Atès que el professorat pot redistribuir els temes tot respectant, però, la proporció per trimestre o quadrimestre, convé mantenir una bona coordinació entre diürn, nocturn i CEED per minvar, en la mesura del possible, les discordança.

15. DOCUMENT PONT

FILOSOFIA (1r BATX.)

Blocs competencials

<p>Competència específica</p> <p>1. Analitzar i interpretar textos filosòfics.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL2, CPSAA1.2, CC1, CC3, CCEC1, CCEC3.1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>1.1. Reconèixer la radicalitat i transcendència dels problemes filosòfics mitjançant el seu reconeixement, anàlisi i reformulació en textos i altres mitjans d'expressió tant filosòfics com literaris, històrics, científics, artístics o relatius a qualsevol altre àmbit cultural.</p>	
<p>1.2. Identificar i analitzar críticament els usos incorrectes de les estratègies argumentatives i plantejar alternatives que s'ajusten a la lògica del discurs.</p>	
<p>1.3. Valorar críticament els sabers que aporten certesa i aquells que no, a partir de la identificació de les seves característiques i l'anàlisi de les estructures argumentatives que els sostenen.</p>	
<p>1.4. Elaborar textos o discursos amb una argumentació clara i ordenada.</p>	
<p>1.5. Utilitzar els conceptes i els arguments de manera rigorosa per a exposar les seues pròpies idees i raonaments i per a aclarir els dubtes i malentesos que es plantegen.</p>	
<p>1.6. Reconèixer la radicalitat i transcendència dels problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi en textos.</p>	
<p>Competència específica</p> <p>2. Transmetre correctament informació relativa a qüestions filosòfiques a partir de l'ús contrastat i segur de fonts i la seua anàlisi rigorosa.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p>

	CCL1, CCL2, CCL3, STEM1, CD1, CD3, CPSAA4, CC3, CE3
Criteris d'avaluació	
<p>2.1 Demostrar un coneixement pràctic dels procediments elementals de la investigació filosòfica a través de tasques com la identificació de fonts fiables, la cerca eficient i segura d'informació i la correcta organització, anàlisi, interpretació, avaluació, producció i comunicació d'aquesta, tant digitalment com per mitjans més tradicionals.</p>	
<p>2.2 Desenvolupar una actitud indagadora, autònoma i activa en l'àmbit de la reflexió filosòfica mitjançant el disseny, l'elaboració i la comunicació pública de productes originals com ara treballs de recerca, dissertacions o comentaris de text.</p>	
<p>2.3. Construir i expressar conceptes ajustats de l'esfera estudiada reconeixent les múltiples dimensions de la seua naturalesa, a partir de la investigació i la posada en comú dels resultats entorn de diverses concepcions sobre el tema.</p>	

Competència específica 3. Analitzar estructures argumentals tant formals com informals i produir discursos de manera rigorosa.	Descriptors operatius de les competències clau CCL1, CCL2, CCL5, STEM1, CPSAA4, CC3
Criteris d'avaluació	
<p>3.1 Produir i avaluar discursos argumentatius, orals i escrits, sobre qüestions i problemes filosòfics, demostrant un ús correcte de normes i pautes lògiques, retòriques i estructures argumentatives.</p>	
<p>3.2. Detectar i evitar maneres dogmàtiques, fal·lacies i esbiaixades de sostenir opinions i hipòtesis, explicant la naturalesa o mecanisme d'aquests biaixos i fal·làcies.</p>	
<p>3.3. Reconèixer la importància de la cooperació, el compromís amb la veritat, el respecte a la pluralitat i el rebuig de tota actitud discriminatòria o arbitrària, aplicant aquests principis a la pràctica argumentativa i al diàleg amb els altres.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>4. Plantejar de manera dialògica les qüestions filosòfiques per a promoure el contrast i intercanvi d'idees.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CCL5, STEM1, STEM2, CPSAA3.1, CC2, CC3, CCEC1, CCEC3.1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>4.1 Promoure el contrast i intercanvi d'idees i la pràctica d'una ciutadania activa i democràtica a través de la participació en activitats grupals i l'exercici del diàleg racional compromès amb la cerca de la veritat.</p>	
<p>4.2. Argumentar rigorosament les pròpies idees de forma respectuosa, oberta i constructiva en activitats de diàleg sobre qüestions i problemes filosòficament rellevants.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>5. Analitzar críticament les diverses tesis rellevants dels problemes fonamentals de la filosofia.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL2, STEM1, CPSAA3.1, CC1, CC2, CC3, CCEC1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>5.1 Generar una concepció complexa i no dogmàtica dels problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi crítica de tesis filosòfiques diferents i oposades entorn d'aquests.</p>	
<p>5.2. Comprendre i exposar diferents tesis i teories filosòfiques com a moments d'un procés dinàmic i sempre obert de reflexió i diàleg, a través de l'anàlisi comparativa dels arguments, principis, metodologies i enfocaments d'aquestes tesis i teories.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>6. Comprendre les principals idees i teories filosòfiques dels més importants pensadors i pensadores mitjançant el seu examen crític.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL2, CPSAA1.2, CPSAA3.1, CC1, CC3, CCEC1, CCEC2</p>
--	--

Criteris d'avaluació

6.1 Prendre consciència de la riquesa i influència del pensament filosòfic identificant i analitzant les principals idees i teories filosòfiques en textos o documents pertanyents a àmbits culturals diversos, així com posant-les en relació amb experiències, accions o esdeveniments comuns i d'actualitat.

6.2. Adquirir i demostrar un coneixement significatiu de les idees i teories filosòfiques d'alguns dels més importants pensadors i pensadores de la història, mitjançant la seua aplicació i l'anàlisi crítica en el context de la pràctica individual o col·lectiva de la indagació filosòfica.

Competència específica

7. Integar informació i idees de diferents àmbits des de la filosofia per a tractar problemes complexos de manera crítica.

Descriptors operatius de les competències clau

CCL2, CCL3, STEM2, CPSAA4, CC1, CC3, CC4, CCEC1

Criteris d'avaluació

7.1. Afrontar qüestions i problemes complexos de caràcter fonamental i d'actualitat de manera interdisciplinària, sistemàtica i creativa, utilitzant conceptes, idees i procediments provinents de diferents camps del saber i orientant-los i articulant-los críticament des d'una perspectiva filosòfica.

7.2. Afrontar els grans problemes filosòfics a través de l'anàlisi i exposició crítica de les condicions culturals que han permès en cada cas l'aparició i evolució d'aquests problemes en diferents moments de la història.

7.3. Comprendre la dimensió temporal i universal dels problemes filosòfics més importants, comparant el tractament filosòfic que es fa d'aquests en diferents èpoques, escoles, tradicions, autors i autores.

7.4. Adquirir una concepció sistèmica i relacional de la història de la cultura occidental i del paper de les idees filosòfiques en aquesta.

<p>Competència específica</p> <p>8. Analitzar problemes ètics i polítics fonamentals i exposar de manera crítica i dialèctica les diferents posicions filosòficament pertinents.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CCL2, CCL3, CCL5, CPSAA1.2, CC1, CC2, CC3, CC4</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>8.1 Desenvolupar el propi judici i l'autonomia moral mitjançant l'anàlisi filosòfica de problemes ètics i polítics fonamentals i d'actualitat, considerant les diferents posicions en disputa i argumentant, exposant i sotmetent al diàleg amb els altres les pròpies tesis sobre aquest tema.</p>	
<p>8.2. Promoure plantejaments, actituds i accions conseqüents èticament i cívicament, pel que fa a problemes fonamentals de l'actualitat, a partir de la comprensió d'idees, teories i controvèrsies historicofilosòfiques que puguen contribuir a aclarir tals problemes i de l'elaboració de propostes de caràcter crític i personal relacionades amb aquests.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>9. Comprendre críticament l'art mitjançant l'exercici del pensament filosòfic sobre la bellesa i la creació artística.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CP3, CPSAA3.1, CPSAA5, CC1, CC2, CC3, CCEC1, CCEC2, CCEC3.1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>9.1 Generar un adequat equilibri entre l'aspecte racional i l'emotiu en la consideració dels problemes filosòfics, especialment els referits a l'àmbit de l'estètica, a través de la reflexió expressa entorn de l'art i a altres activitats o experiències amb valor estètic i l'anàlisi del paper de les imatges i el llenguatge audiovisual en la cultura contemporània.</p>	

Blocs de sabers bàsics i unitats didàctiques

A.1. La reflexió filosòfica entorn de la pròpia filosofia.

- Característiques i concepcions del saber filosòfic. Breu recensió històrica de la filosofia. Les divisions tradicionals de la filosofia i les àrees actuals d'investigació. Vigència i utilitat de la filosofia: la importància de filosofar entorn dels reptes del segle XXI.
- La filosofia en relació amb altres camps del saber i l'activitat humana.
- Mètodes i eines bàsics del filòsof: l'ús i anàlisi crítica de fonts; la comprensió i interpretació de documents filosòfics; la identificació de problemes filosòfics en altres àmbits de la cultura; el pensament i el diàleg argumentatiu; la investigació i la dissertació filosòfica.
- La discriminació social, de gènere, ètnia i edat en la tradició filosòfica.

Unitat 1. La filosofia

1. Les explicacions mítiques
2. Caracterització de la filosofia
3. La ciència al si de la filosofia
4. L'argumentació en filosofia, ciència i religió
  - 4.1. Diferents mirades sobre l'assumpte humà
5. Les branques de la filosofia
  - 5.1. Disciplines teòriques
  - 5.2. Disciplines pràctiques
  - 5.3. Altres branques de la filosofia
6. El saber filosòfic a través de la Història
7. Funcions i vigència de la filosofia

A.2. L'ésser humà com a subjecte i objecte de l'experiència filosòfica.

- La filosofia i l'existència humana.
- El debat sobre la gènesi i definició de la naturalesa humana: especificitat natural i condicionants històric-culturals. Concepcions filosòfiques de l'ésser humà.
- L'estructura psicosomàtica de la personalitat: sensibilitat, emotivitat, desitjos i volició, les facultats cognitives. Consciència i llenguatge.
- El problema de la identitat personal. Tipus i maneres d'identitat. L'especulació entorn del transhumanisme.

Unitat 2. L'animal humà: origen i evolució

1. Del creacionisme a l'evolucionisme
  - 1.1. El debat entorn de l'edat de la Terra
  - 1.2. El debat entorn de la fecundació
2. Teories de l'evolució
  - 2.1. Lamarckisme
  - 2.2. Darwinisme

Unitat 3. Els espais de l'ésser humà: natura, cultura i societat

1. Allò natural i innat
2. Cultura animal i humana
3. La dialèctica entre l'innat i l'après
4. Valor adaptatiu de la cultura
5. Llenguatge i comunicació
  - 5.1. Llenguatge animal i humà

<p>3. La línia evolutiva dels homínids 3.1. Ardipithecus i Australopithecus 3.2. Habilis, Ergaster i Erectus 3.3. Antecessor, Neanderthalensis i Sapiens 4. Els factors de l'hominització 5. Altres trets bàsics de la nostra espècie 6. Hominització i humanització. La construcció de la pròpia identitat</p>	<p>5.2. Llenguatge i cultura 6. La diversitat cultural</p>
<p>Unitat 4. La concepció filosòfica de l'ésser humà 1. La visió grega 1.1 El concepte socràtic 1.2. El dualisme platònic 1.3 L'animal racional i polític aristotèlic 1.4 Materialisme i individualisme helenista 2. El pensament medieval: creació a imatge divina 3. El Renaixement: antropocentrisme i humanisme 4. La Modernitat i la Il·lustració: raó, emocions i llibertat 5. L'ésser humà en l'Època Contemporània 6. El problema de la llibertat 6.1. El determinisme 6.2. L'indeterminisme 7. El problema ment-cervell 8. Reflexió filosòfica sobre el cos 9. L'existència humana 10. Destí, mort i transcendència</p>	

B.1. El problema filosòfic del coneixement i la veritat.

- El coneixement: definició, possibilitat i límits. Teories de la veritat. La desinformació i el fenomen de la «postveritat».
- Les teories del coneixement: formes de racionalisme, empirisme i altres teories.
- El raonament i l'argumentació. L'argumentació informal. Nocions de lògica formal. La detecció de fal·làcies i biaixos cognitius.
- El saber científic: definició, demarcació i metodologies científiques. La filosofia de la ciència: naturalesa, problemes i límits del coneixement científic.
- Altres maneres de saber: el problema del saber metafísic; les creences religioses; la raó poètica; el saber comú.

– La dimensió social i política del coneixement. Coneixement, poder i interès. La tecnociència contemporània. El paper de la dona en la ciència i en els altres sabers.

Unitat 5. Coneixement, raó i veritat

1. Les possibilitats del coneixement
2. Graus de coneixement
3. Eines del coneixement
  - 3.1. Racionalisme i empirisme
  - 3.2. Criticisme kantianà
4. L'irracionalisme
5. Teories de la veritat
  - 5.1. Veritat com a correspondència o adequació
  - 5.2 Veritat com a coherència
  - 5.3. Veritat com a evidència
  - 5.4. Teoria pragmàtica de la veritat
  - 5.6. Teoria consensual de la veritat

Unitat 6. El coneixement científic de la realitat

1. La ciència: definició i funcions
2. Ciències empíriques, ciències formals
3. Conceptes científics bàsics
4. Mètodes científics
  - 4.1. El mètode axiomàtic
  - 4.2. El mètode inductiu
  - 4.3. El mètode hipoteticodeductiu
  - 4.4. Els mètodes de les ciències socials i humanes
5. Ciència, progrés i objectivitat
6. Cosmovisions científiques
  - 6.1. Cosmovisions antigues: l'univers aristotèlic
  - 6.2. La idea moderna del món
  - 6.3. La visió contemporània de l'univers

Unitat 9. La reflexió filosòfica sobre el llenguatge i la lògica

1. Llenguatge natural i artificial
2. Llenguatge, veritat i realitat
  - 2.1. Teoria de l'ús del llenguatge
3. La retòrica
4. L'argumentació
  - 4.1. La deducció
  - 4.2. La inducció
5. Fal·làcies
  - 5.1. Fal·làcies materials o informals
  - 5.2. Fal·làcies formals
6. Paradoxes lògiques
7. La lògica formal
  - 7.1. La imprecisió del llenguatge natural
  - 7.2. El sil·logisme aristotèlic
  - 7.3. L'aparició de la lògica simbòlica
    - 7.3.1. La formalització del llenguatge natural
    - 7.3.2. Valors de veritat
    - 7.3.3. Principals regles d'inferència

B.2. La qüestió de la naturalesa última de la realitat .

- El problema d'allò real. Aparença i realitat. La qüestió de les realitats virtuals.
- Unitat i pluralitat. Categories i maneres de ser. Entitats físiques i objectes ideals: el problema dels universals.
- El problema ment-cos. La filosofia de la ment i el debat entorn de la intel·ligència artificial.
- El problema filosòfic del temps i el canvi. El problema del determinisme. Necessitat, atzar i llibertat.
- El problema filosòfic de l'existència de Déu. Teisme, ateisme i agnosticisme.

Unitat 7. La pregunta filosòfica per la realitat

1. Què és la realitat?
2. Realitat i apareença
3. Plató versus Aristòtil
4. Origen i natura del real
  - 4.1. Espiritualisme o idealisme
  - 4.2. Materialisme
5. L'estructura de la realitat
6. El problema dels universals
  - 6.1. Realisme extrem i moderat
  - 6.2. Conceptualisme i nominalisme
  - 6.3. Realisme ingenu
7. Canvi i permanència

C.1. L'acció humana: filosofia ètica i política.

- El problema ètic: com hem d'actuar. Ser i haver de ser. La deliberació moral. Les condicions del judici i el diàleg ètic.
- La possibilitat d'una ètica racional. Cognitivisme i emotivisme. El debat entorn del relativisme moral. El repte d'una ètica universal de mínims.
- Les principals respostes al problema ètic: ètiques conseqüencialistes, ètiques del deure i ètiques de la virtut. La moral amoral de Nietzsche. Ètiques de la cura. Ètica mediambiental. Ètiques aplicades.
- Els drets humans: el seu gènesi, legitimitat i vigència actual. Les diferents generacions de drets humans.
- Grans qüestions ètiques del nostre temps: la desigualtat i la pobresa; la igualtat efectiva de drets entre homes i dones; la guerra, el terrorisme i altres formes de violència; els drets de la infància; la discriminació i el respecte a les minories; els problemes ecosocials i mediambientals; els drets dels animals.
- L'home com a ser social. Definició del polític. Legalitat i legitimitat. La qüestió filosòfica de la justícia.
- El fonament de l'organització social i del poder polític. Teories de l'origen sobrenatural vs. teories contractualistes. La reflexió filosòfica entorn de la democràcia.

- El diàleg entorn dels principis polítics fonamentals: igualtat i llibertat; individu i Estat; treball, propietat i distribució de la riquesa. El debat polític contemporani: liberalisme, utilitarisme i comunitarisme.
- Ideals, utopies i distopies. Els moviments socials i polítics. El feminisme i la perspectiva de gènere en la filosofia.

Unitat 8. La reflexió filosòfica sobre la *techné*: tècnica i estètica

1. Tècnica i tecnologia. Saber i praxi
2. El món de la tecnologia
3. La sobrenatura tècnica
4. Riscos i avantatges de la tecnologia
5. L'experiència estètica
6. L'estètica filosòfica i la capacitat simbòlica de l'ésser humà en E. Cassirer
7. La creativitat en H. Poincaré
8. L'estètica filosòfica en l'Antiguitat i en l'Edat Mitjana
9. L'estètica filosòfica en la Il·lustració
10. L'estètica filosòfica en l'Època Contemporània
11. Els valors estètics
12. Estètica, ètica i política

Unitat 10. L'ètica com a reflexió sobre l'acció moral

1. Llibertat i responsabilitat
2. Diferència entre ètica i moral
3. L'estructura moral de l'ésser humà
4. Autonomia i heteronomia moral
5. Desenvolupament moral de la persona
6. L'ètica com a axiologia
7. Universalisme versus relativisme
8. Ètiques materials
  - 8.1. Intel·lectualisme moral
  - 8.2. Intel·lectualisme politicomoral i *eudemonia* en Plató
  - 8.3. Eudemonisme aristotèlic
  - 8.4. Hedonisme
  - 8.5. Cinisme
  - 8.6. Estoïcisme
  - 8.7. Utilitarisme
9. Ètiques formals
  - 9.1. Formalisme kantian
  - 9.2. Teoria de la justícia
  - 9.3. Ètica discursiva
10. Antimoralisme

Unitat 11. L'organització de la societat: poder, Estat i democràcia

1. El convencionalisme dels sofistes
2. La justícia segons Plató i Aristòtil
3. El realisme polític de Maquiavel
4. Naturalisme vs. contractualisme
5. El contractualisme de Hobbes, Locke i Rousseau
  - 5.1. El contractualisme de Hobbes
  - 5.2. El contractualisme de Locke
  - 5.3. El contractualisme de Rousseau
6. Kant i la idea de pau perpètua
7. Els fonaments filosòfics del liberalisme en John Stuart Mill
8. La revolució social segons Marx

<p>8.1. Alienació i ideologia 9. Legalitat i legitimitat 10. Jusnaturalisme i positivisme jurídic 10.1. El jusnaturalisme en la Història 10.2. El positivisme jurídic en la Història</p>	
--	--

<p>C.2. La reflexió filosòfica entorn de la creació artística.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Definició, àmbits i problemes de l'estètica: art, bellesa i gust. La relació de l'estètic amb altres àmbits de la cultura. Ètica i estètica. El paper polític de l'art. – Teories clàssiques i modernes sobre la bellesa i l'art. Teories i problemes estètics contemporanis. La reflexió entorn de la imatge i la cultura audiovisual.	
---	--

<p>Unitat 8. La reflexió filosòfica sobre la <i>techné</i>: tècnica i estètica</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tècnica i tecnologia. Saber i praxi 2. El món de la tecnologia 3. La sobrenatura tècnica 4. Riscos i avantatges de la tecnologia 5. L'experiència estètica 6. L'estètica filosòfica i la capacitat simbòlica de l'ésser humà en E. Cassirer 7. La creativitat en H. Poincaré 8. L'estètica filosòfica en l'Antiguitat i en l'Edat Mitjana 9. L'estètica filosòfica en la Il·lustració 10. L'estètica filosòfica en l'Època Contemporània 11. Els valors estètics 12. Estètica, ètica i política	
--	--

PROPOSTA PEDAGÒGICA

MATÈRIA: PROJECTE D'INVESTIGACIÓ

DEPARTAMENT: FILOSOFIA

NIVELL: 1r DE BATXILLERAT

UNIÓ EUROPEA

Fons Social Europeu
L'FSE inverteix en el teu futur

PROPOSTA PEDAGÒGICA

1. JUSTIFICACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ

1.1.1. NORMATIVA D'IGUALTAT

1.2. CONTEXTUALITZACIÓ

2. FINALITATS I OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

3. COMPETÈNCIES CLAU I ESPECÍFIQUES

3.1. COMPETÈNCIES CLAU DEL BATXILLERAT

3.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DEL PROJECTE D'INVESTIGACIÓ

3.3. RELACIÓ ENTRE COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I COMPETÈNCIES CLAU

4. SABERS BÀSICS

4.1. RELACIÓ DELS SABERS BÀSICS AMB ELS TEMES TRANSVERSALS

4.2. DESPLEGAMENT DELS SABERS BÀSICS EN FORMA D'UNITATS DIDÀCTIQUES

5. ORGANITZACIÓ D'ESP AIS I TEMPS

6. SITUACIONS D'APRENTATGE

7. MATERIAL DIDÀCTIC I RECURSOS DIGITALS

8. CRITERIS D'AV ALUACIÓ

9. INSTRUMENTS D'AV ALUACIÓ

10. RECUPERACIÓ

11. TRACTAMENT DE LA INCLUSIÓ

12. RECLAMACIÓ DE LES QUALIFICACIONS

13. ABSÈNCIA EN LES PROVES D'AV ALUACIÓ

14. RÈGIM D'ESTUDIS A DISTÀNCIA (CEED) I RÈGIM D'ESTUDIS NOCTURN

15. DOCUMENT PONT

1. JUSTIFICACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ

En el batxillerat, l'alumnat ha de consolidar la competència en recerca i saber-la aplicar en les diferents matèries del currículum. Els procediments relacionats amb la recerca, la gestió i el tractament de la informació obtinguda i l'exposició de resultats són presents, doncs, en les matèries del batxillerat i cal que s'exerciten en cadascuna. Atesa la importància que té el desenvolupament d'aquestes capacitats i el seu interès didàctic, en el currículum de l'alumnat figura també la matèria del Projecte d'Investigació.

Amb la finalitat de desplegar la matèria de la forma més satisfactòria possible la present programació ha tingut en compte la normativa següent:

- Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.
- Reial decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableixen l'ordenació i els ensenyaments mínims del Batxillerat.
- Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat.
- Reial decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Secundària Obligatòria.
- Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria.
- Ordre 45/2011, de 8 de juny, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regula l'estructura de les programacions didàctiques en l'ensenyança bàsica.
- Ordre 32/2011 de 20 de desembre de la Conselleria d'Educació, Formació i Ocupació, per la qual es regula el dret de l'alumnat a l'objectivitat en l'avaluació, i s'estableix el procediment de reclamació de qualificacions obtingudes i de les decisions de promoció, de certificació o d'obtenció del títol acadèmic que corresponga.
- Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre de 2006, sobre les competències clau per a l'aprenentatge permanent.
- Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià.
- Ordre 20/2019 de 30 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents.
- Resolució de 24 de juliol de 2019, de la Secretaria Autonòmica d'Educació i Formació Professional, per la qual es dicten instruccions per a l'aplicació d'alguns dels principals procediments previstos en l'Ordre 20/2019.
- Llei 4/2018, de 21 de febrer, de la Generalitat, per la qual es regula i promou el plurilingüisme en el sistema educatiu valencià.

1.1.1. NORMATIVA D'IGUALTAT

El Departament de Filosofia té per línia mestra d'actuació educar en **els valors de la igualtat contra les actituds d'odi envers l'emancipació de les dones, la identitat de gènere i**

la lliure orientació sexual. En aquest context, s'explicita el recull de normativa següent que impregna, des d'una perspectiva transversal, les seues accions didàctiques:

-Decret 195/2022, de 11 de novembre, del Consell, d'igualtat i convivència en el sistema educatiu valencià.

-Llei 23/2018, de 29 de novembre, de la Generalitat, d'igualtat de les persones LGTBI.

-Llei 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat, per a la igualtat entre Dones i Homes.

-Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació.

-Article 19, punt 2: "es treballaran la igualtat de gènere, l'educació per a la pau, l'educació per al consum responsable i el desenvolupament sostenible i l'educació per a la salut, inclosa l'afectivo-sexual."

-Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria, en la matèria Educació en Valors Cívics i Ètics

-Recursos web de la Generalitat Valenciana per a la igualtat i la convivència:

<https://ceice.gva.es/va/web/inclusioeducativa/reico.-repositori-de-recursos-web-per-a-la-igualtat-i-la-convivencia>

- Educació sexual
- Guia per a la prevenció de l'abús sexual
- Guia d'ús del llenguatge igualitari
- Unitats didàctiques de la història i cultura del poble gitano
- Guia de patis coeducatius
- Guia de masculinitats igualitàries

1.2. CONTEXTUALITZACIÓ

El Projecte d'Investigació es constitueix com a matèria optativa de totes les modalitats de batxillerat, que s'oferta, d'acord amb l'autonomia del nostre centre, en 1r batxillerat amb quatre hores setmanals. La matèria té un eminent caràcter pràctic orientat a formar l'alumnat en capacitats pròpies del coneixement científic, com són les de recerca, selecció i tractament de la informació, elaboració d'hipòtesis explicatives i el seu contrast empíric, argumentació, comunicació i transferència del coneixement. Aquesta matèria pretén desenvolupar la capacitat de l'alumnat per a aprendre per si mateix, per a treballar en equip i per a aplicar els mètodes d'investigació apropiats. Mitjançant el procés d'investigació, l'alumnat desenvolupa habilitats per a formular una pregunta d'investigació apropiada, dur a terme una exploració personal del tema, comunicar idees i desenvolupar un argument.

El treball d'investigació en el batxillerat, amb què s'implementarà el projecte, és un recurs amb el qual l'estudiant pot aplicar i contextualitzar els seus aprenentatges i, fonamentalment, desenvolupar competències generals per a la recerca, l'argumentació i l'expressió, i també és un recurs per a l'avaluació de l'alumnat. El treball d'investigació consisteix en un conjunt d'activitats estructurades i orientades amb vista a la investigació que realitza l'alumnat en un àmbit que ha escollit i ha delimitat, amb l'orientació del professorat. Això implica tant la realització d'activitats de laboratori o de camp com activitats de documentació bibliogràfica.

L'objectiu del projecte d'investigació és que l'alumnat pose en marxa determinats procediments, i que ho faça en àmbits de recerca que poden ser diferents d'aquells on els va adquirir, aprofundint sobre algun tema d'interès que estiga al seu abast. D'aquesta manera, l'alumnat es prepara per adaptar-se a situacions semblants de la vida acadèmica o

professional posterior, en les quals hagi d'aplicar diferents procediments, fer transferència de coneixements d'un camp a un altre i mostrar capacitat per organitzar-se i planificar la feina de manera autònoma.

En cap cas l'objectiu principal del projecte d'investigació és obtenir resultats científics nous i homologables a la recerca en àmbits educatius o professionals superiors, sinó que la finalitat essencial és aplicar un mètode lògic per a la resolució de problemes abastables que permeta l'aportació personal de l'alumnat i que siga compatible amb la dedicació horària dels altres components del currículum.

Atès que en el Projecte d'Investigació sempre s'estaran, almenys, posant en pràctica dues matèries, una lingüística (Castellà o Valencià) i una altra tecnològica (Informàtica), s'entén que, per aquest mateix fet, es respecta el punt 2 de l'article 17 del Decret 108/2022. Per això, el treball d'investigació considerat en si mateix pot emmarcar-se, sense faltar al dit article, dins l'àmbit dels coneixements d'una única matèria, si bé pot ser també interdisciplinari o transversal, de manera que permeta a l'alumnat adquirir una visió integrada de les diferents àrees del saber. El treball d'investigació té un caràcter individual, llevat dels casos en què siga necessari fer un treball de grup atesa la dinàmica mateixa de la investigació. En aquests casos, quan es faça el seguiment del treball, caldrà assegurar que cadascun dels membres del grup assoleix la competència en recerca d'acord amb els objectius plantejats, amb una avaluació individual de cada alumne/a.

2. FINALITATS I OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

El Projecte d'Investigació de 1r de batxillerat contribuirà a desenvolupar les dues finalitats de l'etapa del batxillerat:

1. Proporcionar formació, maduresa intel·lectual i humana, coneixements, habilitats i actituds que permeten desenvolupar funcions socials i incorporar-se a la vida activa amb responsabilitat i aptitud. Així mateix, aquesta etapa haurà de permetre l'adquisició i l'assoliment de les competències indispensables per al futur formatiu i professional, i capacitar per a l'accés a l'educació superior.

2. Preparar per a l'itinerari academicoprofessional posterior, proporcionar una sòlida cultura integral i aportar interès pel coneixement, pel treball i per l'aprenentatge i rigor en la feina.

Així mateix, el Projecte d'Investigació de 1r de batxillerat contribuirà a desplegar tots els objectius de l'etapa. Però entre aquests donarà especial importància als següents:

1. Exercir la ciutadania democràtica, des d'una perspectiva global, i adquirir una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució espanyola així com pels drets humans, que fomenti la corresponsabilitat en la construcció d'una societat justa i equitativa.

2. Consolidar una maduresa personal i social que els permete actuar de forma responsable i autònoma i desenvolupar l'esperit crític. Preveure, detectar i resoldre pacíficament els conflictes personals, familiars i socials.

3. Fomentar la igualtat efectiva de drets i oportunitats entre homes i dones, analitzar i valorar críticament les desigualtats i discriminacions existents, així com el reconeixement i l'ensenyament del paper de les dones en la història i impulsar la igualtat real i la no-discriminació per raó de naixement, sexe, origen racial o ètnic, discapacitat, edat, malaltia, religió o creences, orientació sexual o identitat de gènere o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

4. Afermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina, com a condicions necessàries per a l'aprofitament eficaç de l'aprenentatge, i com a mitjà de desenvolupament personal.
5. Dominar, tant en l'expressió oral com en l'escrita, el valencià i el castellà.
8. Conèixer i valorar críticament les diferents realitats del món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seua evolució, com a mostra del multilingüisme i de la multiculturalitat. Participar de manera solidària en el desenvolupament i la millora del seu entorn social.
10. Comprendre els elements i procediments fonamentals de la investigació i dels mètodes científics. Conèixer i valorar de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia en el canvi de les condicions de vida, així com afermar la sensibilitat i el respecte cap al medi ambient.
11. Afermar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix i sentit crític.
12. Desenvolupar la sensibilitat artística i literària, així com el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.
15. Fomentar una actitud responsable i compromesa en la lluita contra el canvi climàtic i en la defensa del desenvolupament sostenible.
16. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura, l'empatia i el respecte cap als éssers vius, especialment els animals.

3. COMPETÈNCIES CLAU I ESPECÍFIQUES

3.1. COMPETÈNCIES CLAU EN EL BATXILLERAT

CCL, COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA

Descriptors:

- CCL1. S'expressa de manera oral i escrita amb fluïdesa, coherència, correcció i adequació.*
- CCL2. Comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals i escrits amb especial èmfasi en els textos acadèmics.*
- CCL3. Contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts, evitant els riscos de manipulació i desinformació, per a comunicar-la de manera clara i rigorosa, i sent respectuós amb la propietat intel·lectual.*
- CCL4. Llegeix amb autonomia obres rellevants de la literatura posant-les en relació amb el seu context sociohistòric de producció, amb la tradició literària anterior i posterior, per a construir la seua pròpia interpretació argumentada.*
- CCL5. Posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica.*

CP, COMPETÈNCIA PLURILINGÜE

Descriptors:

- CP1. Utilitza amb fluïdesa, adequació i acceptable correcció una o més llengües, a més de la llengua familiar.*
- CP2. Amplia i enriqueix de manera sistemàtica el seu repertori lingüístic.*
- CP3. Valora críticament la diversitat lingüística i cultural present en la societat.*

STEM, COMPETÈNCIA MATEMÀTICA I COMPETÈNCIA EN CIÈNCIA, TECNOLOGIA I ENGINYERIA

Descriptors:

STEM1. Utilitza mètodes inductius i deductius i emprà estratègies variades per a la resolució de problemes, analitzant críticament les solucions i reformulant el procediment, si fóra necessari.

STEM2. Utilitza el pensament científic per a entendre i explicar fenòmens relacionats amb la modalitat triada, plantejant-se hipòtesis i contrastant-les o comprovant-les mitjançant l'observació, l'experimentació i la investigació.

STEM3. Planteja i desenvolupa projectes dissenyant, fabricant i avaluant diferents models per a generar o utilitzar productes que donen solució a una necessitat o problema de manera creativa.

STEM4. Interpreta i transmet els elements més rellevants d'investigacions de manera clara i precisa, aprofitant la cultura digital amb ètica i responsabilitat i valorant de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia.

STEM5. Planeja i emprèn accions fonamentades científicament.

CD, COMPETÈNCIA DIGITAL

Descriptors:

CD1. Realitza cerques avançades, aplicant criteris de validesa, qualitat, actualitat i fiabilitat.

CD2. Integra continguts digitals respectant, en tot moment, els drets d'autoria digital.

CD3. Utilitza dispositius i aplicacions digitals per a treballar i compartir informació, exercint una ciutadania digital reflexiva.

CD4. Aplica mesures en usar les tecnologies digitals per a protegir els dispositius i les dades personals, i en fa un ús crític, legal i segur.

CD5. Mostra interès per l'evolució de les tecnologies i pel seu desenvolupament sostenible i ús ètic.

CPSAA, COMPETÈNCIA PERSONAL, SOCIAL I D'APRENDRE A APRENDRE

Descriptors:

CPSAA1.1 Fa eficaç el seu aprenentatge.

CPSAA1.2 Desenvolupa una personalitat autònoma.

CPSAA3.1 Desenvolupa la seua intel·ligència.

CPSAA3.2 Distribueix les tasques per a la consecució dels objectius.

CPSAA4. Compara, analitza, avalua i sintetitza dades, informació i idees per a obtenir conclusions lògiques.

CPSAA5. Planifica els processos de la construcció del coneixement, relacionant els diferents camps d'aquest, de manera que açò li permeta transmetre aquest coneixement amb autonomia.

CC, COMPETÈNCIA CIUTADANA

Descriptors:

CC1. Analitza fets, normes i idees relatives a la dimensió social, històrica, cívica i moral per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític.

CC2. Reconeix i analitza de manera crítica i conseqüent, els principis, ideals i valors relatius al procés d'integració europea, la Constitució Espanyola, els drets humans, i la història i el patrimoni cultural propis.

CC3. Adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics fonamentals i d'actualitat.

CC4. Realitza una anàlisi crítica de la petjada ecològica de les accions humanes.

CE, COMPETÈNCIA EMPRENEDORA

Descriptors:

CE1. Afronta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores en l'àmbit acadèmic.

CE2. Reflexiona sobre les fortaleses i febleses pròpies i les dels altres, fent ús d'estratègies d'autoconeixement i autoeficàcia.

CE3. Du a terme el procés de creació d'idees i solucions innovadores, aplicant coneixements tècnics específics considerant tant l'experiència d'èxit com de fracàs, una oportunitat per a aprendre.

CCEC, COMPETÈNCIA EN CONSCIÈNCIA I EXPRESSIÓ CULTURALS

Descriptors:

CCEC1. Valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època.

CCEC2. Investiga les especificitats de diverses manifestacions culturals, analitzant els diferents contextos, així com els llenguatges i elements tècnics que les caracteritzen.

CCEC3.1 Expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític, realitzant amb rigor les seues pròpies produccions culturals.

CCEC4.1 Selecciona i integra amb creativitat diversos mitjans per a produir projectes culturals, servint-se de la interpretació o la composició.

CCEC4.2 Organitza els seus coneixements i destreses per a respondre amb creativitat i eficàcia als acompliments derivats d'una producció cultural, utilitzant diversos llenguatges, codis, tècniques, eines i recursos.

3.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DEL PROJECTE D'INVESTIGACIÓ

La matèria del Projecte d'Investigació té com a finalitat el desenvolupament de les competències específiques següents:

Cesp1. Fer una recerca sobre un **tema d'interès personal** i que sigui abastable, durant un temps determinat i **de manera constant** i aprofundida.

Cesp2. Posar en pràctica els **coneixements adquirits en les diferents matèries** del batxillerat en relació amb la metodologia de recerca.

Cesp3. Aplicar la **metodologia de recerca** adequada als objectius fixats i seleccionar i tractar les **fonts d'informació i documentació de forma adient**.

Cesp4. **Treballar de manera autònoma**, mostrar iniciativa i creativitat, esperit crític i consciència de la dimensió ètica dels processos.

Cesp5. **Usar les TIC** (Tecnologies de la Informació i Comunicació) durant el procés de recerca, tractament de la informació, anàlisi i presentació final dels resultats.

Cesp6. **Comunicar oralment i per escrit** les idees principals i complementàries amb coherència, cohesió i correcció lingüística i estilística i d'acord amb uns criteris formals de presentació dels treballs.

Cesp7. Conèixer, analitzar i **utilitzar críticament fonts bibliogràfiques** tant escrites com virtuals

Cesp8. **Desenvolupar** un esperit crític i creatiu en l'especificació i definició del **tema principal** del projecte així com en les distintes **línies d'investigació**.

Cesp9. **Integrar i projectar de forma pràctica els coneixements** teòrics i pràctics amb la realitat que els envolta

Cesp10. Enfrontar-se a la **presa de decisions** i a la **resolució de problemes** amb èxit.

3.3. RELACIÓ ENTRE COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I COMPETÈNCIES CLAU

La CEsp1 (recerca d'un tema d'interès personal de manera constant) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- STEM3 (planteja i desenvolupa projectes que donen solució a una necessitat o problema).
- CD1 (realitza cerques avançades amb fiabilitat).
- CD2 (integra continguts digitals respectant els drets d'autoria digital).
- CD3 (utilitza dispositius i aplicacions digitals per a treballar informació reflexivament).
- CD4 (usa críticament les tecnologies digitals per a protegir dispositius i dades personals).
- CD5 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies amb un ús sostenible i ètic).
- CPSAA1.2 (desenvolupa una personalitat autònoma).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes filosòfics).
- CE1 (afronta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores).
- CE2 (reflexiona sobre les fortaleses i febleses pròpies i les dels altres).
- CE3 (du a terme el procés de creació d'idees i aplica coneixements tècnics específics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).
- CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

La CEsp2 (posar en pràctica coneixements adquirits en les diferents matèries) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i emprà estratègies variades per a la resolució de problemes).
- STEM3 (planteja i desenvolupa projectes que donen solució a una necessitat o problema).
- CD1 (realitza cerques avançades amb fiabilitat).
- CD2 (integra continguts digitals respectant els drets d'autoria digital).
- CD3 (utilitza dispositius i aplicacions digitals per a treballar informació reflexivament).
- CD4 (usa críticament les tecnologies digitals per a protegir dispositius i dades personals).
- CD5 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies amb un ús sostenible i ètic).
- CPSAA4 (analitza informació per a obtenir conclusions lògiques).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CE3 (du a terme el procés de creació d'idees i aplica coneixements tècnics específics).

La CEsp3 (aplicar la metodologia de recerca i tractar les fonts de forma adient) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL5 (posa les pràctiques comunicatives al servei de la democràcia).
- STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i emprà estratègies variades per a la resolució de problemes).
- STEM3 (planteja i desenvolupa projectes que donen solució a una necessitat o problema).
- CD1 (realitza cerques avançades amb fiabilitat).
- CD2 (integra continguts digitals respectant els drets d'autoria digital).
- CD3 (utilitza dispositius i aplicacions digitals per a treballar informació reflexivament).
- CD4 (usa críticament les tecnologies digitals per a protegir dispositius i dades personals).
- CD5 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies amb un ús sostenible i ètic).
- CPSAA4 (analitza informació per a obtenir conclusions lògiques).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).

La CEsp4 (treballar de manera autònoma) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL4 (llegeix amb autonomia obres rellevants per a construir la seua pròpia interpretació).
- CCL5 (posa les pràctiques comunicatives al servei de la democràcia).
- STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i emprà estratègies variades per a la resolució de problemes).
- STEM2 (valora de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia).
- STEM3 (planteja i desenvolupa projectes que donen solució a una necessitat o problema).

- CD1 (realitza cerques avançades amb fiabilitat).
- CD2 (integra continguts digitals respectant els drets d'autoria digital).
- CD3 (utilitza dispositius i aplicacions digitals per a treballar informació reflexivament).
- CD4 (usa críticament les tecnologies digitals per a protegir dispositius i dades personals).
- CD5 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies amb un ús sostenible i ètic).
- CPSAA1.1 (fa eficaç el seu aprenentatge).
- CPSAA1.2 (desenvolupa una personalitat autònoma).
- CPSAA3.1 (desenvolupa la seua intel·ligència).
- CPSAA3.2 (distribueix les tasques per a la consecució dels objectius).
- CPSAA4 (analitza informació per a obtenir conclusions lògiques).
- CPSAA5 (relaciona els diferents camps del coneixement i el transmet amb autonomia).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).
- CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

La CEsp5 (usar les TIC) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i empra estratègies variades per a la resolució de problemes).
- STEM3 (planteja i desenvolupa projectes que donen solució a una necessitat o problema).
- CD1 (realitza cerques avançades amb fiabilitat).
- CD2 (integra continguts digitals respectant els drets d'autoria digital).
- CD3 (utilitza dispositius i aplicacions digitals per a treballar informació reflexivament).
- CD4 (usa críticament les tecnologies digitals per a protegir dispositius i dades personals).
- CD5 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies amb un ús sostenible i ètic).
- CPSAA3.1 (desenvolupa la pròpia intel·ligència).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).

La CEsp6 (comunicar oralment i per escrit) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- CCL4 (llegeix amb autonomia obres rellevants per a construir la seua pròpia interpretació).
- CCL5 (posa les pràctiques comunicatives al servei de la democràcia).
- CD1 (realitza cerques avançades amb fiabilitat).
- CD2 (integra continguts digitals respectant els drets d'autoria digital).
- CD3 (utilitza dispositius i aplicacions digitals per a treballar informació reflexivament).

- CD4 (usa críticament les tecnologies digitals per a protegir dispositius i dades personals).
- CD5 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies amb un ús sostenible i ètic).
- CPSAA1.2 (desenvolupa una personalitat autònoma).
- CPSAA3.1 (desenvolupa la pròpia intel·ligència).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).
- CCEC2 (analitza els contextos de diverses manifestacions culturals).
- CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

La CEsp7 (utilitzar críticament fonts bibliogràfiques) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i empra estratègies variades per a la resolució de problemes).
- STEM2 (valora de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia).
- STEM3 (planteja i desenvolupa projectes que donen solució a una necessitat o problema).
- CD1 (realitza cerques avançades amb fiabilitat).
- CD2 (integra continguts digitals respectant els drets d'autoria digital).
- CD3 (utilitza dispositius i aplicacions digitals per a treballar informació reflexivament).
- CD4 (usa críticament les tecnologies digitals per a protegir dispositius i dades personals).
- CD5 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies amb un ús sostenible i ètic).
- CPSAA3.2 (distribueix les tasques per a la consecució dels objectius).
- CPSAA4 (analitza informació per a obtenir conclusions lògiques).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CCEC2 (analitza els contextos de diverses manifestacions culturals).

La CEsp8 (desenvolupar críticament el tema principal i les línies d'investigació) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- CD1 (realitza cerques avançades amb fiabilitat).
- CD2 (integra continguts digitals respectant els drets d'autoria digital).
- CD3 (utilitza dispositius i aplicacions digitals per a treballar informació reflexivament).
- CD4 (usa críticament les tecnologies digitals per a protegir dispositius i dades personals).
- CD5 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies amb un ús sostenible i ètic).
- CPSAA3.2 (distribueix les tasques per a la consecució dels objectius).
- CPSAA4 (analitza informació per a obtenir conclusions lògiques).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).

-CE1 (afronta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores).

-CE2 (reflexiona sobre les fortaleses i febleses pròpies i les dels altres).

-CE3 (du a terme el procés de creació d'idees i aplica coneixements tècnics específics).

-CCEC2 (analitza els contextos de diverses manifestacions culturals).

-CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

La CEsp9 (integrar i projectar de forma pràctica els coneixements) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

-CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).

-CCL2 (interpreta textos orals i escrits).

-CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).

-STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i empra estratègies variades per a la resolució de problemes).

-STEM2 (valora de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia).

-CD1 (realitza cerques avançades amb fiabilitat).

-CD2 (integra continguts digitals respectant els drets d'autoria digital).

-CD3 (utilitza dispositius i aplicacions digitals per a treballar informació reflexivament).

-CD4 (usa críticament les tecnologies digitals per a protegir dispositius i dades personals).

-CD5 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies amb un ús sostenible i ètic).

-CPSAA4 (analitza informació per a obtenir conclusions lògiques).

-CPSAA5 (relaciona els diferents camps del coneixement i el transmet amb autonomia).

-CE1 (afronta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores).

-CE3 (du a terme el procés de creació d'idees i aplica coneixements tècnics específics).

-CCEC2 (analitza els contextos de diverses manifestacions culturals).

La CEsp10 (enfrontar-se a la presa de decisions i a la resolució de problemes) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

-CD1 (realitza cerques avançades amb fiabilitat).

-CD2 (integra continguts digitals respectant els drets d'autoria digital).

-CD3 (utilitza dispositius i aplicacions digitals per a treballar informació reflexivament).

-CD4 (usa críticament les tecnologies digitals per a protegir dispositius i dades personals).

-CD5 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies amb un ús sostenible i ètic).

-CPSAA1.1 (fa eficaç el seu aprenentatge).

-CPSAA1.2 (desenvolupa una personalitat autònoma).

-CPSAA3.1 (desenvolupa la seua intel·ligència).

-CPSAA3.2 (distribueix les tasques per a la consecució dels objectius).

-CPSAA4 (analitza informació per a obtenir conclusions lògiques).

-CPSAA5 (relaciona els diferents camps del coneixement i el transmet amb autonomia).

-CE1 (afronta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores).

-CE2 (reflexiona sobre les fortaleses i febleses pròpies i les dels altres).

-CE3 (du a terme el procés de creació d'idees i aplica coneixements tècnics específics).

-CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
Cesp1	X		X	X	X	X	X	X
Cesp2	X		X	X	X	X	X	
Cesp3	X		X	X	X	X		
Cesp4	X		X	X	X	X		X
Cesp5	X		X	X	X	X		X
Cesp6	X			X	X	X		X
Cesp7	X		X	X	X	X		X
Cesp8	X			X	X	X	X	X
Cesp9	X		X	X	X		X	X
Cesp10				X	X		X	X

El llistat anterior no pretén ser complet, sinó orientatiu. A més de les connexions identificades més amunt poden haver-ne d'altres no tan directament relacionades que cada professor/a pot recollir en la seua programació d'aula.

4. SABERS BÀSICS

A. El treball d'investigació en les diverses branques del saber

- Tipologia de treballs de recerca

Els tipus de treballs d'investigació depenen de les branques científiques estudiades, de forma que si se centre en les ciències formals, la tendència serà absolutament teòrica, tot i que si l'objecte d'estudi és propi de les ciències socials, es tendirà a mesclar la teoria amb les aplicacions pràctiques. En la mesura que les ciències naturals adopten una tessitura més o menys abstracta rebran un tractament similar.

B. Elements i accions inicials del treball d'investigació

- Elecció del tema

La tria i delimitació del tema és el primer pas del treball. És important dedicar-hi temps i tenir en compte diversos aspectes:

- El tema ha d'interessar personalment l'alumne
- Ha de tenir un interès social, artístic, científic, etc.
- L'alumne ha d'estar segur de poder dur endavant la recerca (disposició de recursos, eines, materials, temps, etc)
- Ajuda que l'alumne ja tinga alguns coneixements previs sobre el tema
- El tema s'ha de poder enunciar amb una hipòtesi de treball

- Hipòtesi de treball

El treball s'ha de centrar en un aspecte del tema que s'ha triat per tal de fixar una suposició o una qüestió de partida, de la qual es comprovarà la seva validesa després de les dades obtingudes amb la recerca.

- Guió del treball

Després de precisar el tema i enunciar la hipòtesi de treball cal fer el guió o esquema provisional. Aquesta fase inicial és molt important i cal fer-la amb temps i amb el suport del professor/a. El guió del treball és un esborrany que es podrà modificar durant la recerca i que sempre ha d'assegurar que el treball es fa correctament. Cal insistir en la necessitat de posar límits a la investigació: interessa arribar al fons d'una qüestió de manera concreta i a partir d'un procés de recerca personal; l'objectiu no és fer grans descobriments a partir de plantejaments massa ambiciosos o complexos.

- Planificació de la recerca

Si el treball que s'ha definit és d'observació o d'experimentació s'han de planificar les accions, les observacions o els experiments que caldran. Cal ser rigorosos amb els recursos que es necessitaran i el temps de què es disposa. És recomanable que l'estudiant faça un cronograma del següent tipus (aquest esquema és un exemple orientatiu i pot variar)

Cronograma Fases / setmanes	Primera avaluació			Segona avaluació												Tercera avaluació									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
1. Definició del tema i cerca bibliogràfica																									
2. Definició de la hipòtesi de treball																									
2. Anàlisi i discussió del guió de treball																									
3. Desenvolupament de la recerca																									
4. Difusió de resultats i presentació																									

C. Elements i accions avançades del treball d'investigació

- Resum de la recerca

El conjunt dels ítems anteriors es plasmarà en un resum del treball d'investigació en què es realitzarà una primera aproximació a l'elaboració del mateix. S'hi indicarà les hipòtesis de partida, la metodologia que es pretén emprar i la bibliografia principal. S'hi tindrà en compte, entre d'altres, els aspectes següents:

- Dedicació al disseny, planificació i organització del treball.
- Compliment i puntualitat en el seguiment del pla de treball acordat amb el professor/a.
- Iniciativa i interès de l'alumne per la qualitat de la feina realitzada.
- Capacitat de diàleg, qualitat de la interacció i varietat de recursos en la comunicació i la relació amb el professor/a.
- Capacitat de recerca, de gestió de fonts d'informació i de verificació de la seva validesa.
- Formulació d'una hipòtesi o idea inicial del prototip o creació artística.
- Qualitat del resum del treball.

- Procés de la recerca

En aquesta etapa del treball és imprescindible l'atenció i el seguiment per part del professor/a. Així mateix, és important establir i respectar un calendari de la recerca, seleccionar i organitzar diferents fonts textuais d'informació, dissenyar i dur endavant treball experimental (enquestes, entrevistes, presa de mostres, observació...).

Entre els aspectes metodològics fonamentals per a un treball de recerca caldrà desplegar tècniques de recerca documental i experimental, citacions de bibliografia, eines avançades de processador de text com definició d'estils, generació d'índex, pàgina de bibliografia o gestió de versions de documents, eines de registre i catalogació d'imatges, llicències d'ús i drets d'autor d'imatges i materials, entre d'altres.

- Redacció de la memòria

La memòria escrita ha de recollir la recerca sobre el tema escollit i l'exposició de conclusions. Les característiques formals de la memòria final queden definides d'acord amb els aspectes següents, entre d'altres:

- Aspectes formals (presentació i format, citació de les fonts d'informació).
- Correcció ortogràfica i gramatical.
- Adequació, cohesió i coherència del text.
- Adequació i originalitat dels elements no textuais.
- Coincidència entre l'índex i els punts que es desenvolupen.
- Fonamentació del marc conceptual o teòric.
- Desenvolupament de les aportacions.
- Coherència entre els objectius proposats i les conclusions.
- Validesa de les fonts d'informació.

- Exposició dels resultats

En l'exposició o presentació oral, els alumnes han de presentar de forma clara, estructurada i sintètica el procés de recerca i les conclusions a què han arribat, preferentment amb l'ajut d'un suport audiovisual. En l'exposició oral del procés i resultats de la recerca es tindrà en compte, entre d'altres, els aspectes següents:

- Adequació del temps de l'exposició
- Organització i estructura.
- Dicció i qualitat del llenguatge oral i gestual.
- Cohesió, adequació i coherència del contingut exposat.
- Qualitat tècnica, rellevància i originalitat del suport audiovisual de la presentació.

D. Metodologies i instruments de recerca

- Anàlisi i interpretació de dades

Les dades obtingudes en el procés de recerca s'han de processar de forma adequada: cal determinar si són rellevants per a la qüestió proposada. Caldrà que el professor/a assessore aquest procés d'anàlisi i interpretació de dades, així com l'avaluació dels instruments d'investigació utilitzats.

- Bones i males pràctiques

El plagi és una de les amenaces més importants en tot treball de recerca. Per això és importantíssim que l'alumnat siga conscient que l'aplicació de les metodologies està subordinada al bon ús de la informació, de forma que respecte en tot moment els drets d'autoria i passe pel filtre de la pròpia forma d'expressar-se les idees estudiades.

4.1. RELACIÓ DELS SABERS BÀSICS AMB ELS TEMES TRANSVERSALS

Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC): El tractament de les TIC està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CD (competència digital).

Iniciativa personal i emprenedoria: El tractament de la iniciativa personal i emprenedoria està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CE (competència emprenedora).

Educació cívica i constitucional: El tractament de l'educació cívica i constitucional està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CC (competència ciutadana). Una part molt important d'aquest saber és el la investigació amb paràmetres ètics en tot el procés, aprenent a detectar i caure en males pràctiques (negligència, plagi, fabricació de dades, falsificació, etc.)

Igualtat: El tractament de la igualtat està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CC (competència ciutadana), especialment, en els sabers relacionats amb els moviments ètics, els drets universals i la filosofia política, en què es posarà especial atenció a les discriminacions patides històricament per motius de gènere. A més, es desplegarà a través dels sabers relacionats amb la contribució de les dones al desenrotllament del pensament acadèmic, literari, artístic, humanístic i científic.

Pla lingüístic de centre (PLC): El tractament del Pla lingüístic de centre està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CP (competència plurilingüe). En aquest context, la matèria contribueix al PEPLI (Programa d'Ensenyament Plurilingüe i Interdisciplinar) en els termes establerts en el pla quadriennal.

Foment de la lectura: El tractament del foment de la lectura està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CCL (competència en comunicació lingüística), especialment per mitjà del desenvolupament del saber procedimental de l'elaboració de textos argumentatius, explicatius o descriptius a partir de la lectura de fonts primàries i secundàries.

4.2. DESPLEGAMENT DELS SABERS BÀSICS EN FORMA D'UNITATS DIDÀCTIQUES

Bloc A. El treball d'investigació en les diverses branques del saber:

1. Tipologies de treball d'investigació

- 1.1. Recerca experimental característica de les àrees de coneixement de les ciències experimentals
- 1.2. Recerca documental en temes d'història o d'humanitats
- 1.3. Treball d'interpretació o anàlisi relacionat amb la literatura o la lingüística
- 1.4. Recerca estadística a partir de bases de dades obertes o de dades recollides en enquestes i entrevistes realitzades directament o aprofitades de tercer
- 1.5. Projecte tècnic propi de les àrees tecnològiques, en què es dissenyar o crea un prototip amb una aplicació pràctica
- 1.6. Projecte artístic orientat a l'aplicació creativa dins de les arts plàstiques o audiovisuals

Bloc B. Elements i accions inicials del treball d'investigació:

2. Etapes inicials del projecte d'investigació

- 2.1. Elecció del tema
- 2.2. Hipòtesi de treball
- 2.3. Guió del treball
- 2.4. Planificació de la recerca
- 2.5. Documentació
- 2.5.1. Anàlisi i interpretació de dades
- 2.6. Resum del treball

C. Elements i accions avançades del treball d'investigació:

3. Etapes avançades del projecte d'investigació

- 3.1. Redacció acadèmica dels resultats
  - 3.1.1. Redacció de la memòria de forma realista i sincera, també en el context de resultats no conclusius científicament (si no s'ha pogut verificar la hipòtesi de partida)
  - 3.1.2. Resums elaborats de lectures
  - 3.1.3. Connexions entre idees i teories de diferents autors
  - 3.1.4. Aportació d'idees pròpies
- 3.2. Exposició acadèmica dels resultats
  - 3.2.1. Exposició oral i presentació del procés de recerca en l'aula
  - 3.2.2. La forma i el contingut en la presentació en públic
  - 3.2.3. Diapositives d'acompanyament

4. Estructura del treball d'investigació

- 4.1. Portada
- 4.2. Sigles i abreviatures
- 4.3. Índex
- 4.3. Introducció
- 4.4. Cos del treball
  - 4.4.1. Capítols
  - 4.4.2. Notes a peu de pàgina
  - 4.4.3. Numeració de pàgines
- 4.5. Conclusió
- 4.6. Bibliografia
  - 4.6.1. Citació bibliogràfica: sistemes Harvard, tradicional i seqüencial
  - 4.6.2. Citacions en el cos, en les notes a peu i en la part final

4.7. Annexos

D. Metodologies i instruments de recerca:

5. Metodologies d'investigació

5.1 Diferència entre ciències empíriques i ciències formals

5.2 Els mètodes de les ciències empíriques

5.2.1. El mètode hipoteticodeductiu en les ciències naturals

5.2.2. Avantatges i inconvenients del mètode hipoteticodeductiu en les ciències socials

5.3 Els mètodes de les ciències humanes: l'hermenèutica crítica i el psicologisme historicista

6. Instruments de recerca

6.1. Organització de la informació en diferents sistemes de fitxes per a la seua recuperació i contrast: fitxes bibliogràfiques, fitxes resum, fitxes de definició i fitxes de conclusions.

6.2. Sistematització de les observacions: protocols d'observació, entrevistes, bases de dades obertes, enquestes, qüestionaris, diaris de visites, diaris d'observació.

6.3 Utilització crítica de les fonts virtuals: google scholar, dialnet, bases de dades de biblioteques i tesis, pàgines web de revistes d'investigació.

6.3.1. Inconveniència de fonts poc fiables: wikipedia i similars.

7. Desenvolupament de la recerca de forma ètica i responsable

7.1 Comprensió dels principals valors ètics de la recerca: la responsabilitat de tot procés científic en relació amb la societat.

7.2 Males pràctiques i tractament responsable de les dades d'investigació: el plagi, la fabricació, la falsificació, i les seues variants durant el procés de la recerca.

7.2.1. Programari de detecció de plagi: Oxico, Turnitin, Viper, Check-plagiarism, etc.

7.2.2. L'ús de la intel·ligència artificial en l'elaboració de falses investigacions: generadors de resums (summary-tools.net, summarizer.org, quilbot, tdlr, ChatGPT, etc.)

7.2.3. Empreses dedicades a les investigacions de tercers: TFM, TFG, PFC, tesis doctorals, etc.

5. ORGANITZACIÓ D'ESP AIS I TEMPS

L'espai d'aprenentatge col·lectiu de referència serà l'aula, en què es desplegaran habitualment les situacions d'aprenentatge de la classe assistencial, el debat i diàleg i el comentari de text i la cerca i tractament de fonts, entre d'altres, sense perjudici de la disponibilitat excepcional d'altres zones de l'institut i dels espais que es puguen visitar amb finalitat pedagògica. L'espai d'aprenentatge individual de referència serà el lloc d'estudi habitual de cada alumne, en què es desplegarà la situació d'aprenentatge de la investigació i l'elaboració dependent de la informació.

Les unitats didàctiques es distribuïran en tres trimestres, de la forma següent:

-1r trimestre: Unitats 1 i 2.

-2n trimestre: Unitats 3 i 4.

-3r trimestre: Unitats 5, 6 i 7.

Resta a criteri del professor/a la reubicació, amb finalitat pedagògica, d'alguna o algunes unitats didàctiques en un trimestre diferent, així com la distribució temporal de cada situació d'aprenentatge durant el període de la classe.

Les etapes del Projecte d'Investigació es distribuïran en tres trimestres, de la forma següent:

-Preproducció. Aquí s'haurà de desenvolupar l'avantprojecte a partir de la base conceptual triada, planificar les fases de la creació i escollir les tècniques que faràs servir.

-Producció. És el moment de crear, produir, generar, fabricar, construir, etc. És el moment d'execució. I és molt important documentar les passes per tal que el professor/a del Projecte d'Investigació puga assessorar l'alumne/a.

-Postproducció. És la fase d'acabats, presa de les darreres decisions, preparar l'obra o prototip per a la presentació o experimentació.

Si bé la seqüència de les etapes ha de ser lineal, resta a criteri del professor/a la major o menor duració de cada etapa del Projecte d'Investigació durant el curs, de forma que poden no coincidir, exactament, amb cadascun dels trimestres.

6. SITUACIONS D'APRENTATGE

Durant la realització del projecte d'investigació, l'alumnat rebrà orientació sobre les tècniques habituals emprades en qualsevol recerca. Cal, doncs, col·locar l'alumnat en situacions que li permeten desplegar les competències bàsiques de la matèria. Si al llarg del procés l'estratègia de treball no ha reeixit o els resultats són minsos en relació amb allò que s'esperava, l'alumnat ha de ser capaç, amb l'orientació del professorat, d'explicar per què i articular l'estratègia més adient. I, finalment, presentar per escrit el treball realitzat i exposar-lo oralment en públic, de manera ordenada i coherent.

L'orientació a l'alumnat sobre el Projecte d'Investigació ha d'incloure la informació adequada quant als objectius i la metodologia del treball de recerca, el calendari i els criteris d'avaluació.

Les situacions d'aprenentatge són responsabilitat de cada professor/a i serveixen per vertebrar les unitats didàctiques en funció de les possibilitats següents:

- Tema d'interès plantejat per l'alumnat.
- Observació d'un fenomen.
- Polèmica o controvèrsia entorn d'un fet.
- Informació que crida l'atenció de la ciutadania.
- Problemàtica que afecta la societat a l'entorn de l'alumnat.
- Pregunta sobre un element de la realitat.
- Recerca a partir d'un element investigable.
- Necessitat plantejada per un agent extern.
- Dilema que cal comprendre.
- Manifestació "creativa o artística"

A continuació es detallen diverses eines amb què acabar implementant les situacions d'aprenentatge.

La unitat didàctica: classe magistral, intervencions i actitud

L'exposició característica de la classe magistral permet crear una situació d'aprenentatge en què s'està ajudant l'alumne/a no només a la millora de la comprensió, sinó a la de l'expressió dels sabers conceptuals, atès que se l'anima a realitzar intervencions que poden ser avaluades. Se li pot preguntar en cada moment que l'alumne/a expose el que acaba de sentir amb la finalitat afegida d'avaluar el seu progrés acadèmic, de forma que s'atraga constantment l'atenció. Igualment, es pot motivar la intervenció de l'alumnat amb l'avaluació positiva de relacions amb l'actualitat, amb sabers anteriors i posteriors, amb incoherències, contradiccions o febleses en les argumentacions dels autors exposats, etc. En qualsevol, en les intervencions es fomentarà la millora de l'expressió oral de l'alumnat.

-Estudi i investigació dependent

La investigació i reflexió a propòsit de conceptes clau i l'estudi del pensament de personatges rellevants històrics i actuals que han transcendit per la denúncia d'experiències personals o pel seu compromís amb la transformació social ajuden l'alumnat a descobrir la necessitat i l'abast de l'acció individual enfront de les injustícies globals i a adquirir models de referència en el camí del seu desenvolupament moral. En la investigació ha de prendre especial rellevància les aportacions de les dones als sabers de la humanitat.

-Proves escrites: exàmens i proves de control de coneixements

Els exàmens i les proves de control de coneixement són una de les situacions d'aprenentatge més eficaces perquè fomenten la concentració de l'activitat de l'estudi i alimenten l'esforç organitzatiu. Per això les proves escrites han d'assumir el percentatge major en l'avaluació de l'obtenció dels sabers bàsics i les competències específiques relacionades. Els sabers bàsics de les proves escrites no són exclusivament conceptuals, sinó també procedimentals, des del moment que es valora en aquestes la coherència i cohesió en l'expressió de les redaccions, així com la capacitat per a comentar textos i relacionar idees entre diferents parts temàtiques, entre diferents temes i entre aquests i l'actualitat.

-Proves orals

Complementàriament a les proves escrites, el professor/a pot optar per concertar proves d'avaluació orals per a la comprovació de l'assimilació per part de l'alumnat els coneixements adients, atesa la capacitat de les mateixes per a fomentar, de forma semblant a la de les proves escrites, l'organització i la concentració de l'atenció en la cohesió i assimilació dels sabers bàsics i les competències relacionades. L'exposició oral de tasques, treballs d'investigació, o altres situacions d'aprenentatge poden ser considerades proves d'avaluació orals en la mesura que no compten amb material de suport o que aquest siga esquemàtic.

-Produccions textuais: comentari de text, dissertació temàtica i treball d'investigació

Les produccions textuais orals i escrites sobre el pensament de les diferents teories i autors, especialment el comentari de text i la dissertació temàtica, representen dues situacions adients per a l'assimilació dels sabers bàsics procedimentals més característics de la matèria. Amb aquestes l'estudiant treballa l'organització dels coneixements per mitjà de la coherència i la cohesió i, alhora, augmenta la capacitat expressiva, de manera que l'adapta progressivament al nivell característic de l'etapa educativa.

Complementàriament, també és valuosa la situació d'aprenentatge propiciada pel treball d'investigació. Aquí englobem l'anàlisi crítica de materials didàctics, missatges publicitaris i informacions dels mitjans de comunicació i xarxes socials així com de la presència d'estereotips en llibres, cançons, anuncis publicitaris, produccions audiovisuals, missatges dels mitjans de comunicació, al tractament visual del cos de dones i homes en l'art, pintura, escultura, cinema, o al tractament de les dones en l'esport i en els models de bellesa.

-Tasques complementàries

Les situacions d'aprenentatge en què intervenen metodologies actives com el treball cooperatiu o el basat en reptes, tasques i projectes, entre altres, fomenten l'autonomia i la responsabilitat de l'alumnat, perquè li ofereixen la possibilitat de gestionar el seu temps, decidir entre diferents propostes de treball, resoldre els desafiaments i problemes de diverses formes i triar la manera de demostrar els seus aprenentatges. De forma similar a la dels debats, una de les finalitats de les tasques és la interiorització de la perspectiva sostenible d'acord amb l'Agenda 2030.

Quant a la concreció de les tasques, és ben rellevant el treball que es desenvolupa de manera col·lectiva, perquè es fomenta el treball en equip per mitjà de la discussió de propostes que permeten planificar i gestionar adequadament els temps i la distribució d'accions i per mitjà d'exposicions orals per a defensar el resultat.

-Debats i diàlegs

Es fomentarà la pràctica del diàleg i el debat a l'aula a partir d'experiències o notícies d'actualitat que permeten més d'una postura i que poden relacionar-se fàcilment amb els conflictes i situacions quotidianes de l'alumnat.

Amb el debat a propòsit de l'anàlisi de conflictes històrics i actuals i de les migracions de milions de persones provocades per catàstrofes naturals, guerres, fam o pobresa, a més, s'afavoreix la discrepància, el dubte i la legitimitat de les opcions minoritàries.

El debat és molt útil, també, per a treballar els dilemes morals. Al fil dels debats, dilemes i discussions plantejats, és important anar mostrant a l'alumnat el tipus d'argumentacions que de manera espontània fan servir i la manera de centrar els arguments en els temes plantejats evitant distraccions i fal·làcies.

7. MATERIAL DIDÀCTIC I RECURSOS DIGITALS

Els professors de la matèria Projecte d'Investigació de 1r de batxillerat poden utilitzar, entre altre material, els continguts dels manuals següents:

COROMINA, E., CASACUBERTA, X., QUINTANA, D. *El treball de recerca*. Vic: Eumo Editorial, 2012

SANCHO, J. *Com escriure i presentar un bon treball acadèmic*. Vic: Eumo Editorial, 2014

RÍOS ROMERO, J. (et al.) *El treball de recerca*. Barcelona: Associació de mestres Rosa Sensat, 2008

JORBA, M. *Guia del Treball de recerca de Batxillerat*. Ins Pere Vives Vich. 5a edició, març 2016. Disponible a Internet a: <https://www.lapissarra.cat/wpcontent/uploads/2017/01/Guia-del-Treball-de-Recerca-de-Batxillerat.pdf>

Convé que el professor/a acompanye les explicacions amb **esquemes** a la pissarra, en fotocòpies o diapositives per destacar-ne els conceptes clau i vertebradors de les teories. A

més, es disposa de la **plataforma Aules GVA** per a penjar material digital i plantejar tasques, així com del **correu electrònic corporatiu** per a resoldre dubtes, si la urgència del moment no permet d'esperar a la següent trobada presencial. D'altra banda, totes les aules estan dotades de **projector, ordinador i pantalla digital**, de forma que es pot complementar informació a través de petites **projeccions audiovisuals** o de diversos **recursos electrònics** (presentacions Powerpoint, etc.).

La relació de recursos didàctics anteriors no pretèn ser exhaustiva, sinó que resta oberta perquè cada professor/a n'afegesca el que crega convenient, d'acord amb el seu criteri pedagògic i en funció de la correspondència amb les unitats didàctiques o la idiosincràsia del grup. Així, per exemple, es poden usar bateries de preguntes de comprensió, resums de lliçons en format escrit o audiovisual (vídeos de youtube, podcasts), preguntes amb resposta d'elecció múltiple per mitjà de *kahoots*, etc.

8. CRITERIS D'AVALUACIÓ

CEsp1. Fer una recerca sobre un **tema d'interès personal** i que sigui abastable, durant un temps determinat i **de manera constant** i aprofundida.

- 1.1. Plantejar l'objectiu o objectius que es persegueixen amb la recerca
- 1.2. Mostrar responsabilitat, constància i regularitat en el procés de realització del treball.
- 1.3. Planificar i temporitzar de manera rigorosa les accions que cal emprendre per assolir els objectius previstos, esquematitzant el procés de realització de la recerca a tal efecte

CEsp2. Posar en pràctica els **coneixements adquirits en les diferents matèries** del batxillerat o de l'etapa educativa prèvia en relació amb la metodologia de recerca.

- 2.1. Triar i delimitar una àrea de recerca concreta
- 2.2. Analitzar l'àrea i distingir-ne els aspectes bàsics dels secundaris

CEsp3. Aplicar la **metodologia** de recerca adequada als objectius fixats i **seleccionar i tractar les fonts d'informació** i documentació adients.

- 3.1. Cercar la informació més adequada al tema triat en els seus diferents aspectes, gestionar-la i aplicar de forma crítica i objectiva mètodes d'anàlisi i interpretació de les dades
- 3.2. Mostrar capacitat per accedir a fonts diversificades i contrastades respectant els drets d'autoria i no incorrent en plagi.
- 3.3. Aplicar la metodologia de recerca adequada als objectius del treball, amb rigor, eficiència i eficàcia.

CEsp4. **Treballar de manera autònoma**, mostrar iniciativa i creativitat, esperit crític i consciència de la dimensió ètica dels processos.

- 4.1. Mostrar iniciativa en la formulació de preguntes, hipòtesis o objectius del treball.
- 4.2. Identificar i afrontar els problemes generats durant el procés de recerca i tenir capacitat per reconduir les estratègies de resolució.
- 4.3. Proposar explicacions provisionals o hipòtesis resolutives, si escau, als problemes plantejats, amb rigor i sense incórrer en plagi.
- 4.4. Elaborar les conclusions de la recerca de forma personal i avaluar críticament el propi treball.

CEsp5. **Usar les TIC** (Tecnologies de la Informació i Comunicació) durant el procés de recerca, tractament de la informació, anàlisi i presentació final dels resultats.

5.1. Emprar les TIC i els MAV (mitjans audiovisuals) durant el procés de recerca i presentació dels resultats amb fluïdesa i rigor.

CEsp6. **Comunicar oralment i per escrit** les idees principals i complementàries amb coherència, cohesió i correcció lingüística i estilística i d'acord amb uns criteris formals de presentació dels treballs.

6.1. Redactar un informe ben estructurat i amb rigor formal, on s'exposen les idees principals amb coherència, cohesió i capacitat de síntesi.

6.2. Expressar-se oralment i per escrit amb correcció gramatical i estilística, tot dominant el vocabulari tècnic específic.

6.3. Processar els resultats de la investigació i contrastar-los amb la informació de què es disposava a l'inici.

6.4. Exposar, oralment i argumentada, les conclusions de la recerca de forma ordenada, clara i concisa.

Cesp7. Conèixer, analitzar i **utilitzar críticament fonts bibliogràfiques** tant escrites com virtuals.

7.1. Triar les fonts bibliogràfiques adequades a la tipologia del treball d'investigació en funció de la branca del saber.

7.2. Jerarquitzar les fonts bibliogràfiques de forma que s'aprofiten més les que tenen una relació directa i principal amb el treball d'investigació.

7.3. Evitar les fonts bibliogràfiques que freturen de manca de rigor i academicisme.

Cesp8. **Desenvolupar** un esperit crític i creatiu en l'especificació i definició del **tema principal** del projecte així com en les distintes **línies d'investigació**.

8.1. Proposar de forma realista distintes opcions temàtiques de recerca i triar-ne aquella amb què es puga obtenir un major rendiment acadèmic.

8.2. Reconduir la línia d'investigació en el moment en què ja no continue donant rèdit, cap a altres línies més productives.

Cesp9. **Integrar i projectar de forma pràctica** els coneixements teòrics i pràctics amb la realitat que els envolta.

9.1. Connectar adequadament el tema investigat amb problemàtiques de l'actualitat.

9.2. Preveure les possibles vies de continuació de la recerca que amb el treball poden quedar obertes.

Cesp10. Enfrontar-se a la **presa de decisions** i a la **resolució de problemes** amb èxit.

10.1. Reconèixer les fortaleses i mancances del propi treball de recerca i comparar-les amb les dels altres treballs similars.

10.2. Relacionar amb novetat les idees d'altres autors per a endegar camins d'investigació i resolució de problemes inexplorats.

9. INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ

Ateses les característiques peculiars d'aquesta assignatura, i la seua novetat, és una magnífica oportunitat per a aplicar tant un **tipus d'avaluació autèntica** així com un **tipus**

d'avaluació formadora. D'una banda, l'avaluació autèntica avalua les competències funcionals a través de situacions complexes o problemes el més properes possible al context professional. Entenem que el procés de recerca és una situació molt propera al context professional, especialment al batxillerat, que suposa el començament de la carrera acadèmica, així com una de les portes d'accés a la universitat. D'altra banda, l'avaluació formadora promou l'autoreflexió i l'autoregulació, que l'estudiant siga conscient de com aprendre i què ha de fer per a continuar fent-ho. El temps de maduració propi d'un treball de recerca garanteix que açò es pugui assolir.

Els instruments d'avaluació serviran per a concretar el nivell d'assoliment dels sabers bàsics relacionats amb les competències específiques que es despleguen en les situacions d'aprenentatge. L'alumnat elaborarà com a producte final de la matèria un TREBALL DE RECERCA, que constarà d'una introducció, en la qual s'explicitaran la justificació i el procés de gestació del tema escollit; el desenvolupament de la recerca, amb l'explicitació de la metodologia emprada i els resultats obtinguts; elaboració de conclusions i referència de les fonts d'informació (bibliografia, centres de documentació, etc.). L'exposició oral en públic que ha de fer l'alumnat ha de consistir en una presentació concisa, clara i rigorosa que sintetitze el treball fet. L'alumnat ha d'utilitzar les eines i recursos propis d'aquest tipus de presentacions. És en si mateixa una part important del treball i no pot reduir-se a una simple lectura de la memòria escrita.

S'estableixen tres elements de qualificació del treball de recerca:

-A final del primer trimestre, el professor/a del Projecte d'Investigació qualifica els productes resultants de la iniciació en la recerca. Se li proporcionarà a l'alumnat un cronograma amb les diferents sessions del trimestre, les quals dedicarem a agafar estratègies de recerca i reflexionar al voltant de la seua importància.

-Al llarg del segon trimestre l'alumnat ha de lliurar una ressenya d'un assaig entre els pautes pel docent que li permetrà aproximar-se al llenguatge acadèmic així com al format. Els percentatges d'avaluació de cada trimestre varien, reviseu el document d'Aules on consta quant val cada entrega/activitat a cada trimestre.

-Al tercer trimestre, totes les sessions es dedicaran a la investigació i redacció del treball. Es tracta d'una investigació guiada i individualitzada. El producte s'entregarà al final del mes de maig.

Criteris de qualificació.

		1R TRIMESTRE	2N TRIMESTRE	3R TRIMESTRE
NOTA	20%	Participació i treball a classe	Participació i treball a classe	Participació i treball a classe
	20%	Participació en activitats de tertúlia	Participació en activitats de tertúlia	Format del treball i bibliografia ajustada i acadèmica
	20%	Entrega del quadern	Entrega del quadern	Presentació del projecte 10% + Entrega quadern (ressenyes bibliogràfiques) 10%

40%	Realització de les entrevistes a investigador/es	Entrega de la ressenya de l'assaig + exposició (10%)	Entrega del projecte d'investigació
BONIFICACIONS POSSIBLES +10%	Aportar un text assagístic d'elaboració pròpia on es reflexiona sobre la importància de la investigació (extensió dues cares de full)	Afegir ressenya curta d'altre dels assajos proposats (extensió quatre cares de full)	Adjuntar un annex d'entre dos i cinc pàgines amb contingut contrastat al Projecte d'investigació.

S'entén l'**avaluació contínua** com una aplicació constant dels mètodes d'orientació que analitzen, faciliten i reconduïxen el progrés de l'alumnat en el procés d'assimilació dels sabers bàsics i de desenvolupament de les competències específiques relacionades, per mitjà de l'assimilació, al seu torn, de cada nucli de continguts. En aquest context, la nota final de la matèria serà la **mitjana aritmètica de les notes definitives, considerades amb dos decimals, de les tres avaluacions** de què consta el curs en la convocatòria ordinària. Es considerarà superada la matèria a partir del 5 sobre 10 punts en la nota final. Per a consignar la nota final en forma de número enter, es tindrà en compte, per norma general, el **mètode del truncament** de cada número enter, amb el benentès que el professor/a podrà emprar l'**arrodoniment qualitatiu** al número enter superior si considera que l'actitud global de l'alumne/a i les dificultats de les seues circumstàncies personals són suficients per compensar algun dels cinc decimals de distància.

A l'efecte d'ajudar en la valoració detallada i objectiva dels diferents instruments d'avaluació, és convenient que els professors compten amb **rúbriques** que puntuen els diversos objectius en funció del grau d'assoliment. Al final de la present Proposta Pedagògica de Departament hi ha un annex amb un recull de rúbriques representatives. Així mateix, és convenient que els professors disposen d'**escales d'observació, diaris d'aprenentatge, registres anecdòtics i llistes de confrontació**, per a afavorir l'autoreflexió del procés d'ensenyament-aprenentatge per part de l'alumnat, com ara els següents:

Registre de recerca i tractament de la informació			
Nivells de desenvolupament	Sí	No	Comentaris
He utilitzat els recursos virtuals i bibliogràfics al meu abast per cercar tota la informació?			
He obtingut totes les dades necessàries per donar resposta a l'activitat respectant els temps establerts?			
He analitzat la informació obtinguda a les fonts, extraient-la de forma rigorosa i ordenant-la?			
He realitzat judicis sobre la informació obtinguda de manera rigorosa?			
He exposat les principals troballes de la cerca i el tractament de la informació realitzada de manera clara, rigorosa i coherent respecte a les dades obtingudes?			
En cas de ser una activitat cooperativa, he realitzat correctament les responsabilitats assignades?			
En cas de ser una activitat cooperativa, he participat en la presa de decisions del grup, aportant solucions creatives i emprant material complementari?			

En el cas de ser una activitat cooperativa, he estat organitzat en el desenvolupament tant del treball individual com del grupal, complint amb els terminis establerts i treballant de forma, ordenada i neta?

Diana d'autoavaluació per a l'alumnat sobre el seu treball

Llegeix els textos que apareixen al voltant de la diana i marca amb una creu les interseccions corresponents segons aquest criteri: **1. Mai; 2. Ocasionalment; 3. Generalment; 4. Sempre**. A continuació, uneix les creus formant un polígon. Com més gran sigui l'àrea del polígon, més gran serà la teva puntuació.

He planificat la realització del treball i l'he duta a terme a temps, amb els materials adequats.

He treballat de manera eficaç, mostrant motivació, iniciativa i creativitat en el desenvolupament de les activitats i en les meves aportacions.

He fet servir un llenguatge adequat en tot moment, tant verbal com no verbal, tenint cura de no cridar ni de donar impressions equivocades mitjançant l'entonació, els gestos o els moviments.

He demostrat la meua autonomia a l'hora de fer la feina, tant a l'aula com a casa, esforçant-me per acabar la tasca per mi mateix (o esforçant-me perquè el grup les dugui a terme).

He seguit un desenvolupament ordenat de les activitats i les he plantejat de manera clara i senzilla, responent de manera precisa al que es demanava.

He corregit les activitats d'acord amb el que indica el/la docent i els companys/es, reflexionant després dels errors comesos.

10. RECUPERACIÓ

Els alumnes que no presenten un rendiment adequat després dels primers resultats insatisfactoris rebran **instruccions personalitzades** per part del professor/a **per a realitzar activitats complementàries o de reforç** enfocades, especialment, a la millora de les competències específiques relacionades amb l'estratègia d'aprenentatge de les proves o lliuraments. El professor/a farà un **seguiment personal** del progrés d'aquestes tasques i mantindrà el registre d'aquest **pla de recuperació** per mitjà del rendiment que haurà de mostrar l'alumne/a en una **prova objectiva o lliurament de recuperació trimestral** al final de tot el procés. Aquesta prova coincidirà amb la prova o lliurament de millora de rendiment de cada trimestre oberta a tot l'alumnat del grup.

Per als alumnes que no estiguen satisfets amb els resultats obtinguts hi haurà **una prova o lliurament de millora de rendiment a final de curs**, amb la finalitat de valorar de nou l'assimilació dels sabers bàsics i de les competències relacionades amb la situació d'aprenentatge de les proves o lliuraments passats del trimestre corresponent, **en la qual podrà augmentar fins a un 10% la nota adquirida** i que tindrà un format similar al de les dites proves o lliuraments, però ara, si escau, de forma unificada i proporcionada al temps disponible. Els estudiants que, abans de la prova o lliurament de millora, ja hagueren tret una nota igual o superior a 5 en el trimestre corresponent i volgueren obtenir una qualificació major, amb la finalitat de promoure la consolidació de la maduresa personal i la responsabilitat, el professor/a pot advertir-los que la nota que traguera en la prova o lliurament de millora substituirà la nota anterior.

Es recorda que als percentatges de la nota de la matèria ja s'inclou la possibilitat de sumar un 10% voluntari a cada trimestre.

Per a aquells alumnes que estudien un curs superior però estiguen **pendents de superar la matèria** per haver-la suspès en cursos passats existeix la possibilitat d'aprovar-la en l'actual realitzant les proves i lliuraments que el professor/a del Departament determinarà a tal efecte. El programa d'aquestes proves i lliuraments es considerarà el **Pla de Reforç** que recull la normativa per a aquests casos.

Per als alumnes que hagen de **recuperar la matèria en la convocatòria extraordinària** de juny-juliol, hi haurà una prova escrita o un lliurament en què es valoraran els sabers bàsics conceptuals vertebradors de les unitats didàctiques donades al llarg del curs. La prova o lliurament serà valorat fins a 10 punts, és a dir, es correspondran amb el 100% de la nota final. Tanmateix, en la nota final de la convocatòria extraordinària es reflectirà la major de les dues convocatòries (ordinària i extraordinària). En el cas que s'acabe reflectint la nota de l'ordinària, s'hi indicarà en l'apartat d'observacions d'Ítaca.

11. TRACTAMENT DE LA INCLUSIÓ

Per als alumnes que mostren alguna **necessitat específica de suport educatiu (TDAH...)** amb l'informe professional corresponent i amb el Pla d'Actuació Personalitzat del centre, el professor/a aplicarà un **programa de suport individual** en què es durà un registre detallat del lliurament d'unes activitats de reforç més específicament centrades en el repàs dels conceptes bàsics del temari i concretades, sobretot, en forma de resums, redaccions i autoexàmens que promoguen la reflexió teòrica en funció de la correcció subsegüent. Tal com s'explicita en el Decret 104/2018 de 17 de juliol, es valoraria el seu cas per fer-ne, en

col·laboració amb el Departament d'Orientació, l'adaptació més adient que no afecte els continguts.

Per als alumnes que presenten algun tipus de **necessitat educativa especial** que no requereisca una adaptació curricular significativa, però que els haja afectat de forma decisiva durant el curs (**trastorns de la personalitat...**), d'acord amb l'article 31, 4.b del Decret 108/2022, el professor/a valorarà la possibilitat d'aplicar la mesura excepcional de l'**exempció avaluadora**, que en cap cas serà superior a l'equivalent a les proves o lliuraments amb què es valoren les estratègies d'aprenentatge, i els sabers bàsics i competències específiques relacionades, d'un trimestre. Si s'hi aplicara aquesta mesura, la nota final que l'alumne/a obtinguera en la matèria no podria ser superior a 5.

En batxillerat el fet de necessitar una **adaptació curricular significativa** és incompatible amb l'assumpció dels sabers bàsics i competències relacionades. Tanmateix, d'acord amb els articles 19 i 20.3 de Reial Decret 217/2022 es permet obtenir el Graduat en ESO amb ACIS. Ateses aquestes circumstàncies, per als alumnes matriculats en batxillerat que necessitaren una adaptació d'aquest tipus, en el cas que gaudiren d'un Pla d'Actuació Personalitzat en el centre, el professor/a realitzarà un **programa de suport individual** en què durà un seguiment particularitzat de l'assimilació progressiva dels objectius flexibilitzats i adequats a la situació de partida de cada cas. Així mateix, durà un registre detallat del lliurament de les activitats adaptades al nivell de l'alumne/a i del nivell d'assoliment dels objectius, per molt que aquest assoliment no permetria ni promocionar ni titular.

Així mateix, quan el professor/a detecte **alumnes amb altes capacitats**, els proposarà, en funció de la seua disposició, activitats d'ampliació que, relacionades amb la matèria i els seus objectius, despleguen els seus interessos i motivacions. L'ampliació es desplegaria per mitjà de la redacció, l'assaig individual i l'exposició posterior d'alguna temàtica de recerca a banda de la principal.

12. RECLAMACIÓ DE LES QUALIFICACIONS

L'alumnat té dret a consultar els exàmens i treballs realitzats i a sol·licitar al professorat les explicacions pertinents pel que fa a la qualificació obtinguda en relació als criteris establerts en la present programació. Se li facilitarà una **còpia de la prova escrita o lliurament corregit** si així ho sol·licita, per registre d'entrada adreçant-se a Direcció, ell mateix, si és major d'edat o el seu tutor/a legal, en cas contrari, sempre després d'una entrevista realitzada a tal efecte i en un màxim de cinc dies laborals a comptar des de la mateixa.

Ateses les característiques de l'assignatura i la seua dimensió ètica, la utilització total o parcial de qualsevol mitjà escrit, sonor o digital per a **copiar o intentar copiar en una prova escrita, tasca o qualsevol altra situació d'aprenentatge, implicarà suspendre la prova o activitat corresponent amb la qualificació de zero punts, amb independència de les preguntes afectades**. Quan hi haja indicis clars que apunten al fet que l'alumne ha copiat, malgrat que no haja estat advertit en el moment dels fets, el professor/a afectat, amb l'acord de la majoria de membres del Departament, convindrà amb l'alumne la data per a la realització d'una prova de validació, amb què confirmar o requalificar la nota, exclusivament, de les preguntes de les proves o de les parts de les activitats afectades.

13. ABSÈNCIA EN LES PROVES D'AVALUACIÓ

L'alumnat té el dret a la realització d'una prova d'avaluació o lliurament amb anterioritat o posterioritat a la data de la mateixa si hi justifica l'absència degudament. D'acord amb el caire específic i voluntari dels estudis de batxillerat, **només la justificació**

degudament documentada de l'absència donarà dret a la realització de la prova en una data diferent a la planificada per al grup-classe. Només s'acceptarà la justificació en cas de malaltia –amb el comprovant de la visita mèdica–, dret administratiu inexcusable –amb el requeriment adient–, competició esportiva o participació en actuacions musicals o artístiques oficials –amb la convocatòria corresponent– i defunció de familiar – amb la notificació del tutor legal –.

Si l'alumne o la família no aporta la deguda documentació que hi justifique l'absència, la matèria de l'examen se li acumularà, com a norma general, en la recuperació trimestral corresponent en els mateixos termes recollits per a la resta de l'alumnat del grup. Si el butlletí de notes s'entrega abans de la realització de la dita prova de recuperació, el contingut relacionat de la matèria, en no haver-se avaluat encara, es concretarà amb **la qualificació provisional dels punts assolits en altres apartats**.. Si sense la documentació corresponent el professor/a, atesa la informació traslladada per les famílies, considera que hi ha veracitat suficient, podrà o bé acordar amb l'alumne una nova data per a la prova o bé traslladar el contingut no avaluat de la matèria a la següent prova del trimestre, de forma específica i diferenciada però adequant-la al temps disponible.

Si l'absència es produeix en el moment de la prova o lliurament de la convocatòria extraordinària, s'aplicarà el reglament genèric de l'administració amb independència de l'exposat abans. A l'efecte de facilitar l'assistència a la convocatòria extraordinària, els professors permetran l'entrada dels alumnes endarrerits durant els primers 20 minuts de la prova, període aquest en què no permetran l'eixida dels participants.

L'absència per **participació en intercanvis lingüístics (Erasmus)** organitzats per l'institut no requereix més justificació que la notificació corresponent per part de l'alumnat. Si l'absència es produeix durant un període significatiu del trimestre, a la tornada seran avaluats dels continguts del trimestre afectat que siguen imprescindibles per a la consecució de les competències específiques de la matèria. Si en aquestes circumstàncies l'alumnat no ha realitzat prou proves o lliuraments abans de la marxa per a valorar de forma objectiva l'avaluació trimestral, **no se'ls consignarà cap qualificació en Ítaca**, sinó que es deixarà, per tant, la casella corresponent en blanc i no comptarà per a la mitjana final.

14. RÈGIM D'ESTUDIS A DISTÀNCIA (CEED) I RÈGIM D'ESTUDIS NOCTURN

Atesa l'especificitat del **règim d'estudis a distància (CEED)**, quant a l'avaluació caldrà tenir en compte que hi haurà una prova d'avaluació escrita o lliurament per quadrimestre seguint el model més amunt exposat, en les dates establertes per la direcció d'estudis, que equivaldrà al 70% de la nota del quadrimestre corresponent. Les Activitats complementàries poden suposar fins a tres punts com a màxim i equivaldran, per tant, al 30% de la nota del quadrimestre corresponent. En les activitats complementàries es valorarà sobretot l'originalitat. La còpia o reproducció a partir de qualsevol font aliena en les activitats complementàries implicarà la qualificació negativa del conjunt de les activitats del quadrimestre. Les activitats s'han d'entregar abans de finalitzar cada quinzena. El fet d'entregar-les amb retard suposarà una penalització. Només s'admetran fins al dia de la prova escrita del quadrimestre corresponent. Si la nota de la prova escrita ponderada al 100% resultara perjudicada després de fer la mitjana amb les activitats, es mantindrà la nota de la prova d'acord amb la ponderació més beneficiosa per a l'alumne.

En el cas dels alumnes que pateixen reclusió en **centre penitenciari**, si hi hagués dificultats per la realització de la prova o lliurament quadrimestral per alguna causa major, com ara l'aïllament per COVID-19, es preveu que el 100% de la nota, només en l'alumnat afectat, poguera dependre de les activitats.

Tal com s'indica en l'ordre 38/2017 de 4 d'octubre, tant en el règim d'estudis a distància (CEED), com en el règim d'estudis nocturn, en cas d'haver-hi alumnes matriculats amb únicament **dues assignatures suspeses**, es valorarà la seua situació per fer-ne l'adaptació més adient que no afecte els continguts.

Atès el caràcter diferencial del **règim d'estudis de batxillerat nocturn**, emmarcat en l'educació de persones adultes, i a causa de les reiterades faltes d'assistència injustificades detectades en un percentatge significatiu de l'alumnat es considera oportú establir els criteris d'avaluació següents per a aquesta modalitat d'estudis.

D'una banda, la no assistència a classe implica que l'alumnat no ha desenvolupat les competències específiques relacionades amb la competència clau CPSAA (personal, social i d'aprendre a aprendre) i amb la competència clau CE (competència emprenedora) i per tant, d'acord amb el tipus d'avaluació de caràcter competencial, recollida en el Reial Decret 243/2022 i el Decret 108/2022, es considerarà que no assoleix els objectius i competències vinculats a aquesta etapa.

D'altra banda, segons l'article 15, punt 1 a) i l'article 40, punt 4t e) del Decret 195/2022 que regula les normes de convivència en els centres docents públic no universitaris de la Comunitat Valenciana, les **faltes d'assistència injustificades** poden comportar la impossibilitat d'aplicar el caràcter continu de l'avaluació.

Per tant, la no assistència a classe sense justificació adequada per un **període superior al 30%** de les sessions lectives suposarà la pèrdua del dret a l'avaluació contínua i l'alumnat afectat haurà de ser valorat exclusivament per mitjà d'una **prova escrita d'avaluació o un lliurament finals**. En no poder-se valorar en aquesta prova o lliurament els sabers bàsics actitudinals mostrats al llarg de les tres avaluacions, només es tindrà en compte el desplegament de les competències relacionades amb els sabers conceptuals i procedimentals característiques de la prova escrita, que seran valorats fins a 10 punts, és a dir, es correspondran amb el 100% de la nota final.

15. DOCUMENT PONT

PROJECTE D'INVESTIGACIÓ (1r BATX.)

Blocs competencials

<p>Competència específica</p> <p>1. Fer una recerca sobre un tema d'interès personal i que sigui abastable, durant un temps determinat i de manera constant i aprofundida.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL2, STEM3, CD1, CD2, CD3, CD4, CD5, CPSAA1.2, CC1, CC3, CE1, CE2, CE3, CCEC1, CCEC3.1</p>
Criteris d'avaluació	
1.1. Plantejar l'objectiu o objectius que es persegueixen amb la recerca	
1.2. Mostrar responsabilitat, constància i regularitat en el procés de realització del treball.	
1.3. Planificar i temporitzar de manera rigorosa les accions que cal emprendre per assolir els objectius previstos, esquematitzant el procés de realització de la recerca a tal efecte	

<p>Competència específica</p> <p>2. Posar en pràctica els coneixements adquirits en les diferents matèries del batxillerat o de l'etapa educativa prèvia en relació amb la metodologia de recerca.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CCL2, CCL3, STEM1, STEM3, CD1, CD2, CD3, CD4, CD5, CPSAA4, CC3, CE3</p>
Criteris d'avaluació	
2.1. Triar i delimitar una àrea de recerca concreta	
2.2. Analitzar l'àrea i distingir-ne els aspectes bàsics dels secundaris	

<p>Competència específica</p> <p>3. Aplicar la metodologia de recerca adequada als objectius fixats i seleccionar i tractar les fonts d'informació i documentació adients.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CCL2, CCL5, STEM1, STEM3, CD1, CD2, CD3, CD4, CD5, CPSAA4, CC3</p>
Criteris d'avaluació	

3.1. Cercar la informació més adequada al tema triat en els seus diferents aspectes, gestionar-la i aplicar de forma crítica i objectiva mètodes d'anàlisi i interpretació de les dades

3.2. Mostrar capacitat per accedir a fonts diversificades i contrastades respectant els drets d'autoria i no incorrent en plagi.

3.3. Aplicar la metodologia de recerca adequada als objectius del treball, amb rigor, eficiència i eficàcia.

Competència específica

4. Treballar de manera autònoma, mostrar iniciativa i creativitat, esperit crític i consciència de la dimensió ètica dels processos.

Descriptors operatius de les competències clau

CCL1, CCL2, CCL4, CCL5, STEM1, STEM2, STEM3, CD1, CD2, CD3, CD4, CD5, CPSAA1.1, CPSAA1.2, CPSAA3.1, CPSAA3.2, CPSAA4, CPSAA5, CC2, CC3, CCEC1, CCEC3.1

Criteris d'avaluació

4.1. Mostrar iniciativa en la formulació de preguntes, hipòtesis o objectius del treball.

4.2. Identificar i afrontar els problemes generats durant el procés de recerca i tenir capacitat per reconduir les estratègies de resolució.

4.3. Proposar explicacions provisionals o hipòtesis resolutives, si escau, als problemes plantejats, amb rigor i sense incórrer en plagi.

4.4. Elaborar les conclusions de la recerca de forma personal i avaluar críticament el propi treball.

Competència específica

5. Usar les TIC (Tecnologies de la Informació i Comunicació) durant el procés de recerca, tractament de la informació, anàlisi i presentació final dels resultats.

Descriptors operatius de les competències clau

CCL2, STEM1, STEM3, CD1, CD2, CD3, CD4, CD5, CPSAA3.1, CC1, CC2, CC3, CCEC1

Criteris d'avaluació

5.1. Emprar les TIC i els MAV (mitjans audiovisuals) durant el procés de recerca i presentació dels resultats amb fluïdesa i rigor.

<p>Competència específica</p> <p>6. Comunicar oralment i per escrit les idees principals i complementàries amb coherència, cohesió i correcció lingüística i estilística i d'acord amb uns criteris formals de presentació dels treballs.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CCL2, CCL3, CCL4, CCL5, CD1, CD2, CD3, CD4, CD5, CPSAA1.2, CPSAA3.1, CC1, CC3, CCEC1, CCEC2, CCEC3.1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>6.1. Redactar un informe ben estructurat i amb rigor formal, on s'exposen les idees principals amb coherència, cohesió i capacitat de síntesi.</p>	
<p>6.2. Expressar-se oralment i per escrit amb correcció gramatical i estilística, tot dominant el vocabulari tècnic específic.</p>	
<p>6.3. Processar els resultats de la investigació i contrastar-los amb la informació de què es disposava a l'inici.</p>	
<p>6.4. Exposar, oralment i argumentada, les conclusions de la recerca de forma ordenada, clara i concisa.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>7. Conèixer, analitzar i utilitzar críticament fonts bibliogràfiques tant escrites com virtuals.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CCL2, CCL3, STEM1, STEM2, STEM3, CD1, CD2, CD3, CD4, CD5, CPSAA3.2, CPSAA4, CC1, CCEC2</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>7.1. Triar les fonts bibliogràfiques adequades a la tipologia del treball d'investigació en funció de la branca del saber.</p>	
<p>7.2. Jerarquitzar les fonts bibliogràfiques de forma que s'aprofiten més les que tenen una relació directa i principal amb el treball d'investigació.</p>	
<p>7.3. Evitar les fonts bibliogràfiques que freturen de manca de rigor i academicisme.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>8. Desenvolupar un esperit crític i creatiu en l'especificació i definició del tema principal del projecte així com en les distintes línies d'investigació.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CCL2, CCL3, CD1, CD2, CD3, CD4, CD5, CPSAA3.2, CPSAA4, CC1, CE1, CE2, CE3, CCEC2, CCEC3.1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>8.1. Proposar de forma realista distintes opcions temàtiques de recerca i triar-ne aquella amb què es puga obtenir un major rendiment acadèmic.</p>	
<p>8.2. Reconduir la línia d'investigació en el moment en què ja no continue donant rèdit, cap a altres línies més productives.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>9. Integrar i projectar de forma pràctica els coneixements teòrics i pràctics amb la realitat que els envolta.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CCL2, CCL3, STEM1, STEM2, CD1, CD2, CD3, CD4, CD5, CPSAA4, CPSAA5, CE1, CE3, CCEC2</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>9.1. Connectar adequadament el tema investigat amb problemàtiques de l'actualitat.</p>	
<p>9.2. Preveure les possibles vies de continuació de la recerca que amb el treball poden quedar obertes.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>10. Enfrontar-se a la presa de decisions i a la resolució de problemes amb èxit.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CD1, CD2, CD3, CD4, CD5, CPSAA1.1, CPSAA1.2, CPSAA3.1, CPSAA3.2, CPSAA4, CPSAA5, CE1, CE2, CE3, CCEC3.1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	

10.1. Reconèixer les fortaleses i mancances del propi treball de recerca i comparar-les amb les dels altres treballs similars.

10.2. Relacionar amb novetat les idees d'altres autors per a endegar camins d'investigació i resolució de problemes inexplorats.

Blocs de sabers bàsics i unitats didàctiques

A. El treball d'investigació en les diverses branques del saber

- Tipologia de treballs de recerca
- Dependència de les diverses branques científiques
- Tendència al tractament teòric o pràctic

1. Tipologies de treball d'investigació

- 1.1. Recerca experimental característica de les àrees de coneixement de les ciències experimentals
- 1.2. Recerca documental en temes d'història o d'humanitats
- 1.3. Treball d'interpretació o anàlisi relacionat amb la literatura o la lingüística
- 1.4. Recerca estadística a partir de bases de dades obertes o de dades recollides en enquestes i entrevistes realitzades directament o aprofitades de tercer
- 1.5. Projecte tècnic propi de les àrees tecnològiques, en què es dissenyar o crea un prototip amb una aplicació pràctica
- 1.6. Projecte artístic orientat a l'aplicació creativa dins de les arts plàstiques o audiovisuals

Bloc B. Elements i accions inicials del treball d'investigació

- Elecció del tema
- Hipòtesi de treball
- Guió del treball
- Planificació de la recerca

2. Etapes inicials del projecte d'investigació

- 2.1. Elecció del tema
- 2.2. Hipòtesi de treball

<p>2.3. Guió del treball 2.4. Planificació de la recerca 2.5. Documentació 2.5.1. Anàlisi i interpretació de dades 2.6. Resum del treball</p>	
---	--

Bloc C. Elements i accions avançades del treball d'investigació

- Resum de la recerca
- Procés de la recerca
- Redacció de la memòria
- Exposició dels resultats

3. Etapes avançades del projecte d'investigació

- 3.1. Redacció acadèmica dels resultats
  - 3.1.1. Redacció de la memòria de forma realista i sincera, també en el context de resultats no conclusius científicament (si no s'ha pogut verificar la hipòtesi de partida)
  - 3.1.2. Resums elaborats de lectures
  - 3.1.3. Connexions entre idees i teories de diferents autors
  - 3.1.4. Aportació d'idees pròpies
- 3.2. Exposició acadèmica dels resultats
  - 3.2.1. Exposició oral i presentació del procés de recerca en l'aula
  - 3.2.2. La forma i el contingut en la presentació en públic
  - 3.2.3. Diapositives d'acompanyament

4. Estructura del treball d'investigació

- 4.1. Portada
- 4.2. Sigles i abreviatures
- 4.3. Índex
- 4.3. Introducció
- 4.4. Cos del treball
  - 4.4.1. Capítols
  - 4.4.2. Notes a peu de pàgina
  - 4.4.3. Numeració de pàgines
- 4.5. Conclusió
- 4.6. Bibliografia
  - 4.6.1. Citació bibliogràfica: sistemes Harvard, tradicional i seqüencial
  - 4.6.2. Citacions en el cos, en les notes a peu i en la part final
- 4.7. Annexos

Bloc D. Metodologies i instruments de recerca

- Anàlisi i interpretació de dades
- Bones i males pràctiques

5. Metodologies d'investigació

- 5.1 Diferència entre ciències empíriques i ciències formals
- 5.2 Els mètodes de les ciències empíriques
  - 5.2.1. El mètode hipoteticodeductiu en les ciències naturals
  - 5.2.2. Avantatges i inconvenients del mètode hipoteticodeductiu en les ciències socials

6. Instruments de recerca

- 6.1. Organització de la informació en diferents sistemes de fitxes per a la seua recuperació i contrast: fitxes bibliogràfiques, fitxes resum, fitxes de definició i fitxes de conclusions.
- 6.2. Sistematització de les observacions: protocols d'observació, entrevistes, bases de

<p>5.3 Els mètodes de les ciències humanes: l'hermenèutica crítica i el psicologisme historicista</p>	<p>dades obertes, enquestes, qüestionaris, diaris de visites, diaris d'observació.</p> <p>6.3 Utilització crítica de les fonts virtuals: google scholar, dialnet, bases de dades de biblioteques i tesis, pàgines web de revistes d'investigació.</p> <p>6.3.1. Inconveniència de fonts poc fiables: wikipedia i similars.</p>
<p>7. Desenvolupament de la recerca de forma ètica i responsable</p> <p>7.1 Comprensió dels principals valors ètics de la recerca: la responsabilitat de tot procés científic en relació amb la societat.</p> <p>7.2 Males pràctiques i tractament responsable de les dades d'investigació: el plagi, la fabricació, la falsificació, i les seues variants durant el procés de la recerca.</p> <p>7.2.1. Programari de detecció de plagi: Oxico, Turnitin, Viper, Check-plagiarism, etc.</p> <p>7.2.2. L'ús de la intel·ligència artificial en l'elaboració de falses investigacions: generadors de resums (summary-tools.net, summarizer.org, quilbot, tdlr, ChatGPT, etc.)</p> <p>7.2.3. Empreses dedicades a les investigacions de tercers: TFM, TFG, PFC, tesis doctorals, etc.</p>	

PROPOSTA PEDAGÒGICA

MATÈRIA: HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA

DEPARTAMENT: FILOSOFIA

NIVELL: 2n DE BATXILLERAT

UNIÓ EUROPEA

Fons Social Europeu
L'FSE inverteix en el teu futur

PROPOSTA PEDAGÒGICA

1. JUSTIFICACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ

1.1.1. NORMATIVA D'IGUALTAT

1.2. CONTEXTUALITZACIÓ

2. FINALITATS I OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

3. COMPETÈNCIES CLAU I ESPECÍFIQUES

3.1. COMPETÈNCIES CLAU DEL BATXILLERAT

3.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES D'HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA

3.3. RELACIÓ ENTRE COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I COMPETÈNCIES

CLAU

4. SABERS BÀSICS

4.1. RELACIÓ DELS SABERS BÀSICS AMB ELS TEMES TRANSVERSALS

4.2. DESPLEGAMENT DELS SABERS BÀSICS EN FORMA D'UNITATS DIDÀCTIQUES

5. ORGANITZACIÓ D'ESPAIS I TEMPS

6. SITUACIONS D'APRENENTATGE

7. MATERIAL DIDÀCTIC I RECURSOS DIGITALS

8. CRITERIS D'AVUACIÓ

9. INSTRUMENTS D'AVUACIÓ

10. RECUPERACIÓ

11. TRACTAMENT DE LA INCLUSIÓ

12. RECLAMACIÓ DE LES QUALIFICACIONS

13. ABSÈNCIA EN LES PROVES D'AVUACIÓ

14. RÈGIM D'ESTUDIS A DISTÀNCIA (CEED) I NOCTURN

14.1. MIGRACIÓ AL CEED

15. DOCUMENT PONT

1. JUSTIFICACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ

La Història de la Filosofia comprèn un ampli camp del saber que arreplega un conjunt de reflexions entorn de l'home i el seu món, lligades als diferents moments històrics en què es van generar i lligades entre si en intents successius de comprendre, racionalment i críticament, la realitat en el seu conjunt, així com d'orientar l'acció humana, tant en el pla individual com en el col·lectiu.

El procés de configuració del que denominem pensament filosòfic, com una de les manifestacions més completes de la racionalitat humana, ha contribuït de manera rellevant a l'elaboració de sistemes conceptuals que permeten donar resposta a preguntes bàsiques sobre problemes fonamentals a què s'enfronta el ser humà. Aquests sistemes conceptuals han estat el resultat de l'activitat reflexiva d'un gran nombre de pensadors els textos dels quals constitueixen l'expressió paradigmàtica del saber filosòfic occidental.

Amb la finalitat de desplegar la matèria de la forma més satisfactòria possible la present programació ha tingut en compte la normativa següent:

- Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.
- Reial decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableixen l'ordenació i els ensenyaments mínims del Batxillerat.
- Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat.
- Reial decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Secundària Obligatoria.
- Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria.
- Ordre 45/2011, de 8 de juny, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regula l'estructura de les programacions didàctiques en l'ensenyança bàsica.
- Ordre 32/2011 de 20 de desembre de la Conselleria d'Educació, Formació i Ocupació, per la qual es regula el dret de l'alumnat a l'objectivitat en l'avaluació, i s'estableix el procediment de reclamació de qualificacions obtingudes i de les decisions de promoció, de certificació o d'obtenció del títol acadèmic que corresponga.
- Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre de 2006, sobre les competències clau per a l'aprenentatge permanent.
- Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià.
- Ordre 20/2019 de 30 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents.
- Resolució de 24 de juliol de 2019, de la Secretaria Autònoma d'Educació i Formació Professional, per la qual es dicten instruccions per a l'aplicació d'alguns dels principals procediments previstos en l'Ordre 20/2019.
- Llei 4/2018, de 21 de febrer, de la Generalitat, per la qual es regula i promou el plurilingüisme en el sistema educatiu valencià.

1.1.1. NORMATIVA D'IGUALTAT

El Departament de Filosofia té per línia mestra d'actuació educar en **els valors de la igualtat contra les actituds d'odi envers l'emancipació de les dones, la identitat de gènere i la lliure orientació sexual**. En aquest context, s'explicita el recull de normativa següent que impregna, des d'una perspectiva transversal, les seues accions didàctiques:

-Decret 195/2022, de 11 de novembre, del Consell, d'igualtat i convivència en el sistema educatiu valencià.

-Llei 23/2018, de 29 de novembre, de la Generalitat, d'igualtat de les persones LGTBI.

-Llei 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat, per a la Igualtat entre Dones i Homes.

-Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació.

·Article 19, punt 2: "es treballaran la igualtat de gènere, l'educació per a la pau, l'educació per al consum responsable i el desenvolupament sostenible i l'educació per a la salut, inclosa l'afectivo-sexual."

-Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria, en la matèria Educació en Valors Cívics i Ètics

-Recursos web de la Generalitat Valenciana per a la igualtat i la convivència:

<https://ceice.gva.es/va/web/inclusioeducativa/reico.-repositori-de-recursos-web-per-a-la-igualtat-i-la-convivencia>

·Educació sexual

·Guia per a la prevenció de l'abús sexual

·Guia d'ús del llenguatge igualitari

·Unitats didàctiques de la història i cultura del poble gitano

·Guia de patis coeducatius

·Guia de masculinitats igualitàries

1.2. CONTEXTUALITZACIÓ

La Història de la Filosofia es concep com una matèria comuna i obligatòria per a totes les modalitats de 2n de batxillerat, amb tres hores setmanals. Pretén un aprofundiment conceptual i una visió històrica dels temes que s'han analitzat en el primer curs. A més, constitueix una base de formació humanística indispensable per a l'alumnat, siga quina siga la seua especialitat professional futura.

Els sabers bàsics de la matèria s'estructuren en tres blocs. Tots els blocs desenrotllen els continguts per períodes històrics de mode que serveixen per a consolidar, sobretot, els aspectes relacionats amb la consciència i expressions culturals, així com els que s'associen a la competència per a aprendre a aprendre. Així, el primer bloc, després de presentar els aspectes específics de la matèria, s'endinsa en la filosofia grega, on destaquen Plató i Aristòtil, i acaba amb una anàlisi dels corrents hel·lenístiques més importants. El segon bloc està reservat a la filosofia medieval i moderna; parteix del pensament d'Agustí d'Hipona, de Tomàs d'Aquino i altres autors coetanis per a passar a la filosofia moderna amb Descartes i de la Il·lustració, amb Hume i Kant, sobretot. El tercer bloc aborda la resta de la filosofia contemporània on destaquen l'obra de Marx i de Nietzsche així com l'existencialisme de Heidegger i Sartre, i en la filosofia espanyola Ortega y Gasset. Durant les distintes èpoques es fa especial esment de filòsofes i pensadores, des de l'antiguitat amb Aspàsia de Milet i Hipàtia d'Alexandria, passant per Hildegard von Bingen a l'Edat Mitjana, arribant a Mary Wollstonecraft i Olympe de Gouges durant la Il·lustració i María Zambrano i Simone de Beauvoir al s. XX.

La funció de la Història de la Filosofia en la formació dels estudiants de Batxillerat té, almenys, tres dimensions que han de ser ateses: la dimensió racional reconstructiva, la dimensió historiogràfica i la funció articuladora de la història intel·lectual. De la pràctica docent de la reconstrucció racional importa retindre un objectiu essencial, que es pot formular així: el diàleg expert amb textos clàssics del pensament filosòfic permet a l'alumne-lector l'accés a un nucli d'experiències teòriques, de perspectives sobre la realitat i maneres de pensar a les quals no pot tindre accés per cap altre procediment. Això permet complir a aquesta disciplina una funció molt especial: fer conscients els estudiants dels sistemes d'idees i valors que estan vertebrant el procés de socialització en què estan inserits, del qual el sistema educatiu és una part important, encara que no única.

La dimensió historiogràfica de la Història de la Filosofia és l'element important per a proporcionar una informació bàsica sobre el context que permeta localitzar filòsofs i sistemes i generar en l'alumne-lector la deguda consciència del caràcter històricament situat de les teories filosòfiques i científiques, que d'aquesta manera aclareixen les condicions socials de la seua gènesi, i les seues relacions de similitud i diferència respecte d'altres productes culturals, com l'art, la literatura, etc., igualment afectats d'historicitat, si bé de maneres distintes.

La funció articuladora de la història intel·lectual que cal atribuir a la Història de la Filosofia permet cobrir un buit notable en el currículum dels batxillers: l'absència, en bona mesura, d'una història detallada de les idees (físiques, sociològiques, polítiques, jurídiques, etc.), sense les quals no és intel·ligible ni la societat i el moment que els estudiants viuen, ni el mateix sistema dels sabers que se'ls transmeten.

En aquest sentit, serà fonamental l'anàlisi de texts filosòfics, breus i significatius, o d'altres esferes del saber i la cultura que continguen un marcat missatge o implicacions filosòfiques just, també, en un moment del desenvolupament intel·lectual en què l'estructura es reforça a partir d'unes bases conceptuals cada vegada més sòlides. Serà d'especial importància, per això, l'aprenentatge de la terminologia filosòfica específica i el seu ús rigorós per part de l'alumnat. Finalment, cal destacar l'aprofitament de les noves tecnologies, tant per al tractament de la informació com per a l'ampliació de la mateixa. Per a això, és recomanable l'ús de plataformes virtuals i wikis a través de les quals l'alumnat podrà gestionar continguts, així com l'obtenció en Internet d'informació rellevant, sempre de fonts de provada solvència acadèmica i intel·lectual.

2. FINALITATS I OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

La Història de la filosofia, si bé apareix com una assignatura independent d'altres de caràcter filosòfic que trobem en l'ESO i en primer de Batxillerat, s'ha d'entendre també com la culminació d'un procés intel·lectual. Hi trobarem -en els distints autors, sistemes filosòfics i diferents període històrics- una íntima relació entre les disciplines filosòfiques estudiades amb anterioritat i la present assignatura, de manera que podem considerar-la com l'expressió més acabada i unificada dels continguts filosòfics impartits en Batxillerat i en l'ESO. La unitat filosòfica de la Història de la filosofia permet tornar a presentar l'alumnat, des d'un punt de vista temporal, el que ha estudiat en cursos anteriors.

Per això la Història de la filosofia contribueix notablement a l'adquisició dels objectius del Batxillerat i a l'èxit d'una maduresa personal en l'alumnat, condició indispensable per a l'exercici d'una ciutadania activa i responsable. L'actitud principal que l'alumnat ha d'adquirir és, sens dubte, l'esperit crític: no ha de prendre per bons plantejaments passats, sinó analitzar-los autònomament. -ahora, l'assignatura ha d'ajudar a reflexionar sobre la necessària igualtat antropològica i jurídica del ser humà i com és imprescindible superar plantejaments passats -

o actuals- que admeten algun tipus de desigualtat. la Història de la filosofia ha d'ajudar a comprendre la dificultat de l'ideal igualitari i la seua permanent vigilància.

La Història de Filosofia de 2n de batxillerat contribuirà a desenvolupar les dues finalitats de l'etapa del batxillerat:

1. Proporcionar formació, maduresa intel·lectual i humana, coneixements, habilitats i actituds que permeten desenvolupar funcions socials i incorporar-se a la vida activa amb responsabilitat i aptitud. Així mateix, aquesta etapa haurà de permetre l'adquisició i l'assoliment de les competències indispensables per al futur formatiu i professional, i capacitar per a l'accés a l'educació superior.

2. Preparar per a l'itinerari academicoprofessional posterior, proporcionar una sòlida cultura integral i aportar interès pel coneixement, pel treball i per l'aprenentatge i rigor en la feina.

Així mateix, la Història de Filosofia de 2n de batxillerat contribuirà a desplegar tots els objectius de l'etapa. Però entre aquests donarà especial importància als següents:

1. Exercir la ciutadania democràtica, des d'una perspectiva global, i adquirir una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució espanyola així com pels drets humans, que fomenti la corresponsabilitat en la construcció d'una societat justa i equitativa.

2. Consolidar una maduresa personal i social que els permete actuar de forma responsable i autònoma i desenvolupar l'esperit crític. Preveure, detectar i resoldre pacíficament els conflictes personals, familiars i socials.

3. Fomentar la igualtat efectiva de drets i oportunitats entre homes i dones, analitzar i valorar críticament les desigualtats i discriminacions existents, així com el reconeixement i l'ensenyament del paper de les dones en la història i impulsar la igualtat real i la no-discriminació per raó de naixement, sexe, origen racial o ètnic, discapacitat, edat, malaltia, religió o creences, orientació sexual o identitat de gènere o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

4. Afermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina, com a condicions necessàries per a l'aprofitament eficaç de l'aprenentatge, i com a mitjà de desenvolupament personal.

5. Dominar, tant en l'expressió oral com en l'escrita, el valencià i el castellà.

8. Conèixer i valorar críticament les diferents realitats del món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seua evolució, com a mostra del multilingüisme i de la multiculturalitat. Participar de manera solidària en el desenvolupament i la millora del seu entorn social.

10. Comprendre els elements i procediments fonamentals de la investigació i dels mètodes científics. Conèixer i valorar de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia en el canvi de les condicions de vida, així com afermar la sensibilitat i el respecte cap al medi ambient.

11. Afermar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix i sentit crític.

12. Desenvolupar la sensibilitat artística i literària, així com el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.

15. Fomentar una actitud responsable i compromesa en la lluita contra el canvi climàtic i en la defensa del desenvolupament sostenible.

16. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura, l'empatia i el respecte cap als éssers vius, especialment els animals.

3. COMPETÈNCIES CLAU I ESPECÍFIQUES

3.1. COMPETÈNCIES CLAU EN EL BATXILLERAT

CCL, COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA

Descriptors:

CCL1. S'expressa de manera oral i escrita amb fluïdesa, coherència, correcció i adequació.

CCL2. Comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals i escrits amb especial èmfasi en els textos acadèmics.

CCL3. Contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts, evitant els riscos de manipulació i desinformació, per a comunicar-la de manera clara i rigorosa, i sent respectuós amb la propietat intel·lectual.

CCL4. Llegeix amb autonomia obres rellevants de la literatura posant-les en relació amb el seu context sociohistòric de producció, amb la tradició literària anterior i posterior, per a construir la seua pròpia interpretació argumentada.

CCL5. Posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica.

CP, COMPETÈNCIA PLURILINGÜE

Descriptors:

CP1. Utilitza amb fluïdesa, adequació i acceptable correcció una o més llengües, a més de la llengua familiar.

CP2. Amplia i enriqueix de manera sistemàtica el seu repertori lingüístic.

CP3. Valora críticament la diversitat lingüística i cultural present en la societat.

STEM, COMPETÈNCIA MATEMÀTICA I COMPETÈNCIA EN CIÈNCIA, TECNOLOGIA I ENGINYERIA

Descriptors:

STEM1. Utilitza mètodes inductius i deductius i emprà estratègies variades per a la resolució de problemes, analitzant críticament les solucions i reformulant el procediment, si fóra necessari.

STEM2. Utilitza el pensament científic per a entendre i explicar fenòmens relacionats amb la modalitat triada, plantejant-se hipòtesis i contrastant-les o comprovant-les mitjançant l'observació, l'experimentació i la investigació.

STEM4. Interpreta i transmet els elements més rellevants d'investigacions de manera clara i precisa, aprofitant la cultura digital amb ètica i responsabilitat i valorant de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia.

STEM5. Planeja i emprà accions fonamentades científicament.

CD, COMPETÈNCIA DIGITAL

Descriptors:

CD1. Realitza cerques avançades, aplicant criteris de validesa, qualitat, actualitat i fiabilitat.

CD2. Integra continguts digitals respectant, en tot moment, els drets d'autoria digital.

CD5. Mostra interès per l'evolució de les tecnologies i pel seu desenvolupament sostenible i ús ètic.

CPSAA, COMPETÈNCIA PERSONAL, SOCIAL I D'APRENDRE A APRENDRE

Descriptors:

CPSAA1.1 Fa eficaç el seu aprenentatge.

CPSAA1.2 Desenvolupa una personalitat autònoma.

CPSAA3.1 Desenvolupa la seua intel·ligència.

CPSAA4. Compara, analitza, avalua i sintetitza dades, informació i idees per a obtenir conclusions lògiques.

CPSAA5. Planifica els processos de la construcció del coneixement, relacionant els diferents camps d'aquest, de manera que açò li permeta transmetre aquest coneixement amb autonomia.

CC, COMPETÈNCIA CIUTADANA

Descriptors:

CC1. Analitza fets, normes i idees relatives a la dimensió social, històrica, cívica i moral per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític.

CC2. Reconeix i analitza de manera crítica i conseqüent, els principis, ideals i valors relatius al procés d'integració europea, la Constitució Espanyola, els drets humans, i la història i el patrimoni cultural propis.

CC3. Adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics fonamentals i d'actualitat.

CC4. Realitza una anàlisi crítica de la petjada ecològica de les accions humanes.

CE, COMPETÈNCIA EMPRENEDORA

Descriptors:

CE1. Afronta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores en l'àmbit acadèmic.

CE2. Reflexiona sobre les fortaleses i febleses pròpies i les dels altres, fent ús d'estratègies d'autoconeixement i autoeficàcia.

CE3. Du a terme el procés de creació d'idees i solucions innovadores, aplicant coneixements tècnics específics considerant tant l'experiència d'èxit com de fracàs, una oportunitat per a aprendre.

CCEC, COMPETÈNCIA EN CONSCIÈNCIA I EXPRESSIÓ CULTURALS

Descriptors:

CCEC1. Valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època.

CCEC2. Investiga les especificitats de diverses manifestacions culturals, analitzant els diferents contextos, així com els llenguatges i elements tècnics que les caracteritzen.

CCEC3.1 Expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític, realitzant amb rigor les seues pròpies produccions culturals.

CCEC4.1 Selecciona i integra amb creativitat diversos mitjans per a produir projectes culturals, servint-se de la interpretació o la composició.

CCEC4.2 Organitza els seus coneixements i destreses per a respondre amb creativitat i eficàcia als acompliments derivats d'una producció cultural, utilitzant diversos llenguatges, codis, tècniques, eines i recursos.

3.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES D'HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA

CEsp1. Buscar, analitzar, interpretar, produir i **transmetre informació relativa a fets historicofilosòfics** a partir de l'ús crític i segur de fonts i el domini de tècniques bàsiques d'investigació, **per generar coneixements** i produccions pròpies **sobre la història dels problemes i idees filosòfics**.

CEsp2. Reconèixer **les normes i pautes de l'argumentació** i el diàleg filosòfics mitjançant la identificació i **anàlisi** de les mateixes en diferents suports i a través de diverses activitats, per aplicar-les amb rigor en la **construcció** i exposició **d'arguments** i en l'exercici del diàleg amb els altres.

CEsp3. **Comprendre i expressar diferents concepcions filosòfiques** històricament donades, **mitjançant l'apropament a les fonts** i el treball crític sobre aquestes, per a desenvolupar el coneixement d'un patrimoni que constitueix part essencial del patrimoni cultural comú.

CEsp4. Reconèixer la naturalesa essencialment plural i diversa de **les concepcions filosòfiques** històricament donades, mitjançant **la seua posada en relació dialèctica de confrontació i complementarietat**, per generar una concepció complexa i dinàmica de la història del pensament i promoure una actitud tolerant i compromesa amb la resolució racional i dialogada dels conflictes.

CEsp5. **Reconèixer** la manera en què s'han plantejat successivament, a través de diferents èpoques i concepcions, **els mateixos problemes filosòfics, mitjançant l'anàlisi i interpretació de textos** i altres maneres d'expressió tant filosòfica com més àmpliament cultural, històricament donats, per afrontar els dits problemes a partir de la reflexió crítica sobre el coneixement d'allò aportat per la tradició.

CEsp6. Reconèixer les formes diverses en què els interrogants filosòfics i els seus intents de resposta s'han presentat històricament en altres àmbits de la cultura, mitjançant l'anàlisi interpretativa de textos i altres manifestacions pertanyents a aquells àmbits, per **promoure una concepció sistemàtica, relacional i complexa de la història** de la cultura occidental i del paper **de les idees filosòfiques** en aquesta.

CEsp7. Analitzar problemes fonamentals i d'actualitat mitjançant **l'exposició crítica de diferents posicions historicofilosòfiques** rellevants per a la comprensió i discussió d'aquells, per desenvolupar l'autonomia de judici i promoure actituds i accions conseqüents cívicament i èticament.

3.3. RELACIÓ ENTRE COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I COMPETÈNCIES CLAU

La CEsp1 (transmetre informació relativa a fets historicofilosòfics per generar coneixements sobre la història de les idees filosòfiques) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- CD1 (realitza cerques avançades fiables i de qualitat).
- CD3 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies i el seu ús ètic).
- CPSAA4 (analitza informació per a obtenir conclusions lògiques).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes filosòfics).
- CE3 (du a terme el procés de creació d'idees i aplica coneixements tècnics específics).

La CEsp2 (analitzar les pautes de l'argumentació per a aplicar-les amb rigor a la construcció d'arguments) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL5 (posa les pràctiques comunicatives al servei de la democràcia).
- STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i empra estratègies variades per a la resolució de problemes).
- CPSAA3.1 (desenvolupa la pròpia intel·ligència).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).
- CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

La CEsp3 (comprendre i expressar diferents concepcions filosòfiques mitjançant l'apropament a les fonts) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- CCL4 (llegeix obres rellevants per a construir la seua pròpia interpretació argumentada).
- STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i empra estratègies variades per a la resolució de problemes).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).

La CEsp4 (posar en relació dialèctica i de complementarietat les concepcions filosòfiques) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- CPSAA1.1 (Fa eficaç el seu aprenentatge).
- CPSAA3.1 (desenvolupa la seua intel·ligència).
- CPSAA4. (analitza i sintetitza informació i idees per a obtenir conclusions lògiques).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).

- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).

La CEsp5 (reconèixer els problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi i interpretació de textos) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- CCL4 (llegeix obres rellevants per a construir la seua pròpia interpretació argumentada).
- CPSAA4 (analitza i sintetitza informació i idees per a obtenir conclusions lògiques).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CE1 (afrenta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).
- CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

La CEsp6 (promoure una concepció sistemàtica, relacional de la història de les idees filosòfiques) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CPSAA4 (analitza i sintetitza informació i idees per a obtenir conclusions lògiques).
- CPSAA5 (planifica els processos de la construcció del coneixement, relacionant els diferents camps d'aquest).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CE1 (afrenta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).
- CCEC4.2 (organitza els seus coneixements per a respondre amb eficàcia als acompliments derivats d'una producció cultural).

La CEsp7 (exposar críticament les diferents posicions historicofilosòfiques) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- CPSAA4 (analitza i sintetitza informació i idees per a obtenir conclusions lògiques).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CC4 (analitza críticament la petjada ecològica de les accions humanes).
- CE1 (afrenta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).
- CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
Cesp1	X			X	X	X	X	
Cesp2	X		X		X	X		X
Cesp3	X		X			X		X
Cesp4	X				X	X		
Cesp5	X				X	X	X	X
Cesp6	X				X	X	X	X
Cesp7	X				X	X	X	X

El llistat anterior no pretén ser complet, sinó orientatiu. A més de les connexions identificades més amunt poden haver-ne d'altres no tan directament relacionades que cada professor/a pot recollir en la seua programació d'aula.

4. SABERS BÀSICS

A. De l'origen de la filosofia occidental a Grècia fins a la fi de l'Antiguitat.

- Historicitat i universalitat dels problemes i concepcions filosòfiques. Mètodes de treball en Història de la Filosofia.
- El sorgiment de la filosofia occidental a Grècia. Cosmovisió mítica i teorització filosòfica. La filosofia en altres tradicions culturals.
- El problema de la realitat en els presocràtics.
- Filosofia i ciutadania en la Il·lustració grega: els sofistes i Sòcrates. Aspàsia de Milet i el paper de la dona en la cultura i la filosofia grega.
- Idea i naturalesa: coneixement i realitat en Plató i Aristòtil.
- L'antropologia en la filosofia clàssica: Sòcrates i el coneixement de si; la psique en Plató i Aristòtil.
- La discussió ètica: l'intel·lectualisme socràtic-platònic; la teoria de les virtuts en Plató i Aristòtil; el concepte d'*eudaimonía*.
- El debat polític: Les propostes platònica i aristotèlica entorn del millor ordre social.
- De les polis a l'imperi. Filosofia, ciència i cultura en l'hel·lenisme. Estoïcisme i epicureisme. La figura d'Hipàtia d'Alexandria.

B. De l'Edat Mitjana a la modernitat europea.

- Etapes, mètodes i qüestions fonamentals en la filosofia medieval. Agustí d'Hipona, Tomàs d'Aquino i Guillem d'Occam. La personalitat polifacètica de Hildegard von Bingen. La filosofia àrab i jueva.
- L'assimilació de la filosofia grega per la teologia medieval. El problema de la relació entre fe i raó.
- El naixement de la modernitat europea. El Renaixement. El protestantisme. La revolució científica.
- Racionalisme i empirisme: René Descartes i David Hume.
- El debat metafísic modern. La teoria cartesiana de les substàncies. El materialisme des de Thomas Hobbes a la Il·lustració.
- La qüestió de l'origen i fonament de la societat i el poder. Del pensament polític medieval a la teoria del contracte social segons Thomas Hobbes, John Locke i Jean-Jacques Rousseau.

C. De la modernitat a la postmodernitat.

- El projecte il·lustrat: potència i límits de la raó. Els Drets de l'Home. La primera ona feminista: Mary Wollstonecraft i Olympe de Gouges.
- La filosofia crítica d'Immanuel Kant i el problema de la metafísica com a saber.
- Ètiques de la felicitat i ètiques del deure. L'ètica kantiana enfront de l'utilitarisme.
- La crítica del capitalisme: el pensament revolucionari de Karl Marx i la dialèctica de la Il·lustració en l'Escola de Frankfurt. L'anàlisi del totalitarisme de Hannah Arendt.
- La desconstrucció de la tradició occidental en Friedrich Nietzsche i l'herència postmoderna.
- Els problemes filosòfics a la llum de l'anàlisi del llenguatge: Ludwig Wittgenstein i la filosofia analítica.
- L'existencialisme: Martin Heidegger i Jean Paul Sartre. La raó vital i la raó poètica: José Ortega y Gasset i María Zambrano.
- El desenvolupament contemporani del feminisme: Simone de Beauvoir.

4.1. RELACIÓ DELS SABERS BÀSICS AMB ELS TEMES TRANSVERSALS

Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC): El tractament de les TIC està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CD (competència digital).

Iniciativa personal i emprenedoria: El tractament de la iniciativa personal i emprenedoria està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CE (competència emprenedora).

Educació cívica i constitucional: El tractament de l'educació cívica i constitucional està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CC (competència ciutadana).

Igualtat: El tractament de la igualtat està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CC (competència ciutadana), especialment, en els sabers relacionats amb els moviments ètics, els drets universals i la filosofia política, en què es posarà especial atenció a les discriminacions patides històricament per motius de gènere. A més, es desplegarà a través dels sabers relacionats amb la contribució de les dones al desenrotllament del pensament filosòfic i científic.

Pla lingüístic de centre (PLC): El tractament del Pla lingüístic de centre està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CP (competència plurilingüe). En aquest context, la matèria contribueix al PEPLI (Programa d'Ensenyament Plurilingüe i Interdisciplinar) en els termes establerts en el pla quadriennal.

Foment de la lectura: El tractament del foment de la lectura està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CCL (competència en comunicació lingüística), especialment per mitjà del desenvolupament del saber procedimental del comentari de text.

4.2. DESPLEGAMENT DELS SABERS BÀSICS EN FORMA D'UNITATS DIDÀCTIQUES

Saber bàsic A. De l'origen de la filosofia occidental a Grècia fins a la fi de l'Antiguitat:

Unitat 1. El naixement de la filosofia (presocràtics i Sòcrates)

1. L'aurora del pensament
2. Com s'estudia la Història de la Filosofia
3. Mètodes de treball en Història de la Filosofia
4. El problema de la *phísis*
5. L'ésser i l'esdevenir
6. El pluralisme
7. Els sofistes
8. Sòcrates

Unitat 2. El pensament de Plató

1. Una realitat transcendent
2. La teoria de la participació
3. Ciència i opinió
4. El dualisme antropològic
5. L'ètica del bé
6. La passió política de Plató
7. La cerca de la justícia
8. La dona a l'antiga Grècia: Aspàsia de Milet

Unitat 3. Aristòtil i l'hel·lenisme

1. La crítica de l'idealisme
2. El problema de l'ésser
3. El problema del canvi
4. La cosmologia
5. La lògica aristotèlica
6. L'ésser humà
7. El coneixement
8. Una ètica eudemonista
9. La política aristotèlica
10. La filosofia hel·lenística
11. La ciència hel·lenística

Unitat 4. Cristianisme i filosofia. D'Hipàtia a Agustí d'Hipona

1. El pensament romà
2. El neoplatonisme
3. El cristianisme i la filosofia
4. Els pares de l'Església
5. La síntesi agustiniana
6. El pecat i la llibertat humana
7. La Ciutat de Déu

Saber bàsic B. De l'Edat Mitjana a la modernitat europea:

Unitat 5. L'escolàstica. De Tomàs d'Aquino a Guillem d'Occam

1. El pensament a les escoles medievals
2. La influència àrab i jueva
3. Filosofia i misticisme
4. Déu i les criatures
5. Raó i fe
6. L'ésser humà
7. Llei natural i llei positiva
8. El pensament de Ramon Llull
9. El nominalisme d'Occam

Unitat 6. Del Renaixement al Barroc. Descartes i Spinoza

1. Filosofia, humanisme i religió
2. La filosofia política al Renaixement
3. Ciència i filosofia
4. Els orígens de la modernitat
5. Déu a la filosofia cartesiana
6. La unitat de les ciències
7. La substància en Descartes
8. El racionalisme de Spinoza

Unitat 7. L'empirisme. De Hobbes a Hume

1. Coneixement i experiència
2. L'empirisme radical de Hume
3. La crítica a la idea de causalitat
4. La crítica de la metafísica
5. L'escepticisme de Hume
6. El gran Leviatan
7. El liberalisme polític en Locke
8. Ètica i política en Hume

Unitat 8. La filosofia de la Il·lustració. De Rousseau a Kant

1. Raó tolerància i progrés
2. Rousseau: un il·lustrat atípic
3. El contracte social
4. El reconeixement dels nostres drets
5. Els inicis del feminisme
6. Sapere aude!
7. Què puc conèixer?
8. Què he de fer?
9. Què puc esperar?
10. La pau perpètua

Saber bàsic C. De la modernitat a la postmodernitat:

Unitat 9. La filosofia de l'era industrial. De Marx a Stuart Mill

1. La cerca d'allò absolut
2. El sistema hegel·lià
3. La filosofia després de Hegel
4. El materialisme històric
5. Llibertat i alienació
6. Socialisme i filosofia
7. Cap a una transformació revolucionària
8. En defensa de la llibertat

Unitat 10. Nietzsche

1. La filosofia del Romanticisme
2. Allò apol·lini i allò dionisíac
3. La crítica al coneixement i la filosofia
4. L'atac a la religió i la moral
5. La voluntat de poder
6. L'etern retorn
7. El superhome

Unitat 11. La filosofia espanyola. Ortega y Gasset

1. El problema d'Espanya
2. El tema del nostre temps
3. La vida: realitat radical
4. El perspectivisme d'Ortega
5. Vida i vocació
6. La història i les generacions
7. La rebel·lió de les masses
8. Els deixebles d'Ortega
9. María Zambrano
10. José Ferrater Mora
11. Xavier Zubiri
12. La filosofia a Espanya des de la 2a meitat del s. XX

Unitat 12. La filosofia del nostre temps. De Husserl a Habermas

1. Fenomenologia i existencialisme
2. Wittgenstein i la filosofia del llenguatge
3. El feminisme contemporani
4. Hannah Arendt i l'anàlisi del totalitarisme
5. Estructuralisme i postestructuralisme
6. La filosofia postmoderna
7. L'Escola de Frankfurt
8. La teoria de l'acció comunicativa
9. Vers una ètica dialògica
10. Participació, consens i democràcia
11. La filosofia del s. XXI

5. ORGANITZACIÓ D'ESPAIS I TEMPS

L'espai d'aprenentatge col·lectiu de referència serà l'aula, en què es desplegaran habitualment les situacions d'aprenentatge de la classe magistral, el debat i diàleg i el comentari de text, entre d'altres, sense perjudici de la disponibilitat excepcional d'altres zones de l'institut i dels espais que es puguen visitar amb finalitat pedagògica. L'espai d'aprenentatge individual de referència serà el lloc d'estudi habitual de cada alumne, en què es desplegarà la situació d'aprenentatge de l'estudi i investigació dependent.

Les unitats didàctiques es distribuïran en tres trimestres, de la forma següent:

-1r trimestre: Unitats 1, 2, 3 i 4.

-2n trimestre: Unitats 5, 6, 7 i 8.

-3r trimestre: Unitats 9, 10, 11 i 12.

Resta a criteri del professor/a la reubicació, amb finalitat pedagògica, d'alguna o algunes unitats didàctiques en un trimestre diferent, així com la distribució temporal de cada situació d'aprenentatge durant el període de la classe.

6. SITUACIONS D'APRENTATGE

Les situacions d'aprenentatge són responsabilitat de cada professor/a i serveixen per vertebrar les unitats didàctiques en funció de les possibilitats següents:

- Tema d'interès plantejat per l'alumnat.
- Observació d'un fenomen.
- Polèmica o controvèrsia entorn d'un fet.
- Informació que crida l'atenció de la ciutadania.
- Problemàtica que afecta la societat a l'entorn de l'alumnat.
- Pregunta sobre un element de la realitat.
- Recerca a partir d'un element investigable.
- Necessitat plantejada per un agent extern.
- Dilema que cal comprendre.
- Manifestació "creativa o artística"

A continuació es detallen diverses eines amb què acabar implementant les situacions d'aprenentatge.

La unitat didàctica: classe magistral, intervencions i actitud

L'exposició característica de la classe magistral permet crear una situació d'aprenentatge en què s'està ajudant l'alumne/a no només a la millora de la comprensió, sinó a la de l'expressió dels sabers conceptuals, atès que se l'anima a realitzar intervencions que poden ser avaluades. Se li pot preguntar en cada moment que l'alumne/a expose el que acaba de sentir amb la finalitat afegida d'avaluar el seu progrés acadèmic, de forma que s'atraga constantment l'atenció. Igualment, es pot motivar la intervenció de l'alumnat amb l'avaluació positiva de relacions amb l'actualitat, amb sabers anteriors i posteriors, amb incoherències, contradiccions o febleses en les argumentacions dels autors exposats, etc. En qualsevol, en les intervencions es fomentarà la millora de l'expressió oral de l'alumnat.

-Estudi i investigació dependent

La investigació i reflexió a propòsit de conceptes clau i l'estudi del pensament de personatges rellevants històrics i actuals que han transcendit per la denúncia d'experiències personals o pel seu compromís amb la transformació social ajuden l'alumnat a descobrir la necessitat i l'abast de l'acció individual enfront de les injustícies globals i a adquirir models de referència en el camí del seu desenvolupament moral. En la investigació ha de prendre especial rellevància les aportacions de les dones als sabers de la humanitat.

-Proves escrites: exàmens i proves de control de coneixements

Els exàmens i les proves de control de coneixement són una de les situacions d'aprenentatge més eficaces perquè fomenten la concentració de l'activitat de l'estudi i alimenten l'esforç organitzatiu. Per això les proves escrites han d'assumir el percentatge major en l'avaluació de l'obtenció dels sabers bàsics i les competències específiques relacionades. Els sabers bàsics de les proves escrites no són exclusivament conceptuals, sinó també procedimentals, des del moment que es valora en aquestes la coherència i cohesió en l'expressió de les redaccions, així com la capacitat per a comentar textos i relacionar idees entre diferents parts temàtiques, entre diferents temes i entre aquests i l'actualitat.

-Proves orals

Complementàriament a les proves escrites, el professor/a pot optar per concertar proves d'avaluació orals per a la comprovació de l'assimilació per part de l'alumnat els coneixements adients, atesa la capacitat de les mateixes per a fomentar, de forma semblant a la de les proves escrites, l'organització i la concentració de l'atenció en la cohesió i assimilació dels sabers bàsics i les competències relacionades. L'exposició oral de tasques, treballs d'investigació, o altres situacions d'aprenentatge poden ser considerades proves d'avaluació orals en la mesura que no compten amb material de suport o que aquest siga esquemàtic.

-Produccions textuais: comentari de text, dissertació temàtica i treball d'investigació

Les produccions textuais orals i escrites sobre el pensament de les diferents teories i autors, especialment el comentari de text i la dissertació temàtica, representen dues situacions adients per a l'assimilació dels sabers bàsics procedimentals més característics de la matèria. Amb aquestes l'estudiant treballa l'organització dels coneixements per mitjà de la coherència i la cohesió i, alhora, augmenta la capacitat expressiva, de manera que l'adapta progressivament al nivell característic de l'etapa educativa.

Complementàriament, també és valuosa la situació d'aprenentatge propiciada pel treball d'investigació. Aquí englobem l'anàlisi crítica de materials didàctics, missatges publicitaris i informacions dels mitjans de comunicació i xarxes socials així com de la presència d'estereotips en llibres, cançons, anuncis publicitaris, produccions audiovisuals, missatges dels mitjans de comunicació, al tractament visual del cos de dones i homes en l'art, pintura, escultura, cinema, o al tractament de les dones en l'esport i en els models de bellesa.

-Tasques complementàries

Les situacions d'aprenentatge en què intervenen metodologies actives com el treball cooperatiu o el basat en reptes, tasques i projectes, entre altres, fomenten l'autonomia i la responsabilitat de l'alumnat, perquè li ofereixen la possibilitat de gestionar el seu temps, decidir entre diferents propostes de treball, resoldre els desafiaments i problemes de diverses formes i triar la manera de demostrar els seus aprenentatges. De forma similar a la dels

debats, una de les finalitats de les tasques és la interiorització de la perspectiva sostenible d'acord amb l'Agenda 2030.

Quant a la concreció de les tasques, és ben rellevant el treball que es desenvolupa de manera col·lectiva, perquè es fomenta el treball en equip per mitjà de la discussió de propostes que permeten planificar i gestionar adequadament els temps i la distribució d'accions i per mitjà d'exposicions orals per a defensar el resultat.

-Debats i diàlegs

Es fomentarà la pràctica del diàleg i el debat a l'aula a partir d'experiències o notícies d'actualitat que permeten més d'una postura i que poden relacionar-se fàcilment amb els conflictes i situacions quotidianes de l'alumnat.

Amb el debat a propòsit de l'anàlisi de conflictes històrics i actuals i de les migracions de milions de persones provocades per catàstrofes naturals, guerres, fam o pobresa, a més, s'afavoreix la discrepància, el dubte i la legitimitat de les opcions minoritàries.

El debat és molt útil, també, per a treballar els dilemes morals. Al fil dels debats, dilemes i discussions plantejats, és important anar mostrant a l'alumnat el tipus d'argumentacions que de manera espontània fan servir i la manera de centrar els arguments en els temes plantejats evitant distraccions i fal·làcies.

7. MATERIAL DIDÀCTIC I RECURSOS DIGITALS

Tots els professors de la matèria d'Història de la Filosofia de 2n de batxillerat en el règim d'estudis diürn seguiran el fil explicatiu del **llibre de text de l'editorial Vicens Vives de César Prestel Alfonso amb ISBN 978-84-682-9824-5**, que servirà de base a l'alumnat per a orientar-se en els continguts, si bé es pot començar a confeccionar un dossier que aprofundisca en els coneixements de cada unitat. Convé que el professor acompanye les explicacions amb **esquemes** a la pissarra, en fotocòpies o diapositives per destacar-ne els conceptes clau i vertebradors de les teories. A més, es disposa de la **plataforma Aules GVA** per a penjar material digital i plantejar tasques, així com del **correu electrònic corporatiu** per a resoldre dubtes, si la urgència del moment no permet d'esperar a la següent trobada presencial. D'altra banda, totes les aules estan dotades de **projector, ordinador i pantalla digital** de forma que es pot complementar informació a través de petites **projeccions audiovisuals** o de **recursos electrònics** (presentacions Powerpoint, etc).

La relació de recursos didàctics anteriors no pretèn ser exhaustiva, sinó que resta oberta perquè cada professor/a n'afegisca el que crega convenient, d'acord amb el seu criteri pedagògic i en funció de la correspondència amb les unitats didàctiques o la idiosincràsia del grup. Així, per exemple, es poden usar bateries de preguntes de comprensió, resums de lliçons en format escrit o audiovisual (vídeos de youtube, podcasts), preguntes amb resposta d'elecció múltiple per mitjà de *kahoots*, etc.

8. CRITERIS D'AVALUACIÓ

Competència específica 1: **Transmetre informació relativa a fets historicofilosòfics per generar coneixements sobre la història de les idees filosòfiques.**

1.1 Generar un coneixement rigorós de fonts i documents filosòficament rellevants, aplicant tècniques de cerca, organització, anàlisi, comparació i interpretació d'aquests, i relacionant-los correctament amb contextos històrics, problemes, tesis, autors i autores, així com amb elements pertanyents a altres àmbits culturals.

- 1.2 Construir judicis propis sobre problemes historicofilosòfics, a través de l'elaboració i presentació de documents i treballs de recerca sobre els mateixos amb precisió i aplicant els protocols a l'ús, tant de manera individual com grupal i cooperativa.
- 1.3. Elaborar textos o discursos amb una argumentació clara i ordenada.
- 1.4. Utilitzar els conceptes i els arguments de manera rigorosa per a exposar les seues pròpies idees i raonaments i per a aclarir els dubtes i malentesos que es plantegen.

Competència específica 2: **Analitza les pautes de l'argumentació per a aplicar-les amb rigor a la construcció d'arguments.**

- 2.1. Produir i avaluar discursos argumentatius, orals i escrits, sobre qüestions i problemes filosòfics, demostrant un ús correcte de normes i pautes lògiques, retòriques i estructures argumentatives.
- 2.2. Detectar i evitar maneres dogmàtiques, fal·lacies i esbiaixades de sostenir opinions i hipòtesis, explicant la naturalesa o mecanisme d'aquests biaixos i fal·làcies.
- 2.3. Sostenir l'hàbit del diàleg argumentatiu, empàtic, obert i constructivament compromès amb la cerca del coneixement, a través de la participació activa, respectuosa i col·laborativa en totes les activitats que es proposen.
- 2.4. Reconèixer la importància de la cooperació, el compromís amb la veritat, el respecte a la pluralitat i el rebuig de tota actitud discriminatòria o arbitrària, aplicant aquests principis a la pràctica argumentativa i al diàleg amb els altres.

Competència específica 3: **Comprendre i expressar diferents concepcions filosòfiques mitjançant l'apropament a les fonts.**

- 3.1. Adquirir i expressar un coneixement significatiu de les propostes filosòfiques més importants que s'han succeït al llarg de la història, a través de la seua indagació i la identificació de les qüestions a què responen.
- 3.2. Identificar, comprendre i debatre sobre els principals problemes, idees, tesis i controvèrsies filosòfiques de la història del pensament, a través de l'anàlisi i comentari crític de textos i documents filosòfics o rellevants per a la filosofia.
- 3.3. Prendre consciència de la riquesa i influència del pensament filosòfic identificant i analitzant les principals idees i teories filosòfiques en textos o documents pertanyents a àmbits culturals diversos, així com posant-les en relació amb experiències, accions o esdeveniments comuns i d'actualitat.

Competència específica 4: **Posar en relació dialèctica i de complementarietat les concepcions filosòfiques.**

- 4.1. Generar una concepció plural, dialèctica, oberta i crítica de la història del pensament, a través de la comprensió, la realització de síntesis comparatives i l'exposició de les relacions d'oposició i complementarietat entre tesis, escoles, filòsofs i filòsofes d'una mateixa època o tradició o de diferents èpoques i tradicions.
- 4.2. Promoure el contrast i intercanvi d'idees i la pràctica d'una ciutadania activa i democràtica a través de la participació en activitats grupals i l'exercici del diàleg racional compromès amb la cerca de la veritat.
- 4.3. Argumentar rigorosament les pròpies idees de forma respectuosa, oberta i constructiva en activitats de diàleg sobre qüestions i problemes filosòficament rellevants.

Competència específica 5: Reconèixer els problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi i interpretació de textos.

5.1 Afrontar els grans problemes filosòfics en el seu doble aspecte històric i universal a través de l'anàlisi i exposició crítica de les condicions culturals que han permès en cada cas l'aparició i evolució d'aquests problemes en diferents moments de la història.

5.2 Comprendre la dimensió temporal i universal dels problemes filosòfics més importants, comparant per mitjà d'esquemes o altres productes o activitats el tractament filosòfic que es fa d'aquests en diferents èpoques, escoles, tradicions, autors i autores.

5.3. Reconèixer la radicalitat i transcendència dels problemes filosòfics mitjançant el seu reconeixement, anàlisi i reformulació en textos i altres mitjans d'expressió tant filosòfics com literaris, històrics, científics, artístics o relatius a qualsevol altre àmbit cultural.

5.4. Identificar i analitzar críticament els usos incorrectes de les estratègies argumentatives i plantejar alternatives que s'ajusten a la lògica del discurs.

5.5. Valorar críticament els sabers que aporten certesa i aquells que no, a partir de la identificació de les seves característiques i l'anàlisi de les estructures argumentatives que els sostenen.

5.6. Reconèixer la radicalitat i transcendència dels problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi en textos.

Competència específica 6: Promoure una concepció sistemàtica, relacional de la història de les idees filosòfiques.

6.1. Adquirir una concepció sistemàtica i relacional de la història de la cultura occidental i del paper de les idees filosòfiques en aquesta, mitjançant l'anàlisi, comentari i comparació de textos o documents literaris, historiogràfics, periodístics, científics o religiosos, així com de qualsevol altra manifestació cultural, en què s'expressen problemes i concepcions filosòficament rellevants.

6.2. Afrontar qüestions i problemes complexos de caràcter fonamental i d'actualitat de manera interdisciplinària, sistemàtica i creativa, utilitzant conceptes, idees i procediments provinents de diferents camps del saber i orientant-los i articulant-los críticament des d'una perspectiva filosòfica.

6.3. Afrontar els grans problemes filosòfics a través de l'anàlisi i exposició crítica de les condicions culturals que han permès en cada cas l'aparició i evolució d'aquests problemes en diferents moments de la història.

6.4. Comprendre la dimensió temporal i universal dels problemes filosòfics més importants, comparant el tractament filosòfic que es fa d'aquests en diferents èpoques, escoles, tradicions, autors i autores.

6.5. Adquirir una concepció sistemàtica i relacional de la història de la cultura occidental i del paper de les idees filosòfiques en aquesta.

Competència específica 7: Exposar críticament les diferents posicions historicofilosòfiques.

7.1. Desenvolupar l'autonomia de judici, i promoure plantejaments, actituds i accions conseqüents èticament i cívicament, pel que fa a problemes fonamentals de l'actualitat, a partir de la comprensió d'idees, teories i controvèrsies historicofilosòfiques que puguin contribuir a aclarir tals problemes i de l'elaboració de propostes de caràcter crític i personal relacionades amb aquests.

7.2. Adquirir i demostrar un coneixement significatiu de les idees i teories filosòfiques d'alguns dels més importants pensadors i pensadores de la història, mitjançant la seua aplicació i l'anàlisi crítica en el context de la pràctica individual o col·lectiva de la indagació filosòfica.

7.3. Generar una concepció complexa i no dogmàtica dels problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi crítica de tesis filosòfiques diferents i oposades entorn d'aquests.

7.4. Comprendre i exposar diferents tesis i teories filosòfiques com a moments d'un procés dinàmic i sempre obert de reflexió i diàleg, a través de l'anàlisi comparativa dels arguments, principis, metodologies i enfocaments d'aquestes tesis i teories.

9. INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ

Els instruments d'avaluació serviran per a concretar el nivell d'assoliment dels sabers bàsics relacionats amb les competències específiques que es despleguen en les situacions d'aprenentatge.

L'avaluació de les **proves d'examen escrites** o, en el seu cas, orals representarà el **90% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades. A l'efecte de promoure la varietat en els instruments d'avaluació, els comentaris de text o les dissertacions temàtiques, en forma de redaccions teòriques, inclosos en proves d'avaluació escrites o orals es consideren instruments d'avaluació diferenciats malgrat formar part de la mateixa prova.

Les exposicions orals dels treballs d'investigació es poden considerar un tipus de prova d'avaluació oral que computaria en aquest apartat, sempre que es realitzen sense material de suport o que aquest siga esquemàtic. En aquestes es posarà especial atenció en la millora de l'expressió oral de l'alumnat. El professor/a disposa d'una rúbrica departamental que facilita l'avaluació objectiva de tots els paràmetres importants de les exposicions orals.

En el cas de les proves d'avaluació telemàtiques, es faran mitjançant la plataforma Aules GVA i Teams habilitades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. Aquestes podran tenir la mateixa validesa que les proves escrites i orals. Les proves d'avaluació telemàtica es podran aplicar sense que necessàriament hi haja un estat d'alarma, d'emergència o d'excepció.

Les proves escrites serviran per a avaluar, a més dels sabers bàsics conceptuals vertebradors de les unitats didàctiques pertinents, almenys, tres tipus de sabers bàsics procedimentals: a) la **definició de conceptes** –hi haurà entre 1 i 2 conceptes per prova–; b) la **redacció** –es pot donar a triar entre dues opcions només si s'avalua més d'un tema–; i el **comentari de text** –que pot ser dirigit o no–. Es recomana una distribució de la puntuació de cadascun dels sabers bàsics procedimentals similar a la de les proves PAU. Es pot optar també pel desplegament del saber procedimental de la definició de conceptes per mitjà de preguntes de comprensió teòrica de resposta concisa.

L'alumne/a pot rebre una reducció no major del 10% de la puntuació obtinguda en l'estratègia d'aprenentatge de cada prova escrita, en funció de la quantitat i gravetat de les **faltes d'ortografia** comeses. Si és aquest el cas, podrà recuperar la puntuació perduda amb les tasques que el professor/a li indique amb l'objectiu de millorar aquesta competència.

També es fomenta la varietat dels instruments d'avaluació amb les **intervencions** relacionades amb la classe magistral així com les relacionades amb **debats** o les produccions de **tasques complementàries, que** representaran un **5% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades. A tal efecte, els comentaris de text o dissertacions no incloses en proves d'avaluació escrites o orals computarien en aquest apartat. En les intervencions durant la

classe magistral i en els debats es posarà especial atenció en la millora de l'expressió oral de l'alumnat.

Igualment, la varietat dels instruments d'avaluació es reflecteix en l'**actitud** mostrada en la classe magistral així com la relacionada amb la realització o no de qualsevol altra acció o activitat característica d'altres situacions d'aprenentatge, que representarà un **5% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades.

S'entén l'**avaluació contínua** com una aplicació constant dels mètodes d'orientació que analitzen, faciliten i reconduïxen el progrés de l'alumnat en el procés d'assimilació dels sabers bàsics i de desenvolupament de les competències específiques relacionades, per mitjà de l'assimilació, al seu torn, de cada nucli de continguts. En aquest context, la nota final de la matèria serà **la mitjana aritmètica de les notes definitives, considerades amb dos decimals, de les tres avaluacions** de què consta el curs en la convocatòria ordinària. Es considerarà superada la matèria a partir del 5 sobre 10 punts en la nota final. Per a consignar la nota final en forma de número enter, es tindrà en compte, per norma general, el **mètode del truncament** de cada número enter, amb el benentès que el professor/a podrà emprar l'**arrodoniment qualitatiu** al número enter superior si considera que l'actitud global de l'alumne/a i les dificultats de les seues circumstàncies personals són suficients per compensar algun dels cinc decimals de distància. En qualsevol cas, la consignació de la nota final està subordinada a les situacions següents incompatibles amb la superació de la matèria:

-Amb **una avaluació suspesa** es farà mitjana amb les altres dues sempre i quan la nota de la dita avaluació suspesa, després de la recuperació corresponent, no siga inferior a 3 punts. Si és **inferior a 3**, l'alumne/a no haurà superat el percentatge mínim dels sabers bàsics amb què s'assoleixen les competències específiques de la matèria, especialment les relacionades amb la competència clau CPSAA (competència personal, social i d'aprendre a aprendre) i amb la competència clau CE (competència emprenedora). En aquest cas, **la nota final de la convocatòria ordinària no podrà ser major de 4** i caldrà recuperar l'assignatura en la convocatòria extraordinària de juny-juliol. Resta oberta la possibilitat d'adequar aquesta condició, en favor de l'alumnat, a aquelles excepcionalitats que es puguen produir si el professor/a hi valora la conveniència.

-Amb **dues avaluacions suspeses**, després de les proves d'avaluació ordinàries així com les de les recuperacions corresponents, l'alumne/a no haurà superat el percentatge mínim dels sabers bàsics amb què s'assoleixen les competències específiques de la matèria, especialment les relacionades amb la competència clau CPSAA (competència personal, social i d'aprendre a aprendre) i amb la competència clau CE (competència emprenedora). En aquest cas, **la nota final de la convocatòria ordinària no podrà ser major de 4** i caldrà recuperar l'assignatura en la convocatòria extraordinària de juny-juliol. Resta oberta la possibilitat d'adequar aquesta condició, en favor de l'alumnat, a aquelles excepcionalitats que es puguen produir si el professor/a hi valora la conveniència.

A l'efecte d'ajudar en la valoració detallada i objectiva dels diferents instruments d'avaluació, és convenient que els professors compten amb **rúbriques** que puntuen els diversos objectius en funció del grau d'assoliment. Al final de la present Proposta Pedagògica de Departament hi ha un annex amb un recull de rúbriques representatives. Així mateix, és convenient que els professors disposen d'**escales d'observació, diaris d'aprenentatge, registres anecdòtics i llistes de confrontació**.

S'obre la possibilitat de realitzar **proves escrites fora de l'horari lectiu**, dins dels límits que permet l'horari del centre, especialment indicades en el cas de les proves de recuperació.

10. RECUPERACIÓ

Els alumnes que no presenten un rendiment adequat després dels primers resultats insatisfactoris rebran **instruccions personalitzades** per part del professor/a **per a realitzar activitats complementàries o de reforç** enfocades, especialment, a la millora de les competències específiques relacionades amb l'estratègia d'aprenentatge de les proves escrites. El professor/a farà un **seguiment personal** del progrés d'aquestes tasques tot i que no serà necessari mantenir-ne més registre d'aquest **pla de recuperació** que el del rendiment que haurà de mostrar l'alumne/a en una **prova objectiva de recuperació trimestral** al final de tot el procés. Aquesta prova coincidirà amb la prova de millora de rendiment de cada trimestre oberta a tot l'alumnat del grup.

Per als alumnes que no estiguen satisfets amb els resultats obtinguts hi haurà **una prova de millora de rendiment per cada trimestre**, amb la finalitat de valorar de nou l'assimilació dels sabers bàsics i de les competències relacionades amb la situació d'aprenentatge de les proves d'examen escrites passades del trimestre corresponent, **que es correspondrà amb el 90% de la nota numèrica** i que tindrà un format similar al de les dites proves, però ara unificat i proporcionat al temps disponible. Per als alumnes que vagen a l'examen de millora de nota per haver suspès el trimestre en la primera oportunitat, es quedarà la millor de les dues notes. En canvi, en el cas dels estudiants que, abans de la prova de millora, ja hagueren tret una nota igual o superior a 5 en el trimestre corresponent i volgueren obtenir una qualificació major, amb la finalitat de promoure la consolidació de la maduresa personal i la responsabilitat, el professor/a pot advertir-los que la nota que traguen en la prova de millora substituiria la nota anterior.

La millora de la part del 5% dedicada a les intervencions, debats i tasques complementàries així com **de la part del 5% relacionada amb l'actitud** s'assolirà amb la **realització adequada de les accions i activitats** que preveja el professor/a a aquest efecte. El professor/a pot decidir que la recuperació d'aquestes dues parts s'assolisca amb la bona realització de les situacions d'aprenentatge similars **del trimestre següent**, quan es tracte de la 1a i 2a avaluació.

Per als alumnes que hagen de **recuperar la matèria en la convocatòria extraordinària** de juny-juliol, hi haurà una prova escrita en què, a més dels sabers bàsics conceptuals vertebradors de les unitats didàctiques donades al llarg del curs, es valoraran, almenys, tres tipus de sabers bàsics procedimentals: a) la **definició de conceptes** –hi haurà entre 1 i 2 conceptes a contestar–; b) la **redacció** –es pot donar a triar entre dues opcions –; i el **comentari de text** –que pot ser dirigit o no–. La prova serà valorada fins a 10 punts, és a dir, es correspondran amb el 100% de la nota final. Es promourà que cada tipus de pregunta es corresponga amb els sabers bàsics conceptuals d'un dels trimestres per evitar l'exclusió de part del temari en la preparació de l'examen. Es consignarà **NP (No Presentat)** en la nota dels alumnes que no es presenten a la convocatòria extraordinària. Si ho fan, es consignarà **la nota de l'extraordinària, encara que siga menor** que la de l'ordinària.

11. TRACTAMENT DE LA INCLUSIÓ

Per als alumnes que mostren alguna **necessitat específica de suport educatiu (TDAH...)** amb l'informe professional corresponent i amb el Pla d'Actuació Personalitzat del

centre, el professor aplicarà un **programa de suport individual** en què es durà un registre detallat del lliurament d'unes activitats de reforç més específicament centrades en el repàs dels conceptes bàsics del temari i concretades, sobretot, en forma de resums, redaccions i autoexàmens que promoguen la reflexió teòrica en funció de la correcció subsegüent. Tal com s'explicita en el Decret 104/2018 de 17 de juliol, es valoraria el seu cas per fer-ne, en col·laboració amb el Departament d'Orientació, l'adaptació més adient que no afecte els continguts.

Per als alumnes que presenten algun tipus de **necessitat educativa especial** que no requerisca una adaptació curricular significativa, però que els haja afectat de forma decisiva durant el curs (**trastorns de la personalitat...**), d'acord amb l'article 31, 4.b del Decret 108/2022, el professor/a valorarà la possibilitat d'aplicar la mesura excepcional de l'**exempció avaluadora**, que en cap cas serà superior a l'equivalent a les proves amb què es valoren les estratègies d'aprenentatge, i els sabers bàsics i competències específiques relacionades, d'un trimestre. Si s'hi aplicara aquesta mesura, la nota final que l'alumne/a obtinguera en la matèria no podria ser superior a 5.

En batxillerat el fet de necessitar una **adaptació curricular significativa** és incompatible amb l'assumpció dels sabers bàsics i competències relacionades. Tanmateix, d'acord amb els articles 19 i 20.3 de Reial Decret 217/2022 es permet obtenir el Graduat en ESO amb ACIS. Ateses aquestes circumstàncies, per als alumnes matriculats en batxillerat que necessitaren una adaptació d'aquest tipus, en el cas que gaudiren d'un Pla d'Actuació Personalitzat en el centre, el professor/a realitzarà un **programa de suport individual** en què durà un seguiment particularitzat de l'assimilació progressiva dels objectius flexibilitzats i adequats a la situació de partida de cada cas. Així mateix, durà un registre detallat del lliurament de les activitats adaptades al nivell de l'alumne/a i del nivell d'assoliment dels objectius, per molt que aquest assoliment no permetria ni promocionar ni titular.

Així mateix, quan el professor/a detecte **alumnes amb altes capacitats**, els proposarà, en funció de la seua disposició, activitats d'ampliació que, relacionades amb la matèria i els seus objectius, despleguen els seus interessos i motivacions. L'ampliació es desplegaria per mitjà de la redacció, l'assaig individual i l'exposició posterior d'alguna temàtica de recerca.

12. RECLAMACIÓ DE LES QUALIFICACIONS

L'alumnat té dret a consultar els exàmens i treballs realitzats i a sol·licitar al professorat les explicacions pertinents pel que fa a la qualificació obtinguda en relació als criteris establerts en la present programació. Se li facilitarà una **còpia de la prova escrita corregida** si així ho sol·licita, per registre d'entrada adreçant-se a Direcció, ell mateix, si és major d'edat o el seu tutor/a legal, en cas contrari, sempre després d'una entrevista realitzada a tal efecte i en un màxim de cinc dies laborals a comptar des de la mateixa.

Ateses les característiques de l'assignatura i la seua dimensió ètica, la utilització total o parcial de qualsevol mitjà escrit, sonor o digital per a **copiar o intentar copiar en una prova escrita, tasca o qualsevol altra situació d'aprenentatge, implicarà suspendre la prova o activitat corresponent amb la qualificació de zero punts, amb independència de les preguntes afectades**. Quan hi haja indicis clars que apunten al fet que l'alumne ha copiat, malgrat que no haja estat advertit en el moment dels fets, el professor afectat, amb l'acord de la majoria de membres del Departament, convindrà amb l'alumne la data per a la realització d'una prova de validació, amb què confirmar o requalificar la nota, exclusivament, de les preguntes de les proves o de les parts de les activitats afectades.

13. ABSÈNCIA EN LES PROVES D'AVALUACIÓ

L'alumnat té el dret a la realització d'una prova d'avaluació amb anterioritat o posterioritat a la data de la mateixa si hi justifica l'absència degudament. D'acord amb el caire específic i voluntari dels estudis de batxillerat, **només la justificació degudament documentada de l'absència donarà dret a la realització de la prova en una data diferent** a la planificada per al grup-classe. Només s'acceptarà la justificació en cas de malaltia –amb el comprovant de la visita mèdica–, dret administratiu inexcusable –amb el requeriment adient–, competició esportiva o participació en actuacions musicals o artístiques oficials –amb la convocatòria corresponent– i defunció de familiar – amb la notificació del tutor legal –.

Si l'alumne o la família no aporta la deguda documentació que hi justifique l'absència, la matèria de l'examen se li acumularà, com a norma general, en la recuperació trimestral corresponent en els mateixos termes recollits per a la resta de l'alumnat del grup. Si el butlletí de notes s'entrega abans de la realització de la dita prova de recuperació, el contingut relacionat de la matèria, en no haver-se avaluat encara, es concretarà amb **la qualificació provisional dels punts assolits en altres apartats..** Si sense la documentació corresponent el professor/a, atesa la informació traslladada per les famílies, considera que hi ha veracitat suficient, podrà o bé acordar amb l'alumne una nova data per a la prova o bé traslladar el contingut no avaluat de la matèria a la següent prova del trimestre, de forma específica i diferenciada però adequant-la al temps disponible.

Si l'absència es produeix en el moment de la prova de la convocatòria extraordinària, s'aplicarà el reglament genèric de l'administració amb independència de l'exposat abans. A l'efecte de facilitar l'assistència a la convocatòria extraordinària, els professors permetran l'entrada dels alumnes endarrerits durant els primers 20 minuts de la prova, període aquest en què no permetran l'eixida dels participants.

L'absència per **participació en intercanvis lingüístics (Erasmus)** organitzats per l'institut no requereix més justificació que la notificació corresponent per part de l'alumnat. Si l'absència es produeix durant un període significatiu del trimestre, a la tornada seran avaluats dels continguts del trimestre afectat que siguen imprescindibles per a la consecució de les competències específiques de la matèria. Si en aquestes circumstàncies l'alumnat no ha realitzat prou proves abans de la marxa per a valorar de forma objectiva l'avaluació trimestral, **no se'ls consignarà cap qualificació en Ítaca**, sinó que es deixarà la casella corresponent en blanc i no comptarà, per tant, per a la mitjana final.

14. RÈGIM D'ESTUDIS A DISTÀNCIA (CEED) I NOCTURN

Atesa l'especificitat del **règim d'estudis a distància (CEED)**, quant a l'avaluació caldrà tenir en compte que hi haurà una prova d'avaluació escrita per quadrimestre seguint el model més amunt exposat, en les dates establertes per la direcció d'estudis, que equivaldrà al 70% de la nota del quadrimestre corresponent. Les Activitats complementàries poden suposar fins a tres punts com a màxim i equivaldran, per tant, al 30% de la nota del quadrimestre corresponent. En les activitats complementàries es valorarà sobretot l'originalitat. La còpia o reproducció a partir de qualsevol font aliena en les activitats complementàries implicarà la qualificació negativa del conjunt de les activitats del quadrimestre. Les activitats s'han d'entregar abans de finalitzar cada quinzena. El fet d'entregar-les amb retard suposarà una penalització. Només s'admetran fins al dia de la prova escrita del quadrimestre corresponent. Si la nota de la prova escrita ponderada al 100% resultara perjudicada després de fer la mitjana amb les activitats, es mantindrà la nota de la prova d'acord amb la ponderació més beneficiosa per a l'alumne.

En el cas dels alumnes que pateixen reclusió en **centre penitenciari**, si hi hagués dificultats per a controlar amb garanties la realització de l'examen presencial, per alguna causa major, com ara l'aïllament per COVID-19, es preveu que el 100% de la nota, només en l'alumnat afectat, poguera dependre de les activitats.

Tal com s'indica en l'ordre 38/2017 de 4 d'octubre, tant en el règim d'estudis a distància (CEED), com en el règim d'estudis nocturn, en cas d'haver-hi alumnes matriculats amb únicament **dues assignatures suspeses**, es valorarà la seua situació per fer-ne l'adaptació més adient que no afecte els continguts.

Atès el caràcter diferencial del **règim d'estudis de batxillerat nocturn**, emmarcat en l'educació de persones adultes, i a causa de les reiterades faltes d'assistència injustificades detectades en un percentatge significatiu de l'alumnat es considera oportú establir els criteris d'avaluació següents per a aquesta modalitat d'estudis.

D'una banda, la no assistència a classe implica que l'alumnat no ha desenvolupat les competències específiques relacionades amb la competència clau CPSAA (personal, social i d'aprendre a aprendre) i amb la competència clau CE (competència emprenedora) i per tant, d'acord amb el tipus d'avaluació de caràcter competencial, recollida en el Reial Decret 243/2022 i el Decret 108/2022, es considerarà que no assoleix els objectius i competències vinculats a aquesta etapa.

D'altra banda, segons l'article 15, punt 1 a) i l'article 40, punt 4t e) del Decret 195/2022 que regula les normes de convivència en els centres docents públic no universitaris de la Comunitat Valenciana, les **faltes d'assistència injustificades** poden comportar la impossibilitat d'aplicar el caràcter continu de l'avaluació.

Per tant, la no assistència a classe sense justificació adequada per un **període superior al 30%** de les sessions lectives suposarà la pèrdua del dret a l'avaluació contínua i l'alumnat afectat haurà de ser valorat exclusivament per mitjà d'una **prova escrita d'avaluació final**. En no poder-se valorar en aquesta prova els sabers bàsics actitudinals mostrats al llarg de les tres avaluacions, només es tindrà en compte el desplegament de les competències relacionades amb els sabers conceptuals i procedimentals característiques de la prova escrita, que seran valorats fins a 10 punts, és a dir, es correspondran amb el 100% de la nota final.

14. 1. MIGRACIÓ AL CEED

A l'hora d'**adaptar la qualificació trimestral del règim d'estudis diürn o nocturn a la qualificació quadrimestral del règim d'estudis a distància CEED** s'aprova una taula d'equivalències en funció dels coneixements estudiats per avaluació.

Aquesta taula està **basada en les unitats didàctiques de les matèries**, de forma que permet dirimir els **coneixements que resta per demostrar a partir de les unitats didàctiques superades**. Així, en un exemple amb una matèria de 12 unitats, un alumne que s'incorporara del diürn o el nocturn al CEED amb el primer trimestre superat (unitats 1-4) després de la prova d'avaluació del primer quadrimestre (unitats 1-6), s'hauria d'**examinar a final de curs** dels coneixements recollits per les **unitats de diferència, la 5 i la 6**. I si s'hi incorporara després del primer quadrimestre CEED havent superat dos trimestres diürn o nocturn (unitats 1-8), hauria d'**examinar-se en la prova del 2n quadrimestre** (unitats 7-12) dels coneixements englobats en les **unitats 9, 10, 11 i 12**.

D'altra banda, s'**eximeix parcialment** els alumnes que migren de l'avaluació de **la part pràctica que acull el 30% de la qualificació**, de forma que només cal que realitzen un examen dels coneixements afectats ja siga a final de curs, ja siga en la prova del 2n quadrimestre. En aquest examen els dits coneixements es valoraran de manera proporcionada, segons el pes

que tinga el conjunt de les unitats sobre el quadrimestre. La via escollida a aquest efecte és **l'article 31.3 del decret 108/2022**, que permet flexibilitzar l'exigència per als alumnes d'incorporació tardana al règim d'estudis de què es tracte, en aquest cas el règim d'estudis a distància (CEED). La flexibilització adoptarà la forma de l'exempció de la part pràctica esmentada, d'una manera anàloga al que preveu l'article 3.4, apartat b del mateix decret per a altres tipologies dins de la categoria NESE (alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu).

TAULA D'EQUIVALÈNCIES

RÈGIMS D'ESTUDI DIÛRN I NOCTURN

Les unitats didàctiques es distribuïran en tres trimestres, de la forma següent:

- 1r trimestre: Unitats 1, 2, 3 i 4.
- 2n trimestre: Unitats 5, 6, 7 i 8.
- 3r trimestre: Unitats 9, 10, 11 i 12.

RÈGIM D'ESTUDIS A DISTÀNCIA (CEED)

Les unitats didàctiques es distribuïran en dos quadrimestres, de la forma següent:

- 1r quadrimestre: Unitats 1, 2, 3, 4 i 6.
- 2n quadrimestre: Unitats 7, 8, 9, 10, 11 i 12.

Atès que el professorat pot redistribuir els temes tot respectant, però, la proporció per trimestre o quadrimestre, convé mantenir una bona coordinació entre diürn, nocturn i CEED per minvar, en la mesura del possible, les discordança.

DOCUMENT PONT

HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA (2n BATX.)

Blocs competencials

<p>Competència específica</p> <p>1. Transmetre informació relativa a fets historicofilosòfics per generar coneixements sobre la història de les idees filosòfiques.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CCL2, CCL3, CD1, CD3, CPSAA4, CC3, CE3</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>1.1. Generar un coneixement rigorós de fonts i documents filosòficament rellevants, aplicant tècniques de cerca, organització, anàlisi, comparació i interpretació d'aquests, i relacionant-los correctament amb contextos històrics, problemes, tesis, autors i autores, així com amb elements pertanyents a altres àmbits culturals.</p>	
<p>1.2. Construir judicis propis sobre problemes historicofilosòfics, a través de l'elaboració i presentació de documents i treballs de recerca sobre els mateixos amb precisió i aplicant els protocols a l'ús, tant de manera individual com grupal i cooperativa.</p>	
<p>1.3. Elaborar textos o discursos amb una argumentació clara i ordenada.</p>	
<p>1.4. Utilitzar els conceptes i els arguments de manera rigorosa per a exposar les seues pròpies idees i raonaments i per a aclarir els dubtes i malentesos que es plantegen.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>2. Analitzar les pautes de l'argumentació per a aplicar-les amb rigor a la construcció d'arguments.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CCL5, STEM1, CPSAA3.1, CC2, CC3, CCEC1, CCEC3.1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>2.1. Produir i avaluar discursos argumentatius, orals i escrits, sobre qüestions i problemes filosòfics, demostrant un ús correcte de normes i pautes lògiques, retòriques i estructures argumentatives.</p>	

2.2. Detectar i evitar maneres dogmàtiques, fal·laces i esbiaixades de sostenir opinions i hipòtesis, explicant la naturalesa o mecanisme d'aquests biaixos i fal·làcies.

2.3. Sostenir l'hàbit del diàleg argumentatiu, empàtic, obert i constructivament compromès amb la cerca del coneixement, a través de la participació activa, respectuosa i col·laborativa en totes les activitats que es proposen.

2.4. Reconèixer la importància de la cooperació, el compromís amb la veritat, el respecte a la pluralitat i el rebuig de tota actitud discriminatòria o arbitrària, aplicant aquests principis a la pràctica argumentativa i al diàleg amb els altres.

Competència específica

3. Comprendre i expressar diferents concepcions filosòfiques mitjançant l'apropament a les fonts.

Descriptors operatius de les competències clau

CCL1, CCL2, CCLE3, CCL4, STEM1, CC1, CC2, CC3, CCEC1

Criteris d'avaluació

3.1 Adquirir i expressar un coneixement significatiu de les propostes filosòfiques més importants que s'han succeït al llarg de la història, a través de la seua indagació i la identificació de les qüestions a què responen.

3.2. Identificar, comprendre i debatre sobre els principals problemes, idees, tesis i controvèrsies filosòfiques de la història del pensament, a través de l'anàlisi i comentari crític de textos i documents filosòfics o rellevants per a la filosofia.

3.3. Prendre consciència de la riquesa i influència del pensament filosòfic identificant i analitzant les principals idees i teories filosòfiques en textos o documents pertanyents a àmbits culturals diversos, així com posant-les en relació amb experiències, accions o esdeveniments comuns i d'actualitat.

Competència específica

4. Posar en relació dialèctica i de complementarietat les concepcions filosòfiques.

Descriptors operatius de les competències clau

	CCL2, CCL3, CEPSAA1.1, CEPSAA3.1, CEPSAA4, CC1, CC2, CC3
Criteris d'avaluació	
4.1. Generar una concepció plural, dialèctica, oberta i crítica de la història del pensament, a través de la comprensió, la realització de síntesis comparatives i l'exposició de les relacions d'oposició i complementarietat entre tesis, escoles, filòsofs i filòsofes d'una mateixa època o tradició o de diferents èpoques i tradicions.	
4.2. Promoure el contrast i intercanvi d'idees i la pràctica d'una ciutadania activa i democràtica a través de la participació en activitats grupals i l'exercici del diàleg racional compromés amb la cerca de la veritat.	
4.3. Argumentar rigorosament les pròpies idees de forma respectuosa, oberta i constructiva en activitats de diàleg sobre qüestions i problemes filosòficament rellevants.	

Competència específica 5. Reconèixer els problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi i interpretació de textos.	Descriptors operatius de les competències clau CCL1, CCL2, CCL3, CCL4, CEPSAA4, CC1, CC2, CC3, CE1, CCEC1, CCEC3.1
Criteris d'avaluació	
5.1 Afrontar els grans problemes filosòfics en el seu doble aspecte històric i universal a través de l'anàlisi i exposició crítica de les condicions culturals que han permès en cada cas l'aparició i evolució d'aquests problemes en diferents moments de la història.	
5.2 Comprendre la dimensió temporal i universal dels problemes filosòfics més importants, comparant per mitjà d'esquemes o altres productes o activitats el tractament filosòfic que es fa d'aquests en diferents èpoques, escoles, tradicions, autors i autores.	
5.3. Reconèixer la radicalitat i transcendència dels problemes filosòfics mitjançant el seu reconeixement, anàlisi i reformulació en textos i altres mitjans d'expressió tant filosòfics com literaris, històrics, científics, artístics o relatius a qualsevol altre àmbit cultural.	

5.4. Identificar i analitzar críticament els usos incorrectes de les estratègies argumentatives i plantejar alternatives que s'ajusten a la lògica del discurs.

5.5. Valorar críticament els sabers que aporten certesa i aquells que no, a partir de la identificació de les seves característiques i l'anàlisi de les estructures argumentatives que els sostenen.

5.6. Reconèixer la radicalitat i transcendència dels problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi en textos.

Competència específica

6. Promoure una concepció sistemàtica, relacional de la història de les idees filosòfiques.

Descriptors operatius de les competències clau

CCL2, CEPsAA4, CEPsAA5, CC1, CC2, CC3, CE1, CCEC1, CCEC4.2

Criteris d'avaluació

6.1. Adquirir una concepció sistèmica i relacional de la història de la cultura occidental i del paper de les idees filosòfiques en aquesta, mitjançant l'anàlisi, comentari i comparació de textos o documents literaris, historiogràfics, periodístics, científics o religiosos, així com de qualsevol altra manifestació cultural, en què s'expressen problemes i concepcions filosòficament rellevants.

6.2. Afrontar qüestions i problemes complexos de caràcter fonamental i d'actualitat de manera interdisciplinària, sistemàtica i creativa, utilitzant conceptes, idees i procediments provinents de diferents camps del saber i orientant-los i articulant-los críticament des d'una perspectiva filosòfica.

6.3. Afrontar els grans problemes filosòfics a través de l'anàlisi i exposició crítica de les condicions culturals que han permès en cada cas l'aparició i evolució d'aquests problemes en diferents moments de la història.

6.4. Comprendre la dimensió temporal i universal dels problemes filosòfics més importants, comparant el tractament filosòfic que es fa d'aquests en diferents èpoques, escoles, tradicions, autors i autores.

6.5. Adquirir una concepció sistèmica i relacional de la història de la cultura occidental i del paper de les idees filosòfiques en aquesta.

Competència específica 7. Exposar críticament les diferents posicions historicofilosòfiques.	Descriptors operatius de les competències clau CCL1, CCL3, CPSAA4, CC1, CC2, CC3, CC4, CE1, CCEC1, CCEC3.1
Criteris d'avaluació	
7.1. Desenvolupar l'autonomia de judici, i promoure plantejaments, actituds i accions conseqüents èticament i cívicament, pel que fa a problemes fonamentals de l'actualitat, a partir de la comprensió d'idees, teories i controvèrsies historicofilosòfiques que puguen contribuir a aclarir tals problemes i de l'elaboració de propostes de caràcter crític i personal relacionades amb aquests.	
7.2. Adquirir i demostrar un coneixement significatiu de les idees i teories filosòfiques d'alguns dels més importants pensadors i pensadores de la història, mitjançant la seua aplicació i l'anàlisi crítica en el context de la pràctica individual o col·lectiva de la indagació filosòfica.	
7.3. Generar una concepció complexa i no dogmàtica dels problemes filosòfics mitjançant l'anàlisi crítica de tesis filosòfiques diferents i oposades entorn d'aquests.	
7.4. Comprendre i exposar diferents tesis i teories filosòfiques com a moments d'un procés dinàmic i sempre obert de reflexió i diàleg, a través de l'anàlisi comparativa dels arguments, principis, metodologies i enfocaments d'aquestes tesis i teories.	

Blocs de sabers bàsics i unitats didàctiques

A. De l'origen de la filosofia occidental a Grècia fins a la fi de l'Antiguitat.

- Historicitat i universalitat dels problemes i concepcions filosòfiques. Mètodes de treball en Història de la Filosofia.
- El sorgiment de la filosofia occidental a Grècia. Cosmovisió mítica i teorització filosòfica. La filosofia en altres tradicions culturals.

- El problema de la realitat en els presocràtics.
- Filosofia i ciutadania en la II·lustració grega: els sofistes i Sòcrates. Aspàsia de Milet i el paper de la dona en la cultura i la filosofia grega.
- Idea i naturalesa: coneixement i realitat en Plató i Aristòtil.
- L'antropologia en la filosofia clàssica: Sòcrates i el coneixement de si; la psique en Plató i Aristòtil.
- La discussió ètica: l'intel·lectualisme socràtic-platònic; la teoria de les virtuts en Plató i Aristòtil; el concepte d'*eudaimonía*.
- El debat polític: Les propostes platònica i aristotèlica entorn del millor ordre social.
- De les polis a l'imperi. Filosofia, ciència i cultura en l'hel·lenisme. Estoïcisme i epicureisme. La figura d'Hipàtia d'Alexandria.

Unitat 1. El naixement de la filosofia

1. L'aurora del pensament
2. Com s'estudia la Història de la Filosofia
3. Mètodes de treball en Història de la Filosofia
4. El problema de la *phísis*
5. L'ésser i l'esdevenir
6. El pluralisme
7. Els sofistes
8. Sòcrates

Unitat 3. Aristòtil i l'hel·lenisme

1. La crítica de l'idealisme
2. El problema de l'ésser
3. El problema del canvi
4. La cosmologia
5. La lògica aristotèlica
6. L'ésser humà
7. El coneixement
8. Una ètica eudemonista
9. La política aristotèlica
10. La filosofia hel·lenística
11. La ciència hel·lenística

Unitat 2. El pensament de Plató

1. Una realitat transcendent
2. La teoria de la participació
3. Ciència i opinió
4. El dualisme antropològic
5. L'ètica del bé
6. La passió política de Plató
7. La cerca de la justícia
8. La dona a l'antiga Grècia: Aspàsia de Milet

Unitat 4. Cristianisme i filosofia. D'Hipàtia a Agustí d'Hipona

1. El pensament romà
2. El neoplatonisme
3. El cristianisme i la filosofia
4. Els pares de l'Església
5. La síntesi agustiniana
6. El pecat i la llibertat humana
7. La Ciutat de Déu

B. De l'Edat Mitjana a la modernitat europea.

- Etapes, mètodes i qüestions fonamentals en la filosofia medieval. Agustí d'Hipona, Tomàs d'Aquino i Guillem d'Occam. La personalitat polifacètica de Hildegard von Bingen. La filosofia àrab i jueva.
- L'assimilació de la filosofia grega per la teologia medieval. El problema de la relació entre fe i raó.
- El naixement de la modernitat europea. El Renaixement. El protestantisme. La revolució científica.
- Racionalisme i empirisme: René Descartes i David Hume.

- El debat metafísic modern. La teoria cartesiana de les substàncies. El materialisme des de Thomas Hobbes a la Il·lustració.
- La qüestió de l'origen i fonament de la societat i el poder. Del pensament polític medieval a la teoria del contracte social segons Thomas Hobbes, John Locke i Jean-Jacques Rousseau.

Unitat 5. L'escolàstica. De Tomàs d'Aquino a Guillem d'Occam

1. El pensament a les escoles medievals
2. La influència àrab i jueva
3. Filosofia i misticisme
4. Déu i les criatures
5. Raó i fe
6. L'ésser humà
7. Llei natural i llei positiva
8. El pensament de Ramon Llull
9. El nominalisme d'Occam

Unitat 7. L'empirisme. De Hobbes a Hume

1. Coneixement i experiència
2. L'empirisme radical de Hume
3. La crítica a la idea de causalitat
4. La crítica de la metafísica
5. L'escepticisme de Hume
6. El gran Leviatan
7. El liberalisme polític en Locke
8. Ètica i política en Hume

Unitat 6. Del Renaixement al Barroc. Descartes i Spinoza

1. Filosofia, humanisme i religió
2. La filosofia política al Renaixement
3. Ciència i filosofia
4. Els orígens de la modernitat
5. Déu a la filosofia cartesiana
6. La unitat de les ciències
7. La substància en Descartes
8. El racionalisme de Spinoza

Unitat 8. La filosofia de la Il·lustració. De Rousseau a Kant

1. Raó tolerància i progrés
2. Rousseau: un il·lustrat atípic
3. El contracte social
4. El reconeixement dels nostres drets
5. Els inicis del feminisme
6. Sapere aude!
7. Què puc conèixer?
8. Què he de fer?
9. Què puc esperar?
10. La pau perpètua

C. De la modernitat a la postmodernitat.

- El projecte il·lustrat: potència i límits de la raó. Els Drets de l'Home. La primera ona feminista: Mary Wollstonecraft i Olympe de Gouges.
- La filosofia crítica d'Immanuel Kant i el problema de la metafísica com a saber.
- Ètiques de la felicitat i ètiques del deure. L'ètica kantiana enfront de l'utilitarisme.
- La crítica del capitalisme: el pensament revolucionari de Karl Marx i la dialèctica de la Il·lustració en l'Escola de Frankfurt. L'anàlisi del totalitarisme de Hannah Arendt.
- La desconstrucció de la tradició occidental en Friedrich Nietzsche i l'herència postmoderna.
- Els problemes filosòfics a la llum de l'anàlisi del llenguatge: Ludwig Wittgenstein i la filosofia analítica.

- L'existencialisme: Martin Heidegger i Jean Paul Sartre. La raó vital i la raó poètica: José Ortega y Gasset i María Zambrano.
- El desenvolupament contemporani del feminisme: Simone de Beauvoir.

Unitat 9. La filosofia de l'era industrial. De Marx a Stuart Mill

1. La cerca d'allò absolut
2. El sistema hegel·lià
3. La filosofia després de Hegel
4. El materialisme històric
5. Llibertat i alienació
6. Socialisme i filosofia
7. Cap a una transformació revolucionària
8. En defensa de la llibertat

Unitat 11. La filosofia espanyola. Ortega y Gasset

1. El problema d'Espanya
2. El tema del nostre temps
3. La vida: realitat radical
4. El perspectivisme d'Ortega
5. Vida i vocació
6. La història i les generacions
7. La rebel·lió de les masses
8. Els deixebles d'Ortega
9. María Zambrano
10. José Ferrater Mora
11. Xavier Zubiri
12. La filosofia a Espanya des de la 2a meitat del s. XX

Unitat 10. Nietzsche

1. La filosofia del Romanticisme
2. Allò apol·lini i allò dionisiac
3. La crítica al coneixement i la filosofia
4. L'atac a la religió i la moral
5. La voluntat de poder
6. L'etern retorn
7. El superhome

Unitat 12. La filosofia del nostre temps. De Husserl a Habermas

1. Fenomenologia i existencialisme
2. Wittgenstein i la filosofia del llenguatge
3. El feminisme contemporani
4. Hannah Arendt i l'anàlisi del totalitarisme
5. Estructuralisme i postestructuralisme
6. La filosofia postmoderna
7. L'Escola de Frankfurt
8. La teoria de l'acció comunicativa
9. Vers una ètica dialògica
10. Participació, consens i democràcia
11. La filosofia del s. XXI

PROPOSTA PEDAGÒGICA

MATÈRIA: PSICOLOGIA

DEPARTAMENT: FILOSOFIA

NIVELL: 2n DE BATXILLERAT

UNIÓ EUROPEA

Fons Social Europeu
L'FSE inverteix en el teu futur

PROPOSTA PEDAGÒGICA

1. JUSTIFICACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ

1.1.1. NORMATIVA D'IGUALTAT

1.2. CONTEXTUALITZACIÓ

2. FINALITATS I OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

3. COMPETÈNCIES CLAU I ESPECÍFIQUES

3.1. COMPETÈNCIES CLAU DEL BATXILLERAT

3.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE PSICOLOGIA

3.3. RELACIÓ ENTRE COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I COMPETÈNCIES

CLAU

4. SABERS BÀSICS

4.1. RELACIÓ DELS SABERS BÀSICS AMB ELS TEMES TRANSVERSALS

4.2. DESPLEGAMENT DELS SABERS BÀSICS EN FORMA D'UNITATS DIDÀCTIQUES

5. ORGANITZACIÓ D'ESPAIS I TEMPS

6. SITUACIONS D'APRENTATGE

7. MATERIAL DIDÀCTIC I RECURSOS DIGITALS

8. CRITERIS D'AVUACIÓ

9. INSTRUMENTS D'AVUACIÓ

10. RECUPERACIÓ

11. TRACTAMENT DE LA INCLUSIÓ

12. RECLAMACIÓ DE LES QUALIFICACIONS

13. ABSÈNCIA EN LES PROVES D'AVUACIÓ

14. RÈGIM D'ESTUDIS A DISTÀNCIA (CEED) I NOCTURN

14.1. MIGRACIÓ AL CEED

15. DOCUMENT PONT

1. JUSTIFICACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ

La Psicologia, com a branca del saber, té com a objectius bàsics l'autoconeixement i la comprensió de la pròpia individualitat, així com de les conductes i interrelacions entre els individus, coneixements que ajudaran l'alumnat de 2n de Batxillerat a madurar com a éssers humans, a entendre la conducta d'aquells amb qui conviu i a desenvolupar estratègies per resoldre les qüestions que poden aparèixer en la vida personal i laboral. En aquest sentit, la matèria Psicologia s'orienta cap als interessos i curiositats de la fase del desenvolupament humà en què l'alumnat està immers, on la curiositat per les qüestions psicològiques unida al desenvolupament de les seues capacitats cognoscitives els hi permetrà una comprensió més profunda dels fenòmens humans des de les bases humanístiques i científiques; es dirigeix, per això, als que tenen interès per la investigació i la comprensió de la conducta humana i els processos mentals subjacents. Com en l'origen dels fenòmens psíquics trobem factors determinants, tant biològics com culturals, un dels trets inherents de la Psicologia és la seua concepció com a ciència biològica i com saber humanístic. És necessari mostrar aquesta pluralitat, generada per la multiplicitat i complexitat dels problemes humans i que implica relacionar els seus elements amb els de la Biologia, la Química, la Filosofia, la Sociologia i l'Economia.

Amb la finalitat de desplegar la matèria de la forma més satisfactòria possible la present programació ha tingut en compte la normativa següent:

- Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.
- Reial decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableixen l'ordenació i els ensenyaments mínims del Batxillerat.
- Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat.
- Reial decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Secundària Obligatòria.
- Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria.
- Ordre 45/2011, de 8 de juny, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regula l'estructura de les programacions didàctiques en l'ensenyança bàsica.
- Ordre 32/2011 de 20 de desembre de la Conselleria d'Educació, Formació i Ocupació, per la qual es regula el dret de l'alumnat a l'objectivitat en l'avaluació, i s'estableix el procediment de reclamació de qualificacions obtingudes i de les decisions de promoció, de certificació o d'obtenció del títol acadèmic que corresponga.
- Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre de 2006, sobre les competències clau per a l'aprenentatge permanent.
- Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià.
- Ordre 20/2019 de 30 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents.

- Resolució de 24 de juliol de 2019, de la Secretaria Autònoma d'Educació i Formació Professional, per la qual es dicten instruccions per a l'aplicació d'alguns dels principals procediments previstos en l'Ordre 20/2019.
- Llei 4/2018, de 21 de febrer, de la Generalitat, per la qual es regula i promou el plurilingüisme en el sistema educatiu valencià.

1.1.1. NORMATIVA D'IGUALTAT

El Departament de Filosofia té per línia mestra d'actuació educar en **els valors de la igualtat contra les actituds d'odi envers l'emancipació de les dones, la identitat de gènere i la lliure orientació sexual**. En aquest context, s'explicita el recull de normativa següent que impregna, des d'una perspectiva transversal, les seues accions didàctiques:

- Decret 195/2022, de 11 de novembre, del Consell, d'igualtat i convivència en el sistema educatiu valencià.
- Llei 23/2018, de 29 de novembre, de la Generalitat, d'igualtat de les persones LGTBI.
- Llei 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat, per a la Igualtat entre Dones i Homes.
- Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació.

·Article 19, punt 2: "es treballaran la igualtat de gènere, l'educació per a la pau, l'educació per al consum responsable i el desenvolupament sostenible i l'educació per a la salut, inclosa l'afectivo-sexual."

-Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria, en la matèria Educació en Valors Cívics i Ètics

-Recursos web de la Generalitat Valenciana per a la igualtat i la convivència:

<https://ceice.gva.es/va/web/inclusioeducativa/reico.-repositori-de-recursos-web-per-a-la-igualtat-i-la-convivencia>

- Educació sexual
- Guia per a la prevenció de l'abús sexual
- Guia d'ús del llenguatge igualitari
- Unitats didàctiques de la història i cultura del poble gitano
- Guia de patis coeducatius
- Guia de masculinitats igualitàries

1.2. CONTEXTUALITZACIÓ

La Psicologia és una matèria optativa de totes les modalitats de batxillerat, que s'oferta, d'acord amb l'autonomia del nostre centre, en 2n de batxillerat amb quatre hores setmanals. Els elements d'aquesta matèria s'organitzen en quatre blocs, estretament relacionats entre si. Partint de la consideració de la Psicologia com a ciència s'analitzen els fonaments biològics de la conducta, les capacitats cognitives com la percepció, la memòria i la intel·ligència, aprofundint en l'aprenentatge i la construcció de la nostra personalitat individual i social. En la mesura en què l'actor de l'aprenentatge està en ple procés de desplegament de la seua personalitat i capacitats, la matèria esdevé una eina fonamental per a la presa de consciència de la pròpia situació.

El primer bloc comença amb una breu baproximació a la psicologia, la seua definició i la relació amb altres sabers i continua amb una anàlisi dels processos psicològics més bàsics. Tota disciplina autònoma crea els seus propis conceptes i ací s'introdueixen els específics d'aquesta matèria.

El segon bloc, està format per l'educació emocional. Cal, com s'apuntava abans, incidir en la relació que hi ha entre tot l'aparell psíquic i els elements fisiològics. Veure com les emocions s'articulen en primàries i secundàries i com aquestes juguen un aspecte fonamental en el desenvolupament de la personalitat.

El tercer bloc, comprèn la psicologia social i aborda el segon element que condiciona el psiquisme i la conducta humana, al costat dels mecanismes biològics. Aquest element situa a l'alumnat en la problemàtica de les relacions entre el jo i l'entorn en el qual aquell creix i es desenvolupa. S'ha de veure el paper que juga la societat en la conformació de la identitat individual tot analitzant elements com la socialització i les relacions interpersonals que li donen una visió des de l'exterior de la persona.

En el quart bloc es tracta el concepte que vertebrava tots els sabers anteriors: la salut mental. Ací, en primer lloc, s'estableix una aproximació a la seua definició com a benestar psíquic i al seu caràcter dinàmic però també, en segon, es presenta una perspectiva clínica que apropa a l'alumnat a trastorns i patologies de les que té cura la psicologia, sobretot d'aquelles que poden tenir el seu origen en l'adolescència.

Una de les característiques de la Psicologia com a ciència, comuna a altres ciències humanes, és la coexistència no només de mètodes diversos sinó sobretot de models o posicions teòriques alternatives per a explicar un mateix fenomen. Encara que la Psicologia en el Batxillerat no hagi de consistir en un compendi de models o sistemes teòrics, tampoc ha de renunciar a fer partícip l'alumne d'aquesta diversitat i de la necessitat d'acceptar punts de vista i explicacions diferents respecte a un mateix fet. Amb això podrem facilitar no només actituds tolerants cap a la conducta dels altres, sinó també la cerca d'una complementarietat entre aquestes posicions teòriques alternatives en lloc de l'acceptació cèrdua d'una d'aquelles, cosa que acostarà més els alumnes a la naturalesa complexa i polifacètica de l'ésser humà.

Els continguts de la matèria serveixen per orientar les persones en diferents àmbits: educatiu, sanitari, laboral, esportiu i jurídic. La psicologia juga un paper rellevant en la societat i les seues aportacions contribueixen a millorar el benestar personal i social. Molts psicòlegs treballen en la intervenció d'emergències o desastres, s'endinsen en àrees de la política, el dret, l'economia i la sociologia i en temes de gran importància social com ara la prevenció de les drogues i la violència. D'aquí la idoneïtat de la matèria com a disciplina orientadora per a les futures carreres estudiantils i professionals de l'alumnat. Els continguts de la matèria requereixen, a més, d'un enfocament multidisciplinari, perquè la Psicologia està relacionada amb les Matemàtiques, la Medicina la Sociologia o l'Economia. Així mateix, permeten la formació integral de l'alumnat i afavoreixen el desenvolupament d'actituds organitzatives pròpies de l'àmbit de l'empresa.

2. FINALITATS I OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

Aquesta matèria ajuda a entendre el sentit de l'aprenentatge, de la competència d'aprendre a aprendre, al incloure's l'aprenentatge com a objecte d'estudi. Els múltiples sistemes teòrics, amb les seues propostes, mètodes i conclusions, fomentaran l'adquisició d'un pensament autònom i desenvoluparan la seua capacitat crítica, al permetre a l'alumnat contrastar les diferents postures explicatives sobre un mateix fenomen psiquicoconductual i aprendre a diferenciar entre el saber científic i els prejudicis i falses creences que puga posseir sobre els temes tractats.

Com a saber científic, la investigació és essencial en Psicologia, en aquesta s'hi troba una riquesa metodològica que articula sabers de naturalesa tant deductiva com experimental.

La Psicologia també tracta l'estudi dels mètodes científics i tecnològics propis de la matèria, comprnent els elements i procediments fonamentals de la investigació i l'experimentació pròpia d'aquesta ciència, coneixent i valorant la seua contribució en el canvi de les condicions de vida.

La Psicologia de 2n de batxillerat contribuirà a desenvolupar les dues finalitats de l'etapa del batxillerat:

1. Proporcionar formació, maduresa intel·lectual i humana, coneixements, habilitats i actituds que permeten desenvolupar funcions socials i incorporar-se a la vida activa amb responsabilitat i aptitud. Així mateix, aquesta etapa haurà de permetre l'adquisició i l'assoliment de les competències indispensables per al futur formatiu i professional, i capacitar per a l'accés a l'educació superior.

2. Preparar per a l'itinerari academicoprofessional posterior, proporcionar una sòlida cultura integral i aportar interès pel coneixement, pel treball i per l'aprenentatge i rigor en la feina.

Així mateix, la Història de Filosofia de 2n de batxillerat contribuirà a desplegar tots els objectius de l'etapa. Però entre aquests donarà especial importància als següents:

1. Exercir la ciutadania democràtica, des d'una perspectiva global, i adquirir una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució espanyola així com pels drets humans, que fomenti la corresponsabilitat en la construcció d'una societat justa i equitativa.

2. Consolidar una maduresa personal i social que els permete actuar de forma responsable i autònoma i desenvolupar l'esperit crític. Preveure, detectar i resoldre pacíficament els conflictes personals, familiars i socials.

3. Fomentar la igualtat efectiva de drets i oportunitats entre homes i dones, analitzar i valorar críticament les desigualtats i discriminacions existents, així com el reconeixement i l'ensenyament del paper de les dones en la història i impulsar la igualtat real i la no-discriminació per raó de naixement, sexe, origen racial o ètnic, discapacitat, edat, malaltia, religió o creences, orientació sexual o identitat de gènere o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

4. Afermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina, com a condicions necessàries per a l'aprofitament eficaç de l'aprenentatge, i com a mitjà de desenvolupament personal.

5. Dominar, tant en l'expressió oral com en l'escrita, el valencià i el castellà.

8. Conèixer i valorar críticament les diferents realitats del món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seua evolució, com a mostra del multilingüisme i de la multiculturalitat. Participar de manera solidària en el desenvolupament i la millora del seu entorn social.

10. Comprendre els elements i procediments fonamentals de la investigació i dels mètodes científics. Conèixer i valorar de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia en el canvi de les condicions de vida, així com afermar la sensibilitat i el respecte cap al medi ambient.

11. Afermar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix i sentit crític.

12. Desenvolupar la sensibilitat artística i literària, així com el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.

15. Fomentar una actitud responsable i compromesa en la lluita contra el canvi climàtic i en la defensa del desenvolupament sostenible.

16. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura, l'empatia i el respecte cap als éssers vius, especialment els animals.

3. COMPETÈNCIES CLAU I ESPECÍFIQUES

3.1. COMPETÈNCIES CLAU EN EL BATXILLERAT

CCL, COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA

Descriptors:

CCL1. S'expressa de manera oral i escrita amb fluïdesa, coherència, correcció i adequació.

CCL2. Comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals i escrits amb especial èmfasi en els textos acadèmics.

CCL3. Contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts, evitant els riscos de manipulació i desinformació, per a comunicar-la de manera clara i rigorosa, i sent respectuós amb la propietat intel·lectual.

CCL4. Llegeix amb autonomia obres rellevants de la literatura posant-les en relació amb el seu context sociohistòric de producció, amb la tradició literària anterior i posterior, per a construir la seua pròpia interpretació argumentada.

CCL5. Posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica.

CP, COMPETÈNCIA PLURILINGÜE

Descriptors:

CP1. Utilitza amb fluïdesa, adequació i acceptable correcció una o més llengües, a més de la llengua familiar.

CP2. Amplia i enriqueix de manera sistemàtica el seu repertori lingüístic.

CP3. Valora críticament la diversitat lingüística i cultural present en la societat.

STEM, COMPETÈNCIA MATEMÀTICA I COMPETÈNCIA EN CIÈNCIA, TECNOLOGIA I ENGINYERIA

Descriptors:

STEM1. Utilitza mètodes inductius i deductius i emprà estratègies variades per a la resolució de problemes, analitzant críticament les solucions i reformulant el procediment, si fóra necessari.

STEM2. Utilitza el pensament científic per a entendre i explicar fenòmens relacionats amb la modalitat triada, plantejant-se hipòtesis i contrastant-les o comprovant-les mitjançant l'observació, l'experimentació i la investigació.

STEM4. Interpreta i transmet els elements més rellevants d'investigacions de manera clara i precisa, aprofitant la cultura digital amb ètica i responsabilitat i valorant de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia.

STEM5. Planeja i emprèn accions fonamentades científicament.

CD, COMPETÈNCIA DIGITAL

Descriptors:

- CD1. Realitza cerques avançades, aplicant criteris de validesa, qualitat, actualitat i fiabilitat.*
- CD2. Integra continguts digitals respectant, en tot moment, els drets d'autoria digital.*
- CD5. Mostra interès per l'evolució de les tecnologies i pel seu desenvolupament sostenible i ús ètic.*

CPSAA, COMPETÈNCIA PERSONAL, SOCIAL I D'APRENDRE A APRENDRE

Descriptors:

CPSAA1.1 Fa eficaç el seu aprenentatge.

CPSAA1.2 Desenvolupa una personalitat autònoma.

CPSAA3.1 Desenvolupa la seua intel·ligència.

CPSAA4. Compara, analitza, avalua i sintetitza dades, informació i idees per a obtenir conclusions lògiques.

CPSAA5. Planifica els processos de la construcció del coneixement, relacionant els diferents camps d'aquest, de manera que açò li permeta transmetre aquest coneixement amb autonomia.

CC, COMPETÈNCIA CIUTADANA

Descriptors:

CC1. Analitza fets, normes i idees relatives a la dimensió social, històrica, cívica i moral per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític.

CC2. Reconeix i analitza de manera crítica i conseqüent, els principis, ideals i valors relatius al procés d'integració europea, la Constitució Espanyola, els drets humans, i la història i el patrimoni cultural propis.

CC3. Adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics fonamentals i d'actualitat.

CC4. Realitza una anàlisi crítica de la petjada ecològica de les accions humanes.

CE, COMPETÈNCIA EMPRENEDORA

Descriptors:

CE1. Afronta reptes, amb sentit crític i ètic, per a presentar idees i solucions innovadores en l'àmbit acadèmic.

CE2. Reflexiona sobre les fortaleses i febleses pròpies i les dels altres, fent ús d'estratègies d'autoconeixement i autoeficàcia.

CE3. Du a terme el procés de creació d'idees i solucions innovadores, aplicant coneixements tècnics específics considerant tant l'experiència d'èxit com de fracàs, una oportunitat per a aprendre.

CCEC, COMPETÈNCIA EN CONSCIÈNCIA I EXPRESSIÓ CULTURALS

Descriptors:

CCEC1. Valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època.

CCEC2. Investiga les especificitats de diverses manifestacions culturals, analitzant els diferents contextos, així com els llenguatges i elements tècnics que les caracteritzen.

CCEC3.1 Expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític, realitzant amb rigor les seues pròpies produccions culturals.

CCEC4.1 Selecciona i integra amb creativitat diversos mitjans per a produir projectes culturals, servint-se de la interpretació o la composició.

CCEC4.2 Organitza els seus coneixements i destreses per a respondre amb creativitat i eficàcia als acompliments derivats d'una producció cultural, utilitzant diversos llenguatges, codis, tècniques, eines i recursos.

3.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE PSICOLOGIA

CEsp1. Buscar, seleccionar, **analitzar** i interpretar la informació relativa a **temes tractats per la psicologia** com a base dels treballs i investigacions a realitzar. Comprendre el paper de la psicologia com la disciplina científica, **analitzant la seua evolució al llarg de la història**, que té per objecte comprendre, interpretar, analitzar i explicar el comportament humà des dels **fonaments biològics de la conducta** a la influència ambiental de **l'entorn social**.

CEsp2. Practicar el diàleg i el debat de manera rigorosa, crítica i assertiva, sempre emprant de forma adequada els diferents tipus d'argumentació i detectant els usos fal·laços, dogmàtics i esbiaixats de la informació a l'hora de **defensar** opinions i **hipòtesis respecte als temes tractats per la psicologia**. **Analitzar els processos psicològics bàsics** i reconèixer la utilitat del seu coneixement a l'hora d'abordar els problemes de les persones, aconseguir un millor funcionament psicològic i una millor qualitat de vida.

CEsp3. Identificar i **explicar el paper de les emocions** enfront dels reptes, les incerteses i **els conflictes que es produeixen en les relacions humanes**, gestionar-les i explorar solucions equitatives i creatives. Conèixer els **processos cognitius superiors implicats en l'aprenentatge** i comprendre la seua **relació amb la motivació i l'emoció**, analitzant les diferents teories que l'expliquen.

CEsp4. Utilitzar **estratègies per millorar l'aprenentatge personal a partir dels coneixements** i tècniques adquirits en l'estudi **dels processos cognitius bàsics i superiors**. **Comprendre els processos de construcció del coneixement** i el seu paper com a motor de progrés i afavorir el desenvolupament de processos autoregulats d'aprenentatge que milloren la capacitat per a transmetre coneixement.

CEsp5. Identificar, denunciar i combatre les desigualtats, estereotips i exclusions propis del sistema patriarcal, tot **incloent una mirada de gènere en l'anàlisi de les diferents teories psicològiques** i pedagògiques. Conèixer i comprendre els **factors que expliquen el comportament humà en la societat**, analitzant els processos socials que influeixen en el comportament de les persones per a comprendre's a un mateix, exercint una ciutadania ètica i cívica que contribueix a construir una identitat cultural, personal i col·lectiva.

CEsp6. **Establir connexions amb els continguts d'altres matèries** trencant amb visions parcials del coneixement per tal de tenir una visió més global que permeta l'anàlisi crítica. Conèixer, comprendre i explicar els **factors que influeixen en la conformació de la personalitat** i les diferents teories que l'expliquen, analitzant la seua relació amb la conducta adaptativa,

reconeixent la seua importància a l'hora de l'estudi, **tractament i prevenció dels trastorns mentals** i la promoció de la salut mental.

3.3. RELACIÓ ENTRE COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I COMPETÈNCIES CLAU

La CEsp1 (analitzar temes de la psicologia al llarg de la Història i els fonaments biològics i la influència de l'entorn social en la conducta) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL3 (comunica informació de manera clara, rigorosa i sense plagi).
- STEM2 (utilitza el pensament científic per a entendre i explicar fenòmens).
- CD1 (realitza cerques avançades fiables i de qualitat).
- CD3 (mostra interès per l'evolució de les tecnologies i el seu ús ètic).
- CPSAA4 (analitza informació per a obtenir conclusions lògiques).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes filosòfics).
- CE3 (du a terme el procés de creació d'idees i aplica coneixements tècnics específics).

La CEsp2 (analitzar els processos cognitius bàsics i defensar hipòtesis respecte als temes tractats per la psicologia) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL1 (s'expressa amb fluïdesa i correcció).
- CCL5 (posa les pràctiques comunicatives al servei de la democràcia).
- STEM1 (utilitza mètodes inductius i deductius i empra estratègies variades per a la resolució de problemes).
- STEM2 (utilitza el pensament científic per a entendre i explicar fenòmens).
- CPSAA3.1 (desenvolupa la pròpia intel·ligència).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).
- CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

La CEsp3 (explicar el paper de les emocions i els processos cognitius superiors) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- STEM2 (utilitza el pensament científic per a entendre i explicar fenòmens).
- CPSAA3.1 (desenvolupa la pròpia intel·ligència).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC3.1 (expressa idees i opinions amb creativitat i esperit crític).

La CEsp4 (millorar l'aprenentatge a partir dels coneixements dels processos cognitius bàsics i superiors) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- STEM2 (utilitza el pensament científic per a entendre i explicar fenòmens).

- CPSAA3.1 (desenvolupa la pròpia intel·ligència).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).

La CEsp5 (incloure una mirada de gènere en l'anàlisi de les diferents teories psicològiques i comprendre els factors que expliquen el comportament humà en societat) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- CCL2 (interpreta textos orals i escrits).
- CCL5 (posa les pràctiques comunicatives al servei de la democràcia).
- STEM2 (utilitza el pensament científic per a entendre i explicar fenòmens).
- CPSAA4. Compara, analitza, avalua i sintetitza dades, informació i idees per a obtenir conclusions lògiques.
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).

La CEsp6 (establir connexions amb els continguts d'altres matèries, explicar els factors que influeixen en la conformació de la personalitat, així com els principals trastorns mentals) connecta directament amb els descriptors de les competències clau següents:

- STEM2 (utilitza el pensament científic per a entendre i explicar fenòmens).
- CPSAA1.2 (desenvolupa una personalitat autònoma).
- CC1 (analitza fets i idees relatives per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític).
- CC2 (analitza de manera crítica els principis i valors europeus).
- CC3 (adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics).
- CCEC1 (valora críticament el patrimoni cultural de qualsevol època).

	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
Cesp1	X		X	X	X	X	X	
Cesp2	X		X		X	X		X
Cesp3			X		X	X		X
Cesp4			X		X	X		
Cesp5	X		X		X	X		X
Cesp6			X		X	X		X

El llistat anterior no pretén ser complet, sinó orientatiu. A més de les connexions identificades més amunt poden haver-ne d'altres no tan directament relacionades que cada professor/a pot recollir en la seua programació d'aula.

4. SABERS BÀSICS

Bloc 1: Què és la psicologia?

- Definició
  - Origen de la psicologia com a estudi de la psique.
  - La psicologia com a ciència. Característiques i objectius.
  - Àmbits d'aplicació: Psicologia bàsica i psicologia aplicada.

- Relacions amb altres àmbits del coneixement: antropologia, sociologia, neurociència.
- Fonaments biològics de la conducta
  - La relació dels factors biològics amb el comportament humà.
- Processos psicològics bàsics
  - Els processos psicològics: atenció, percepció, motivació, memòria, pensament.
- Processos cognitius superiors
  - Com aprenem? Processos i estratègies que intervenen en l'aprenentatge

Bloc 2: L'educació emocional: la construcció d'una personalitat equilibrada

- Què és la intel·ligència emocional?
  - Emocions bàsiques: correlats fisiològics, expressió i funcions.
  - Emocions secundàries o socials.
  - La importància de les emocions en el desenvolupament de la personalitat.
- Com desenvolupar-la?
  - Emocions i sentiments.
  - Estratègies per a l'autoconeixement i l'autoestima.
  - Aplicacions pràctiques. Prevenció i resolució de conflictes.

Bloc 3. La psicologia social

- Conceptes fonamentals de la psicologia social.
- La percepció social d'una mateixa o d'un mateix.
- Socialització i relacions interpersonals.
- Rols, estereotips i prejudicis socials.
- Les teràpies de la psicologia social.

Bloc 4. La salut mental: un concepte en evolució

- Elements clau en la construcció del benestar psíquic.
- Algunes patologies: trastorns de la personalitat, de l'alimentació, psicòtics i d'ansietat.

4.1. RELACIÓ DELS SABERS BÀSICS AMB ELS TEMES TRANSVERSALS

Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC): El tractament de les TIC està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CD (competència digital).

Iniciativa personal i emprenedoria: El tractament de la iniciativa personal i emprenedoria està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CE (competència emprenedora).

Educació cívica i constitucional: El tractament de l'educació cívica i constitucional està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CC (competència ciutadana).

Igualtat: El tractament de la igualtat està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CC (competència

ciutadana), especialment, en els sabers relacionats amb els moviments ètics, els drets universals i la filosofia política, en què es posarà especial atenció a les discriminacions patides històricament per motius de gènere. A més, es desplegarà a través dels sabers relacionats amb la contribució de les dones al desenrotllament del pensament filosòfic i científic.

Pla lingüístic de centre (PLC): El tractament del Pla lingüístic de centre està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CP (competència plurilingüe). En aquest context, la matèria contribueix al PEPLI (Programa d'Ensenyament Plurilingüe i Interdisciplinar) en els termes establerts en el pla quadriennal.

Foment de la lectura: El tractament del foment de la lectura està recollit en els sabers bàsics que despleguen les competències específiques relacionades amb la competència clau CCL (competència en comunicació lingüística), especialment per mitjà del desenvolupament del saber procedimental del comentari de text.

4.2. DESPLEGAMENT DELS SABERS BÀSICS EN FORMA D'UNITATS DIDÀCTIQUES

Bloc 1: Què és la psicologia? Definició

Unitat 1. Què és la psicologia? Definició, àrees, tasques, mètodes

- 1.1. El naixement de la psicologia com a ciència. Què és la psicologia?
- 1.2. Dimensions del desenvolupament psicològic
- 1.3. Àrees o especialitats de la psicologia
- 1.4. Teories psicològiques durant el segle XX
- 1.5. Mètodes i tècniques de la psicologia
- 1.6. Què és i què fa un psicòleg/loga?

Bloc 1: Què és la psicologia? Fonaments biològics de la conducta

Unitat 2. Fonaments neurològics de la conducta.

- 2.1. Quin és l'origen de la nostra conducta? La polèmica entre herència i medi ambient
- 2.2. El cervell i la conducta humana
- 2.3. Experiències en l'àmbit de la psicobiologia

Unitat 3. Fonaments genètics de la conducta. La psicologia evolutiva

- 3.1. Què estudia la psicologia evolutiva?
- 3.2. La psicologia evolutiva de Piaget
- 3.3. L'adolescència
- 3.4. Els trastorns en l'evolució psicològica

Bloc 1: Què és la psicologia? Processos psicològics bàsics

Unitat 4. Processos cognitius bàsics: La sensació i la percepció

- 4.1. Les sensacions: característiques generals
- 4.2. La percepció: característiques generals
- 4.3. La percepció de la realitat física

Unitat 5. Fonaments cognitius bàsics: L'atenció i la memòria. La psicologia cognitiva

- 5.1. Què és la psicologia cognitiva?
- 5.2. Com pensem? La metàfora de l'ordinador
- 5.3. Les emocions i els pensaments irracionals
- 5.4. Les teràpies cognitives
- 5.5. El paper de l'atenció i de la memòria en el funcionament de la ment

Unitat 6. La influència inconscient de la memòria. La psicoanàlisi

- 6.1. La teoria de la personalitat i el paper dels mecanismes de defensa
- 6.2. La teoria dels instints
- 6.3. La teoria de la sexualitat
- 6.4. La teoria dels somnis
- 6.5. La teoria de la cultura
- 6.6. La teràpia psicoanalítica
- 6.7. Alguns trastorns mentals estudiats per la psicoanàlisi

Bloc 1: Què és la psicologia? Processos cognitius superiors

Unitat 7. Processos cognitius superiors. L'aprenentatge. El conductisme

- 7.1. Conceptes generals sobre l'aprenentatge
- 7.2. L'aprenentatge segons el condicionament clàssic o responent: la teoria de Pavlov
- 7.3. L'aprenentatge segons la teoria conductista de J.B. Watson
- 7.4. L'aprenentatge segons el condicionament instrumental: les teories d'E.L. Thorndike i de B.F. Skinner.
- 7.5. La teràpia conductista

Unitat 8. Processos cognitius superiors. La intel·ligència

- 8.1. En què consisteix la intel·ligència? Diversos significats del concepte
- 8.2. Com estudiar la intel·ligència? Els tests
- 8.3. Una nova visió de la intel·ligència: La intel·ligència emocional o social
- 8.4. Altres qüestions sobre psicologia de la intel·ligència

Bloc 2: L'educació emocional: la construcció d'una personalitat equilibrada

Unitat 9. La construcció de l'ésser humà. La motivació. La psicologia humanista

- 9.1. Què estudia la psicologia humanista?
- 9.2. La teoria de la motivació segons Maslow
- 9.3. La teoria de la personalitat segons Maslow: la personalitat autorealitzada
- 9.4. El procés de convertir-se en persona segons Rogers
- 9.5. Els trastorns mentals segons la psicologia humanista

Unitat 10. La construcció de l'ésser humà. La personalitat i el comportament

- 10.1. Què és la personalitat: definició, característiques i instruments per a conèixer-la
- 10.2. Teories que expliquen la personalitat
- 10.3. La dimensió psicoafectiva i sexual de la personalitat
- 10.4. La personalitat madura

Bloc 3. La psicologia social

Unitat 11. La psicologia social

- 11.1. Què estudia la psicologia social?
- 11.2. Identitat personal i pertinença al grup
- 11.3. Anàlisi de la percepció social dels individus
- 11.4. Les actituds socials
- 11.5. La dinàmica de grups i les teràpies de la psicologia social

Bloc 4. La salut mental: un concepte en evolució

Unitat 12. La psicopatologia i la conducta anormal

- 12.1. Què estudia la psicopatologia?
- 12.2. Evolució històrica de la psicopatologia
- 12.3. Explicació de les conductes anormals i dels problemes mentals

5. ORGANITZACIÓ D'ESPAIS I TEMPS

L'espai d'aprenentatge col·lectiu de referència serà l'aula, en què es desplegaran habitualment les situacions d'aprenentatge de la classe magistral, el debat i diàleg i el comentari de text, entre d'altres, sense perjudici de la disponibilitat excepcional d'altres zones de l'institut i dels espais que es puguen visitar amb finalitat pedagògica. L'espai d'aprenentatge individual de referència serà el lloc d'estudi habitual de cada alumne, en què es desplegarà la situació d'aprenentatge de l'estudi i investigació dependent.

Les unitats didàctiques es distribuïran en tres trimestres, de la forma següent:

- 1r trimestre: Unitats 1, 2, 3 i 4.
- 2n trimestre: Unitats 5, 6, 7 i 8.
- 3r trimestre: Unitats 9, 10, 11 i 12.

Resta a criteri del professor/a la reubicació, amb finalitat pedagògica, d'alguna o algunes unitats didàctiques en un trimestre diferent, així com la distribució temporal de cada situació d'aprenentatge durant el període de la classe.

6. SITUACIONS D'APRENTATGE

Les situacions d'aprenentatge són responsabilitat de cada professor/a i serveixen per vertebrar les unitats didàctiques en funció de les possibilitats següents:

- Tema d'interès plantejat per l'alumnat.
- Observació d'un fenomen.
- Polèmica o controvèrsia entorn d'un fet.
- Informació que crida l'atenció de la ciutadania.
- Problemàtica que afecta la societat a l'entorn de l'alumnat.
- Pregunta sobre un element de la realitat.
- Recerca a partir d'un element investigable.
- Necessitat plantejada per un agent extern.
- Dilema que cal comprendre.

- Manifestació "creativa o artística"

A continuació es detallen diverses eines amb què acabar implementant les situacions d'aprenentatge.

La unitat didàctica: classe magistral, intervencions i actitud

L'exposició característica de la classe magistral permet crear una situació d'aprenentatge en què s'està ajudant l'alumne/a no només a la millora de la comprensió, sinó a la de l'expressió dels sabers conceptuals, atès que se l'anima a realitzar intervencions que poden ser avaluades. Se li pot preguntar en cada moment que l'alumne/a expose el que acaba de sentir amb la finalitat afegida d'avaluar el seu progrés acadèmic, de forma que s'atraga constantment l'atenció. Igualment, es pot motivar la intervenció de l'alumnat amb l'avaluació positiva de relacions amb l'actualitat, amb sabers anteriors i posteriors, amb incoherències, contradiccions o febleses en les argumentacions dels autors exposats, etc. En qualsevol, en les intervencions es fomentarà la millora de l'expressió oral de l'alumnat.

-Estudi i investigació dependent

La investigació i reflexió a propòsit de conceptes clau i l'estudi del pensament de personatges rellevants històrics i actuals que han transcendit per la denúncia d'experiències personals o pel seu compromís amb la transformació social ajuden l'alumnat a descobrir la necessitat i l'abast de l'acció individual enfront de les injustícies globals i a adquirir models de referència en el camí del seu desenvolupament moral. En la investigació ha de prendre especial rellevància les aportacions de les dones als sabers de la humanitat.

-Proves escrites: exàmens i proves de control de coneixements

Els exàmens i les proves de control de coneixement són una de les situacions d'aprenentatge més eficaces perquè fomenten la concentració de l'activitat de l'estudi i alimenten l'esforç organitzatiu. Per això les proves escrites han d'assumir el percentatge major en l'avaluació de l'obtenció dels sabers bàsics i les competències específiques relacionades. Els sabers bàsics de les proves escrites no són exclusivament conceptuals, sinó també procedimentals, des del moment que es valora en aquestes la coherència i cohesió en l'expressió de les redaccions, així com la capacitat per a comentar textos i relacionar idees entre diferents parts temàtiques, entre diferents temes i entre aquests i l'actualitat.

-Proves orals

Complementàriament a les proves escrites, el professor/a pot optar per concertar proves d'avaluació orals per a la comprovació de l'assimilació per part de l'alumnat els coneixements adients, atesa la capacitat de les mateixes per a fomentar, de forma semblant a la de les proves escrites, l'organització i la concentració de l'atenció en la cohesió i assimilació dels sabers bàsics i les competències relacionades. L'exposició oral de tasques, treballs d'investigació, o altres situacions d'aprenentatge poden ser considerades proves d'avaluació orals en la mesura que no compten amb material de suport o que aquest siga esquemàtic.

-Produccions textuals: comentari de text, dissertació temàtica i treball d'investigació

Les produccions textuals orals i escrites sobre el pensament de les diferents teories i autors, especialment el comentari de text i la dissertació temàtica, representen dues

situacions adients per a l'assimilació dels sabers bàsics procedimentals més característics de la matèria. Amb aquestes l'estudiant treballa l'organització dels coneixements per mitjà de la coherència i la cohesió i, alhora, augmenta la capacitat expressiva, de manera que l'adapta progressivament al nivell característic de l'etapa educativa.

Complementàriament, també és valuosa la situació d'aprenentatge propiciada pel treball d'investigació. Aquí englobem l'anàlisi crítica de materials didàctics, missatges publicitaris i informacions dels mitjans de comunicació i xarxes socials així com de la presència d'estereotips en llibres, cançons, anuncis publicitaris, produccions audiovisuals, missatges dels mitjans de comunicació, al tractament visual del cos de dones i homes en l'art, pintura, escultura, cinema, o al tractament de les dones en l'esport i en els models de bellesa.

-Tasques complementàries

Les situacions d'aprenentatge en què intervenen metodologies actives com el treball cooperatiu o el basat en reptes, tasques i projectes, entre altres, fomenten l'autonomia i la responsabilitat de l'alumnat, perquè li ofereixen la possibilitat de gestionar el seu temps, decidir entre diferents propostes de treball, resoldre els desafiaments i problemes de diverses formes i triar la manera de demostrar els seus aprenentatges. De forma similar a la dels debats, una de les finalitats de les tasques és la interiorització de la perspectiva sostenible d'acord amb l'Agenda 2030.

Quant a la concreció de les tasques, és ben rellevant el treball que es desenvolupa de manera col·lectiva, perquè es fomenta el treball en equip per mitjà de la discussió de propostes que permeten planificar i gestionar adequadament els temps i la distribució d'accions i per mitjà d'exposicions orals per a defensar el resultat.

-Debats i diàlegs

Es fomentarà la pràctica del diàleg i el debat a l'aula a partir d'experiències o notícies d'actualitat que permeten més d'una postura i que poden relacionar-se fàcilment amb els conflictes i situacions quotidianes de l'alumnat.

Amb el debat a propòsit de l'anàlisi de conflictes històrics i actuals i de les migracions de milions de persones provocades per catàstrofes naturals, guerres, fam o pobresa, a més, s'afavoreix la discrepància, el dubte i la legitimitat de les opcions minoritàries.

El debat és molt útil, també, per a treballar els dilemes morals. Al fil dels debats, dilemes i discussions plantejats, és important anar mostrant a l'alumnat el tipus d'argumentacions que de manera espontània fan servir i la manera de centrar els arguments en els temes plantejats evitant distraccions i fal·làcies.

7. MATERIAL DIDÀCTIC I RECURSOS DIGITALS

Tots els professors de la matèria Psicologia de 2n de batxillerat tenen a disposició el **dossier del departament** que, si així ho consideren, servirà de base a l'alumnat per a orientar-se en els continguts. Convé que el professor acompanye les explicacions amb **esquemes** a la pissarra, en fotocòpies o diapositives per destacar-ne els conceptes clau i vertebradors de les teories. A més, es disposa de la **plataforma Aules GVA** per a penjar material digital i plantejar tasques, així com del **correu electrònic corporatiu** per a resoldre dubtes, si la urgència del moment no permet d'esperar a la següent trobada presencial. D'altra banda, totes les aules estan dotades de **projector, ordinador i pantalla digital** de forma que es pot complementar informació a través de petites **projeccions audiovisuals** o de **recursos electrònics** (presentacions Powerpoint, etc).

La relació de recursos didàctics anteriors no pretèn ser exhaustiva, sinó que resta oberta perquè cada professor/a n'afegisca el que crega convenient, d'acord amb el seu criteri pedagògic i en funció de la correspondència amb les unitats didàctiques o la idiosincràsia del grup. Així, per exemple, es poden usar bateries de preguntes de comprensió, resums de lliçons en format escrit o audiovisual (vídeos de youtube, podcasts), preguntes amb resposta d'elecció múltiple per mitjà de *kahoots*, etc.

8. CRITERIS D'AVUACIÓ

Competència específica 1: **Analitzar temes de la psicologia al llarg de la Història i els fonaments biològics i la influència de l'entorn social en la conducta.**

- 1.1. Establir i emprar criteris de recerca i selecció de informació fiables, comparant diferents fonts.
- 1.2. Analitzar de manera crítica la informació trobada per comprovar la seua veracitat i rigor.
- 1.3. Interpretar i exposar de forma rigorosa els resultats de la recerca i relacionar-los amb els temes objecte d'estudi i investigació.
- 1.4. Analitzar i explicar les aportacions més importants de la psicologia, des dels seus inicis fins a l'actualitat, identificant els principals problemes plantejats, analitzant les solucions aportades pels diferents corrents psicològics.
- 1.5. Conèixer i explicar l'estructura i el funcionament del sistema nerviós central, valorant els efectes que tenen una lesió o funcionament anòmal de les estructures cerebrals sobre els processos cognitius, psicològics, emocionals i conductuals.

Competència específica 2: **Analitzar els processos cognitius bàsics i defensar hipòtesis respecte als temes tractats per la psicologia.**

- 2.1. Escoltar de forma activa i participar en els debats de manera assertiva i respectar el torn de paraula tant en el fet d'argumentar i contraargumentar com en el d'expressar acord o desacord.
- 2.2. Utilitzar els conceptes i els arguments amb rigor a l'hora d'exposar les idees pròpies i els raonaments per aclarir dubtes i els malentesos que es plantegen.
- 2.3. Identificar i analitzar críticament els usos dogmàtics i esbiaixats de la informació en la defensa d'opinions i hipòtesis i plantejar alternatives que s'ajusten als coneixements de la psicologia i a la lògica del discurs.
- 2.4. Utilitzar un llenguatge oral i escrit inclusiu i igualitari en qualsevol situació d'aprenentatge.
- 2.5. Investigar i comprendre els processos psicològics bàsics que subjauen a la conducta humana i que permeten l'ajustament del comportament a les condicions i demandes ambientals.

Competència específica 3: **Explicar el paper de les emocions i els processos cognitius superiors.**

- 3.1. Distingir les emocions dels sentiments i explicar les diferències.
- 3.2. Expressar-se de manera assertiva en les diferents situacions d'aprenentatge.
- 3.3. Explicar els processos implicats en la construcció de personalitats resilients.
- 3.4. Explorar i proposar solucions als conflictes centrant-se en els problemes mitjançant el diàleg, l'assertivitat i l'empatia.

3.5. Investigar i comprendre els processos cognitius d'ordre superior que subjauen a la conducta humana i que permeten l'ajustament del comportament a les condicions i demandes ambientals.

3.6. Comprendre i explicar la relació entre els processos cognitius bàsics i l'aprenentatge, investigant i descrivint el paper que la gestió emocional juga en el procés d'aprenentatge per a afavorir els processos d'autoregulació i el desenvolupament de tècniques i estratègies que afavoresquen l'autonomia.

Competència específica 4: **Millorar l'aprenentatge a partir dels coneixements dels processos cognitius bàsics i superiors.**

4.1. Dissenyar estratègies amb passos concrets i realitzables que permeten millorar l'aprenentatge personal.

4.2. Avaluar les estratègies i la planificació d'aquestes i detectar els problemes en el procés per aconseguir la millora de l'aprenentatge personal.

4.3. Realitzar propostes de millora a partir de l'avaluació dels plans.

4.4. Participar en equips de treball per aconseguir metes comunes assumint rols amb eficiència i responsabilitat.

4.5. Investigar i comprendre els processos psicològics bàsics i els processos cognitius d'ordre superior que subjauen a la conducta humana i que estan implicats en l'aprenentatge.

4.6. Conèixer i descriure les principals teories de l'aprenentatge valorant les aportacions de cadascuna, la seua rellevància en diferents moments de la història i la seua influència en les pràctiques educatives actuals.

Competència específica 5: **Incloure una mirada de gènere en l'anàlisi de les diferents teories psicològiques i comprendre els factors que expliquen el comportament humà en societat.**

5.1. Identificar els valors que sustenten els estereotips i els prejudicis de gènere presents en diferents teories psicològiques i pedagògiques.

5.2. Analitzar críticament les conseqüències dels estereotips i prejudicis de gènere en l'àmbit de la psicologia i les conseqüències d'adoptar-los com a patró de comportament i relació amb altres persones.

5.3. Denunciar i explicar de forma oral, escrita o amb produccions multimodals les desigualtats i injustícies que generen els estereotips i prejudicis de gènere.

5.4. Comprendre la dimensió social de l'ésser humà, identificant els factors que influeixen en el comportament dels grups i la influència d'aquests en els comportaments, pensaments i sentiments de les persones, identificant factors de cohesió i discrepància social.

5.5. Conèixer i analitzar els factors que expliquen els fenòmens de masses, la seua naturalesa, característiques i pautes de comportament de les persones en els grups, descrivint estils de lideratge i analitzant avantatges i inconvenients per a despertar l'esperit crític.

Competència específica 6: **Establir connexions amb els continguts d'altres matèries, explicar els factors que influeixen en la conformació de la personalitat, així com els principals trastorns mentals.**

6.1. Establir i explicar algunes de les connexions de la psicologia amb altres disciplines.

6.2. Identificar i explicar les conseqüències que es deriven de la connexió i relació dels coneixements de la psicologia amb altres disciplines respecte al propi aprenentatge.

6.3. Comprendre i explicar el concepte de personalitat, analitzant les influències genètiques, mediambientals i culturals sobre les quals s'edifica, investigant sobre les diverses teories que l'estudien i analitzant la seua evolució al llarg de la història.

6.4. Comprendre el paper que juga la motivació com a estat intern que activa, dirigeix i manté la conducta de la persona cap a metes o fins determinats, desenvolupant estratègies que impulsen a realitzar accions i persistir-hi per a desenvolupar processos autoregulats que permeten identificar necessitats i oportunitats i enfortir l'optimisme i la resiliència.

6.5. Distingir els diversos trastorns mentals i conductuals i reflexionar de manera crítica sobre el concepte de salut com un estat de complet benestar físic, mental i social, analitzant la importància d'un adequat desenvolupament afectivosexual i descrivint la salut com alguna cosa més que l'absència d'afeccions o malalties.

9. INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ

Els instruments d'avaluació serviran per a concretar el nivell d'assoliment dels sabers bàsics relacionats amb les competències específiques que es despleguen en les situacions d'aprenentatge.

L'avaluació de les **proves d'examen escrites** o, en el seu cas, orals representarà el **90% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades. A l'efecte de promoure la varietat en els instruments d'avaluació, els comentaris de text o les dissertacions temàtiques, en forma de redaccions teòriques, inclosos en proves d'avaluació escrites o orals es consideren instruments d'avaluació diferenciats malgrat formar part de la mateixa prova.

Les exposicions orals dels treballs d'investigació es poden considerar un tipus de prova d'avaluació oral que computaria en aquest apartat, sempre que es realitzen sense material de suport o que aquest siga esquemàtic. En aquestes es posarà especial atenció en la millora de l'expressió oral de l'alumnat. El professor/a disposa d'una rúbrica departamental que facilita l'avaluació objectiva de tots els paràmetres importants de les exposicions orals.

En el cas de les proves d'avaluació telemàtiques, es faran mitjançant la plataforma Aules GVA i Teams habilitades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. Aquestes podran tenir la mateixa validesa que les proves escrites i orals. Les proves d'avaluació telemàtica es podran aplicar sense que necessàriament hi haja un estat d'alarma, d'emergència o d'excepció.

Les proves escrites serviran per a avaluar els sabers bàsics conceptuals vertebradors de les unitats didàctiques pertinents. Un model recomanable és el que avalua tres tipus de sabers bàsics procedimentals: a) la **definició de conceptes** – hi haurà entre tres i quatre parells (de 6 a 8 conceptes per prova)–; b) la **redacció** –es pot donar a triar entre dues opcions només si s'avalua més d'un tema–; i el **comentari de text** –que pot ser dirigit o no–. Es recomana una distribució equitativa/proporcionada de l'avaluació de cadascun dels sabers bàsics procedimentals. Es pot optar també pel desplegament del saber procedimental de la definició de conceptes per mitjà de preguntes de comprensió teòrica de resposta concisa.

L'alumne/a pot rebre una reducció no major del 10% de la puntuació obtinguda en l'estratègia d'aprenentatge de cada prova escrita, en funció de la quantitat i gravetat de les **faltes d'ortografia** comeses. Si és aquest el cas, podrà recuperar la puntuació perduda amb les tasques que el professor/a li indique amb l'objectiu de millorar aquesta competència.

També es fomenta la varietat dels instruments d'avaluació amb les **intervencions** relacionades amb la classe magistral així com les relacionades amb **debats** o les produccions de **tasques complementàries**, que representaran un **5% de la nota numèrica** amb què

s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades. A tal efecte, els comentaris de text o dissertacions no incloses en proves d'avaluació escrites o orals computarien en aquest apartat. En les intervencions durant la classe magistral i en els debats es posarà especial atenció en la millora de l'expressió oral de l'alumnat.

Igualment, la varietat dels instruments d'avaluació es reflecteix en l'**actitud** mostrada en la classe magistral així com la relacionada amb la realització o no de qualsevol altra acció o activitat característica d'altres situacions d'aprenentatge, que representarà un **5% de la nota numèrica** amb què s'identificarà l'assoliment per part de l'alumne dels sabers bàsics i de les competències relacionades.

S'entén l'**avaluació contínua** com una aplicació constant dels mètodes d'orientació que analitzen, faciliten i reconduïxen el progrés de l'alumnat en el procés d'assimilació dels sabers bàsics i de desenvolupament de les competències específiques relacionades, per mitjà de l'assimilació, al seu torn, de cada nucli de continguts. En aquest context, la nota final de la matèria serà **la mitjana aritmètica de les notes definitives, considerades amb dos decimals, de les tres avaluacions** de què consta el curs en la convocatòria ordinària. Es considerarà superada la matèria a partir del 5 sobre 10 punts en la nota final. Per a consignar la nota final en forma de número enter, es tindrà en compte, per norma general, el **mètode del truncament** de cada número enter, amb el benentès que el professor/a podrà emprar l'**arrodoniment qualitatiu** al número enter superior si considera que l'actitud global de l'alumne/a i les dificultats de les seues circumstàncies personals són suficients per compensar algun dels cinc decimals de distància. En qualsevol cas, la consignació de la nota final està subordinada a les situacions següents incompatibles amb la superació de la matèria:

-Amb **una avaluació suspesa** es farà mitjana amb les altres dues sempre i quan la nota de la dita avaluació suspesa, després de la recuperació corresponent, no siga inferior a 3 punts. Si és **inferior a 3**, l'alumne/a no haurà superat el percentatge mínim dels sabers bàsics amb què s'assoleixen les competències específiques de la matèria, especialment les relacionades amb la competència clau CPSAA (competència personal, social i d'aprendre a aprendre) i amb la competència clau CE (competència emprenedora). En aquest cas, **la nota final de la convocatòria ordinària no podrà ser major de 4** i caldrà recuperar l'assignatura en la convocatòria extraordinària de juny-juliol. Resta oberta la possibilitat d'adequar aquesta condició, en favor de l'alumnat, a aquelles excepcionalitats que es puguen produir si el professor/a hi valora la conveniència.

-Amb **dues avaluacions suspeses**, després de les proves d'avaluació ordinàries així com les de les recuperacions corresponents, l'alumne/a no haurà superat el percentatge mínim dels sabers bàsics amb què s'assoleixen les competències específiques de la matèria, especialment les relacionades amb la competència clau CPSAA (competència personal, social i d'aprendre a aprendre) i amb la competència clau CE (competència emprenedora). En aquest cas, **la nota final de la convocatòria ordinària no podrà ser major de 4** i caldrà recuperar l'assignatura en la convocatòria extraordinària de juny-juliol. Resta oberta la possibilitat d'adequar aquesta condició, en favor de l'alumnat, a aquelles excepcionalitats que es puguen produir si el professor/a hi valora la conveniència.

A l'efecte d'ajudar en la valoració detallada i objectiva dels diferents instruments d'avaluació, és convenient que els professors compten amb **rúbriques** que puntuen els diversos objectius en funció del grau d'assoliment. Al final de la present Proposta Pedagògica

de Departament hi ha un annex amb un recull de rúbriques representatives. Així mateix, és convenient que els professors disposen d'**escales d'observació, diaris d'aprenentatge, registres anecdòtics i llistes de confrontació**.

S'obre la possibilitat de realitzar **proves escrites fora de l'horari lectiu**, dins dels límits que permet l'horari del centre, especialment indicades en el cas de les proves de recuperació.

10. RECUPERACIÓ

Els alumnes que no presenten un rendiment adequat després dels primers resultats insatisfactoris rebran **instruccions personalitzades** per part del professor/a **per a realitzar activitats complementàries o de reforç** enfocades, especialment, a la millora de les competències específiques relacionades amb l'estratègia d'aprenentatge de les proves escrites. El professor/a farà un **seguiment personal** del progrés d'aquestes tasques tot i que no serà necessari mantenir-ne més registre d'aquest **pla de recuperació** que el del rendiment que haurà de mostrar l'alumne/a en una **prova objectiva de recuperació trimestral** al final de tot el procés. Aquesta prova coincidirà amb la prova de millora de rendiment de cada trimestre oberta a tot l'alumnat del grup.

Per als alumnes que no estiguen satisfets amb els resultats obtinguts hi haurà **una prova de millora de rendiment per cada trimestre**, amb la finalitat de valorar de nou l'assimilació dels sabers bàsics i de les competències relacionades amb la situació d'aprenentatge de les proves d'examen escrites passades del trimestre corresponent, **que es correspondrà amb el 90% de la nota numèrica** i que tindrà un format similar al de les dites proves, però ara unificat i proporcionat al temps disponible. Per als alumnes que vagen a l'examen de millora de nota per haver suspès el trimestre en la primera oportunitat, es quedarà la millor de les dues notes. En canvi, en el cas dels estudiants que, abans de la prova de millora, ja hagueren tret una nota igual o superior a 5 en el trimestre corresponent i volgueren obtenir una qualificació major, amb la finalitat de promoure la consolidació de la maduresa personal i la responsabilitat, el professor/a pot advertir-los que la nota que traguera en la prova de millora substituiria la nota anterior.

La millora de la part del 5% dedicada a les intervencions, debats i tasques complementàries així com **de la part del 5% relacionada amb l'actitud** s'assolirà amb la **realització adequada de les accions i activitats** que preveja el professor/a a tal efecte. El professor/a pot decidir que la recuperació d'aquestes dues parts s'assolisca amb la bona realització de les situacions d'aprenentatge similars **del trimestre següent**, quan es tracte de la 1a i 2a avaluació.

Per als alumnes que hagen de **recuperar la matèria en la convocatòria extraordinària** de juny-juliol, hi haurà una prova escrita en què, a més dels sabers bàsics conceptuals vertebradors de les unitats didàctiques donades al llarg del curs, es valoraran, almenys, tres tipus de sabers bàsics procedimentals: a) la **definició de conceptes** – hi haurà entre tres i quatre parells (de 6 a 8 conceptes per prova)–; b) la **redacció** –es pot donar a triar entre dues opcions–; i el **comentari de text** –que pot ser dirigit o no–. La prova serà valorada fins a 10 punts, és a dir, es correspondran amb el 100% de la nota final. Es consignarà **NP (No Presentat)** en la nota dels alumnes que no es presenten a la convocatòria extraordinària. Si ho fan, es consignarà **la nota de l'extraordinària, encara que siga menor** que la de l'ordinària.

11. TRACTAMENT DE LA INCLUSIÓ

Per als alumnes que mostren alguna **necessitat específica de suport educatiu (TDAH...)** amb l'informe professional corresponent i amb el Pla d'Actuació Personalitzat del centre, el professor aplicarà un **programa de suport individual** en què es durà un registre detallat del lliurament d'unes activitats de reforç més específicament centrades en el repàs dels conceptes bàsics del temari i concretades, sobretot, en forma de resums, redaccions i autoexàmens que promoguen la reflexió teòrica en funció de la correcció subsegüent. Tal com s'explicita en el Decret 104/2018 de 17 de juliol, es valoraria el seu cas per fer-ne, en col·laboració amb el Departament d'Orientació, l'adaptació més adient que no afecte els continguts.

Per als alumnes que presenten algun tipus de **necessitat educativa especial** que no requereisca una adaptació curricular significativa, però que els haja afectat de forma decisiva durant el curs (**trastorns de la personalitat...**), d'acord amb l'article 31, 4.b del Decret 108/2022, el professor/a valorarà la possibilitat d'aplicar la mesura excepcional de l'**exempció avaluadora**, que en cap cas serà superior a l'equivalent a les proves amb què es valoren les estratègies d'aprenentatge, i els sabers bàsics i competències específiques relacionades, d'un trimestre. Si s'hi aplicara aquesta mesura, la nota final que l'alumne/a obtinguera en la matèria no podria ser superior a 5.

En batxillerat el fet de necessitar una **adaptació curricular significativa** és incompatible amb l'assumpció dels sabers bàsics i competències relacionades. Tanmateix, d'acord amb els articles 19 i 20.3 de Reial Decret 217/2022 es permet obtenir el Graduat en ESO amb ACIS. Ateses aquestes circumstàncies, per als alumnes matriculats en batxillerat que necessitaren una adaptació d'aquest tipus, en el cas que gaudiren d'un Pla d'Actuació Personalitzat en el centre, el professor/a realitzarà un **programa de suport individual** en què durà un seguiment particularitzat de l'assimilació progressiva dels objectius flexibilitzats i adequats a la situació de partida de cada cas. Així mateix, durà un registre detallat del lliurament de les activitats adaptades al nivell de l'alumne/a i del nivell d'assoliment dels objectius, per molt que aquest assoliment no permetria ni promocionar ni titular.

Així mateix, quan el professor/a detecte **alumnes amb altes capacitats**, els proposarà, en funció de la seua disposició, activitats d'ampliació que, relacionades amb la matèria i els seus objectius, despleguen els seus interessos i motivacions. L'ampliació es desplegaria per mitjà de la redacció, l'assaig individual i l'exposició posterior d'alguna temàtica de recerca.

12. RECLAMACIÓ DE LES QUALIFICACIONS

L'alumnat té dret a consultar els exàmens i treballs realitzats i a sol·licitar al professorat les explicacions pertinents pel que fa a la qualificació obtinguda en relació als criteris establerts en la present programació. Se li facilitarà una **còpia de la prova escrita corregida** si així ho sol·licita, per registre d'entrada adreçant-se a Direcció, ell mateix, si és major d'edat o el seu tutor/a legal, en cas contrari, sempre després d'una entrevista realitzada a tal efecte i en un màxim de cinc dies laborals a comptar des de la mateixa.

Ateses les característiques de l'assignatura i la seua dimensió ètica, la utilització total o parcial de qualsevol mitjà escrit, sonor o digital per a **copiar o intentar copiar en una prova escrita, tasca o qualsevol altra situació d'aprenentatge, implicarà suspendre la prova o activitat corresponent amb la qualificació de zero punts, amb independència de les preguntes afectades**. Quan hi haja indicis clars que apunten al fet que l'alumne ha copiat, malgrat que no haja estat advertit en el moment dels fets, el professor afectat, amb l'acord de la majoria de membres del Departament, convindrà amb l'alumne la data per a la

realització d'una prova de validació, amb què confirmar o requalificar la nota, exclusivament, de les preguntes de les proves o de les parts de les activitats afectades.

13. ABSÈNCIA EN LES PROVES D'AVUACIÓ

L'alumnat té el dret a la realització d'una prova d'avaluació amb anterioritat o posterioritat a la data de la mateixa si hi justifica l'absència degudament. D'acord amb el caire específic i voluntari dels estudis de batxillerat, **només la justificació degudament documentada de l'absència donarà dret a la realització de la prova en una data diferent** a la planificada per al grup-classe. Només s'acceptarà la justificació en cas de malaltia –amb el comprovant de la visita mèdica–, dret administratiu inexcusable –amb el requeriment adient–, competició esportiva o participació en actuacions musicals o artístiques oficials –amb la convocatòria corresponent– i defunció de familiar – amb la notificació del tutor legal –.

Si l'alumne o la família no aporta la deguda documentació que hi justifique l'absència, la matèria de l'examen se li acumularà, com a norma general, en la recuperació trimestral corresponent en els mateixos termes recollits per a la resta de l'alumnat del grup. Si el butlletí de notes s'entrega abans de la realització de la dita prova de recuperació, el contingut relacionat de la matèria, en no haver-se avaluat encara, es concretarà amb **la qualificació provisional dels punts assolits en altres apartats**. Si sense la documentació corresponent el professor/a, atesa la informació traslladada per les famílies, considera que hi ha veracitat suficient, podrà o bé acordar amb l'alumne una nova data per a la prova o bé traslladar el contingut no avaluat de la matèria a la següent prova del trimestre, de forma específica i diferenciada però adequant-la al temps disponible.

Si l'absència es produeix en el moment de la prova de la convocatòria extraordinària, s'aplicarà el reglament genèric de l'administració amb independència de l'exposat abans. A l'efecte de facilitar l'assistència a la convocatòria extraordinària, els professors permetran l'entrada dels alumnes endarrerits durant els primers 20 minuts de la prova, període aquest en què no permetran l'eixida dels participants.

L'absència per **participació en intercanvis lingüístics (Erasmus)** organitzats per l'institut no requereix més justificació que la notificació corresponent per part de l'alumnat. Si l'absència es produeix durant un període significatiu del trimestre, a la tornada seran avaluats dels continguts del trimestre afectat que siguin imprescindibles per a la consecució de les competències específiques de la matèria. Si en aquestes circumstàncies l'alumnat no ha realitzat prou proves abans de la marxa per a valorar de forma objectiva l'avaluació trimestral, **no se'ls consignarà cap qualificació en Ítaca**, sinó que es deixarà la casella corresponent en blanc i no comptarà, per tant, per a la mitjana final.

14. RÈGIM D'ESTUDIS A DISTÀNCIA (CEED) I NOCTURN

Atesa l'especificitat del **règim d'estudis a distància (CEED)**, quant a l'avaluació caldrà tenir en compte que hi haurà una prova d'avaluació escrita per quadrimestre seguint el model més amunt exposat, en les dates establertes per la direcció d'estudis, que equivaldrà al 70% de la nota del quadrimestre corresponent. Les Activitats complementàries poden suposar fins a tres punts com a màxim i equivaldran, per tant, al 30% de la nota del quadrimestre corresponent. En les activitats complementàries es valorarà sobretot l'originalitat. La còpia o reproducció a partir de qualsevol font aliena en les activitats complementàries implicarà la qualificació negativa del conjunt de les activitats del quadrimestre. Les activitats s'han d'entregar abans de finalitzar cada quinzena. El fet d'entregar-les amb retard suposarà una penalització. Només s'admetran fins al dia de la prova escrita del quadrimestre corresponent.

Si la nota de la prova escrita ponderada al 100% resultara perjudicada després de fer la mitjana amb les activitats, es mantindrà la nota de la prova d'acord amb la ponderació més beneficiosa per a l'alumne.

En el cas dels alumnes que pateixen reclusió en **centre penitenciari**, si hi hagués dificultats per a controlar amb garanties la realització de l'examen presencial, per alguna causa major, com ara l'aïllament per COVID-19, es preveu que el 100% de la nota, només en l'alumnat afectat, poguera dependre de les activitats.

Tal com s'indica en l'ordre 38/2017 de 4 d'octubre, tant en el règim d'estudis a distància (CEED), com en el règim d'estudis nocturn, en cas d'haver-hi alumnes matriculats amb únicament **dues assignatures suspeses**, es valorarà la seua situació per fer-ne l'adaptació més adient que no afecte els continguts.

Atès el caràcter diferencial del **règim d'estudis de batxillerat nocturn**, emmarcat en l'educació de persones adultes, i a causa de les reiterades faltes d'assistència injustificades detectades en un percentatge significatiu de l'alumnat es considera oportú establir els criteris d'avaluació següents per a aquesta modalitat d'estudis.

D'una banda, la no assistència a classe implica que l'alumnat no ha desenvolupat les competències específiques relacionades amb la competència clau CPSAA (personal, social i d'aprendre a aprendre) i amb la competència clau CE (competència emprenedora) i per tant, d'acord amb el tipus d'avaluació de caràcter competencial, recollida en el Reial Decret 243/2022 i el Decret 108/2022, es considerarà que no assoleix els objectius i competències vinculats a aquesta etapa.

D'altra banda, segons l'article 15, punt 1 a) i l'article 40, punt 4t e) del Decret 195/2022 que regula les normes de convivència en els centres docents públic no universitaris de la Comunitat Valenciana, les **faltes d'assistència injustificades** poden comportar la impossibilitat d'aplicar el caràcter continu de l'avaluació.

Per tant, la no assistència a classe sense justificació adequada per un **període superior al 30%** de les sessions lectives suposarà la pèrdua del dret a l'avaluació contínua i l'alumnat afectat haurà de ser valorat exclusivament per mitjà d'una **prova escrita d'avaluació final**. En no poder-se valorar en aquesta prova els sabers bàsics actitudinals mostrats al llarg de les tres avaluacions, només es tindrà en compte el desplegament de les competències relacionades amb els sabers conceptuals i procedimentals característiques de la prova escrita, que seran valorats fins a 10 punts, és a dir, es correspondran amb el 100% de la nota final.

14. 1. MIGRACIÓ AL CEED

A l'hora d'**adaptar la qualificació trimestral del règim d'estudis diürn o nocturn a la qualificació quadrimestral del règim d'estudis a distància CEED** s'aprova una taula d'equivalències en funció dels coneixements estudiats per avaluació.

Aquesta taula està **basada en les unitats didàctiques de les matèries** de forma que permet dirimir els **coneixements que resta per demostrar a partir de les unitats didàctiques superades**. Així, en un exemple amb una matèria de 12 unitats, un alumne que s'incorporara del diürn o el nocturn al CEED amb el primer trimestre superat (unitats 1-4) després de la prova d'avaluació del primer quadrimestre (unitats 1-6), s'hauria d'**examinar a final de curs** dels coneixements recollits per les **unitats de diferència, la 5 i la 6**. I si s'hi incorporara després del primer quadrimestre CEED havent superat dos trimestres diürn o nocturn (unitats 1-8), hauria d'**examinar-se en la prova del 2n quadrimestre** (unitats 7-12) dels coneixements englobats en les **unitats 9, 10, 11 i 12**.

D'altra banda, s'**eximeix parcialment** els alumnes que migren de l'avaluació de **la part pràctica que acull el 30% de la qualificació**, de forma que només cal que realitzen un examen dels coneixements afectats ja siga a final de curs, ja siga en la prova del 2n quadrimestre. En aquest examen els dits coneixements es valoraran de manera proporcionada, segons el pes que tinga el conjunt de les unitats sobre el quadrimestre. La via escollida a aquest efecte és **l'article 31.3 del decret 108/2022**, que permet flexibilitzar l'exigència per als alumnes d'incorporació tardana al règim d'estudis de què es tracte, en aquest cas el règim d'estudis a distància (CEED). La flexibilització adoptarà la forma de l'exempció de la part pràctica esmentada, d'una manera anàloga al que preveu l'article 3.4, apartat b del mateix decret per a altres tipologies dins de la categoria NESE (alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu).

TAULA D'EQUIVALÈNCIES

RÈGIMS D'ESTUDI DIÛRN I NOCTURN

Les unitats didàctiques es distribuïran en tres trimestres, de la forma següent:

- 1r trimestre: Unitats 1, 2, 3 i 4.
- 2n trimestre: Unitats 5, 6, 7 i 8.
- 3r trimestre: Unitats 9, 10, 11 i 12.

RÈGIM D'ESTUDIS A DISTÀNCIA (CEED)

Les unitats didàctiques es distribuïran en dos quadrimestres, de la forma següent:

- 1r quadrimestre: Unitats 1, 2, 3, 4 i 6.
- 2n quadrimestre: Unitats 7, 8, 9, 10, 11 i 12.

Atès que el professorat pot redistribuir els temes tot respectant, però, la proporció per trimestre o quadrimestre, convé mantenir una bona coordinació entre diürn, nocturn i CEED per minvar, en la mesura del possible, les discordança.

15. DOCUMENT PONT

PSICOLOGIA (2n BATX.)

Blocs competencials

<p>Competència específica</p> <p>1. Analitzar temes de la psicologia al llarg de la Història i els fonaments biològics i la influència de l'entorn social en la conducta.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CCL2, CCL3, CD1, CD3, STEM2, CPSAA4, CC1, CC3, CE3</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>1.1. Establir i emprar criteris de recerca i selecció de informació fiables, comparant diferents fonts.</p>	
<p>1.2. Analitzar de manera crítica la informació trobada per comprovar la seua veracitat i rigor.</p>	
<p>1.3. Interpretar i exposar de forma rigorosa els resultats de la recerca i relacionar-los amb els temes objecte d'estudi i investigació.</p>	
<p>1.4. Analitzar i explicar les aportacions més importants de la psicologia, des dels seus inicis fins a l'actualitat, identificant els principals problemes plantejats, analitzant les solucions aportades pels diferents corrents psicològics.</p>	
<p>1.5. Conèixer i explicar l'estructura i el funcionament del sistema nerviós central, valorant els efectes que tenen una lesió o funcionament anòmal de les estructures cerebrals sobre els processos cognitius, psicològics, emocionals i conductuals.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>2. Analitzar els processos cognitius bàsics i defensar hipòtesis respecte als temes tractats per la psicologia.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL1, CCL5, STEM1, STEM2, CPSAA3.1, CC2, CC3, CCEC1, CCEC3.1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	

2.1. Escoltar de forma activa i participar en els debats de manera assertiva i respectar el torn de paraula tant en el fet d'argumentar i contraargumentar com en el d'expressar acord o desacord.

2.2. Utilitzar els conceptes i els arguments amb rigor a l'hora d'exposar les idees pròpies i els raonaments per aclarir dubtes i els malentesos que es plantegen.

2.3. Identificar i analitzar críticament els usos dogmàtics i esbiaixats de la informació en la defensa d'opinions i hipòtesis i plantejar alternatives que s'ajusten als coneixements de la psicologia i a la lògica del discurs.

2.4. Utilitzar un llenguatge oral i escrit inclusiu i igualitari en qualsevol situació d'aprenentatge.

2.5. Investigar i comprendre els processos psicològics bàsics que subjauen a la conducta humana i que permeten l'ajustament del comportament a les condicions i demandes ambientals.

Competència específica

3. Explicar el paper de les emocions i els processos cognitius superiors.

Descriptors operatius de les competències clau

CPSAA3.1,STEM2,CC1,CC2 , CC3, CCEC3.1

Criteris d'avaluació

3.1. Distingir les emocions dels sentiments i explicar les diferències.

3.2. Expressar-se de manera assertiva en les diferents situacions d'aprenentatge.

3.3. Explicar els processos implicats en la construcció de personalitats resilients.

3.4. Explorar i proposar solucions als conflictes centrant-se en els problemes mitjançant el diàleg, l'assertivitat i l'empatia.

3.5. Investigar i comprendre els processos cognitius d'ordre superior que subjauen a la conducta humana i que permeten l'ajustament del comportament a les condicions i demandes ambientals.

3.6. Comprendre i explicar la relació entre els processos cognitius bàsics i l'aprenentatge, investigant i descrivint el paper que la gestió emocional juga en el procés d'aprenentatge per a afavorir els processos d'autoregulació i el desenvolupament de tècniques i estratègies que afavoresquen l'autonomia.

<p>Competència específica</p> <p>4. Millorar l'aprenentatge a partir dels coneixements dels processos cognitius bàsics i superiors.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CPSAA3.1, STEM2, CC1, CC2, CC3</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	
<p>4.1. Dissenyar estratègies amb passos concrets i realitzables que permeten millorar l'aprenentatge personal.</p>	
<p>4.2. Avaluar les estratègies i la planificació d'aquestes i detectar els problemes en el procés per aconseguir la millora de l'aprenentatge personal.</p>	
<p>4.3. Realitzar propostes de millora a partir de l'avaluació dels plans.</p>	
<p>4.4. Participar en equips de treball per aconseguir metes comunes assumint rols amb eficiència i responsabilitat.</p>	
<p>4.5. Investigar i comprendre els processos psicològics bàsics i els processos cognitius d'ordre superior que subjauen a la conducta humana i que estan implicats en l'aprenentatge.</p>	
<p>4.6. Conèixer i descriure les principals teories de l'aprenentatge valorant les aportacions de cadascuna, la seua rellevància en diferents moments de la història i la seua influència en les pràctiques educatives actuals.</p>	

<p>Competència específica</p> <p>5. Incloure una mirada de gènere en l'anàlisi de les diferents teories psicològiques i comprendre els factors que expliquen el comportament humà en societat.</p>	<p>Descriptors operatius de les competències clau</p> <p>CCL2, CCL5, STEM2, CC1, CC2, CC3, CPSAA4, CCEC1</p>
<p>Criteris d'avaluació</p>	

5.1. Identificar els valors que sustenten els estereotips i els prejudicis de gènere presents en diferents teories psicològiques i pedagògiques.

5.2. Analitzar críticament les conseqüències dels estereotips i prejudicis de gènere en l'àmbit de la psicologia i les conseqüències d'adoptar-los com a patró de comportament i relació amb altres persones.

5.3. Denunciar i explicar de forma oral, escrita o amb produccions multimodals les desigualtats i injustícies que generen els estereotips i prejudicis de gènere.

5.4. Comprendre la dimensió social de l'ésser humà, identificant els factors que influeixen en el comportament dels grups i la influència d'aquests en els comportaments, pensaments i sentiments de les persones, identificant factors de cohesió i discrepància social.

5.5. Conèixer i analitzar els factors que expliquen els fenòmens de masses, la seua naturalesa, característiques i pautes de comportament de les persones en els grups, descrivint estils de lideratge i analitzant avantatges i inconvenients per a despertar l'esperit crític.

Competència específica

6. Establir connexions amb els continguts d'altres matèries, explicar els factors que influeixen en la conformació de la personalitat, així com els principals trastorns mentals.

Descriptors operatius de les competències clau

STEM2, CC1, CC2, CC3 , CCEC1, CPSAA1.2

Criteris d'avaluació

6.1. Establir i explicar algunes de les connexions de la psicologia amb altres disciplines.

6.2. Identificar i explicar les conseqüències que es deriven de la connexió i relació dels coneixements de la psicologia amb altres disciplines respecte al propi aprenentatge.

6.3. Comprendre i explicar el concepte de personalitat, analitzant les influències genètiques, mediambientals i culturals sobre les quals s'edifica, investigant sobre les diverses teories que l'estudien i analitzant la seua evolució al llarg de la història.

6.4. Comprendre el paper que juga la motivació com a estat intern que activa, dirigeix i manté la conducta de la persona cap a metes o fins determinats, desenvolupant estratègies

que impulsen a realitzar accions i persistir-hi per a desenvolupar processos autoregulats que permeten identificar necessitats i oportunitats i enfortir l'optimisme i la resiliència.

6.5. Distingir els diversos trastorns mentals i conductuals i reflexionar de manera crítica sobre el concepte de salut com un estat de complet benestar físic, mental i social, analitzant la importància d'un adequat desenvolupament afectivosexual i descrivint la salut com alguna cosa més que l'absència d'afeccions o malalties.

Blocs de sabers bàsics i unitats didàctiques

Bloc 1: Què és la psicologia?

- Definició
  - Origen de la psicologia com a estudi de la psique.
  - La psicologia com a ciència. Característiques i objectius.
  - Àmbits d'aplicació: Psicologia bàsica i psicologia aplicada.
  - Relacions amb altres àmbits del coneixement: antropologia, sociologia, neurociència.
- Fonaments biològics de la conducta
  - La relació dels factors biològics amb el comportament humà.
- Processos psicològics bàsics
  - Els processos psicològics: atenció, percepció, motivació, memòria, pensament.
- Processos cognitius superiors
  - Com aprenem? Processos i estratègies que intervenen en l'aprenentatge

Unitat 1. Què és la psicologia? Definició, àrees, tasques, mètodes

- 1.1. El naixement de la psicologia com a ciència. Què és la psicologia?
- 1.2. Dimensions del desenvolupament psicològic
- 1.3. Àrees o especialitats de la psicologia
- 1.4. Teories psicològiques durant el segle XX
- 1.5. Mètodes i tècniques de la psicologia
- 1.6. Què és i què fa un psicòleg/loga?

Unitat 5. Fonaments cognitius bàsics: L'atenció i la memòria. La psicologia cognitiva

- 5.1. Què és la psicologia cognitiva?
- 5.2. Com pensem? La metàfora de l'ordinador
- 5.3. Les emocions i els pensaments irracionals
- 5.4. Les teràpies cognitives
- 5.5. El paper de l'atenció i de la memòria en el funcionament de la ment

Unitat 2. Fonaments neurològics de la conducta.

Unitat 6. La influència inconscient de la memòria. La psicoanàlisi

<p>2.1. Quin és l'origen de la nostra conducta? La polèmica entre herència i medi ambient</p> <p>2.2. El cervell i la conducta humana</p> <p>2.3. Experiències en l'àmbit de la psicobiologia</p>	<p>6.1. La teoria de la personalitat i el paper dels mecanismes de defensa</p> <p>6.2. La teoria dels instints</p> <p>6.3. La teoria de la sexualitat</p> <p>6.4. La teoria dels somnis</p> <p>6.5. La teoria de la cultura</p> <p>6.6. La teràpia psicoanalítica</p> <p>6.7. Alguns trastorns mentals estudiats per la psicoanàlisi</p>
<p>Unitat 3. Fonaments genètics de la conducta. La psicologia evolutiva</p> <p>3.1. Què estudia la psicologia evolutiva?</p> <p>3.2. La psicologia evolutiva de Piaget</p> <p>3.3. L'adolescència</p> <p>3.4. Els trastorns en l'evolució psicològica</p>	<p>Unitat 7. Processos cognitius superiors. L'aprenentatge. El conductisme</p> <p>7.1. Conceptes generals sobre l'aprenentatge</p> <p>7.2. L'aprenentatge segons el condicionament clàssic o responent: la teoria de Pavlov</p> <p>7.3. L'aprenentatge segons la teoria conductista de J.B. Watson</p> <p>7.4. L'aprenentatge segons el condicionament instrumental: les teories d'E.L. Thorndike i de B.F. Skinner.</p> <p>7.5. La teràpia conductista</p>
<p>Unitat 4. Processos cognitius bàsics: La sensació i la percepció</p> <p>4.1. Les sensacions: característiques generals</p> <p>4.2. La percepció: característiques generals</p> <p>4.3. La percepció de la realitat física</p>	<p>Unitat 8. Processos cognitius superiors. La intel·ligència</p> <p>8.1. En què consisteix la intel·ligència? Diversos significats del concepte</p> <p>8.2. Com estudiar la intel·ligència? Els tests</p> <p>8.3. Una nova visió de la intel·ligència: La intel·ligència emocional o social</p> <p>8.4. Altres qüestions sobre psicologia de la intel·ligència</p>

Bloc 2: L'educació emocional: la construcció d'una personalitat equilibrada

- Què és la intel·ligència emocional?
  - Emocions bàsiques: correlats fisiològics, expressió i funcions.
  - Emocions secundàries o socials.
  - La importància de les emocions en el desenvolupament de la personalitat.
- Com desenvolupar-la?
  - Emocions i sentiments.
  - Estratègies per a l'autoconeixement i l'autoestima.

- Aplicacions pràctiques. Prevenció i resolució de conflictes.

Unitat 9. La construcció de l'ésser humà. La motivació. La psicologia humanista

- 9.1. Què estudia la psicologia humanista?
- 9.2. La teoria de la motivació segons Maslow
- 9.3. La teoria de la personalitat segons Maslow: la personalitat autorealitzada
- 9.4. El procés de convertir-se en persona segons Rogers
- 9.5. Els trastorns mentals segons la psicologia humanista

Unitat 10. La construcció de l'ésser humà. La personalitat i el comportament

- 10.1. Què és la personalitat: definició, característiques i instruments per a conèixer-la
- 10.2. Teories que expliquen la personalitat
- 10.3. La dimensió psicoafectiva i sexual de la personalitat
- 10.4. La personalitat madura

Bloc 3. La psicologia social

- Conceptes fonamentals de la psicologia social.
- La percepció social d'una mateixa o d'un mateix.
- Socialització i relacions interpersonals.
- Rols, estereotips i prejudicis socials.
- Les teràpies de la psicologia social.

Unitat 11. La psicologia social

- 11.1. Què estudia la psicologia social?
- 11.2. Identitat personal i pertinença al grup
- 11.3. Anàlisi de la percepció social dels individus
- 11.4. Les actituds socials
- 11.5. La dinàmica de grups i les teràpies de la psicologia social

Bloc 4. La salut mental: un concepte en evolució

- Elements clau en la construcció del benestar psíquic.
- Algunes patologies: trastorns de la personalitat, de l'alimentació, psicòtics i d'ansietat.

Unitat 12. La psicopatologia i la conducta anormal

- 12.1. Què estudia la psicopatologia?
- 12.2. Evolució històrica de la psicopatologia

12.3. Explicació de les conductes anormals i dels problemes mentals	
---	--

ANNEXOS A PROGRAMACIONS (2025-2026)

DEPARTAMENT: FILOSOFIA

NIVELLS: ESO I BATXILLERAT

RÈGIMS D'ESTUDI: DIÛRN, NOCTURN I CEED

UNIÓ EUROPEA

Fons Social Europeu
L'FSE inverteix en el teu futur

ANNEXOS A PROGRAMACIONS (2025-2026)

ACTIVITATS EXTRAESCOLARS I COMPLEMENTÀRIES

REUNIONS DE DEPARTAMENT

ANNEX I. DECLARACIÓ JURADA D'ABSÈNCIA EN EXÀMENS

ANNEX II. MATERIALS D'AVALUACIÓ

- 1. INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ PER ALS ESTUDIANTS. MODELS DE RÚBRIQUES**
- 2. INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ PER A LA PRÀCTICA DOCENT**
- 3. MECANISMES D'AVALUACIÓ DE LA PROGRAMACIÓ DEL DEPARTAMENT**

ACTIVITATS EXTRAESCOLARS I COMPLEMENTÀRIES

Per al curs actual, es preveuen les activitats extraescolars següents:

ACTIVITAT	TEMPORALITZACIÓ	NIVELL
Visita a la Biblioteca Pública Rafalafena	1r trimestre	1r batxillerat
Formació en alfabetització informacional	Tot el curs	1r batxillerat

Les dues activitats es realitzaran en el marc de l'optativa Projecte d'Investigació.

El Departament obre la porta a la incorporació d'aquelles activitats complementàries i extraescolars que, tot i que no han pogut ser recollides a principi de curs, puguen plantejar-se per a afavorir l'adquisició dels objectius educatius establerts.

Es manté la col·laboració amb el Departament d'Orientació del centre en les activitats complementàries que es proposen als tutors i que estiguen destinades a promoure valors de convivència, educació cívica i constitucional, i de lluita enfront d'actituds discriminatòries (especialment, en els grups d'ESO), així com també en les d'orientació acadèmica grupal (especialment, en els grups de batxillerat).

A banda dels criteris específics que atendran les circumstàncies i característiques específiques de cada activitat, s'hauran de complir obligatòriament els següents criteris generals:

- El llistat d'alumnat i professorat acompanyant no es podrà modificar (el professorat acompanyant anotarà l'alumne/a que ha faltat per tal de tenir un registre exhaustiu).
- El professorat acompanyant serà el responsable de vetlar pel compliment de les mesures de protecció i prevenció durant la realització de l'activitat.

REUNIONS DE DEPARTAMENT

Les reunions del Departament de Filosofia seguiran la normativa desplegada en el Decret 252/2019, de 29 de novembre, del Consell, de regulació de l'organització i el funcionament dels centres públics que imparteixen ensenyaments d'Educació Secundària Obligatòria, Batxillerat i Formació Professional i es desenvoluparan o bé al Seminari, o bé online, preferentment per mitjà de la plataforma Teams, o bé en qualsevol altre àmbit que permeti la transmissió adequada de la informació relacionada amb la coordinació i afavoresca la convivència i harmonia entre els membres del Departament. En el curs actual s'estableix a aquest efecte l'inici de la vesprada dels dijous com a horari preferent.

ANNEX I. DECLARACIÓ JURADA D'ABSÈNCIA EN EXÀMENS

El professor afectat del Departament de Filosofia, si així ho considera oportú, podrà demanar als alumnes que hagen patit absència en exàmens, la declaració jurada present, perquè la realització de la prova tinga validesa provisional a l'espera de consolidar la nota amb la presentació de la documentació adequada.

DECLARACIÓ JURADA D'ABSÈNCIA EN EXÀMENS

En/Na

amb DNI/NIF

i domicili a

, localitat de

, província de

matriculat/da en l'IES Francesc Ribalta en el curs

i grup

,

DECLARE que no vaig assistir al centre educatiu en les dates següents:

pel motiu següent:

de manera que no vaig poder realitzar els exàmens coincidents.

Així mateix, em compromet a justificar l'absència amb els documents acreditatius quan

el centre educatiu ho considere necessari.

Castelló de la Plana, a

de

de

Nom i Signatura:

ANNEX II. MATERIALS D'AVALUACIÓ

1. INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ PER ALS ESTUDIANTS. MODELS DE RÚBRIQUES

A continuació es presenten alguns models o exemples de rúbriques per a l'avaluació de les diferents proves dels estudiants. Suposen un model orientatiu que el professorat pot adaptar a la seua pràctica docent en funció del nivell i del grup.

Rúbriques per avaluar portfoli o llibreta de classe					
Aspectes	Nivells d'acompliment				
	Excel·lent (4)	Avançat (3)	Adquirit (2)	En procés d'adquisició (1)	Valoració
Presentació, estructura, ordre i neteja	L'organització de la carpeta és clara, estructurada i precisa. Al principi de cada activitat s'indica el tema i la data i totes les referències a la font de les tasques. S'ha cuidat amb detall l'ortografia, l'ús correcte de símbols necessaris i la neteja	L'organització és clara i estructurada. S'indiquen les dades i referències en cada tasca, tenint cura de l'ortografia i la neteja a la majoria de les activitats	L'organització és clara i estructurada. S'indiquen les dades i referències en algunes tasca, tenint cura de l'ortografia i la neteja, però no en totes les activitats	L'organització és poc clara i desestructurada, indicant aleatòriament les dades i referències en algunes poques tasques, descuidant en gran mesura l'ortografia i la neteja	
Habilitats: capacitat crítica i creativitat	El plantejament és original, dinàmic i atractiu, demostrant alhora una gran capacitat de crítica constructiva i reflexió	El plantejament és original i es mostra certa capacitat crítica i d'autoreflexió sobre les tasques realitzades	El plantejament és poc original, però dinàmic. Es mostra capacitat crítica en algunes tasques	El plantejament és pla i poc atractiu. Es mostra una manca de capacitat crítica en les activitats	
Continguts: adequació i qualitat	La llibreta (o portfoli) reflecteix totes les seccions i continguts amb una gran qualitat	La llibreta (o portfoli) reflecteix totes les seccions i continguts demandats	La llibreta(o portfoli) reflecteix gairebé tots els continguts i seccions demandats	La llibreta (o portfoli) reflecteix molt poques de les seccions i continguts demandats	
Expressió: vocabulari i	L'expressió, el lèxic i el domini conceptual és	L'expressió, lèxic i domini conceptual són	Hi ha un ús correcte de l'expressió, el	Es reflecteix un ús poc correcte de l'expressió, i	

aparell conceptual	excel·lent en totes les tasques i activitats	excel·lents en la majoria de tasques	lèxic i l'aparell conceptual en les tasques	poc domini conceptual i lèxic	
Ús de las TICs	S'ha reflectit un excel·lent ús de les TIC, amb un gran aprofitament de el recurs	L'ús i aprofitament de les TIC és adequat	L'ús de les TICs és adequat però hi ha poc aprofitament	L'ús i l'aprofitament de les TIC és poc adequat	
Treball cooperatiu	Es mostra un alt grau de compromís i compliment de la responsabilitat en totes les tasques	Es mostra un cert grau de compromís en la tasca i compliment de les responsabilitats	Hi ha compromís però una certa dependència en les tasques realitzades	Hi ha una manca de compromís i molta dependència en la realització de les tasques	

Rúbrica per avaluar els treballs escrits (preguntes de resposta curta, redaccions i comentaris de text)					
Aspectes	Nivells d'acompliment				
	Excel·lent (4)	Correcte (3)	Adequat (2)	Millorable (1)	Valoració
Presentació i estructura	El document respecta tots els elements de presentació estipulats (títol, marges, neteja, ordre). Estableix una planificació prèvia i respecta l'estructura de el text (introducció, desenvolupament, conclusió)	El document respecta gairebé tots els elements de presentació estipulats (títol, marges, neteja, ordre). Estableix una planificació prèvia i respecta l'estructura de el text amb algun error puntual	El document respecta bastant els elements de presentació estipulats. Respecta l'estructura de el text amb alguns errors localitzats	El document respecta a poca mesura els elements de presentació. No hi ha cap planificació prèvia. S'exposa el text sense respectar l'estructura requerida	
Contingut	Es mostra un gran coneixement del tema, realitzant l'activitat de manera precisa i d'acord amb les fonts utilitzades	Es mostra un bon coneixement del tema, realitzant l'activitat de manera precisa i d'acord amb	Es mostra un coneixement del tema, realitzant l'activitat de manera no sempre precisa però d'acord amb	Es mostra poc coneixement del tema, realitzant l'activitat de manera imprecisa, presentant dificultats en	

		les fonts utilitzades	les fonts utilitzades	la utilització de fonts	
Correcció ortogràfica i signes de puntuació	El text no presenta errors ortogràfics, i utilitza correctament els signes de puntuació (comes, punts, exclamacions, etc.)	El text presenta 1 o 2 errors ortogràfics, i utilitza correctament els signes de puntuació (comes, punts, exclamacions, etc.)	El text presenta entre 3 i 4 errors ortogràfics, i utilitza els signes de puntuació però no sempre de manera correcta	El text presenta més de 4 errors ortogràfics, i s'utilitza molt poc i de manera poc adequada els signes de puntuació	
Vocabulari	El vocabulari és variat i abundant sobre el tema abordat, utilitzant conceptes específics i sense repeticions	El vocabulari és poc variat sobre el tema abordat, utilitzant conceptes específics i sense repeticions	El vocabulari és repetitiu, utilitzant pocs conceptes específics sobre la temàtica abordada	El vocabulari és pobre i molt repetitiu, sense utilitzar conceptes específics sobre la temàtica abordada	
Originalitat i sentit holístic	El text és original, amb un gran sentit de la creativitat. Es relaciona amb temes previs	El text és una cosa original, amb tocs de creativitat. Poca relació amb temes previs	El text és poc original. Alguna relació amb temes previs de l'assignatura	El text es presenta sense cap aportació personal i sense relació amb temes previs	
<p>* Nota: aquesta rúbrica pot emprar-se també en coavaluació ** Clau d'interpretació: Insuficient (d'1 a 9 punts); Suficient (10 punts); Notable (d'11 a 15 punts); Excel·lent (de 16 a 20 punts)</p>					

Rúbrica per a avaluar les exposicions orals I					
Aspectes	Nivells d'acompliment				
	Excel·lent (4)	Correcte (3)	Adequat (2)	Millorable (1)	Valoració
Adecuació	Respecta i s'ajusta de forma exacta a el temps d'intervenció establert	Respecta i s'ajusta de a el temps d'intervenció establert	Respecta el temps d'intervenció establert	No s'ajusta a el temps d'intervenció establert.	
Expressió	S'aprecia una bona pronunciació i control de la veu, ús de silencis, expressió corporal i gestual, sense tics nerviosos	S'aprecia una bona pronunciació i control de la veu, expressió corporal i gestual, amb alguna pausa i tic nerviós	S'aprecia un nivell de pronunciació acceptable, encara que amb pauses i tics nerviosos fruit de moment	S'aprecia un baix nivell de pronunciació, poc control de la veu, una expressió corporal pobre i falta de fluïdesa	
Vocabulari	El vocabulari és variat i abundant sobre el tema abordat, utilitzant conceptes específics i sense repeticions	El vocabulari és poc variat sobre el tema abordat, utilitzant conceptes específics i sense repeticions	El vocabulari és una cosa repetitiu, utilitzant pocs conceptes específics sobre la temàtica abordada	El vocabulari és pobre i molt repetitiu, sense utilitzar conceptes específics sobre la temàtica abordada	
Contingut	Es mostra un gran domini dels continguts de la temàtica, així com una excel·lent distribució dels mateixos al llarg de l'exposició	Es mostra un cert domini dels continguts de la temàtica, així com una distribució dels mateixos al llarg de l'exposició	Es mostra un ús dels continguts de la temàtica, així com una certa distribució dels mateixos al llarg de l'exposició	Es mostra poc domini dels continguts de la temàtica, i una distribució pobra dels mateix al llarg de l'exposició	
Materials	Es mostra un gran aprofitament dels materials utilitzats, que donen suport a la intervenció però no treuen protagonisme al ponent	Hi ha un aprofitament dels materials utilitzats, que donen suport a la intervenció	Els materials s'aprofiten per reforçar la intervenció però en ocasions distreuen l'atenció sobre el ponent	Els materials no són adequats ni reforcen la intervenció	
<p>* Nota: aquesta rúbrica pot emprar-se també en coavaluació</p> <p>** Clau d'interpretació: Insuficient (d'1 a 9 punts); Suficient (10 punts); Notable (d'11 a 15 punts); Excel·lent (de 16 a 20 punts)</p>					

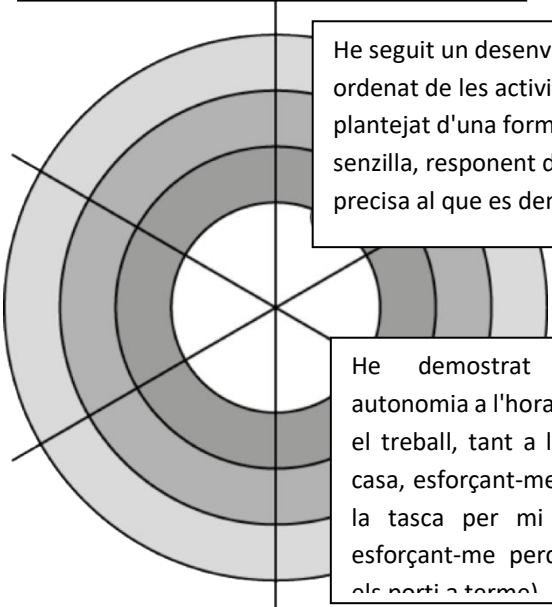
Rúbrica per a avaluar les exposicions orals II				
Aspectes	Nivells de desenvolupament			
	Excel·lent (3)	Adequat (2)	Millorable (1)	Valoració
Adequació	Respecta i s'ajusta de manera exacta al temps d'intervenció establert	Respecta i s'ajusta al temps d'intervenció establert encara que amb un desfasament d'un parell de minuts	No s'ajusta al temps d'intervenció establert per un marge considerable de temps	
Expressió	S'aprecia una bona pronunciació i control de la veu, ús de silencis, expressió corporal i gestual, sense tics nerviosos	S'aprecia un nivell de pronunciació acceptable, encara que amb pauses i tics nerviosos fruit del moment	S'aprecia un baix nivell de pronunciació, poc control de la veu, una expressió corporal pobre i manca de fluïdesa	
Vocabulari	El vocabulari és variat i abundant sobre el tema abordat, utilitzant conceptes específics i sense repeticions	El vocabulari és una mica repetitiu, utilitzant pocs conceptes específics sobre la temàtica abordada	El vocabulari és pobre i molt repetitiu, sense utilitzar conceptes específics sobre la temàtica abordada	
Contingut	Es mostra un gran domini del contingut de la temàtica així com una excel·lent distribució dels mateixos al llarg de l'exposició	Es mostra un ús del contingut de la temàtica, així com una certa distribució al llarg de l'exposició	Es mostra poc domini del contingut de la temàtica i una distribució pobre dels mateixos al llarg de l'exposició	
Materials	Es mostra un gran aprofitament dels materials utilitzats, que donen suport a la intervenció però no treuen protagonisme al ponent	Els materials s'aprofiten per reforçar la intervenció però de vegades distreuen l'atenció sobre el ponent	Els materials no són adequats ni reforcen la intervenció	
* Clau d'interpretació per a l'avaluació de la sessió: Insuficient (d'1 a 8 punts); Suficient (de 9 a 10 punts); Notable (d'11 a 13 punts); Excel·lent (de 13 a 15 punts)				

Rúbrica per avaluar les activitats de l'assignatura					
Aspectes	Nivells de desenvolupament				
	Excel·lent (4)	Notable (3)	Adequat (2)	Millorable (1)	Valoració
Presentació i estructura	El document respecta tots els elements de presentació estipulats (títol, marges, neteja, ordre). Estableix una planificació prèvia i respecta l'estructura del text (introducció, desenvolupament, cloenda)	El document respecta gairebé tots els elements de presentació estipulats (títol, marges, neteja, ordre). Estableix una planificació prèvia i respecta l'estructura del text amb algun error puntual	El document respecta poc els elements de presentació estipulats. Respecta l'estructura del text amb alguns errors localitzats	El document respecta en poca mida o res els elements de presentació. No hi ha cap planificació prèvia. S'exposa el text sense respectar l'estructura requerida	
Contingut	Es mostra un gran coneixement del tema, fent l'activitat de manera precisa i d'acord amb les fonts utilitzades	Es mostra un bon coneixement del tema, fent l'activitat de manera precisa i d'acord amb les fonts utilitzades	Es mostra un cert coneixement del tema, fent l'activitat de manera no sempre precisa però d'acord amb les fonts utilitzades	Es mostra poc coneixement del tema, fent l'activitat de manera imprecisa, presentant dificultats en la utilització de fonts	
Correcció ortogràfica i signes de puntuació	El text no presenta errors ortogràfics, i utilitza correctament els signes de puntuació (comes, punts, exclamacions, etc.)	El text presenta 1 o 2 errors ortogràfics, i utilitza correctament els signes de puntuació (comes, punts, exclamacions, etc.)	El text presenta entre 3 i 4 errors ortogràfics, i utilitza els signes de puntuació però no sempre de manera correcta	El text presenta més de 4 errors ortogràfics, i utilitza molt poc i de manera poc adequada els signes de puntuació	
Vocabulari	El vocabulari és variat i abundant sobre el tema abordat, utilitzant conceptes específics i sense repeticions	El vocabulari és poc variat sobre el tema abordat, utilitzant conceptes específics i sense repeticions	El vocabulari és una cosa repetitiva, utilitzant pocs conceptes específics sobre la temàtica abordada	El vocabulari és pobre i molt repetitiu, sense utilitzar conceptes específics sobre la temàtica abordada	

Originalitat i sentit holístic	El text és original, amb un gran sentit de la creativitat. Es relaciona amb temes previs	El text és una cosa original, amb tocs de creativitat. Poca relació amb temes previs	El text és poc original. Algunes relacions amb temes previs de l'assignatura	El text es copia directament d'Internet.	
* Clau d'interpretació: Suspens (d'1 a 9 punts); Aprovat (10 punts); Notable (de 11 a 15 punts); Excel·lent (de 16 a 20 punts)					

Diana d'autoavaluació de l'alumnat sobre el seu treball

Llig els textos que apareixen al voltant de la diana i marca amb una creu les interseccions corresponents segons aquest criteri: 1. Mai; 2. Ocasionalment; 3. Generalment; 4. Sempre. A continuació, uneix les creus formant un polígon. Com més gran sigui l'àrea de polígon, major serà la teva puntuació.

He treballat de forma eficaç, mostrant motivació, iniciativa i creativitat en el desenvolupament de les activitats i en les meves aportacions.

He emprat un llenguatge adequat en tot moment, tant verbal com no verbal, tenint cura de no cridar ni de donar impressions equivocades mitjançant l'entonació, els gestos o els moviments.

He demostrat la meva autonomia a l'hora de realitzar el treball, tant a l'aula com a casa, esforçant-me per acabar la tasca per mi mateix, (o esforçant-me perquè el grup les porti a terme)

He demostrat la meva autonomia a l'hora de realitzar el treball, tant a l'aula com a casa, esforçant-me per acabar la tasca per mi mateix, (o esforçant-me perquè el grup les porti a terme)

He seguit un desenvolupament ordenat de les activitats i les he plantejat d'una forma clara i senzilla, responent de forma precisa al que es demanava

He planificat la realització de la feina i l'he dut a terme a temps, amb els materials adequats

2. INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ PER A LA PRÀCTICA DOCENT

A continuació es presenten alguns models o exemples de rúbriques per a l'autoavaluació de la pràctica docent. Els diferents indicadors es disposen de forma orientativa per a que el professorat del departament pugua adaptar-los a la seua reflexió al voltant del procés d'ensenyament-aprenentatge.

1	Autoavaluació de la planificació del treball docent (1 molt deficient – 5 excel·lent)	
	Indicadors	Avaluació
1.1	Utilitze recursos curriculars per a la planificació la programació de la meua activitat educativa tenint com a referència la programació del departament.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
1.2	S'han organitzat i seqüenciat la concreció dels criteris en relació amb les diferents unitats de la programació.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
1.3	Seleccione i seqüencie els continguts considerant els blocs de l'assignatura amb una distribució i una progressió adequada a les característiques de cada grup d'alumnes.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
1.4	Planifique les classes de manera flexible, preparant tasques i recursos (personals, materials, de temps, d'espai, d'agrupaments...) ajustats a la programació didàctica i, sobretot, ajustat sempre el més possible a les necessitats i interessos dels alumnes.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
1.5	Establesc els criteris, procediments i instruments d'avaluació i autoavaluació que permeten fer el seguiment de l'progrés dels alumnes i comprovar el grau en què arriben els aprenentatges.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
1.6	Planifique la meua activitat educativa de forma coordinada amb els membres del departament.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
1.7	Pregunte a l'alumnat: ¿en quin grau creus que la forma de desenvolupar l'assignatura ha estat planificada?	Valoració (1-5)
		Propostes de millora

Autoavaluació del desenvolupament de les tasques docents (1 molt deficient – 5 excel·lent)		
	Indicadors	Evaluación
2	<i>Motivació de l'alumnat</i>	
2.1	Presente a l'inici de cada sessió el pla de treball, explicant la seva finalitat	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
2.2	Verifique contínuament que els meus alumnes han comprès el que cal fer	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
2.3	Introduec els continguts temàtics de forma senzilla i recollint les aportacions i idees que l'alumnat planteja.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
2.4	Afavoresc que els meus alumnes expressin les seues idees, narren esdeveniments, comparen i compartesquen opinions, així com que argumenten les seues respostes, amb iniciativa pròpia.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
2.5	Promoc que els meus alumnes llegeixin i treballen amb diferents tipus de textos, incidint de manera significativa en els originals de filòsofs/es reconeguts.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
2.6	La majoria dels meus alumnes poden fer amb èxit i en el temps estimat les tasques i activitats programades.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
2.7	Comunique la finalitat dels aprenentatges, la seva importància, funcionalitat, aplicació real ...	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
2.8	Proporcione informació dels progressos aconseguits (feedback) així com de les dificultats trobades.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
3	<i>Presentació dels continguts</i>	
3.1	Relacione els continguts i activitats amb els interessos i coneixements previs dels meus alumnes	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
3.2	Facilite l'adquisició de nous continguts a través dels passos necessaris, tot intercalant preguntes aclaratòries, sintetitzant, exemplificant...	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
4	<i>Activitats, recursos, organització i clima de l'aula</i>	
4.1	Plantege tasques i activitats que asseguren l'adquisició dels estàndards avaluable previstos.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
4.2	En les tasques i activitats que propose, existeix equilibri entre les activitats individuals i el treball cooperatiu per a la realització de determinades tasques.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
4.3	Dedique atenció especial als alumnes que presenten dificultats en el seu procés d'aprenentatge, a través de la revisió puntual dels seus treballs i la promoció constant de la seva participació	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
4.4	Distribuec el temps adequadament: (breu temps d'exposició i la resta de la mateixa per a les activitats que els alumnes realitzen a la classe).	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
4.5	Adopte diferents agrupaments en funció de moment, de la tasca a realitzar, dels recursos a utilitzar, etc., controlant sempre l'adequat clima de treball.	Valoració (1-5)
		Propostes de millora
4.6		Valoració (1-5)

	Utilitze recursos didàctics variats, tant per a la presentació dels continguts com per a la pràctica dels alumnes, afavorint-ne l'ús autònom per part dels mateixos.	Propostes de millora
4.7	Les relacions que estableixo amb els meus alumnes dins de l'aula i les que aquests estableixen entre si són correctes, fluides i des d'unes perspectives no discriminatòries.	Valoració (1-5)
4.8		Propostes de millora
4.9	Fomente el respecte i la col·laboració entre els alumnes i accepte els seus suggeriments i aportacions, tant per a l'organització de les classes com per a les activitats d'aprenentatge.	Valoració (1-5)
4.10		Propostes de millora
4.11	Proporcione situacions que faciliten als alumnes el desenvolupament de l'educació emocional com a part de la seva Educació Integral.	Valoració (1-5)
4.12		Propostes de millora
4.13	Pregunte a l'alumnat: Quines activitats mantindries i quines canviaries pensant en els i les estudiants del proper curs?	Propostes de millora

Autoavaluació dels resultats obtinguts i el desenvolupament professional (1 molt deficient – 5 excel·lent)		
	Indicadors	Avaluació
6	<i>Seguiment i control de l'procés d'ensenyament-aprenentatge</i>	
6.1	Realitze activitats variades per conèixer el nivell de coneixements que tenen els meus alumnes a l'inici de cada unitat didàctica.	Valoració (1-5) Propostes de millora
6.2	Revise i corregesc freqüentment els continguts, activitats proposades, dins i fora de l'aula, l'adequació dels temps, i els agrupaments i materials utilitzats.	Valoració (1-5) Propostes de millora
6.3	Proporzione informació a l'alumnat sobre l'execució de les tasques i com pot millorar-les i, afavoresc processos d'autoavaluació.	Valoració (1-5) Propostes de millora
6.4	Utilitze diferents instruments d'avaluació (rúbriques, registres d'observació, registres d'avaluació i autoavaluació, etc.) per conèixer el grau d'adquisició dels estàndards d'aprenentatge i de les competències.	Valoració (1-5) Propostes de millora
6.5	En cas d'objectius prou assolits, en curt espai de temps, propose activitats d'ampliació que facilitin un major grau d'adquisició.	Valoració (1-5) Propostes de millora
6.6	Utilitze els resultats de l'avaluació per ajustar la meua pràctica docent a les estratègies de treball usades, per investigar sobre els avenços, progressos, i aspectes a millorar.	Valoració (1-5) Propostes de millora
6.7	Aplique criteris d'avaluació i qualificació (ponderació de la valor de treballs, de les proves, activitats de classe, etc.) en cadascuna de les unitats d'acord amb la programació i els reglaments respectius.	Valoració (1-5) Propostes de millora
7	<i>Tractament de la diversitat</i>	
7.1	Tinc en compte el nivell d'habilitats dels meus alumnes, els seus ritmes d'aprenentatges, les possibilitats d'atenció, etc., i en funció d'ells, adapte els diferents moments del procés d'ensenyament-aprenentatge (motivació, continguts, activitats).	Valoració (1-5) Propostes de millora
7.2	Em coordine amb altres professionals (Equips d'Orientació Educativa i Psicopedagògica, departaments d'orientació), per a modificar i / o adaptar continguts, activitats, metodologia, o recursos als diferents ritmes i possibilitats d'aprenentatge.	Valoració (1-5) Propostes de millora

3. MECANISMES D'AVUACIÓ DE LA PROGRAMACIÓ DEL DEPARTAMENT

La programació estarà sotmesa a revisió permanent durant tot el curs tant pels propis professors/es del departament (nivell intern) com, per descomptat, per les possibles inspeccions educatives que reba el centre. A nivell intern, i en el cas de noves propostes de millora i/o detecció d'errors, es comunicaran al Cap de Departament i es tractaran en la propera reunió de departament, incloses en l'ordre del dia. En el moment que tinga lloc l'última reunió de departament del curs, es prestarà especial atenció a les dificultats que els diferents membres del departament han tingut pel que fa als indicadors de l'autoavaluació de la pràctica docent (punt 2, annex II), i que es relacionen de forma directa amb la programació del departament.

4. PROTOCOL D'ACTUACIÓ EDUCATIVA DAVANT EL TANCAMENT I/O SUSPENSÍO DE L'ACTIVITAT LECTIVA PER EMERGÈNCIES CLIMÀTIQUES

1. MARC NORMATIU

Instruccions del secretari autonòmic per a l'atenció educativa de l'alumnat de la comunitat valenciana davant del tancament temporal de centres docents que impartixen educació infantil, educació primària, educació secundària obligatòria, batxillerat i formació professional a causa de situacions d'emergència del 17/11/25

2. OBJECTIU

Definir un **marc d'actuació comú** per part del centre educatiu davant d'emergències de protecció civil derivades de fenòmens meteorològics adversos susceptibles d'avís per part de l'Agència Estatal de Meteorologia (AEMET).

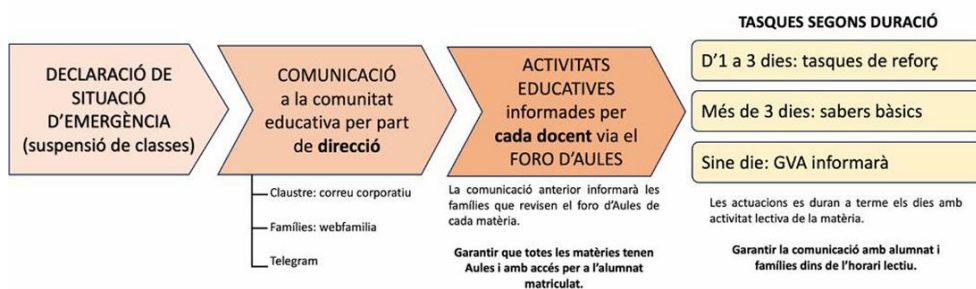
3. ÀMBIT D'APLICACIÓ

Tots els centres públics de titularitat de la Generalitat Valenciana que impartisquen ensenyances d'Educació Infantil, Educació Primària, **Educació Secundària Obligatòria, Batxillerat i Formació Professional que es veguen afectats pel tancament dels centres i/o la suspensió de l'activitat lectiva** presencial com a conseqüència de diferents emergències.

4. ACTUACIONS DEL CENTRE DOCENT

Quan es done una situació d'emergència que derive en el tancament temporal i/o la suspensió de l'activitat lectiva dels centres educatius, es procedirà de la següent forma:

1. **La direcció del centre** emetrà un comunicat pels canals oficials.
  - a. Comunicacions emeses:
    - Missatge informatiu al claustre pel correu corporatiu
    - Missatge informatiu a les famílies per WebFamília
    - Missatge informatiu per Telegram
  - b. Contingut del missatge a les famílies:
    - S'informarà de la situació d'emergència declarada indicant el temps de suspensió de l'activitat lectiva.
    - S'informarà que l'alumnat disposa de tasques previstes dins de les situacions d'aprenentatge perquè puguen ser realitzades en el període de suspensió de l'activitat lectiva.

Castelló de la Plana, a 27 de març de 2026.

El Cap de Departament de Filosofia,

Guillem Llop i Forcada

